

EUROPEES FONDS
VOOR
REGIONALE ONTWIKKELING

OPERATIONEEL PROGRAMMA
“INVESTEREN IN GROEI EN
WERKGELEGENHEID”

VLAANDEREN

2014 – 2020

Europa investeert
Vlaanderen groeit

INHOUD

DEEL 1- Strategie voor de bijdrage van het operationeel programma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang

- 1.1. Strategie voor de bijdrage van het operationeel programma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang..... 3
- 1.2. Motivering van de financiële toewijzing..... 25

DEEL 2 – Beschrijving van de prioriteitsassen

- 2.A.1. Prioriteitsas 1 - Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie. ... 32
- 2.A.2. Prioriteitsas 2 - Versterken van het concurrentievermogen van KMO's 52
- 2.A.3. Prioriteitsas 3 - Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie..... 71
- 2.A.4. Prioriteitsas 4 – Bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling..... 90
- 2.B.1 Prioriteitsas 5 - Technische bijstand..... 102

DEEL 3 – Financieel plan 106

DEEL 4 – Geïntegreerde benadering voor territoriale ontwikkeling..... 109

DEEL 5 – Specifieke behoeften van geografische gebieden die het hardst door armoede worden getroffen of van doelgroepen die het hoogste risico lopen op discriminatie of sociale uitsluiting 120

DEEL 6 – Specifieke behoeften van de geografische gebieden die kampen met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen 120

DEEL 7 – Autoriteiten en instanties die verantwoordelijk zijn voor beheer, controle en audit en de rol van de betrokken partners 120

DEEL 8 – Coördinatie tussen de fondsen, het ELFPO, het EFMZV en andere financieringsinstrumenten van de Unie en de lidstaten, en met de EIB 127

DEEL 9 – Ex ante-voorwaarden 132

DEEL 10 – Vermindering van administratieve lasten voor begunstigden 159

DEEL 11 – Horizontale beginselen 160

DEEL 12 – Afzonderlijke elementen..... 161

Bijlagen

1. SWOT-analyse
2. Ex ante-evaluatie

DEEL 1 - Strategie voor de bijdrage van het operationeel programma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang

1.1. Strategie voor de bijdrage van het operationeel programma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en de verwezenlijking van economische, sociale en territoriale samenhang

Dit operationeel programma EFRO Vlaanderen 2014 – 2020 beoogt het versterken van de duurzame groei en concurrentiekracht van Vlaanderen en het leveren van een wezenlijke bijdrage tot de realisatie van de Europese doelstellingen in het kader van de Europa 2020 – strategie voor een innovatieve, duurzame en inclusieve groei..

Het programma heeft betrekking op geheel Vlaanderen, dat als regio wordt gekenmerkt door de volgende algemene context:

- binnen de federale staatsstructuur van België kennen de Gewesten en Gemeenschappen een verregaande autonomie. Er bestaat geen hiërarchisch verschil tussen de federale en regionale overheden. Vlaanderen kent, als noordelijke deelstaat (met Brussel als hoofdstad), één parlement en één regering bevoegd voor gemeenschapsmateries (zoals onderwijs, gezondheidszorg en cultuur) en gewestmateries (zoals economie, leefmilieu, mobiliteit en huisvesting).
- anno 2012 telde Vlaanderen 6,35 miljoen inwoners, gekenmerkt door o.m. een toegenomen diversiteit (15 % is van vreemde herkomst), een toenemende vergrijzing (aandeel 65-plussers in de totale Vlaamse bevolking bedraagt 18%) en verjonging in de steden.
- met circa 470 inwoners per km² behoort Vlaanderen tot één van de meest dichtbevolkte en bebouwde regio's in West-Europa. De verstedelijking in Vlaanderen neemt daarbij jaar na jaar toe, Bijna drie kwart van de Vlaamse bevolking woont in een stedelijk leefcomplex, een gebied dat dominant gestructureerd wordt door suburbanisatie en pendel vanuit de stedelijke agglomeraties of Brussel. Door de dichtheid van kleinere steden vormt het centrale deel van Vlaanderen één verstedelijkte regio.
- Vlaanderen behoort tot de meer welvarende regio's, steunend op zijn centrale ligging (op minder dan 500 km afstand van de belangrijkste Europese hoofdsteden), de uitstekende infrastructuur en de hoge arbeidsproductiviteit. Een belangrijke troef daarbij is de hoge scholingsgraad van de werkende bevolking (in 2012 bedroeg het aandeel Vlaamse werkenden met een hoger opleidingsniveau 40,5%).
- de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen (71,5 %) blijft structureel laag en onder de EU-doelstelling van 76 % tegen 2020. Op de arbeidsmarkt geraken werkaanbiedingen voor knelpuntberoepen (bijvoorbeeld technici, ingenieurs, verzorgenden, ...) moeilijk ingevuld en worden de aanwezige talenten niet altijd benut.
- net zoals de andere ontwikkelde economieën, kent Vlaanderen een toenemende tertiarisering. Zowel op vlak van bruto toegevoegde waarde als van tewerkstelling neemt het belang van de secundaire sector snel af. De tertiaire sector vertegenwoordigde in 2011 73,0% van de Vlaamse toegevoegde waarde (tegenover 69,2% in 2003) en 76,4 % van de tewerkstelling (tegenover 72,4% in 2003).
- door de kleinschaligheid van de binnenlandse markt heeft Vlaanderen een erg open economie die in sterke mate afhankelijk is van de internationale omgeving. De EU27 vormen nog steeds de belangrijkste afzetmarkt (68% in 2012) van de Vlaamse export. Vlaanderen beschikt daarbij over een uitgebreid en goed uitgebouwd infrastructuurnetwerk (auto -, spoor- en waterwegen, ...) en vormt (samen met Zuid-Nederland) de logistieke draaischijf van Europa. Daarbij vormen de Antwerpse zeehaven, samen met de havens van Gent, Zeebrugge en Oostende, en de luchthaven van Zaventem, de belangrijkste "economische poorten" van Vlaanderen op de wereld.

Aanvullend bij deze algemene karakteristieken werd een sterkte-zwakte analyse van Vlaanderen verricht op het vlak van economische performantie, concurrentievermogen en mobiliteit enerzijds en op het vlak van innovatie en technologische ontwikkeling, concurrentievermogen van KMO's, overgang naar een koolstofarme economie en informatie- en communicatietechnologieën (thematische doelstellingen als prioritair naar voor geschoven voor de meer ontwikkelde regio's) anderzijds. Tevens wordt aandacht besteed aan de stedelijke ontwikkeling (economie, milieu, leefbaarheid, armoede, ...).

Deze SWOT-analyse vormt de basis van de ontwikkelingsstrategie en het operationeel programma 2014 - 2020 en wordt als **bijlage** bij het OP gevoegd. De voornaamste krachtlijnen en resultaten worden hierna weergegeven (voor het volledig cijfermateriaal wordt verwezen naar de bijlage). Aansluitend wordt een overzicht gegeven van de voortgang van Vlaanderen ten opzichte van de relevante EU 2020 - doelstellingen.

1.1.1. Beschrijving van de strategie

1.1.1.1. SWOT- analyse - krachtlijnen

Economische performantie

Inzake economische performantie werd Vlaanderen op enkele belangrijke economische indicatoren vergeleken met 15 andere regio's in Europa: Denemarken, Baden-Württemberg (Duitsland), Bayern (Duitsland), Baskenland (Spanje), Midi-Pyrénées (Frankrijk), Oost-Nederland, West-Nederland, Zuid-Nederland, Noordwest-Engeland, Oost-Engeland, Zuidwest-Engeland, Zuidwest-Engeland en Schotland (Verenigd Koninkrijk), Finland en Zweden (deze regio's werden in het kader van 'Vlaanderen in Actie' geïdentificeerd als belangrijke benchmark regio's voor Vlaanderen op het vlak van economie, arbeidsmarkt en innovatie. Het betreft regio's die ten opzichte van Vlaanderen een stap verder staan in hun ontwikkeling tot innovatieve regio).

Vlaanderen kende in 2010 een **bruto binnenlands regionaal product (BBRP) per capita** van 28.900 €. Hiermee scoort het gemiddeld vergeleken met de andere regio's, maar wel beduidend beter dan het EU-15 gemiddelde van 26.900 €. Als we rekening houden met de pendel van Vlamingen naar Brussel behalen we een BRP per capita van 31.445 €. Ten opzichte van 2003 kent Vlaanderen echter een kleinere BBRP per capita aangroei dan het Europees (EU-27) gemiddelde en de andere referentieregio's.

De **reële groeicijfers** van Vlaanderen (gemiddelde groei van 2 % tijdens de periode 2001-2007, negatieve groei van - 1% tijdens de crisisjaren 2008-2009) tonen aan dat de Vlaamse economie minder geleden heeft onder de recente crisis. In 2010 en 2011 bedroeg de groei respectievelijk 1,6 % en 1,9 % (lager dan de gemiddelde Europese groei van 2,2 % en 1,6 %).

De hoge arbeidskost in Vlaanderen wordt voor een deel gecompenseerd door een hoge **arbeidsproductiviteit**. Op het vlak van zowel **investeringen** in verhouding tot het BBRP als het **beschikbaar inkomen** per inwoner, doet Vlaanderen het zeer goed ten opzichte van andere regio's.

Vlaanderen scoort goed in termen van de **werkloosheidsgraad** (4% in 2011), welke zeer laag is t.o.v. het Europees gemiddelde (9,4 %). Alleen de jongerenwerkloosheid is redelijk groot ten opzichte van een aantal referentieregio's. In termen van **tewerkstelling** liggen de resultaten in Vlaanderen (tewerkstellingsgraad van 71,8 % in 2011) boven het Europees gemiddelde (68,6 %). Vlaanderen doet het echter nog minder goed in termen van tewerkstelling van jongeren, en vooral de tewerkstelling van ouderen.

In de periode 2009-2010, kende de meerderheid van de **industriële sectoren** in Vlaanderen een daling van de tewerkstelling, terwijl een groot aantal **dienstensectoren** wel een tewerkstellingsgroei kenden in dezelfde periode.

Vlaanderen is een erg **open economie**. Europa blijft veruit de belangrijkste import- en afzetmarkt van Vlaanderen maar nieuwe groeiemarkten winnen sterk in aandeel.. België scoort ook zeer sterk in termen van het aantrekken van buitenlandse directe investeringen.

De internationale oriëntatie van de Vlaamse economie blijkt verder ook uit het belang van globale ondernemingen voor de Vlaamse industrie: buitenlandse filialen vertegenwoordigen meer dan de helft van de toegevoegde waarde in de Vlaamse industrie. Een kwart van de toegevoegde waarde wordt geproduceerd door Vlaamse ondernemingen en ongeveer 20% door Vlaamse multinationals. Ook in termen van tewerkstelling dragen multinationals substantieel bij: bijna 70% van alle jobs in de industrie gaan uit van globale ondernemingen.

Op basis van een brede set van indicatoren, van onderwijs en gezondheid tot infrastructuur en macro-economische omgeving, doet België het wereldwijd zeer goed in termen van competitiviteit (15e plaats in de "Global Competitiveness Index" 2011 – 2012). België scoort vooral goed op het vlak van kwalitatief onderwijs, on-the-job training, professioneel management en de kwaliteit van onderzoekscentra. Overheidsregulering, de hoge overheidsschuld, de hoge belastingsgraad en een inefficiënte arbeidsmarkt daarentegen wegen op de competitiviteit van België.

Regionale concentratie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kernindicatoren per provincie waaruit belangrijke intra-Vlaamse verschillen blijken. De economische activiteit in Vlaanderen is sterk geografisch geconcentreerd rond de as Brussel - Antwerpen en in minder mate in Gent en Kortrijk.

Tabel: Kernindicatoren per provincie (2009)

	Antwerpen	Limburg	Vlaams-Brabant	Oost-Vl.	West-Vl.	Vlaams Gewest
Bijdrage aan BBP Vlaams Gewest	32,14%	10,89%	18,6%	20,84%	17,54%	100%
Aandeel in bevolking Vlaams Gewest	27,9%	13,41%	17,22%	22,91%	18,54%	100%
BBP per capita	36.111	25.428	33.842	28.523	29.586	31.338
Beschikbaar inkomen per inwoner	19.407,8	18.134,1	22.121,8	19.906,9	19.052,5	19.752,5
Bruto toegevoegde waarde per inwoner	32.296	22.742	30.267	25.510	26.461	28.027
Groei bruto toegevoegde waarde (reëel) 2003-2010	9.2%	8%	14.5%	13.8%	9.6%	11%
Arbeidsproductiviteit* (2010)	73.417,09	60.054,11	75.896,11	66.465,36	62.017,94	68.430,83
Loonkost per werknemer	42.350,53	34.834,86	44.735,44	36.812,92	33.467,46	38.887,54
Loonkost per eenheid product**	0.58	0.59	0.59	0.53	0.55	0.575
Investeringsquote (2008)***	22,87%	24,37%	21,09%	23,66%	26,55%	23,53%
Gemiddelde jaarlijkse groei investeringen 2003-2008 (1995-2002)	9,1% (2%)	7,4% (2,3%)	8,9% (3,2%)	6,3% (2,3%)	8,4% (2,8%)	8% (2,4%)
Tewerkstellingsgraad (2011)	63.8%	65.1%	68.0%	67.4%	67.4%	66.2%

Bron: Eurostat, Belgostat. *bruto toegevoegde waarde/aantal werkzame personen, **beloning werknemers/btw, *** Gross fixed capital formation/BBP.

Mobiliteit

De congestie en filezwaarte kennen een stijgende trend en vormen in en rond de grootsteden en economische knooppunten een toenemend probleem. Ten einde de bereikbaarheid te waarborgen, dient aandacht besteed aan een vlotte en multimodale ontsluiting van de economische poorten. Woon-werkverkeer gebeurt nog voor 74,9 % met privé-vervoer zodat verplaatsingen met collectief vervoer, te voet of per fiets verder dienen gestimuleerd. Personen - en goederenvervoer

vertegenwoordigen 20 % van het energieverbruik in Vlaanderen. Het personen - en goederenvervoer over de weg zijn verantwoordelijk voor 80 % van de broeikasgasemissies in de transportsector.

Innovatie en technologische ontwikkeling

O&O-intensiteit van Vlaanderen

Van 1995 tot 2001 stijgen de O&O uitgaven in Vlaanderen aanzienlijk in verhouding tot het BBRP. Dit geldt zowel voor de totale O&O uitgaven (GERD) als de O&O uitgaven door bedrijven (BERD). Na een terugval van de O&O-intensiteit in 2001, zijn zowel de O&O uitgaven van de overheid als de O&O uitgaven van de bedrijven de laatste jaren terug gevoelig toegenomen. Met een O&O-intensiteit van 2,4%, (2011) scoort Vlaanderen **beter dan gemiddeld** binnen Europa (2,12 % voor EU-15) maar nog **onder de 3% doelstelling** van Europa 2020. Ook in termen van O&O input (aantal afgestudeerden in wetenschappen, wiskunde en technologie) en O&O output (aantal patenten) scoort Vlaanderen gemiddeld in Europa.

O&O uitgaven door bedrijven

Volgens de meest recente Community Innovation Survey (Europese Commissie ,2009) voerde, 62 % van de Vlaamse bedrijven een vorm van innovatie (globaal genomen), door in de periode 2006 - 2008 (EU 27 –gemiddelde van 51,6 %). Ook het aandeel van de bedrijven dat aan proces - of productinnovatie doet (52 %), is vrij goed ten opzichte van het Europees gemiddelde. Zowel de overheid als de bedrijfswereld in Vlaanderen moeten **nog bijkomende O&O -inspanningen** doen om de 3% doelstelling van Europa 2020 te halen (waarvan minsten 2/3 door bedrijven). Het aandeel van de O&O-uitgaven van bedrijven (BERD) bedroeg 1,58 % van het BBRP in 2011.

De opsplitsing naar **ondernemingsgrootte** geeft aan de meerderheid van de O&O uitgaven, namelijk 64%, gebeurt door ondernemingen met meer dan 500 werknemers. Deze grote ondernemingen vormen een vrij beperkte groep in Vlaanderen. Het aandeel van de kleine ondernemingen (minder dan 50 werknemers) en middelgrote ondernemingen (50 tot 249 werknemers) in de totale O&O uitgaven door bedrijven bedraagt respectievelijk 12% en 25%.

Overheidsuitgaven voor O&O

Het verschil tussen de totale O&O uitgaven (GERD) en de bedrijfsuitgaven voor O&O (BERD) zijn de overheidsuitgaven voor O&O (GBAORD of Government Budget Appropriations or Outlays for Research and Development). In 2011 bedroegen de overheidsuitgaven voor O&O in Vlaanderen 0,80% van het BBRP, hetgeen **beter is dan het Europees gemiddelde**.

Bevorderen van kennisvalorisatie

Uit het rapport van de 'Expertgroep voor de doorlichting van het Vlaams Innovatie-instrumentarium' (april 2012) en de conceptnota 'Innovatiecentrum Vlaanderen' blijkt de nood aan valorisatie van ontwikkelde kennistoepassingen. In de conceptnota 'Innovatiecentrum Vlaanderen' wordt in dat verband gewezen op de wenselijkheid van een verbreding (naar niet technologische kennis) en verlenging van het steunbare innovatietraject, teneinde de kans op succesvolle marktpenetratie te kunnen verhogen (als instrumenten worden hierbij proeftuinen naar voor geschoven).

Concurrentievermogen van KMO's

KMO's spelen een belangrijke rol in de Vlaamse economie, zowel qua tewerkstelling als in termen van toegevoegde waarde.

Ondernemerschap

De ondernemersgraad (aandeel zelfstandigen in de bevolking van 15-64 jaar) lag in Vlaanderen in 2011 lager (9,2 %) dan het Europees gemiddelde (10,2 % voor EU-27) maar hoger dan in de meeste buurlanden. Een andere maatstaf voor de ondernemerschapdynamiek is de Total Entrepreneurial Activity (TEA). Deze meet het percentage van de beroepsbevolking dat op het ogenblik van de bevraging bezig is met het opstarten van een bedrijf of, eigenaar of zaakvoerder is van een bedrijf jonger dan 42 maanden oud. Voor 2011 bedraagt de TEA - index voor Vlaanderen 4.8% (m.a.w. 4.8 personen per honderd inwoners geven aan bezig te zijn met het oprichten van een bedrijf of hebben er recent een opgericht), wat vergelijkbaar is met andere West-Europese landen. De

laatste jaren valt wel een gestage verbetering van de ondernemerschapdynamiek in Vlaanderen vast te stellen.

Oprichtings- en stopzettingsgraad

Vlaanderen kende in 2011 een netto-toename van het aantal ondernemingen van ongeveer 2%. Het aantal faillissementen blijft sinds de crisis van 2008-2009 hoog. Bijna alle faillissementen in Vlaanderen betreffen bedrijven met minder dan 100 werknemers, en in het bijzonder bedrijven met minder dan vijf werknemers (90%). Bedrijven van 6 tot 9 jaar en van 10 tot 14 jaar blijken het meest kwetsbaar te zijn voor faillissement, dit spreekt de algemene perceptie tegen dat vooral nieuwe bedrijven het meest kwetsbaar zouden zijn. Die misvatting is toe te schrijven aan een verkeerde interpretatie van de statistieken en aan het verwarren van een stopzetting met een faillissement. Faillissementen treffen het vaakst de horeca en de industrie (18% per jaar). Redenen voor faillissement zijn intern, extern of persoonlijk. Bij de interne factoren komt gebrek aan strategisch management meermaals voor. Een hoge schuldenlast en ruzie met familiale vennoten zijn de voornaamste persoonlijke oorzaken. De meest genoemde externe falingsoorzaken zijn wanbetalers en de hoge kosten van de boekhouder¹. Het aandeel van gazelles daalde eveneens aanzienlijk in 2010 (4,1% t.o.v. 10% in 2008).

Internationalisering van KMO's

Belgische KMO's exporteren meer dan de gemiddelde Europese KMO (33 % tijdens de periode 2006 - 2008 tegenover het Europees gemiddelde van 25 %). KMO's die internationaal actief zijn, blijken performanter te zijn in termen van werkgelegenheidsgroei en innovatie dan KMO's die hoofdzakelijk op de binnenlandse markt actief zijn. Hierbij dient wel rekening gehouden met het feit dat de correlatie tussen de grootte van een economie en het aandeel van de export negatief is, of hoe kleiner de economie, hoe groter het aandeel van de export. Dit heeft alles te maken met kleinere interne markten. Tevens blijkt de helft van de export te gebeuren door 1% van de ondernemingen en zelfs ¼ door 5% van de ondernemingen² Dat houdt in dat binnen de 33% internationaal actieve ondernemingen slechts een klein deel echt veel exporteert, en dat het overgrote deel dus maar in geringe mate gericht is op export. De uitvoer bestaat voornamelijk uit chemie en farma, vervoer en machines. Dit wordt gedaan door kapitaalintensieve – en dus grote - ondernemingen, en niet door de kennisintensieve sectoren. Vlaanderen heeft een sterk exportgerichte economie maar de actuele internationale positie is zodoende eerder kwetsbaar.

Ondernemingsvriendelijk klimaat

België scoort slecht op vlak van de last van overheidsregulering (hetgeen een drempel blijkt voor het opstarten van nieuwe initiatieven). Dit blijkt o.m. uit de tweejaarlijkse enquête van het Federaal Planbureau over de kostprijs van administratieve lasten die wegen op ondernemingen en zelfstandigen³ (deze enquête heeft ook betrekking op de gewesten). Ongeacht de activiteitensector, het gewest en het regelgevingsdomein, vindt de meerderheid van de ondernemingen en zelfstandigen dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn (fiscale administratieve lasten, tewerkstelling en milieu). Daarnaast zijn ondernemingen en zelfstandigen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving zelf (gebrek aan flexibiliteit van fiscale en milieuregelgeving, begrijpbaarheid van fiscale regelgeving). Wat vereenvoudigingen betreft (elektronische facturatie, elektronische loonfiches, elektronische maaltijdcheques en elektronische attesten voor overheidsopdrachten), wordt het meest gebruikt gemaakt van de elektronische facturatie en het minst van de elektronische attesten voor overheidsopdrachten. Er speelt een schaafeffect in het gebruik en de waardering van de vereenvoudiging: verhoudingsgewijs gebruiken en waarderen de kleine ondernemingen de voorgestelde vereenvoudigingen minder dan de middelgrote ondernemingen, die dat op hun beurt minder doen dan de grote ondernemingen.

Overgang naar een koolstofarme economie

Reductie van broeikasgasemissies

Hoewel Vlaanderen de Kyoto- norm (daling van 5 % in 2008-2012 t.o.v. 1990) gehaald heeft en in de meest recente jaren een verdere daling heeft plaatsgevonden van de emissie van broeikasgassen, zijn belangrijke inspanningen vereist om de Europa 2020 - doelstelling (reductie van

¹ Studie LAMBRECHT, J. en TO, W.T. (2009)- *Falingsoorzaken bij zelfstandigen en KMO's. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse*

² Rapport VIA, december 2008, p. 28

³ Chantal Kegels, 'Administratieve lasten in België voor het jaar 2012', Federaal Plan Bureau, februari 2014)

broeikasgasemissies met 20 % t.o.v. 1990) te behalen. De sectoren gebouwen (38 %) en transport (32 %) zijn de grootste producenten van broeikasgassen (niet ETS-sectoren), gevolgd door landbouw (15 %) en industrie (11 %). De emissies in de transportsector hebben voornamelijk betrekking op het personenvervoer (45 %) en het goederenvervoer (35 %). Er is in alle sectoren nog een reductiepotentieel aanwezig, in de eerste plaats in de bouwsector (zowel bedrijfsgebouwen als woningen).

Stimuleren van hernieuwbare energie

Wat betreft de tweede Europa 2020 - doelstelling tot stijging van het aandeel van hernieuwbare energie in het finale energieverbruik tot 20 % (op Belgisch niveau bedraagt deze doelstelling 13 %), kent Vlaanderen een zekere vooruitgang (3,4 % in 2010, 3,8 % in 2011), zij het minder goed dan het Europees gemiddelde (12,4 % in 2010) en is een belangrijke inhaalbeweging nodig.

Verminderen van energieverbruik en efficiënt gebruik van grondstoffen

De derde Europa 2020-doelstelling betreft het verbeteren van de energie-efficiëntie met 20 %. Het primair energieverbruik in België volgt t.o.v. 2005 een dalende trend. De energie-intensiteit (verhouding van het bruto binnenlands energieverbruik (BBE) en het bruto binnenlands product) in Vlaanderen daalt aanzienlijk maar blijft nog hoger dan het Europees gemiddelde.

Ook op het vlak van eco-efficiëntie, gemeten als de verhouding BBRP per directe materialen input, scoort Vlaanderen matig binnen Europa.

Informatie- en communicatietechnologieën

De bereikbaarheid via breedbandinternet in België bedroeg 98 % in 2011, hetgeen heel wat hoger is dan het EU-gemiddelde (EU-27: 50 %). Ook qua regelmatig internetgebruik (minstens 1 maal per week) werden de Europese doelstellingen gehaald en scoort Vlaanderen (80 %) beter dan het EU-gemiddelde (23 %). Op het vlak van e-commerce, koopt bijna de helft (48 %) van de Vlaamse bevolking online goederen en diensten, tegenover 44 % in de EU-27. Bijna een vierde (24 %) van de Vlaamse KMO's is actief in on line – verkoop (EU 27: 13 %) waardoor de betrokken doelstelling in het kader van de Digitale Agenda (33 % tegen 2015) nog niet wordt gehaald. Ook wat betreft e-government, scoort Vlaanderen beter dan het Europees gemiddelde. Meer dan de helft van de Vlamingen gebruikt het internet voor contacten met de overheid (EU27: 43 %).

Stedelijke ontwikkeling

Met de grootsteden Antwerpen en Gent (naast Brussel), 11 regionaal-stedelijke gebieden (Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout) en 41 kleinstedelijke gebieden, vormt Vlaanderen een complex geheel waarbij de stedelijke centra sterk uitwaaiëren in suburbane zones. Geschat wordt dat 50% van de Vlaamse bevolking in de invloedssfeer van deze 14 stedelijke gebieden (incl. Brussel) leeft.

Zoals blijkt uit de analyse hebben voornamelijk de grootsteden Antwerpen en Gent af te rekenen met belangrijke problemen op het vlak van bevolking, economie, arbeidsmarkt, leefbaarheid, milieu en armoede:

- op het vlak van economie (gemiddeld inkomen en netto jobcreatie), scoort Antwerpen duidelijk slechter dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden terwijl Gent het eerder beter doet dan de andere centrumsteden;
- de bevolking in de meeste centrumsteden wordt gekenmerkt door een positief migratiesaldo. Vooral in Antwerpen echter is het migratiesaldo groot;
- in termen van arbeidsmarkt worden zowel Antwerpen en Gent gekenmerkt door een hogere werkloosheidsgraad dan de andere centrumsteden. Antwerpen kent bovendien ook een lage werkzaamheidsgraad;
- op het vlak van milieu, weergegeven door de totale CO2-emissies door gebouwenverwarming, scoren Antwerpen en Gent slechter dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden;
- in termen van leefbaarheid, gemeten aan de hand van de prijzen van woonhuizen en criminaliteit, scoren de grootsteden Antwerpen en Gent minder dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden: in de grootsteden zijn de prijzen van woonhuizen en criminaliteitscijfers het hoogst.
- met een groot aantal leefloontrekkers en een aanzienlijk aandeel van de huishoudens met

betalingsmoeilijkheden scoren Gent en Antwerpen respectievelijk slecht op het vlak van armoede.

Samenvattend (algemene context + SWOT)

<u>Sterkten/opportunities</u>	<u>Zwakten/bedreigingen</u>
<p>Economische performantie / mobiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ welvarende regio ▪ hoge arbeidsproductiviteit ▪ tertiëriseringsproces ▪ exportgerichtheid ▪ logistieke draaischijf/kansen tot verdere ontwikkeling “logistieke dienstverlening” ▪ buitenlandse investeringen ▪ goede bereikbaarheid via weg, spoor en water ▪ mogelijkheden voor multimodaliteit en locatiebeleid ▪ stedelijke omgeving: grote dichtheid van hoogwaardige stedelijke omgevingen ▪ belangrijke opportuniteiten op vlak van creativiteit, innovatie ▪ verweving en nabijheid van activiteiten <p>Innovatie, technologische ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ O&O-intensiteit ▪ kwalitatieve onderzoekscentra en kennisinstellingen ▪ publieke uitgaven O&O ▪ O&O uitgaven bedrijven ▪ stijging overheidskredieten O&O ▪ nieuwe gediplomeerden in wiskunde, wetenschappen en technologie <p>Informatie- en communicatietechnologieën</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ toegang en kwaliteit van ICT: hoge bereikbaarheid via breedbandinternet en hoog internetgebruik ▪ e-commerce boven EU-gemiddelde ▪ digitale interactie tussen overheid en burgers <p>Concurrentievermogen KMO's</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ menselijk kapitaal ▪ ondernemersgraad hoger dan buurlanden ▪ veel familiale ondernemingen ▪ stijgende ondernemersdynamiek ▪ internationaal gerichte KMO's 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ toenemende vergrijzing ▪ weinig efficiënte arbeidsmarkt ▪ lage werkzaamheidsgraad ▪ hoge arbeidskosten ▪ belangrijke intra-Vlaamse welvaartsverschillen ▪ gerichtheid op wegverkeer ▪ toenemende verkeerscongestie en filezwaarte ▪ woon-werkverkeer grotendeels met privé-vervoer ▪ stedelijke problematiek: demografische noden (toename, vergrijzing) ▪ gebrek aan expansiemogelijkheden, leegstaande bedrijfsruimten, onbenutte/vervulde terreinen ▪ verkeerscongestie ▪ slechte lucht- en milieukwaliteit ▪ beperkte stedelijk ruimte ▪ O&O onder EU 2020 – doelstellingen ▪ aantrekkingskracht opleidingen wiskunde, wetenschappen en technologie ▪ commercialisering O&O inspanningen ▪ evolutie octrooi-activiteit ▪ valorisatie onderzoeksresultaten en beschikbare kennis ▪ aandeel KMO's actief in e-commerce ▪ ondernemersgraad lager dan EU-gemiddelde ▪ weinig startende ondernemers ▪ lage oprichtingsquote ▪ lage Total Entrepreneurial Activity-index ▪ mentaliteit en attitude t.o.v. ondernemerschap ▪ weinig gazellen ▪ internationale oriëntatie blijvend gestimuleerd ▪ hoog aantal faillissementen

<p>Koolstofarme economie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dalende emissie van broeikasgassen (Kyoto-norm gehaald), vooral niet-ETS broeikasgassen ▪ dalende trend energie-intensiteit ▪ lage eco-efficiëntie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ onder EU2020 – doelstellingen ▪ laag aandeel hernieuwbare energie ▪ energie-intensiteit boven EU-gemiddelde
--	---

Vlaanderen en de EU 2020 - doelstellingen.

Aanvullend geeft onderstaande tabel de voortgang van Vlaanderen weer inzake de Europa 2020 - targets in Europees, Belgisch en Vlaams vergelijkend perspectief, wat betreft de relevante domeinen onderzoek en technologische ontwikkeling/innovatie, en klimaat en energie.

<u>(Kern)(sub) indicator</u>	<u>Omschrijving</u>	<u>Europa 2020-target</u>	<u>BE Europa-2020-target</u>	<u>Vlaams Europa 2020-target</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>
<u>Onderzoek en ontwikkeling / innovatie</u>							
Kern-indicator	Bruto Binnenlandse uitgaven aan O&O	3%	3%	3%	2,29	2,40	
<u>Klimaat- en energiepakket</u>							
Kern-indicator	Broeikasgas-emmissies niet-ETS volgens ETS scope 13-20	Terugdringen broeikasgasemissies met 20% t.o.v. 1990	-15% (non-ETS) t.o.v. 2005	Nog geen verdeling tussen gewesten	47,6 Mton CO2-eq	42,8 Mton CO2-eq	
Kern-indicator	Energiegebruik	Vermindering van het energiegebruik met 20% t.o.v. het verwachte niveau in 2020 bij ongewijzigd beleid	18%	Energiebesparingsdoelstelling: 9% in 2016 t.o.v. 2001-2005	1.677 PJ	1.582 PJ	
Kern-indicator	Hernieuwbare energie	Aandeel hernieuwbare energie in het totaal bruto finaal energieverbruik bedraagt 20%	13%	Nog geen verdeling tussen gewesten	3,4%	3,8%	

1.1.1.2. Geïntegreerde territoriale benadering

Zoals hiervoor reeds vermeld, bestaan belangrijke intra-Vlaamse territoriale verschillen zodat binnen dit programma ook specifieke aandacht zal worden besteed aan bepaalde regio's via het instrument van de "Geïntegreerde territoriale investeringen".

Naast de Provincie Limburg welke wordt gekenmerkt door een ernstige reconversieproblematiek (erkend op Europees niveau door de toekenning van een specifieke cohesie – enveloppe, naar aanleiding van de geplande sluiting van Ford Genk), betreft dit meer bepaald de provincie West-Vlaanderen en de regio (Antwerpse) Kempen. Met een gelijkaardig socio-economisch profiel als Limburg, worden de Kempen als aangrenzende regio eveneens met vergelijkbare problemen geconfronteerd. In beide regio's is de industriële sector - meer dan in de rest van Vlaanderen – nog

relatief sterk aanwezig. Het industrieel weefsel zwakt wel af, zorgt voor sluitingen, faillissementen en banenverlies.

Voor elk van deze regio's werd een ontwikkelings- en transformatiestrategie uitgewerkt, o.m. op basis van de volgende aanvullende analyses:

Provincie Limburg:

Het Limburgs economisch weefsel was vorige eeuw volledig opgebouwd rond de steenkoolexploitatie en het stopzetten hiervan diende opgevangen door een grootschalige economische en sociale reconversie. Dit gebeurde op basis van het "Toekomstcontract", ondertekend op 29 april 1987 tussen de Europese Commissie, de federale en Vlaamse regering en de Provincie Limburg.

Dankzij de gecombineerde inzet van Europese subsidies met Vlaamse en provinciale cofinanciering, werd tijdens deze periode van 25 jaar een belangrijke ontwikkelingsdynamiek gecreëerd welke leidde tot een sterke groei in tewerkstelling. Dit dreigt thans te worden afgebroken door de sluiting van de Ford – vestiging, de grootste werkgever in de regio. Maatregelen dienen getroffen om de noodzakelijke voorwaarden te creëren voor het verderzetten van de sociaal - economische dynamiek en het bevorderen van duurzame werkgelegenheid en economisch herstel op lange termijn.

Limburg kampt volgens de analyse welke aan de basis ligt van het uitgewerkt "Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat" (SALK), met een aantal belangrijke problemen, die deels van structurele aard zijn en door de sluiting van Ford enkel maar versterkt zullen worden:

- werkgelegenheid en welvaart staan onder druk: sluiting van Ford vergroot het reeds bestaande werkgelegenheidsprobleem en doet de inspanningen van de voorbije jaren teniet. Zonder bijkomende maatregelen valt de tewerkstelling terug op het crisisdieptepunt van 2009 (verlies van +/- 8.000 jobs).
- daling van de welvaart dreigt door de stijgende (beroeps)bevolking en dalende productiviteit (- 2% p.a. tijdens de laatste 3 jaar).
- beschikbare talent sluit niet aan bij de noden van de arbeidsmarkt: de werkloosheidsgraad is reeds jaren structureel hoger dan het Vlaams gemiddelde en treft vooral laaggeschoolden, jongeren en ouderen. Bovendien kent de Limburgse beroepsbevolking een scholingsachterstand.
- de tewerkstelling in Limburg kent een oververtegenwoordiging in de industrie en voornamelijk in sectoren onder druk (metaal, automotieve, petrochemie);
- Limburgse economie mist innovatiekracht: bedrijven zijn minder innovatief i.v.m. het Vlaams gemiddelde (het aantal patentaanvragen ligt lager).
- de exportgerichtheid van Limburgse bedrijven neemt af. Bovendien wordt nauwelijks buiten Europa geëxporteerd (in scherp contrast met Vlaams gemiddelde – 3% t.o.v. 34 % van BBP)
- het aantal starters daalt: het aantal oprichtingen van vennootschappen daalde de afgelopen jaren t.o.v. een stijging in de rest van Vlaanderen.
- infrastructuur ondersteunt bedrijven onvoldoende om te groeien: de regio is gebrekkig ontsloten zowel voor personen- als goederentransport (weg/water/spoor) en ontwikkeling van bedrijventerreinen is niet afgestemd op de vraag;
- problematische financiering van bedrijven (o.m. door strenger bankenbeleid);

Daartegenover kan worden voortgebouwd op een aantal sterktes en aanwezige competenties:

- de centrale ligging, vlakbij een aantal economische centra (zoals de haven van Antwerpen en het Ruhrgebied) en omringd door sterk uitgebouwde kennisinstellingen (KU Leuven, TU Eindhoven en U Maastricht);
- mogelijkheden op vlak van logistiek (verder uit te bouwen trimodale ontsluiting);
- de aanwezigheid van kenniscentra en competenties op vlak van ICT & digitale media, energie (Energyville), Flanders Drive,...
- de aanwezigheid van industriële trekkers (maakindustrie);
- het groeipotentieel door de ondervertegenwoordiging van diensten in de privé-sector;
- de beschikbare ruimte met natuur en groengebieden (verdere uitbouw vrijetijds- economie)

Provincie West-Vlaanderen

De West-Vlaamse economie wordt – volgens de analyse in het Strategisch Plan West-Vlaanderen “West Deal” - gekenmerkt door een aantal specifieke klemtonen en structurele handicaps. Uit de SWOT-analyse blijken:

- een hoge industrialisatie, hetgeen zich vertaalt in een specialisatiegraad van 121 t.o.v. 100, in een aandeel in de industriële tewerkstelling van 22,7% (vs. een bevolkingsaandeel van 18,4%), een lagere tewerkstelling in de tertiaire sector (35% vs. 41% op Vlaams niveau)
- dientengevolge weegt de achteruitgang in de industriële tewerkstelling (-8% tussen 2007 en 2011) zwaarder door op West-Vlaanderen
- bijkomend is de West-Vlaamse industrie laagtechnologischer dan het Vlaamse gemiddelde; dit komt o.m. tot uiting in het aantal hightech patentaanvragen, waar West-Vlaanderen meer dan drie keer lager scoort dan het Vlaamse gemiddelde
- een uitgesproken KMO-karakter van de economie: West-Vlaanderen telt – ondanks het lagere bevolkingsaandeel – ruim 22% van de Vlaamse kleine ondernemingen; dit karakter wordt nadrukkelijk in de verf gezet wanneer wordt ingezoomd op de tewerkstelling: ruim 46,7% van de werknemers in West-Vlaanderen is tewerkgesteld in bedrijven met minder dan 50 werknemers
- beperkte endogene en exogene groei van het economisch weefsel. De West-Vlaamse startersratio is lager dan het Vlaamse gemiddelde. Daarbovenop dient vastgesteld dat het West-Vlaamse aandeel in de buitenlandse investeringen stagneert en op een te laag peil blijft.
- reeds hierboven aangehaald: de relatieve kleinschaligheid van de economische activiteiten in West-Vlaanderen, hetgeen zich ook vertaalt in een achterop hinkende aanwezigheid van “lead plants” van grote bedrijven;
- een onderbenutting van de logistieke poorten, inzonderheid de beide zeehavens die West-Vlaanderen rijk is;
- de achteruitgang van de zelfstandige kleinhandel. Gezien de grote afhankelijkheid van West-Vlaanderen terzake (22,3% van alle Vlaamse zelfstandigen zijn in West-Vlaanderen te situeren) vormt dit voor West-Vlaanderen een sterkere bedreiging.
- overmatige aanwezigheid van knelpuntberoepen, mede o.b.v. vergrijzing en brain drain.

Een bijzonder knelpunt, met enorme impact op de kennisgedreven en toekomstgerichte economische ontwikkeling is de uitermate beperkte toegang tot onderzoeksbudgetten waarmee West-Vlaanderen wordt geconfronteerd:

- West-Vlaanderen beschikt als enige provincie niet over een volledig universitair centrum. Een rechtstreeks gevolg daarvan is een ronduit ontoereikende toegang tot publieke onderzoeksbudgetten. Slechts 1,3% van de totale Vlaamse onderzoeksmiddelen voor hoger onderwijs landt in West-Vlaanderen. Deze budgetten vormen een noodzakelijke voedingsbodem voor een innoverende slagkracht van de bedrijven.
- De combinatie van dit gegeven met de relatieve kleinschaligheid van de West-Vlaamse ondernemingen (95% van de ondernemingen zijn immers KMO's, die over veel beperktere O&O-capaciteit en -budgetten beschikken dan grote ondernemingen) versterkt in ernstige mate dit wezenlijke gebrek aan toegepaste onderzoeksmogelijkheden.
- Dit knelpunt uit zich o.m. in het feit dat West-Vlaanderen over amper 8% van alle Vlaamse O&O-personeel beschikt. Het aandeel van O&O-personeel in de totale tewerkstelling is in West-Vlaanderen minder dan 1%, of bijna drie maal lager dan het Vlaamse gemiddelde!
- Het aantal onderzoekers binnen de totale tewerkstelling in West-Vlaanderen bedraagt minder dan 0,5% of opnieuw drie maal lager dan het Vlaamse gemiddelde.

Daartegenover komen uit de West-Vlaamse SWOT de volgende punten als sterktes en opportuniteiten naar voren:

- het sociaal potentieel, mede op basis van de West-Vlaanderen kenmerkende arbeidsmotivatie;
- de geïntegreerde aanpak in het verleden gehanteerd in het raam van de Europese programma's, mede positief geëvalueerd in mid-term-evaluaties;
- ontwikkelingspotentieel van shared services en industriegerichte zakelijke dienstverlening, mede op basis van zeer beperkte outsourcing in West-Vlaamse ondernemingen;
- goede aansluiting op het internationaal transportnetwerk;

- bedrijventerreinopportuniteiten gelieerd aan waterwegen;
- groot aantal performante industriële bedrijven, inzonderheid binnen een select aantal clusters. Binnen de domeinen Nieuwe Materialen/Kunststoffen, Voeding, Blue Energy (offshore windmolens, golf- en getijdenenergie) en Machinebouw excelleert West-Vlaanderen op nationaal en internationaal niveau. De toekomstgerichte en duurzame ontwikkeling van deze haarden van economische ontwikkeling in West-Vlaanderen, die een groot deel van de West-Vlaamse economie schragen, is ongetwijfeld levensnoodzakelijk als antwoord op de voormelde knelpunten en handicaps;

Kempen

Het sociaal - economisch weefsel van de Kempen wordt voornamelijk gekenmerkt door:

- stijgende werkloosheid sinds de crisis van 2008: in 2013 bedraagt de werkloosheidsgraad in de Kempen 7,3% tegenover 7,5 % in Vlaanderen (in 2003 was dit respectievelijk 7,4% en 7,7%);
- werkzaamheidsgraad boven het Vlaams gemiddelde : de werkzaamheidsgraad in de Kempen bedraagt in 2011 72,9% (in Vlaanderen 71,8%). In 2003 was dit respectievelijk 68,6% en 68,8%.
- stijgend aantal ondernemingen (32.263 in 2013) met een belangrijk aandeel grote bedrijven (80 % van de jobs geconcentreerd in 20 % van de bedrijven);
- sterk industrieel weefsel met uitgesproken specialisatie: de regio Kempen is op dit moment de meest geïndustrialiseerde regio in Vlaanderen (bruto toegevoegde waarde van de industrie: 27,4%, tegenover 19,6 % in Vlaanderen). De industrie kent een sterke specialisatie in een beperkt aantal sectoren: de chemie/farmacie, de voedingsindustrie en de bouwnijverheid (50% van de secundaire tewerkstelling). Binnen deze sectoren zijn sterke bedrijven actief die innoveren. Om voorbeelden te noemen: Janssen Pharmaceutica, Genzyme, (Life Sciences); Bosal, Soudal, Umicore (nano-tech/materialen) Van Roey, Van Hout (Bouwsector). De Kempense economie scoort relatief goed op het vlak van bezoldigde tewerkstelling in de (medium-)hoogtechnologische industrie (3,3% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd in de Kempen, tegenover 2,8% in het Vlaams Gewest).
- aanwezigheid van sterke kennisinstututen: Thomas More Kempen (agro-voeding, energie, technologie in zorg (MOBILAB), biomedische kennis), VITO (duurzame technologieën op het vlak van energie, leefmilieu, materialen en aardobservatie), SCK-CEN (nucleaire wetenschap en ioniserende stralingen), Instituut voor Referentiematerialen en metingen (IRMM - ondersteunt als Joint Research Centrum de Europese Commissie op het vlak van regelgeving rond materialen en metingen), Kamp C (duurzaam bouwen met expertise ruimtegebruik, energieverbruik, waterverbruik, materialengebruik);
- sterke netwerkstructuren: Kempense Innovatieraad, Intercommunale ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen (IOK), VOKA Kempen, UNIZO Kempen, RESOC Kempen, Strategische Projectenorganisatie Kempen (SPK), INNOTEK als promotor voor business development en incubatie;
- gunstige ligging binnen de ELAt-driehoek (internationaal samenwerkingsverband tussen de steden Eindhoven, Leuven en Aken), aangeduid als 'technologiedriehoek' welke de ambitie heeft om uit te groeien tot een absolute top innovatieregio in Europees en mondiaal verband;
- gunstige ontsluiting over de weg (E34 Antwerpen-Nederland en E313 Antwerpen-Hasselt);

Vanuit het oogpunt van regionale ontwikkeling, kennen de Kempen de volgende sterktes en zwakten:

Kenmerk	Sterkte/kans	Zwakte/Bedreiging
Kennis	<p>Aanwezigheid van belangrijke kenniscentra met uitstraling op Vlaams niveau en daarbuiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Thomas More (in associatie met KUL) ▶ VITO ▶ SCK ▶ IRMM ▶ Kamp C 	<p>Er is geen academisch kenniscentrum in de regio. In die zin mist de regio de aantrekkingskracht en uitstraling die regio's met een universiteit wel hebben</p> <p>Ook de spin-off/out dynamiek is minder sterk in de Kempen dan in regio's met academische centra</p>

Industriële basis	<p>Enkele O&O intensieve sectoren dominant in de regio (chemie, life sciences, milieutechnologie)</p> <p>Een aantal multinationals staat open voor en nemen deel in projecten rond innovatie en ondernemerschap (o.a. Janssen Pharma, Philips, Nike)</p> <p>Ondernemerspotentieel aanwezig: hoog oprichtingsratio van bedrijven, ook in relevante innovatieve sectoren</p>	<p>Ondernemersquote/ratio is relatief laag</p> <p>Overlevingsgraad van ondernemingen na 5 jaar is relatief laag</p> <p>Beperkte spin-off/out dynamiek</p> <p>Nieuwe gestarte O&O-gerichte ondernemingen relatief geïsoleerd/gefragmenteerd – gebrek aan kadering voor dergelijke bedrijven</p>
Infrastructuur	<p>Substantieel aanbod klassieke bedrijventerreinen, hoofdzakelijk aangelegd en beheerd door IOK</p> <p>Veel nieuw aanbod aan terreinen in planning/voorbereiding</p>	<p>Beperkt aanbod aan infrastructuur met innovatieve/incubator voorzieningen</p> <p>Tech transfer en valorisatie is sterker uitgebouwd in de buurregio's (Leuven, Eindhoven, Antwerpen, Limburg,) – opportuniteit voor samenwerking</p>
Lokaal beleid & Governance	<p>Sterk publiek-privaat engagement in de projecten van Thomas More, SPK en RESOC Kempen</p>	<p>Geen formele besluitvormingsstructuur op regionaal niveau, verdeeld leiderschap</p>
Netwerken & clusters	<p>Innovatie-actoren voeren in toenemende mate overleg o.a. in de Kempense Innovatieraad</p> <p>SPK, VOKA, RESOC zijn belangrijke netwerkspelers, ook kleinere initiatieven (Reflectiegroep Kempen)</p>	<p>De dominante industriële sectoren in de Kempen vormen individueel en onderling geen samenwerkende clusters</p>
Omgeving/ Leefkwaliteit	<p>Vanuit een Vlaams perspectief goed ontsloten, zeker via de weg (E34 en E313)</p> <p>Aangename, groene en rustgevende omgeving met aantrekkelijke woonmogelijkheden en talloze mogelijkheden voor buitenrecreatie</p>	<p>Noord-Zuidverbinding nog te finaliseren</p>

Concluderend kan worden gesteld dat een zware druk rust op de Kempense economie omwille van haar industrieel karakter, haar sterke specialisatie en afhankelijkheid van een beperkt aantal globale spelers (grote bedrijven). Anderzijds beschikt zij over de ingrediënten voor een slimme transformatie van het economisch weefsel: uitgebreide kennisbasis, innovatieve bedrijven, bestaande netwerken en een sterke motivatie bij de regioactoren.

1.1.2. Invulling programmastrategie – keuze thematische doelstellingen en investerings-prioriteiten

Zoals ook uit de SWOT-analyse blijkt, ziet Vlaanderen zich geplaagd voor een aantal belangrijke maatschappelijke problemen en strategische uitdagingen op het vlak van innovatie, concurrentievermogen, vergrijzing, energie, mobiliteit, verstedelijking, armoede ...

Hoofddoelstelling van het operationeel programma EFRO Vlaanderen 2014-2020 is het versterken van de duurzame groei en concurrentiekracht zodat Vlaanderen zich verder kan ontwikkelen tot één van de meest competitieve regio's.

De opgebouwde strategie is er op gericht de (beperkte) beschikbare middelen maximaal in te zetten voor de realisatie van de doelstellingen van de Europa 2020-strategie, in nauwe coherentie met de overkoepelende **Vlaamse strategie ViA (Vlaanderen in actie) – Pact 2020** (en de beleidsdocumenten op de diverse terreinen, o.m. Conceptnota “Een slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid”, Vlaams Klimaatsbeleidsplan 2013 – 2020, Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling 2010 – 2014, Groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, Conceptnota stadsprogramma’s...), en het **Vlaams Hervormingsprogramma 2014**.

ViA (Vlaanderen in Actie) – Pact 2020

De beleidsstrategie ViA (Vlaanderen in Actie) – Pact 2020 beoogt Vlaanderen tegen 2020 verder te ontwikkelen tot een economisch innovatieve, duurzame en warme samenleving, die behoort tot de top vijf van Europese regio’s. Om de grote maatschappelijke uitdagingen waarmee Vlaanderen wordt geconfronteerd aan te pakken, zijn fundamentele, innovatieve en duurzame oplossingen noodzakelijk, vertrekkend van een breed gedragen langetermijnambitie.

De objectieven van ViA werden door de Vlaamse Regering en alle belangrijke maatschappelijke partners (sociale partners, kennisinstellingen, middenveld ,...) verder geconcretiseerd in een aantal beleidsdoelstellingen vastgelegd in het Pact 2020, die eveneens overeenstemmen met de Europa 2020-strategie.

Deze doelstellingen hebben betrekking op:

- Welvaart en welzijn: ontwikkeling tot een duurzame topregio (competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert) en solidaire open en verdraagzame samenleving;
- Economie: gericht op internationalisering (export en buitenlandse investeringen), innovatie (besteding van 3 % van het BBP aan O&O) ondernemerschap, logistiek, energie en eco-efficiëntie;
- Arbeidsmarkt: gericht op verhoging van de werkzaamheidsgraad, werkbaarheid en uitbouw van een lerende samenleving;
- Levenskwaliteit: gericht op zorg (kwaliteitsvolle zorgverlening), armoede (bestrijding van armoede en sociale uitsluiting), milieu (water- en luchtkwaliteit, bodembescherming, geluidshinder), natuur (natuurbehoud, biodiversiteit), mobiliteit (performant verkeers- en vervoerssysteem), gezondheidsbevordering;
- Bestuur: gericht op een efficiënte overheid, maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid;

Om deze doelstellingen te bereiken en Vlaanderen structureel te vernieuwen, werd gekozen voor een transitie-aanpak (herdenken van de huidige modellen en systemen in de maatschappij om te evolueren naar een meer duurzame, innovatieve toekomst), toegepast op 13 grote maatschappelijke uitdagingen/transversale thema’s :

- Nieuw industrieel beleid (stimuleren van de transformatie van de industriële activiteiten in waardeketens en clusters van de toekomst)
- Gazellesprong (ondersteuning van ondernemingen door groei en internationalisering)
- Gericht innovatiebeleid (koppeling van wetenschappelijke en technologische sterktes van Vlaanderen met de grote economische en maatschappelijke uitdagingen in multidisciplinaire innovatieknoopunten, gericht op transformatie in domeinen als groene energie, groene mobiliteit en logistiek, eco-innovatie, zorginnovatie en sociale innovatie;
- Iedereen mee, iedereen actief (dichten van de kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt);
- Kinderarmoedebestrijding (terugdringen van de kinderarmoede via opleiding, huisvesting, tewerkstelling en integrale gezinsondersteuning);
- Flanders’Care (verbeteren van aanbod van kwaliteitsvolle zorg door innovatie en stimuleren van ondernemerschap in de zorgeconomie);
- Hernieuwbare energie en smart grid (omschakeling naar hernieuwbare en slimme energie);
- Duurzaam wonen en bouwen (duurzame woon- en werkomgeving op maat van bewoners en gebruikers);

- Duurzaam materialenbeheer (basis voor een groene kringlooeconomie met zo laag mogelijk grondstoffen-, energie, materiaal- en ruimtegebruik);
- Ruimte voor morgen (zorgvuldig ruimtegebruik , geïntegreerde aanpak ruimtelijke ordening);
- Slimme mobiliteit (duurzame mobiliteit en logistiek);
- Versnellen investeringsprojecten (snel en kwaliteitsvol vergunningenbeleid)
- Creatieve en duurzame steden (stad als motor van een duurzame toekomst)

De 13 transities worden uitgewerkt in meer dan driehonderd sleutelprojecten en hebben tevens een duidelijke link met de doelstellingen in het kader van het Vlaamse hervormingsprogramma Europa 2020.

Vlaams hervormingsprogramma (VHP) 2014

Met het Vlaams hervormingsprogramma (VHP) 2014 beoogt de Vlaamse Regering de noodzakelijke maatregelen voor de realisatie van de Europa 2020 - doelstellingen en biedt ze eveneens, wat de Vlaamse bevoegdheden betreft, een antwoord op de landenspecifieke aanbevelingen die in 2013 aan België werden gericht. Er wordt in het VHP ook ingespeeld op de Jaarlijkse Groeianalyse van de Europese Commissie (november 2013), de engagementen uit het Euro Plus Pact (maart 2011) en de geïntegreerde richtsnoeren en de Europa 2020 vlaggenschipinitiatieven.

In dit Vlaams hervormingsprogramma worden de volgende beleidsprioriteiten vooropgesteld m.b.t; de realisatie van de Europa 2020-doelstellingen:

- gezonde overheidsfinanciën: ondanks de economische crisis, blijft de Vlaamse Regering zoals de voorgaande jaren prioritair inzetten op een begroting in evenwicht, in lijn met de conclusies van de Europese Raad van 14-15 maart 2013, waar de noodzaak van een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie wordt beklemtoond.
- slimme investeringen ter bevordering van een duurzame groei: de Vlaamse overheid houdt haar strategie voor **onderzoek, ontwikkeling en innovatie** aan, gericht op het bereiken van de doelstelling van 3% O&O-uitgaven / BBP tegen 2020. Er worden extra middelen uitgetrokken voor onderzoek en ontwikkeling: na stijgingen van de netto-uitgaven in 2012 en 2013 met resp. 60 miljoen euro en 62,5 miljoen euro is voor 2014 een toename van 45 miljoen euro voor O&O en innovatie voorzien.
- versterking van het concurrentievermogen: de Vlaamse regering beoogt het veiligstellen van de kredietverlening en financiering van KMO's met het bankenplan en een meer gerichte steunverlening voor ondernemers met de bijgestuurde "KMO-portefeuille" en de Strategische Transformatiesteun voor belangrijke investerings- en opleidingsprojecten, in uitvoering van het Nieuw industrieel Beleid dat de Vlaamse economie wil ombouwen tot een kennis- en innovatiegedreven economisch weefsel gebaseerd op clustervorming met slimme specialisatie als centraal thema.;
- .
- arbeidsmarkt en **werkzaamheidsgraad**: er worden maatregelen genomen om de vervroegde uittrede van 50 -plussers uit de arbeidsmarkt te voorkomen, een effectief activerend arbeidsmarktbeleid te voeren via een gericht doelgroepenbeleid en inzet op kansengroepen, en de jongerenwerkloosheid terug te dringen.
- estrijden van de armoede en sociale uitsluiting: door een wijziging van het armoededecreet verleent de VR jaarlijks subsidies aan lokale besturen voor het voeren van een kinderarmoedebestrijdingsbeleid. Tevens werd het kinderarmoedefonds opgericht om, naast het structurele werk van diverse overheden, vernieuwende projecten te ondersteunen voor kansarme gezinnen met kinderen tussen 0 en 3 jaar.
- **klimaat en energie**: het goedgekeurd Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 wil de uitstoot van niet-ETS broeikasgassen in Vlaanderen tussen 2013 en 2020 verminderen. Voor verschillende sectoren (mobiliteit, gebouwen, landbouw, (niet-ETS) industrie, (niet-ETS) energie, afval) worden maatregelen naar voor geschoven. Verder kunnen o.m. het derde actieplan energie-efficiëntie

(gericht op verbetering van de energie-efficiëntie en het aandeel hernieuwbare energie) en het Energierenovatie-programma 2020 worden vermeld.

Naast de coherentie met dit algemeen Vlaams beleid en de resultaten van de SWOT-analyse, werd bij de ontwikkeling van de programmastrategie, rekening gehouden met:

- de voorziene thematische concentratie voor de meer ontwikkelde regio's en de daaraan gekoppelde investeringsprioriteiten (art. 4 en 5 van de EFRO -verordening);
- het Gemeenschappelijk Strategisch Kader en het standpunt van de Europese Commissie inzake de ontwikkeling van de partnerschapsovereenkomst en programma's in België voor de periode 2014 – 2020 (13 november 2012);
- de aanbevelingen inzake de nationale hervormingsprogramma's 2013 (29 mei 2013) en 2014 (2 juni 2014);
- het overleg met stakeholders en partners;

De strategie, als verdere doorvertaling van de Europa 2020-strategie en vertrekkend van de specifieke behoeften en de Vlaamse regionale context, werd zodoende opgebouwd rond de volgende prioriteiten:

Prioriteitsas 1 – Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie (TD1)

Zoals blijkt uit de sociaal - economische analyse vormt kennisvalorisatie naar maatschappelijke en economische toepassingen een belangrijk aandachtspunt met het oog op het verhogen van de O&O – intensiteit in Vlaanderen tot de beoogde norm van 3 % van het BBP, vooropgezet in de Europa 2020-strategie en het Pact 2020.

Binnen deze prioritaire as wordt daartoe ingezet op de volgende investeringsprioriteiten:

- 1.1. Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang.
- 1.2. Bevordering van bedrijfsinvesteringen in O&I, het ontwikkelen van verbanden en synergieën tussen ondernemingen, O&I-centra en het hoger onderwijs, met name de bevordering van investeringen in de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie, milieu-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, met name in sleuteltechnologieën en de verspreiding van universeel inzetbare technologieën

Voortbouwend op de beleidsstrategie "Vlaanderen in Actie – VIA" (met "Innovatiecentrum Vlaanderen" en het Nieuw Industrieel Beleid), werd een slimme specialisatiestrategie uitgewerkt waarbij de volgende clusterdomeinen, waarin Vlaanderen comparatieve voordelen heeft opgebouwd en welke beschikken over het nodige innovatiepotentieel, worden naar voor geschoven:

- duurzame chemie: clusterdomein voor de transitie in de chemische industrie, gekoppeld met clusters in kunststoffen, duurzaam bouwen, technisch textiel en biogebaseerde technologie;
- gespecialiseerde maakindustrie: clusterdomein voor gespecialiseerde productie in zogenaamde 'Fabrieken van de Toekomst' die ontstaan dankzij nieuwe bedrijfsmodellen (open productie, duurzame materialen en energie-efficiëntie) en productietechnologieën (mechatronica, 3D-printing);
- gepersonaliseerde gezondheidszorg: clusterdomein dat aansluit op een goed ontwikkeld systeem van gezondheidszorg, een systeem voor klinische proeven en de farmaceutische industrie, met specifieke focus op domeinen zoals neuro-degeneratieve ziekten en infectieziekten, en nieuwe mogelijkheden in de moleculaire diagnostiek en andere medische technologieën, zoals nano-technologie en nano-electronica.
- gespecialiseerde logistiek: clusterdomein met sterke verbindingen naar gespecialiseerde waardeketens in de voedingssector of de farmaceutische industrie. Tevens kan worden

verwezen naar het potentieel rond 'waardecreërende logistiek', bijvoorbeeld voor recycling (urban mining, reserve logistics,...).

- gespecialiseerde agro-food: clusterdomein met diverse waardeketens in de vlees-, groenten- en fruitteelt die inzetten op gezondheid en reductie van voedselverspilling als concurrentievoordelen.
- geïntegreerde bouw-milieu-energie cluster: clusterdomein gericht op betaalbare, duurzame en innovatieve manieren van huisvesting in slimme en duurzame steden.
- smart systems: clusterdomein voor technologie in de waardeketen, van ontwerpfase tot valorisatie van elektronische componenten en producten. Dit clusterdomein wordt ondersteund door onderzoek in de nano-elektronica en fotonica.
- creatieve industrieën en diensten: clusterdomein voor nieuwe waardeketens, nieuwe media, entertainment, mobiele toepassingen, ontwerp, e-gezondheidszorg en sociale innovatie (verantwoord ondernemen, modellen en nieuwe werkorganisatie).

Daarbij ligt de nadruk op het versterken van O&O en de doorstroom van deze kennis naar economische en maatschappelijke valorisatie. Daartoe worden de inspanningen gericht op de uitbouw van vastgestelde "missing links" in het Vlaams innovatie-instrumentarium, met name living labs en demonstratieprojecten welke bijdragen tot het stimuleren van productontwikkeling en marktintroductie/disseminatie van innovatieve producten en diensten. Gelijklopend wordt hierbij beoogd meer ondernemingen bij de innovatiedynamiek te betrekken.

Dit sluit tevens aan bij **overweging 11** in het kader van de aanbevelingen van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2013 van België (SWD (2013) 351 final): *'Hoewel de sterke punten van het Belgisch onderzoeks- en innovatiesysteem het kostenconcurrentieprobleem enigszins hebben afgezwakt, zijn onderzoek en ontwikkeling door de bedrijfssector nog steeds sterk geconcentreerd in bepaalde ondernemingen en blijft de rest van het bedrijfsleven op dit gebied achterop lopen.'*

Prioriteitsas 2 – Versterken van het concurrentievermogen van KMO's (TD 3)

Op basis van de omgevingsanalyse, het Gemeenschappelijk Strategisch kader en de aanbevelingen in de "position paper" van de EC vormen het bevorderen van ondernemerschap, de ontwikkeling van nieuwe bedrijfsmodellen voor KMO's en het ondersteunen van internationalisering belangrijke uitdagingen voor de versterking van het concurrentievermogen van KMO's in Vlaanderen.

Ook in het kader van de aanbevelingen van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2013 van België (SWD (2013) 351 final) wordt in **overweging 11** gewezen op *'Het feit dat België al geruime tijd aan concurrentievermogen inboet, is aan diverse factoren te wijten (...). De randvoorwaarden voor een snellere overgang naar een kennisintensievere economie moeten worden verbeterd, waarbij de nadruk dient te worden gelegd op ondernemerszin, bevordering van ondernemingsdynamiek en de vorming van menselijk kapitaal'*.

Binnen deze prioritaire as worden de inspanningen dan ook gericht op:

- 2.1. Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra;
- 2.2. Ontwikkeling en uitvoering van nieuwe bedrijfsmodellen voor kmo's, in het bijzonder voor internationalisering;
- 2.3. Ondersteuning van de capaciteit van KMO's om te groeien op regionale, nationale en internationale markten, en zich in te zetten voor innovatieprocessen;

Door middel van het stimuleren van ondernemerschap en het bevorderen van een ondernemingsvriendelijk klimaat bij lokale/provinciale besturen, wordt een stijging beoogd van het aantal start-ups, spin-offs, -outs, en -ins. Verder wordt via de implementatie van innovatieve bedrijfsmodellen, het verhogen van het kennispotentieel van KMO's en het stimuleren van een internationaal ondernemersklimaat, gestreefd naar een verhoging van het aantal innovatieve en internationaal actieve KMO's.

Bemerking: op basis van de SWOT-analyse, waaruit blijkt dat Vlaanderen het zeer behoorlijk doet op het vlak van toegang en kwaliteit van ICT (reeds verschillende EU-doelstellingen gehaald), wordt als dusdanig niet gekozen voor het inzetten van middelen rond deze thematische doelstelling. Dit neemt evenwel niet weg dat binnen deze tweede prioriteitsas “ Versterken van het concurrentievermogen van KMO’s ” acties op het vlak van ICT kunnen worden ondersteund, meer bepaald inzake e-commerce en het verbeteren van de dienstverlening aan KMO’s (bijv. e-government).

Prioriteitsas 3 - Stimuleren van de overgang naar een koolstofarme economie (TD 4)

Zoals aangegeven in de sociaal - economische analyse en de aanbevelingen van de EC, dient een verdere daling gerealiseerd van de broeikasgasemissies, voornamelijk van de niet onder de emissiehandelsregeling (niet – ETS) vallende sectoren en dienen energie-efficiëntie en het aandeel hernieuwbare energie te worden verhoogd.

De landenspecifieke aanbeveling 6 in het kader van de aanbevelingen van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2014 van België (SWD (2014) 402 final) stelt: “*Het nodige te doen om de 2020-doelstellingen voor het terugdringen van de emissies van broeikasgassen van niet-ETS-activiteiten, in het bijzonder van gebouwen en het vervoer, te halen. Erop toe te zien dat de bijdrage die van het vervoer moet komen, aansluit bij de doelstelling om de verkeerscongestie te verminderen. Duidelijke afspraken te maken over de verdeling van de inspanningen en lasten tussen de federale en de regionale entiteiten*”.

Binnen deze prioritaire as worden de inspanningen daartoe gericht op:

- 3.1. Ondersteunen van energie-efficiëntie, slim energiebeheer en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur, met inbegrip van openbare gebouwen, en in de woningbouwsector;
- 3.2. Het bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle soorten gebieden, met name stedelijke gebieden, inclusief het bevorderen van duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit en aanpassingsmaatregelen die van belang zijn voor de vermindering van de uitstoot;
- 3.3. Bevorderen van energie-efficiëntie en gebruik van hernieuwbare energie in ondernemingen;
- 3.4. Bevorderen van de productie en distributie van energie uit hernieuwbare bronnen;

Ten einde bij te dragen tot het bereiken van de EU 2020 – doelstellingen, worden meer bepaald via het stimuleren van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie in de bebouwde omgeving en in KMO’s, het verhogen van de kennis rond deze thema’s, het wegwerken van knelpunten op het vlak van ontwikkeling en gebruik van hernieuwbare energie, en het stimuleren van CO2-reducties in transport en mobiliteit (o.m. door het bevorderen van multimodaal transport), gestreefd naar een lagere broeikasgasemissie (in niet – ETS sectoren) en een efficiënter energieverbruik in de publieke en private sector.

Bemerking: Zoals aangegeven in deel 1, zijn de havens (en luchthaven) de belangrijkste “economische poorten” van Vlaanderen op de wereld en vormt congestie (en daaraan verbonden milieuproblemen) in en rond deze economische knooppunten een toenemend probleem dat eveneens de logistieke ketens met het hinterland beïnvloedt. Verbetering van de haven-hinterlandverbindingen vormt, gelet op de noodzakelijke concentratie en focus van de beperkte middelen, evenwel geen prioriteit op zich (TD 7 – “Bevordering van duurzaam vervoer en opheffing van knelpunten in centrale netwerkinfrastructuren” niet weerhouden in het OP). Binnen prioritaire as 1 (innovatie op vlak van gespecialiseerde logistiek) en prioritaire as 3 (duurzame stedelijke mobiliteit, multimodaal vervoer) kunnen evenwel acties worden ondernomen welke bijdragen tot hogere efficiëntie en vermindering van de milieu-effecten.

Prioriteitsas 4 - Duurzame grootstedelijke ontwikkeling

Rekening gehouden met het sterk verstedelijkt karakter van Vlaanderen en de belangrijke rol welke de steden kunnen vervullen als motor van groei, innovatie en tewerkstellingscreatie, vormt het bevorderen van een duurzame stedelijke ontwikkeling eveneens een belangrijk gegeven.

Deze prioritaire as heeft betrekking op de 2 grootsteden Antwerpen en Gent vermits zij in de eerste plaats hebben af te rekenen met de belangrijke uitdagingen welke zich vandaag stellen, meer bepaald op het vlak van de demografische evolutie en het slim omgaan met de beperkte stedelijke ruimte.

Rekening houdend met de vaststellingen in de omgevingsanalyse en de aanbevelingen van de EC inzake klimaatverandering en (stedelijk) milieu, wordt binnen deze as ingezet op een coherent geheel van investeringsprioriteiten uit verschillende thematische doelstellingen:

- 4.1. Ondersteunen van investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen (TD 5 – Bevordering aanpassing aan klimaatverandering, risicopreventie en -beheer)
- 4.2. Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en ontsmetting van oude bedrijfsterreinen (met inbegrip van herbestemmingsgebieden), de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaaireductiemaatregelen (TD 6 – Behoud en bescherming milieu en bevordering efficiënt gebruik van hulpbronnen).
- 4.3. Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden (TD 9 – Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en discriminatie).

Aansluitend bij o.m. de acties voor het ondersteunen van de overgang naar een koolstofarme economie (bijv. inzake duurzame stedelijke mobiliteit) wordt via maatregelen gericht op het bevorderen van groen / blauwe infrastructuur en klimaatadaptatie, slimme verdichting en efficiënt ruimtegebruik, en het verhogen van de stedelijke vitaliteit in achtergestelde buurten, gestreefd naar een duurzame en leefbare stedelijke omgeving.

Prioriteitsas 5 – Technische bijstand

Voor de uitvoering van het operationeel programma Vlaanderen 2014 – 2020 wordt een afzonderlijk budget “Technische Bijstand” voorzien voor de financiering van het programma- en projectbeheer, en de ondersteunende werking van het programmasecretariaat.

“Geïntegreerde territoriale investeringen”

Rekening gehouden met de voorgeschreven concentratie van minimaal 80 % van de beschikbare middelen voor de meer ontwikkelde regio's, zullen de voorziene “Geïntegreerde territoriale investeringen” eveneens bijdragen tot de thematische doelstellingen “Onderzoek, technologischontwikkeling en Innovatie”, “Concurrentiekracht van KMO's” en “Overgang naar een koolstofarme economie”. Voor de betrokken ontwikkelingsstrategieën wordt verwezen naar Deel 4 – Geïntegreerde benadering voor territoriale ontwikkeling.

Bemerking: Met uitzondering van de stedelijke prioriteit en de specifieke GTI's, hebben de strategie en doelstellingen betrekking op het totale Vlaamse grondgebied. Zodoende zal het cohesiebeleid bijdragen tot de economische structuurversterking en het verstevigen van de concurrentiekracht van geheel Vlaanderen. Deze aanpak bevordert tevens de synergie met het gevoerde Vlaams beleid op de diverse terreinen. Daarbij komen alle potentiële promotoren uit de diverse economische sectoren (met uitzondering van directe steun aan de landbouw) in aanmerking, op voorwaarde dat wordt beantwoord aan de doelstellingen en prioriteiten van het programma en de specifieke criteria van de betrokken projectoproepen.

Europese Territoriale Samenwerkingsprogramma's (ETS)

Vlaanderen blijft tijdens de programmaperiode 2014-2020 participeren in dezelfde ETS - programma's als voorheen, met name :

- 4 grensoverschrijdende programma's : Grensregio Vlaanderen-Nederland, Euregio Maas-Rijn, Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen en 2 Zeeën;
- 2 transnationale programma's : Noordzee Regio en Noordwest Europa ;
- 3 interregionale programma's : Interreg Europe, Urbact en Interact;

Voor de coördinatie met deze programma's wordt verwezen naar deel 8 van dit OP, met name 8.3. Coördinatie met Europese Territoriale Samenwerkingsprogramma's.

Geselecteerde thematische doelstelling	Geselecteerde investeringsprioriteit	Onderbouwing van de keuze
---	---	----------------------------------

Tabel 1- Synthetisch overzicht van de verantwoording van de keuze van thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten

<p>Thematische doelstelling 1: Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie</p>	<p>1a. Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang.</p> <p>1b. Bevordering van bedrijfs-investeringen in O&I, het ontwikkelen van verbanden en synergieën tussen ondernemingen, O&I-centra en het hoger onderwijs, met name de bevordering van investeringen in de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie, milieu-innovatie, toepassingen voor overheids-diensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, met name in sleuteltechnologieën en de verspreiding van universeel inzetbare technologieën</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sluit aan bij de vooropgestelde thematische concentratie voor de meer ontwikkelde regio's • Speelt in op de uitdagingen zoals blijkt uit SWOT-analyse: bijkomende inspanningen noodzakelijk voor het verhogen van de O&O – intensiteit tot de beoogde norm van 3 % van het BBP, vooropgezet in de Europa 2020-strategie en Vlaanderen in Actie / Pact 2020 (Innovatiecentrum Vlaanderen, Nieuw industrieel Beleid - NIB) en het Vlaams Hervormingsprogramma • Versnellen van de overgang naar een kennisintensieve economie wordt naar voor geschoven als één van de financieringsprioriteiten in het standpunt van de EC voor de programmaperiode 2014-2020 • Verstevigen van de innovatiekracht draagt bij tot het versterken van de concurrentiepositie van Vlaanderen • Nood aan betere doorstroming van kennis naar maatschappelijke en economische valorisatie (doorlichting Vlaams innovatie-instrumentarium).Inspanningen gericht op “missing links” in instrumentarium welke daartoe bijdragen (living labs en demonstratieprojecten)
<p>Thematische doelstelling 3: Versterken van het concurrentievermogen van KMO's</p>	<p>3a.Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sluit aan bij de vooropgestelde thematische concentratie voor de meer ontwikkelde regio's • Uitdagingen zoals blijkt uit SWOT-analyse: <ul style="list-style-type: none"> - lage ondernemersgraad - lage oprichtings - en groeiratio - verhoging van het aantal innovatieve en internationaal actieve KMO's • Bevorderen van ondernemerschap (ontsluiting ondernemerspotentieel, bevorderen van de ondernemingsgeest, stimuleren van de ontwikkeling

	<p>3b. Ontwikkeling en uitvoering van nieuwe bedrijfsmodellen voor kmo's, in het bijzonder voor internationalisering;</p> <p>3d. Ondersteuning van de capaciteit van KMO's om te groeien op regionale, nationale en internationale markten, en zich in te zetten voor innovatieprocessen;</p>	<p>van ondernemingen) draagt bij tot het versterken van de concurrentiepositie van Vlaanderen (standpunt van de EC voor de programmaperiode 2014-2020)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting bij het Vlaams beleid (ViA, / Pact 2020, Vlaams Hervormings - programma), gericht op tot stand brengen van ondernemerschapscultuur tegen 2020, het bevorderen van starters en de doorgroei van ondernemingen • Inspanningen gericht op creatie van ondernemende cultuur en bevorderen van ondernemingsvriendelijk klimaat • Verhogen van kennis en toepassing van innovatieve bedrijfsmodellen bij KMO's • Verhogen van het kennis – potentieel bij KMO's en stimuleren van internationale grichtheid
<p>Thematische doelstelling 4: Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie</p>	<p>4c. Ondersteunen van energie-efficiëntie, slim energiebeheer en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur, met inbegrip van openbare gebouwen, en in de woningbouwsector;</p> <p>4e. Bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle soorten gebieden, met name stedelijke gebieden, inclusief het bevorderen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sluit aan bij de vooropgestelde thematische concentratie voor de meer ontwikkelde regio's • Uitdagingen zoals blijkt uit SWOT-analyse: <ul style="list-style-type: none"> - reductiepotentieel van broeikasgasemissies aanwezig, vooral in gebouwensector en transport - aandeel hernieuwbare energie lager dan Europees gemiddelde - energie-intensiteit beduidend hoger dan Europees gemiddelde • Vermindering van de uitstoot van broeikasgasemissies, het vergroten van de energie-efficiëntie en het aandeel van hernieuwbare energie (in KMO's, openbare infrastructuur en woonsector,, stedelijke

	<p>van duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit en aanpassingsmaatregelen die van belang zijn voor de vermindering van de uitstoot;</p> <p>4b. Bevorderen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie in ondernemingen</p> <p>4a. Bevorderen van de productie en distributie van energie uit hernieuwbare bronnen;</p>	<p>gebieden) worden naar voor geschoven als één van de financieringsprioriteiten in het standpunt van de EC voor de programmaperiode 2014-2020</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landenspecifieke aanbeveling . <i>om het nodige te doen om de 2020-doelstellingen voor het terugdringen van de emissies van broeikasgassen van niet-ETS-activiteiten, in het bijzonder van gebouwen en het vervoer, te halen. Erop toe te zien dat de bijdrage die van het vervoer moet komen, aansluit bij de doelstelling om de verkeerscongestie te verminderen.</i> • Aansluiting bij het Vlaams beleid in het kader van ViA / Pact 2020 en het Vlaams hervormingsprogramma met o.m. Vlaams Klimaatsbeleidsplan,,Energierenovatieprogramma, Vlaams Actieplan hernieuwbare energie • Coherent geheel van maatregelen gericht op de verschillende belangrijke segmenten: gebouwen, transport, KMO's en hernieuwbare energie
Thematische doelstelling 5: Bevordering van de aanpassing aan de klimaatverandering, risico - preventie en -beheer	5a. Ondersteunen van investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen	<ul style="list-style-type: none"> • Belangrijke aandacht voor duurzame stedelijke ontwikkeling in regio met hoge urbanisatie graad zoals Vlaanderen • Bijzondere aandacht binnen het cohesiebeleid voor geïntegreerde duurzame stedelijke ontwikkeling • Kaderend binnen coherent geheel van investerings – prioriteiten/maatregelen op het vlak van klimaatverandering, stedelijk milieu en stedelijke revalorisatie welke: <ul style="list-style-type: none"> - inspelen op belangrijkste stedelijke uitdagingen (demografische evolutie en beperkte ruimte) - bijdragen tot een duurzame en leefbare stedelijke omgeving
Thematische doelstelling 6: Behoud en bescherming van het milieu en bevordering van efficiënt gebruik van hulpbronnen	6e. Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en ontsmetting van oude bedrijfsterreinen (met inbegrip van herbestemmingsgebieden), de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaai-reductiemaatregelen	
Thematische doelstelling 9: Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en discriminatie	9b. Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden	

		<ul style="list-style-type: none"> • Aansluitend bij de acties voor het ondersteunen van de overgang naar een koolstof - arme economie, o.m. inzake duurzame stedelijke mobiliteit • Continuering van de inspanningen in het kader van het operationele EFRO-programma 2007 – 2013 •
--	--	---

1.2. Motivering van de financiële toewijzing

Bij de financiële toewijzing over de gekozen prioritaire assen werd rekening gehouden met de volgende overwegingen:

De vooropgestelde thematische concentratie voor de meer ontwikkelde regio's houdt in dat minimaal 80 % van het totale programmabudget (na aftrek van de middelen voor technische bijstand) dient ingezet voor één of meerdere van de thematische doelstellingen 1) Stimuleren van Innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling, 2) Informatie- en communicatietechnologieën, 3) Versterken van concurrentievermogen van KMO's, 4) Bevorderen van de overgang naar koolstofarme economie, en minimaal 20 % dient voorbehouden voor het bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie;

Deze concentratie is van toepassing op het gehele programmabudget, zijnde de "algemene middelen" + de specifieke enveloppe welke werd toegekend aan de Provincie Limburg naar aanleiding van de aangekondigde sluiting van Ford Genk.

Wat de "algemene middelen" betreft, werd rekening gehouden met de hiervoor vermelde inhoudelijke verantwoording, de doelstellingen binnen de GTI's van West-Vlaanderen en Kempen, en het relatief beperkte budget, geopteerd voor de volgende verdeling over de thematische doelstellingen 1,3 en 4:

- prioritaire as 1 – Innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling 42,29 mio €
- prioritaire as 2 – Versterken van concurrentievermogen van KMO's, 25,62 mio €
- prioritaire as 3 - Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie 38,41 mio €

De resterende middelen (16,93 mio €) worden, gelet op het sterk verstedelijkt karakter van Vlaanderen en het belang van de steden als motor van groei en werkgelegenheid, voorbehouden voor het verderzetten van de inspanningen tijdens de voorbije programmaperiodes, gericht op het stimuleren van een duurzame stedelijke ontwikkeling in Gent en Antwerpen.

Daarbij worden de middelen gelijk gespreid over acties binnen de thematische doelstellingen 5) Bevordering van de aanpassing aan de klimaatverandering, risico -preventie en risicobeheer, 6) Bescherming van het milieu en bevordering van efficiënte omgang met hulpbronnen, en 9) Bevordering van sociale insluiting en bestrijding van armoede, in het kader van een coherente strategie rond klimaatverandering, stedelijk milieu en stedelijke revalorisatie.

Gelet op de reconversieproblematiek waarmee de Provincie Limburg wordt geconfronteerd en de resultaten van de sociaal - economische analyse in het kader van het SALK - actieplan, werd beslist tot de volgende verdeling van de middelen over de thematische doelstellingen 1, 3 en 4:

- prioritaire as 1 – Innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling 27,09 mio €

- prioritaire as 2 – Versterken van concurrentievermogen van KMO's, 9,03 mio €
- prioritaire as 3 - Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie 7,22 mio €

Bemerking: De inzet van deze EFRO-middelen dient in een juist perspectief geplaatst. Zij vertegenwoordigen slechts een beperkte aanvulling op het reguliere budget van de Vlaamse overheid welke op jaarbasis beschikt over circa 28 miljard euro (de zesde staatshervorming voorziet de komende jaren de overdracht van nog bijkomende bevoegdheden, samen goed voor circa 20 miljard euro, van de federale staat naar de gewesten en gemeenschappen, voornamelijk op het vlak van arbeidsmarkt, gezondheidszorg, justitie, mobiliteit en verkeersveiligheid, en fiscale uitgaven, zoals de woonbonus).

De beleidskredieten 2014 van de Vlaamse overheid kennen de volgende verdeling :

<i>Beleidsdomein</i>	<i>Begroting 2014</i>	<i>Aandeel %</i>
Onderwijs en Vorming	10.924.672	38,7
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4.074.216	14,4
Mobiliteit en Openbare Werken	3.123.868	11,1
Bestuurszaken	2.870.581	10,2
Werk en Sociale Economie	1.587.984	5,6
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.340.507	4,7
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.271.109	4,5
Leefmilieu, Natuur en Energie	876.462	3,1
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	774.082	2,7
Financiën en Begroting	646.592	2,3
Landbouw en Visserij	190.044	0,7
Internationaal Vlaanderen	171.480	0,6
Andere	388.262	1,4
Totaal	28.239.017	100,0

Tabel 2 : Overzicht van de investeringsstrategie van het operationeel programma

Prioriteitsas	Fonds	EU-bijdrage	Aandeel van de totale EU-steun tot het OP	Thematische doelstelling	Investeringsprioriteiten	Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit	Gemeenschappelijke en programma-specifieke resultaatindicatoren waarvoor een streefdoel is vastgelegd
1. Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	EFRO	69.546.999		TD 1: Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	<p>1.1. Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang.</p> <p>1.2. Bevordering van bedrijfsinvesteringen in O&I, het ontwikkelen van verbanden en synergieën tussen ondernemingen, O&I-centra en het hoger onderwijs, met name de bevordering van investeringen in de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie, milieu-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en</p>	<p>1.1.1. . Het bevorderen van co-creatie om de O&O resultaten beter te valoriseren.</p> <p>1.2.1.Ondersteunen van de overdracht / verspreiding van technologieën. met het oog op kennisvalorisatie en vermarkting.</p>	<p>R.1.1.Totaal aantal kmo's met product-, proces-, marketing- of organisatorische innovatie</p> <p>R.1.2. Aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten</p>

					open innovatie door middel van slimme specialisatie en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, met name in sleuteltechnologieën en de verspreiding van universeel inzetbare technologieën		
2. Versterken van het concurrentievermogen van KMO's	EFRO	34.875.995		TD 3: Versterken van het concurrentievermogen van KMO's	<p>2.1. Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra;</p> <p>2.2. Ontwikkeling en uitvoering van nieuwe bedrijfsmodellen voor</p>	<p>2.1.1. Bevorderen van intrapreneurship en nieuwe vormen van ondernemerschap</p> <p>2.1.2. Bevorderen van een ondernemingsvriendelijk klimaat bij lokale en provinciale besturen.</p> <p>2.2.1. Kennis over en implementatie van innovatieve bedrijfsmodellen bij</p>	<p>R.2.1. Entrepreneurial Employee Activity (EEA)</p> <p>R.2..2. Verbetering van de dienstverlening van lokale overheden ten overstaan van bedrijven en organisaties</p> <p>R 2.3 Aantal verkooppunten in centrale winkelgebieden in Vlaanderen</p> <p>R..1.1 Totaal</p>

					<p>kmo's, in het bijzonder voor internationalisering;</p> <p>2.3.Ondersteuning van de capaciteit van KMO's om te groeien op regionale, nationale en internationale markten, en zich in te zetten voor innovatie-processen;</p>	<p>kmo's verbeteren.</p> <p>2.3.1. Verhogen van het kennispotentieel binnen kmo's door inzetten van gespecialiseerd personeel.</p> <p>2.3.2. Bevorderen van een internationaal ondernemersklimaat</p>	<p>aantal kmo's met product-, proces-, marketing- en organisatorische innovatie</p> <p>R.2.4 Aandeel snelgroeiende ondernemingen</p> <p>R.2.5 Ontluikend & Nieuw ondernemerschap(TEA): internationale oriëntatie (% van TEA)</p> <p>R.2.6 Aantal exporterende Vlaamse bedrijven, incl. kmo's</p>
3. Stimuleren van de overgang naar een kool - stofarme economie	EFRO	45.267.185		TD 4: Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie	<p>3.1. Ondersteunen van energie-efficiëntie, slim energiebeheer en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur, met inbegrip van openbare gebouwen, en in de woningbouw-sector;</p> <p>3.2.. Bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle soorten gebieden,</p>	<p>3.1.1 Stijging van doorgedreven energetische renovaties van residentiële gebouwen tot bijna-energieneutraal niveau</p> <p>3.2.1 Verbeterde duurzame stedelijke mobiliteitssystemen die kaderen in een</p>	<p>R.3.1.Geschat jaarlijks volume broeikasgas-uitstoot residentiële gebouwen</p> <p>R.3.2. Geschat jaarlijks</p>

					<p>met name stedelijke gebieden, inclusief het bevorderen van duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit en aanpassingsmaatregelen die van belang zijn voor de vermindering van de uitstoot;</p> <p>3.3. Bevorderen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie in ondernemingen</p> <p>3.4.. Bevorderen van de productie en distributie van energie uit hernieuwbare bronnen;</p>	<p>stedelijk/gemeentelijk klimaatplan</p> <p>3.3.1 Verhoogde energie-efficiëntie bij KMO's (energie-efficiënte bedrijfsgebouwen, productieprocessen)</p> <p>3.4.1: Toename van het gebruik van groene warmte en van de productie van hernieuwbare energie.</p>	<p>volume van broeikasgasuitstoot in CO₂-eq sector vervoer</p> <p>R.3.3. Geschatte broeikasgasuitstoot in CO₂-eq in niet-ETS industrie</p> <p>R.3.4. Productie groene warmte</p> <p>R.3.5 Aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het finaal energiegebruik</p>
4. Bevorderen van een duurzame stedelijke ontwikkeling	EFRO	5.644.157		TD 5: Bevordering van de aanpassing aan klimaatverandering, risico – preventie en -beheer	4.1. Ondersteunen van investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen	1: Bevorderen van groen, groene-blaue infrastructuur, en klimaatadaptieve ruimte	R.4.1. Tevredenheid groenvoorzieningen – groenindruk van eigen buurt
	EFRO	5.644.156		TD 6: Behoud en bescherming van het milieu en bevordering van	4.2. Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en	1: Stijging van de ruimteproductiviteit door het bevorderen	R.4.2. Ruimteproductiviteit

				efficiënt gebruik van hulpbronnen	ontsmetting van oude bedrijfsterrinen (met inbegrip van herbestemingsgebieden), de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaai-reductiemaatregelen	van multifunctionaliteit en valorisatie, transformatie of tijdelijke invulling van on(der) benutte (bedrijven) terreinen en gebouwen	
	EFRO	5.644.156		TD 9: Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en discriminatie	4.3. Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden	1: Verhogen van de stedelijke vitaliteit in achtergestelde buurten, door het ondersteunen van kleinschalige stedelijke projecten op buurt – en wijkniveau die een economische hefboom betekenen	R.4.3Tevredenheid over de buurt
5. Technische bijstand	EFRO	6.942.610					
		173.565.258					

DEEL 2 – Beschrijving van de prioriteitsassen

2.A. Beschrijving van de prioritaire assen, anders dan technische bijstand

2.A.1(1) Prioritaire as 1: Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

2.A.2(1) Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één regiocategorie, thematische doelstelling of fonds betreft

Niet van toepassing

Identificatiecode van de prioritaire as	1
Titel van de prioritaire as	Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd	nvt
☐ Voor het ESF: de gehele prioritaire as is bedoeld voor sociale innovatie of transnationale samenwerking of beide	nvt

2.A.3(1) Fonds, regiocategorie en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie (voor elke combinatie in het kader van een prioritaire as)

<i>Fonds</i>	EFRO
<i>Regiocategorie</i>	Meer ontwikkelde regio's
<i>Berekeningsgrondslag (publiek of totaal)</i>	Totale uitgaven
<i>Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)</i>	nvt

Zoals blijkt uit de socio-economische analyse, zijn voor het behalen van de EU-doelstellingen, verdere inspanningen op het vlak van innovatie vereist. Om een optimale inzet van middelen te garanderen, gelden de volgende criteria:

- Inpasbaar in het Vlaamse en Europese innovatiebeleid;
- Additioneel aan en complementair met het bestaande Vlaamse instrumentarium;
- Beantwoorden aan de principes inzake smart specialisation (ex ante conditionaliteit);

1.1. Inpasbaar in het Vlaamse en Europese innovatiebeleid

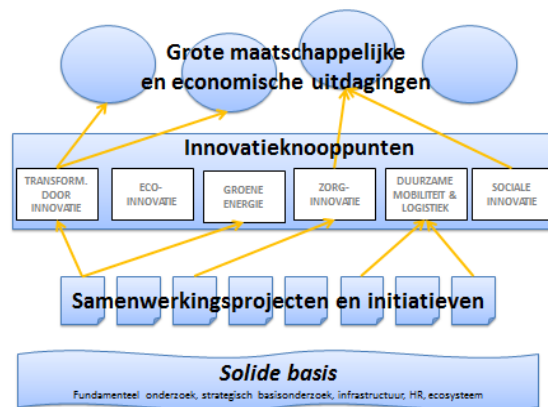
De huidige beleidsstrategie 'Vlaanderen in Actie' (ViA) moet van Vlaanderen tegen 2020 een koploper maken in Europa inzake economische, sociale en ecologische ontwikkeling; onderwijs,

wetenschap en innovatie, zorg, cultuur en bestuur. Binnen dit ViA werden zeven doorbraken geformuleerd, waaronder 'Innovatiecentrum Vlaanderen'. De doelstellingen van het ViA werden verder geconcretiseerd in het **Pact 2020** in 20 concrete doelstellingen en ingeschreven in het Vlaams Regeerakkoord 2009-2014. Met de conceptnota 'Innovatiecentrum Vlaanderen' wordt getracht om richting te geven aan de innovatiebeleid en bijhorend instrumentarium in Vlaanderen. De conceptnota gaat uit van een gericht innovatiebeleid. Hierbij worden maatschappelijke uitdagingen als sturende kracht gebruikt voor het ontwikkelen van gerichte innovatiestrategieën in domeinen met een maatschappelijke en economische meerwaarde voor Vlaanderen. Door de koppeling te maken tussen de wetenschappelijke en technologische sterktes van Vlaanderen (VRWI-speerpunt domeinen, zie lager) met de grote maatschappelijke en economische uitdagingen, ontstaan multidisciplinaire **innovatieknooppunten**;

Deze koppeling geeft een impuls aan de valorisatie van economische opportuniteiten. Het is immers belangrijk dat de overheidsmiddelen voor innovatie bijdragen tot het aanpakken van de grote maatschappelijke en economische uitdagingen. Zo ontstaat een **challenge driven innovation** als een manier om inventieve, multidisciplinaire en systemische oplossingen mogelijk te maken.

De geïdentificeerde innovatieknooppunten zijn de volgende:

1. Industrie-Innovatie (Transformatie door innovatie);
2. Eco-Innovatie: duurzaam materiaalbeheer, kringlooeconomie, cleantech;
3. Groene Energie: hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, cleantech;
4. Zorginnovatie: vergrijzing, gezondheid;
5. Duurzame mobiliteit en logistiek;
6. Sociale innovatie;

Binnen het ViA wordt een prominente rol opgenomen door het Nieuw Industrieel Beleid (NIB). Het NIB is één van de 13 transversale thema's binnen het ViA, die met de transitimethode worden uitgevoerd. De industrie neemt in Vlaanderen nog steeds een primordiale rol in: zij vertegenwoordigt 40% van de toegevoegde waarde, 80% van alle O&O uitgaven en 85% van de Vlaamse export. De industrie staat echter onder grote transformatiedruk door de globalisering en de technologische en maatschappelijke uitdagingen. Daarvoor moet het huidige concurrentie- en groeimodel dat nog hoofdzakelijk op klassieke productiviteitsvoordelen via automatisatie, kwaliteitszorg en andere procesverbeteringen is gericht, worden getransformeerd in een meer innovatie gedreven model, waardoor Vlaanderen sterke posities kan innemen in de waardeketens en clusters van de toekomst. De Vlaamse Regering wil deze transformatie stimuleren en versnellen d.m.v. nieuwe waardecreatie en een productiviteitsoffensief.

De Vlaamse Regering concretiseerde dit engagement vanaf 2010 in het Nieuw Industrieel Beleid. Het NIB behelst een geïntegreerd beleid waarbij de omgevingsfactoren die de industriële bedrijven

concurrentieel moeten houden, via een nieuwe benadering door waardeketens, clusters en grote projecten geoptimaliseerd worden. Dit Nieuw Industrieel Beleid steunt op volgende pijlers:

1. Economische pijler: Een productiviteits- en concurrentiebeleid gericht op de Fabrieken van de Toekomst. Dit is een nieuw concept voor de organisatie van de industrie dat inspeelt op de uitdagingen van de toekomst. De huidige productie-infrastructuur moet daarbij verder transformeren naar flexibele, duurzame en hoogst betrouwbare productiesystemen met hoge toegevoegde waarde.
2. Innovatie-pijler: Een industrieel innovatiebeleid voor de transformatie door innovatie;
3. Sociale pijler: Competentieontwikkeling en arbeidsorganisatie;
4. Infrastructuur pijler: Een ondersteunend infrastructuurbeleid;

Het Vlaams innovatiebeleid is tevens sterk ingebed in de doelstellingen die vanuit de Europese Unie voorop gesteld worden. Het Pact van Vilvoorde – 21 uitdagingen voor de 21ste eeuw (2001) was een Vlaamse invulling van de Europese Lissabon strategie. Het Innovatiepact van 2003 was dan weer een Vlaamse interpretatie van de Barcelona-doelstellingen. De Vlaamse Hervormingsprogramma's van 2005-2008 en 2008-2010 speelden in op de heroriëntatie van de Lissabon Strategie van 2005. Het actuele beleid ViA en Pact 2020 is verwant met de strategie **EU 2020**.

Als onderdeel van de Europa 2020 strategie heeft de Europese Commissie de '**Innovatie-Unie**' uitgewerkt. De Innovatie-Unie hanteert een ruime interpretatie van het begrip innovatie (innovatie is van belang voor de grote maatschappelijke vraagstukken benoemd in EU 2020: gezondheidszorg, duurzame landbouw, veilige, schone en efficiënte energie; klimaatsverandering, efficiënt gebruik van hulpbronnen en grondstoffen,...) en heeft volgende doelstellingen:

- Versterken van de Europese kennisbasis: er wordt een onderzoeks- en ontwikkelingscapaciteit van 3% nagestreefd, hetgeen impliceert dat elke lidstaat minstens 3% van het BBP moet investeren in O&O. Daarbij is het de bedoeling dat minstens 2/3 van de totale O&O-uitgaven door bedrijven moeten gedragen worden, of de totale O&O-uitgaven van bedrijven moet minstens 2% van het BBP bedragen. Voor Vlaanderen ligt de globale O&O-intensiteit op 2,4%. Het aandeel van de O&O-uitgaven van bedrijven bedraagt in Vlaanderen 1,64% (2011).
- Vermarketing stimuleren: innovatieve bedrijven gemakkelijker toegang laten krijgen tot financiering, een interne markt voor innovatie creëren, openheid bevorderen en het creatieve potentieel van Europa beter benutten.
- Sociale en geografische verschillen reduceren: afstemming a.d.h.v. slimme specialisatie, sociale innovatie en innovatie in de openbare sector.

Een aantal maatregelen hebben daarbij betrekking op de administratieve vereenvoudiging m.b.t. financiering, innovatief aanbesteden.

In dit verband kan tevens worden gewezen op de zogenaamde **Europese Innovatie Partnerschappen (EIP's)**. EIP's verenigen alle relevante actoren binnen een bepaald thema op verschillende niveau's (EU, nationaal en regionaal). De bedoeling is om binnen deze EIP's onderzoek en ontwikkeling naar een hoger niveau te tillen, investeringen rond demonstratie en pilootinstallaties te coördineren, te anticiperen op wijzigende regelgeving en een marktgedreven valorisatie te stimuleren. EIP's hebben als doelstellingen om synergiën en partnerschappen te stimuleren om op die manier de efficiëntiegraad te verhogen. EIP's zijn voornamelijk actief in die domeinen waar de verschillende niveau's (Europees, nationaal en regionaal) een rol te spelen hebben en interventie noodzakelijk of wenselijk is. Volgende domeinen werden geïdentificeerd en beschikken over een EIP: gezondheid en vergrijzing, duurzaamheid in landbouw, slimme steden en gemeenten, water en tenslotte materialen. Het Europese instrument om dit beleid vorm te geven, is Horizon 2020. Horizon 2020 is het EU-programma voor onderzoek en innovatie en vertegenwoordigt een budget van 80 miljard euro.

1.2. Additioneel aan en complementair met het bestaande Vlaamse instrumentarium

Zoals hoger geformuleerd, zijn de belangrijkste actuele beleidslijnen te situeren in de implementatie van het ViA (waaronder Innovatiecentrum Vlaanderen en Nieuw Industrieel Beleid) en Pact 2020. Dit beleid krijgt invulling via tal van instrumenten. Hieronder werd een schematisch overzicht van de voornaamste innovatie-instrumenten (en de instellingen die ze beheren) opgenomen.

Instelling / structuur	Instrument
Departement Economie, Wetenschap en Innovatie	Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF)
Fonds Wetenschappelijk Onderzoek	Fundamenteel onderzoek
IWT (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie)	Toegepast onderzoek / valorisatie van onderzoek
Herculesstichting	Middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek
Strategische Onderzoekscentra (SOC's)	Toegepast en strategisch veldonderzoek
Competentiepolen (automobiel, logistiek, mechatronica, voeding, productontwikkeling, design, mobiliteit, arbeidsorganisatie, kunststofverwerkende industrie, chemie en sociale innovatie)	Bedrijven en maatschappij ondersteunen met specifieke kennis toepassingen al dan niet voor bepaalde industriële sector.
Agentschap Ondernemen	Economische valorisatie van innovatie, economisch flankerend en ondersteunend beleid (Hermes), beheer EFRO-programma's
Participatie Maatschappij Vlaanderen (PMV)	Risicokapitaalfondsen en publiek-private partnerschappen, TINA
Limburgse Reconvertiemaatschappij (LRM)	Investeren in Limburgse speerpuntsectoren

De clusterdomeinen zoals vermeld in 1.3. worden in grote mate gefinancierd vanuit hoger vermeld instrumentarium.

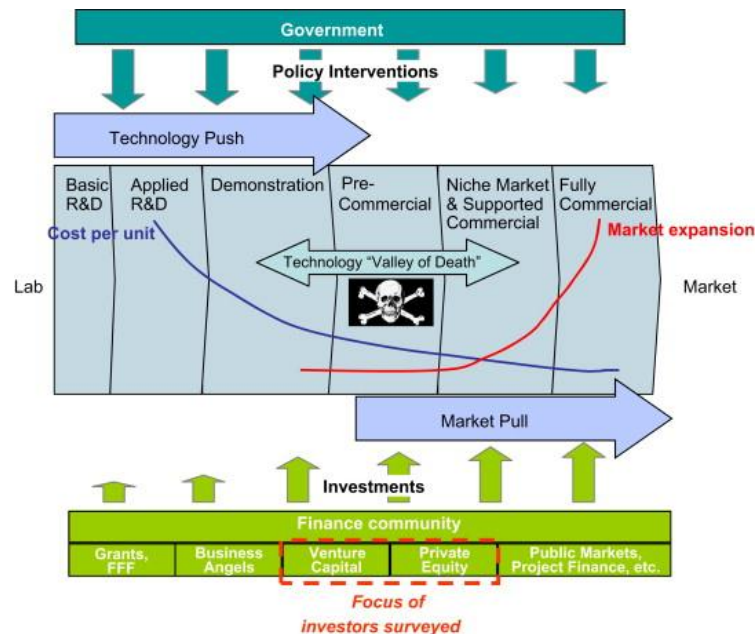
In 2007 werd een Commissie o.l.v. Prof. Soete belast met de doorlichting van het Innovatie-instrumentarium. In het uiteindelijke rapport ('Expertgroep voor de doorlichting van het Vlaams Innovatie-instrumentarium', april 2012) werd benadrukt dat het Vlaamse innovatie-instrumentarium vrij volledig is, maar tegelijk complex, versnipperd en te weinig gebruiksvriendelijk. Dit standpunt werd herhaald in de actualisatie van het rapport in 2012.

Met deze vaststelling als uitgangspunt, kan de bestemming van de EFRO-middelen voor innovatie verder bepaald worden. Daarbij kunnen ook nog volgende elementen in rekenschap worden gebracht:

- In de conceptnota 'Innovatiecentrum Vlaanderen' wordt gepleit voor zogenaamde **lichte structuren**, waarbij het zwaartepunt van de financiering moet liggen bij concrete projecten en minder naar organisatorische structuren.
- Met oog op het pijnpunt van de versnipperde inzet van middelen, mag de EFRO-programma-financiering geen aanleiding geven tot de creatie van nieuwe structuren. Eerder dienen bestaande (lichte, zie hoger) structuren te worden aangewend die instaan voor de coördinatie van de projecten die voorwerp uitmaken van de programma-financiering.
- Het rapport Soete ('Expertgroep voor de doorlichting van het Vlaams Innovatie-instrumentarium, april 2012) stelt eveneens dat het Vlaams innovatie-instrumentarium verder moet worden aangepast aan de specifieke vragen en noden van **kmo's**.
- Uit de actualisatie van het rapport Soete (april 2012) blijkt in aanbeveling 12 dat de **doorstroom van kennis naar maatschappelijke en / of economische valorisatie en de absorptiecapaciteit van ondernemingen belangrijke aandachtspunten blijven**. Valorisatie zou daarom meer aandacht moeten krijgen in het onderzoeks- en innovatiebeleid. De huidige onderzoekscapaciteit en -activiteit wordt op heden immers nog onvoldoende vertaald in een concrete marktintroductie van een product of dienst. Deze vaststelling uit zich ook in de patentaanvragen. Met 208 patentaanvragen per miljoen inwoners (2007) doet Vlaanderen het

wel beter dan het Europees gemiddelde van 120, maar minder goed dan landen als Duitsland (304), Luxemburg (273) en Finland (258).

- Onderzoek wijst uit de verhouding onderzoek – productie / marktintroductie / valorisatie in de Europese Unie is scheefgetrokken. Onderzoek mondt onvoldoende uit in een concrete marktintroductie. Dit fenomeen wordt voorgesteld als de zogenaamde **Valley of Death**, zoals onderstaand schema illustreert.

Uit bovenstaande vaststellingen kan geconcludeerd worden dat de ‘missing links’ inzake het Vlaamse innovatie-instrumentarium zich voornamelijk in het domein van de verdere **kennisvalorisatie** bevinden. Het is immers belangrijk dat het beleid een omgeving creëert waarbinnen productontwikkeling alle kansen krijgt (voorwaardenscheppend voor optimale valorisatie).

Er zijn meer en meer grijze zones tussen overwegingen voor private investeringen (private return) en publieke investeringen (maatschappelijke return) in vitale infrastructuur voor de kennismaatschappij omwille van het semi-publieke karakter van kennis. Er is daarom nood aan een meer flexibele benadering om onderinvestering te vermijden in gemeenschappelijke structuren met voldoende schaal. Dit geldt onder andere voor pilootinstallaties om nieuwe doorbraken uit te testen.

Hoogwaardige gemeenschappelijke infrastructuur voor testen en opschaling van innovaties zijn de basis van sterke clusters. Zij genereren collectieve productiviteitswinsten en interfaces voor nieuwe innovatieopportuniteiten (open innovatie). Er bestaan reeds bedrijfsmodellen hiervoor als Third Party Facilities bij bedrijven met overcapaciteit, maar voor nieuwe infrastructuur is er onderinvestering door coördinatieproblemen inzake beheer van risico's en kosten en baten. Het beter toegankelijk maken van infrastructuur met oog op creatie van een open innovatieplatform moet daarom een expliciete doelstelling zijn. Synergiewinst verhoogt immers de efficiëntie en helpt bedrijven en kennisinstellingen om beter om te gaan met hun overcapaciteit.

Samenvattend gelden volgende vaststellingen die een rol spelen bij de middelenbesteding voor het komende programma:

- Valorisatie naar concrete marktintroductie blijft een belangrijk aandachtspunt, zowel op Vlaams als Europees niveau;
- Inzet van EFRO-middelen dient additioneel aan en complementair met bestaande instrumentarium te zijn: daarbij wordt o.m. gewezen op het belang van investeringen in gemeenschappelijke structuren, pilootinstallaties en demonstratieprojecten.

Op basis van bovenstaande overwegingen en vaststellingen werden de volgende ‘missing links’ gedetecteerd, die voorwerp zullen uitmaken van de middelenbesteding binnen EFRO 2014-2020, luik

innovatie. Het zijn de krachtlijnen die met andere woorden coherent zijn met het actuele Vlaamse en Europese beleid én gezien de invulling van het Vlaamse instrumentarium als gap of nood beschouwd kunnen worden:

1. **Bevorderen van co-creatie (betrokkenheid van bedrijven);**
2. **Overdracht en verspreiding van reeds ontwikkelde technologieën;**

Deze krachtlijnen hebben gemeen dat ze voornamelijk zijn gefocust op het stimuleren van marktintroductie en disseminatie van ontwikkelde diensten / producten. De koppeling met het bestaande beleid en instrumentarium moet tevens instaan voor de garantie dat het vertrekpunt een bestaande maatschappelijke en / of economische nood is (zie innovatieknooppunten).

Bemerking: De verdere verfijning van de ontwikkelde strategieën in het kader van de verschillende GTI's (zie verder 4.3.,pag.105) kan leiden tot bijkomende specifieke accenten. Zo kan, in het kader van de GTI Limburg, binnen investeringsprioriteit 1 "Versterken van O&O en de mogelijkheden om O&O optimaal te benutten en het bevorderen van expertisecentra, met name die van Europees belang" van het OP, tevens als subprioriteit aandacht worden besteed aan "industriële onderzoek met economische finaliteit". Hierdoor zullen de uit te voeren acties bijdragen tot de thematische doelstellingen van het operationeel programma en aan de ontwikkelingsdoelstellingen van de betrokken geïntegreerde strategie voor territoriale ontwikkeling.

1.3. Beantwoorden aan de principes inzake smart specialisation

Wanneer de krachtlijnen op basis van de niches in het Vlaams instrumentarium bepaald kunnen worden, is het van belang deze 'slim' te gaan inzetten, d.w.z. volgens de principes van de smart specialisation. Op die manier worden projecten gedetecteerd die een stimulans bieden aan de internationale concurrentiepositie van Vlaanderen.

Om het hoofd te kunnen bieden aan de huidige economische neergang, heeft de Europese Unie immers nood aan een 'slimme', duurzame en inclusieve groei. De Europese groeistrategie 'EU 2020' werd uitgewerkt met een aantal vlaggenschip-initiatieven zoals de 'Innovatie-Unie' (oktober 2010). Focus ligt daarbij op investering in onderzoek, innovatie en ondernemerschap in elke EU-lidstaat en regio om zo ten volle het aanwezige potentieel van de regio's te kunnen benutten. Hiervoor wil de Commissie al haar instrumenten in onderzoek en innovatiebeleid (Horizon 2020) en Cohesiebeleid op elkaar afstemmen. De Europese Commissie verwacht van de nationale en regionale overheden de ontwikkeling van een Regionale Innovatie Strategie (RIS) om de Europese Structuurfondsen zodoende efficiënter en met meer potentieel voor synergie te kunnen inzetten.

Slimme specialisatie werd door de Europese Commissie geformuleerd als een ex ante voorwaarde voor de ondersteuning vanuit het EFRO-programma voor de periode 2014-2020.

De slimme specialisatiestrategie gaat onder meer uit van volgende principes:

- Slimme specialisatie is een beleidsbenadering voor het transformatie- en innovatiebeleid. Het bevordert efficiënt, effectief en synergetisch gebruik van publieke middelen. Het concentreert zich op de meest veelbelovende gebieden met een comparatief voordeel.
- Deze beleidsbenadering is gericht op het benutten van regionale diversiteit door het vermijden van uniformiteit en dubbel werk.

Op 2 juli 2012 werd opdracht gegeven tot het opstellen van een 'slimme specialisatiestrategie voor Vlaanderen'. Concreet zou de administratie een keuzeprocés adviseren voor het Interministerieel Comité Industrie om opportuniteiten voor een gericht innovatie- en clusterbeleid te identificeren en prioriteiten te bepalen.

Bovenstaande opdracht resulteerde in de conceptnota 'Een slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid'. Het gericht clusterbeleid wil een beperkt aantal speerpuntclusters van internationaal belang identificeren op basis van strategische roadmaps. Deze conceptnota geeft het beleidskader en de methode voor het identificeren en ondersteunen van prioriteiten in de ontwikkeling

van innovatieve economische groeiopportuniteiten voor Vlaanderen. Hierin wordt gesteld / bevestigd dat de slimme specialisatiestrategie geen nieuw, afzonderlijk strategisch proces, maar een verdere stap in de ontwikkeling van een coherente toekomststrategie voor Vlaanderen. Daarom wordt in de conceptnota voortgebouwd op de verworvenheden van 'Vlaanderen in Actie', en meer specifiek de stroomlijning van het 'gericht clusterbeleid' en het verdiepen van het 'Nieuw Industrieel Beleid'. Deze conceptnota werd op 8 maart 2013 door de Vlaamse Regering goedgekeurd.

In de tweede helft van 2013 werd door het Departement EWI het beleidsdocument 'Strategic Policy Framework for Smart Specialisation' opgesteld dat kan beschouwd worden als de Vlaamse methodologische neerslag van een Regionale Innovatie Strategie. In dit document wordt verwezen naar het bottom-up proces dat in 2014 verder geconcretiseerd zal worden via een proces van roadmapping waarbij een transitiebenadering wordt gehanteerd. De actoren die betrokken zijn bij dit proces vertegenwoordigen domeinen waarin Vlaanderen comparatieve voordelen heeft opgebouwd en beschikken over het innovatiepotentieel om als slimme specialisatie geïdentificeerd te worden. Deze domeinen kunnen worden omschreven als clusterdomeinen waarin speerpuntclusters kunnen worden geselecteerd o.b.v. hun vermogen om waardecreatie te ontwikkelen. Hieronder wordt een overzicht van deze domeinen gegeven. Hierbij werden telkens de toonaangevende Vlaamse initiatieven vermeld. Deze Vlaamse initiatieven gaan uit van een triple helix (of quadruple helix) benadering en hebben als doel om innovatie bij het economisch weefsel (in Vlaamse context: kmo's) te stimuleren. De nadruk ligt hierbij op valorisatie en vermarkting. De financiering van deze initiatieven gebeurt in belangrijke mate via de instrumenten die in punt 1.2. werden behandeld.

- Duurzame chemie: clusterdomein voor de transitie in de chemische industrie, gekoppeld met clusters in kunststoffen, duurzaam bouwen, technisch textiel en biogebaseerde technologie;
 - FISCH – Flanders' Innovation HUB for sustainable chemistry;
 - CINBIOS – cluster voor industriële biotechnologie, brengt ondernemingen en kenniscentra werkzaam in deze sector samen in één netwerk. Het is een gezamenlijk initiatief van FlandersBio, Ghent Bio-Economy Valley en Essenscia, de Belgische federatie van de chemische industrie en life sciences.
 - VIB – Vlaams Instituut voor Biotechnologie – een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de KU Leuven, Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent en Vrij Universiteit Brussel.
 - Bio Base Europe – open innovatie- en opleidingscentrum voor de biogebaseerde economie in Europa. Bio Base Europe bestaat uit de Bio Base Europe Pilot Plant (pilotfabriek) en het state-of-the-art onderzoeks- en trainingscentrum.
- Gespecialiseerde maakindustrie: clusterdomein voor gespecialiseerde productie in zogenaamde 'Fabrieken van de Toekomst' die ontstaan dankzij nieuwe bedrijfsmodellen (open productie, duurzame materialen en energie-efficiëntie) en productietechnologieën (mechatronica, 3D-printing);
 - SIM Flanders -Strategic Initiative Materials in Flanders – SIM draagt bij tot de competitieve positie van de materiaalindustrie in Vlaanderen door het versterken van de wetenschappelijke basis en het opbouwen van technologieplatformen in relevante domeinen en daarnaast het genereren van een open innovatie omgeving voor nauwe samenwerking tussen industrie en kennisinstellingen.
 - Flanders' Plastic Vision – overkoepelende organisatie voor alle Vlaamse bedrijven uit de kunststof- en rubberindustrie. FPV heeft twee afdelingen, nl. het technologiecentrum en de innovatiecel.
 - iMade – speelt in op de nieuwste technologieën van rapid manufacturing (3D-printing, stereolithografie, selective laser sintering,...). iMade wil met een netwerk van dienstencentra infrastructuur opzetten om lokale productie op maat met state-of-the-art technologie en arbeidskansen doorbraak te doen vinden.
 - Flanders Mechatronics Technology Centre (FMTC) – onderzoekscentrum van toonaangevende mechatronica-bedrijven in Vlaanderen en is een initiatief van Agoria, de Belgische federatie van de technologische industrie. FMTC helpt de kloof tussen academische kennis in de mechatronica en het gebruik hiervan in industriële toepassingen te overbruggen.
 - Strategisch Onderzoekscentrum (SOC) Maakindustrie – Dit op te richten SOC zal operationeel zijn rond voertuigindustrie, precisie-manufacturing en mechatronica (3D

- printing). Bestaande initiatieven zoals Flanders' Drive, FMTC en het productie departement van SIRRIS zullen in de SOC geïntegreerd worden.
- OVAM – Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij – de opdrachten van OVAM beslaan in hoofdzaak de problematiek van afvalstoffen, bodemsanering en materialenbeheer.
 - Gepersonaliseerde gezondheidszorg: clusterdomein dat aansluit op een goed ontwikkeld systeem van gezondheidszorg, een systeem voor klinische proeven en de farmaceutische industrie, met specifieke focus op domeinen zoals neuro-degeneratieve ziekten en infectieziekten, en nieuwe mogelijkheden in de moleculaire diagnostiek en andere medische technologieën, zoals nanotechnologie en nano-electronica.
 - Flanders' Care – is een initiatief van de Vlaamse overheid dat wenst door innovatie het aanbod van kwaliteitsvolle zorg te verbeteren en verantwoord ondernemerschap in de zorg economie te stimuleren.
 - Proeftuin Zorginnovatieruimte Vlaanderen – richt zich op het stimuleren van innovatie in de ouderenzorg om op termijn het hoofd te kunnen bieden aan de uitdagingen die gepaard gaan met de toenemende vergrijzing. De proeftuin beoogt innovatieve zorg-initiatieven te ondersteunen waarbij aandacht besteed wordt aan alle aspecten van ouderenzorg, inclusief preventie, sensibilisering, detectie, interventie en zorg.
 - Gespecialiseerde logistiek: clusterdomein met sterke verbindingen naar gespecialiseerde waardeketens in de voedingssector of de farmaceutische industrie. Tevens kan worden verwezen naar het potentieel rond 'waardecreërende logistiek', bijvoorbeeld voor recyclage (urban mining, reserve logistics,...).
 - VIL – Vlaams Instituut voor de Logistiek – is het innovatieplatform voor de logistieke sector. Het VIL helpt Vlaamse bedrijven innovatieve logistieke projecten te realiseren en zo hun competitiviteit te verhogen. Hoofdvastheid is om via financiële steun, advies en netwerking innovatieve logistieke concepten en technologische ontwikkelingen bij Vlaamse bedrijven te stimuleren. Het VIL brengt bedrijven en organisaties uit diverse sectoren bij elkaar – zowel verladers als logistieke dienstverleners, maar ook kennisinstellingen, overheidsinstanties en bedrijven vanuit de IT-, engineering-, interim-, bouw- en real estate wereld.
 - VIM – Vlaams Instituut voor Mobiliteit – realiseert mobiliteitsoplossingen die het verkeer van personen en goederen in Vlaanderen duurzamer maken. Innovatie en rendement staan hierbij centraal. Bedrijven, kennisinstellingen en overheden kunnen met hun projectideeën bij het VIM terecht voor financiële middelen, expertise en contacten.
 - Gespecialiseerde agro-food: clusterdomein met diverse waardeketens in de vlees-, groenten- en fruitteelt die inzetten op gezondheid en reductie van voedselverspilling als concurrentievoordelen.
 - Flanders' Food – wenst de competitiviteit van de ondernemingen van de Vlaamse voedingsindustrie te versterken door het gericht stimuleren van innovatie. Daarbij ligt het accent op wetenschappelijk en technologisch georiënteerde product- en procesinnovatie en aanverwante activiteiten.
 - Food Pilot – biedt de mogelijkheid om nieuwe concepten te testen in de praktijk of nieuwe producten voor te bereiden alvorens op industriële schaal te produceren. Deze pilootfabriek richt zich in de eerste plaats op bedrijven uit de agro-foodindustrie, maar ook op stakeholders zoals toeleveringsbedrijven, groothandel, distributie en consumenten-organisaties.
 - Geïntegreerde bouw-milieu-energie cluster: clusterdomein gericht op betaalbare, duurzame en innovatieve manieren van huisvesting in slimme en duurzame steden.
 - I-Cleantech Vlaanderen – intermediair tussen bedrijven, kennisinstellingen, overheid en maatschappelijk middenveld, die innovatie en duurzame technologie stimuleert om het te implementeren.
 - MIP – Milieu- en Energietechnologie Innovatie Platform – stimuleert bedrijven om te investeren in nieuwe producten, processen en diensten die de impact op het milieu verminderen. MIP mikt hierbij op het sluiten van materiaal- en proceskringlopen volgens de 'cradle-to-cradle' filosofie én de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor slimme energieopwekking.
 - Smart Grids Flanders – een platform van een voor alle bedrijven en organisaties die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de energienetwerken van de toekomst. Het tot stand brengen en ondersteunen van een multidisciplinaire langetermijn-samenwerking over de sectoren heen tussen Vlaamse smartgridactoren, met het oog op het uitbouwen, bestendigen en valoriseren van een internationaal competitief voordeel door een ruime

- groep Vlaamse ondernemingen (commerciële doorbraken) door middel van een gedifferentieerde ondersteuning in functie van het doorbraak- en samenwerkingspotentieel van de geïdentificeerde smartgriddomeinen.
- VITO – Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek – onafhankelijke onderzoeksorganisatie die innoverende, technologische oplossingen verschaft, wetenschappelijk onderbouwde adviezen en ondersteuning geeft om duurzame ontwikkeling te stimuleren en het economisch en maatschappelijk weefsel in Vlaanderen te versterken.
 - Proeftuin ‘Woningrenovatie: innovatie bij energiezuinig verbouwen’ wil bijdragen tot betere marktcondities voor grondige renovaties van woningen door de ontwikkeling van opschaalbare en reproduceerbare renovatieconcepten, het stimuleren van samenwerking tussen leveranciers, ontwerpers en uitvoerders, het versterken van de vraagzijde via een groepsgewijze aanpak en via alternatieve financieringsvormen en tenslotte het aantonen van de haalbaarheid van kostenoptimale energieprestatieniveaus.
 - Energyville – verenigt de onderzoeksinstituten KU Leuven, VITO en IMEC voor onderzoek naar duurzame energie en intelligente energiesystemen.
- Smart systems: clusterdomein voor technologie in de waardeketen, van ontwerpfase tot valorisatie van elektronische componenten en producten. Dit clusterdomein wordt ondersteund door onderzoek in de nano-elektronica en fotonica.
 - IMEC – Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum – is het grootste onafhankelijke Europese onderzoekscentrum op het gebied van micro-elektronica, nanotechnologie, ontwerpmethodes en technologieën voor ICT-systemen. Het onderzoek van IMEC wordt toegepast in de gezondheidszorg, slimme elektronica, hernieuwbare energie en transport.
 - DSP Valley – is een business-georiënteerde cluster van een 70-tal bedrijven en kennisinstellingen uit België en Nederland in het ruimere domein van embedded technologie (geavanceerde hardware en software voor slimme systemen).
 - B-PHOT – is verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel en is reeds 25 jaar actief op het gebied van micro-geminiaturiseerde fotonica. B-PHOT is momenteel één van de wereldleiders in optische modellering, optische karakterisatie, low cost rapid prototyping en proof of concept demonstratie van micro-optische modules en micro fotonische systemen. B-PHOT heeft samenwerkingsovereenkomsten in fundamenteel, strategisch, toegepast en industrieel onderzoek met top-level onderzoeksgroepen in Europa, de VS, Australië en Azië.
 - Creatieve industrieën en diensten: clusterdomein voor nieuwe waardeketens, nieuwe media, entertainment, mobiele toepassingen, ontwerp, e-gezondheidszorg en sociale innovatie (verantwoord ondernemen, modellen en nieuwe werkorganisatie).
 - iMinds – onafhankelijke onderzoeksinstituten die in opdracht van de Vlaamse overheid innovatie binnen ICT stimuleert. iMinds biedt bedrijven en organisaties ondersteuning bij onderzoek en ontwikkeling en brengt daarvoor uiteenlopende bedrijven, overheden en non-profit organisaties samen rond onderzoeksprojecten. Bij elke van die projecten komen zowel technische als niet technische aspecten aan bod. iMinds geeft de voorkeur aan onderzoek dat inspeelt op actuele maatschappelijke en economische thema's (media, energie, gezondheid, ICT, maakindustrie en smart cities).
 - MiX – Media Innovatie Centrum – expertisecentrum rond media-innovatie en centraal aanspreekpunt voor de Vlaamse mediasector. MiX wil een voedingsbodem creëren voor strategische projecten die de competitiviteit van de Vlaamse mediasector vergroten.
 - Flanders' DC – Flanders' District of Creativity – FDC wil zowel bedrijven, onderwijs, beleidsmakers als particulieren bewustmaken van het belang van creativiteit en innovatie. Daarnaast zet FDC zich, sinds de fusie met het Flanders Fashion Institute, ook in om mensen uit de creatieve sector te professionaliseren. Samen met de Vlerick Business School en Antwerp Management School werkt Flanders DC aan kennisopbouw op vlak van ondernemings-creativiteit en innovatie in Vlaanderen. FDC maakt deel uit van het Districts of Creativity Netwerk, dat 12 creatieve regio's in de wereld verenigt.
 - Design Vlaanderen – promoot eigentijds, kwaliteitsvol en innovatief design uit Vlaanderen. In de eerste plaats wil Design Vlaanderen vormgevers in Vlaanderen helpen groeien als ondernemers. Het stimuleert bedrijven en overheden om design in te voeren in hun werking.
 - Flanders' InShape – het Vlaamse kenniscentrum voor designedreven innovatie, opgericht door en voor de Vlaamse industrie. De focus ligt op User Centred Design: de

gebruiker vormt de bron en inspiratie voor innovatie. Flanders' Inshape ontwikkelt kennis en tools op het vlak van product- en serviceontwikkeling, design en design management voor B2C en B2B bedrijven in diverse sectoren. Flanders Inshape heeft als doel om capaciteit en competenties te creëren bij de Vlaamse ondernemingen voor de implementatie van designgedreven innovatie.

- Flanders' Synergie – promoot, bevordert en initieert innovaties op het vlak van arbeidsorganisatie in Vlaamse bedrijven, social profit organisaties en overheidsbedrijven met het oog op meer slagvaardige organisaties (in termen van efficiëntie, flexibiliteit, kwaliteitsvolle werking, innovatief en duurzaam karakter) én een betere kwaliteit van de arbeid.
- Sociale Innovatie Fabriek – heeft als doelstelling het vestigen van een cultuur rond sociale innovatie in Vlaanderen. Om hierin te slagen, wil men iedereen in Vlaanderen informeren over sociale innovatie en sociaal ondernemerschap, hen enthousiasmeren mee te denken over concepten, hen activeren om deel te nemen aan (netwerk)activiteiten hierover, hen begeleiden, zodat ze sociaal innovatieve concepten zo succesvol mogelijk kunnen uitwerken en ze toeleiden naar financiële ondersteuning, onder meer IWT haalbaarheidsstudies of IWT-innovatietrajecten.

Hoger vermelde speerpunt domeinen en initiatieven werden eveneens opgenomen in de Vlaamse invulling van de Eye@RIS3 database (<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map>), ontwikkeld door het S3-Platform. De Vlaamse invulling staat sinds 5 maart 2014 online.

2.A.4 (1) Investeringsprioriteit 1.1.

Investeringsprioriteit	Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang.
-------------------------------	---

2.A.5(1) Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	1.1.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Het bevorderen van co-creatie om de O&O resultaten beter te valoriseren.
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Meer co-creatie van nieuwe producten/diensten/ processen door het opzetten en ondersteunen van living labs.

Zoals hoger aangegeven, stelt zich in Europa een probleem rond de vermarkting van kennistoepassingen. Een verbreding en verlenging van het gesteund innovatieproces kan hieraan tegemoet komen. Een dergelijk proces legt meer focus op de vermarkting en niet-technologische aspecten van innovatie. De conceptnota 'Innovatiecentrum Vlaanderen' verwoordt het als volgt: "In het verleden lag de klemtoon op innovatiesteun overwegend op technologische innovatie en het onderzoek dat hieraan voorafgaat. Minder aandacht ging naar het vraagstuk van marktpenetratie eenmaal het technologisch product was gerealiseerd. De verruiming van de innovatiesteun aan bedrijven tot fases die dicht bij de markt liggen, is hierbij belangrijk. Dit kadert in de zogenaamde verlenging en verbreding van het steunbare innovatietraject. (...) Onder verlenging van het steunbare innovatietraject wordt verstaan dat de steun aan innovatie door bedrijven verruimd wordt tot de fases dicht bij de markt. Steun aan proeftuinen / living labs kan beschouwd worden als een voorbeeld van een gerichte verlenging van het steunbare innovatietraject. Een proeftuintraject of living lab kan de

stap naar vermarkting van een nieuw product of een nieuwe dienst immers in belangrijke mate faciliteren.” Het principe van co-creatie, waarbij producent / ontwikkelaar en consument / gebruiker met elkaar in verbinding staan, staat hierbij centraal. In het bijzonder laten proeftuinen en living labs toe om nieuwe producten, bijvoorbeeld van kmo's, te testen in real life omgevingen in contact met reële gebruikers.

Living labs zijn test- en ontwikkelomgevingen buiten het ontwikkellab, in een realistische context, vaak in een begrensd gebied. Het gaat om samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, kennisinstellingen, overheden en gebruikers die nieuwe producten, diensten of businessmodellen ontwikkelen in een realistische context.

Enerzijds zijn living labs testbeds voor het in een realistische setting testen van nieuwe producten en diensten, anderzijds zijn het hands-on ontwikkelingsplatformen. Belangrijke kenmerken zijn:

- Betrekken van gebruikers in een vroeg stadium waardoor nieuwe behoeften of aanwezige gebreken gedetecteerd kunnen worden;
- Het dichten van de kloof tussen technologieontwikkeling en het introduceren van nieuwe diensten en producten door deelname van de belanghebbenden: bedrijven, overheden, kennisinstellingen en burgers;
- Detecteren van economische en sociale implicaties zodat hiermee rekening gehouden kan worden.

Binnen de methodiek van living labs kunnen vier activiteiten onderscheiden worden:

1. Co-creatie, waarbij een wisselwerking optreedt tussen producent en gebruiker, steunend op het principe van open innovatie;
2. Controleren: het ontdekken van nieuwe gebruiksmogelijkheden en marktopportunities;
3. Experimenteren: implementeren van verschillende scenario's om effect ervan te meten;
4. Evalueren: uiteindelijke beoordeling van producten of diensten op basis van sociaal-economische en maatschappelijke criteria;

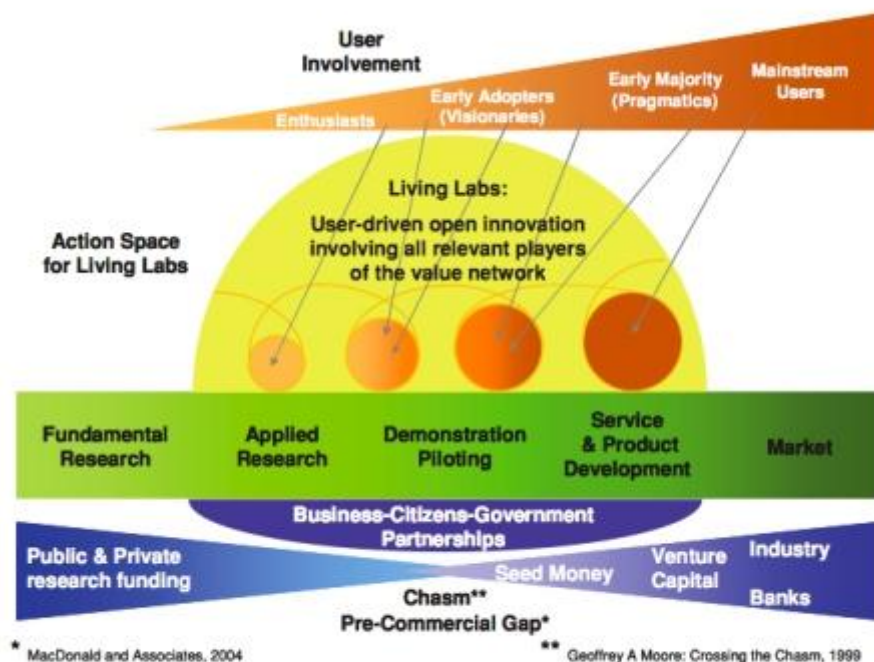
Binnen hogervermelde methodiek zal specifiek aandacht worden besteed aan industrieel onderzoek met een economische finaliteit. Op die manier wordt de wisselwerking tussen de kenniscentra en het bedrijfsleven verder geoptimaliseerd en wordt tegelijk een duidelijke link met het beleid, i.c. het Nieuw Industrieel Beleid, gelegd. Als dusdanig wordt een betere afstemming van het industrieel onderzoek op de economische behoeften en de toepassings- en valorisatiemogelijkheden van het bedrijfsleven gerealiseerd.

De methodiek van living labs biedt voordelen voor elk van de betrokken actoren:

- De gebruikers krijgen invloed op de verdere ontwikkeling van de diensten of producten. Deze sluiten daardoor beter aan op de behoeften van de gebruikers.
- Bedrijven krijgen de mogelijkheid om producten / diensten te ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van de markt. De tijdsinterval tussen idee / concept en introductie kan daardoor verkort worden.
- Kennisinstellingen kunnen de effecten van hun onderzoek in de praktijk meten.
- Overheden kunnen de bevindingen aanwenden om de publieke diensten efficiënt uit te voeren.

De methode van living labs laat toe om een product of dienst verder te ontwikkelen die tegemoet komt aan de behoeften van alle belanghebbenden. De kans op succes bij marktintroductie wordt daardoor aanzienlijk verhoogd.

Binnen de Vlaamse context kan nu reeds verwezen worden naar een aantal proeftuinen: de proeftuin voor het elektrisch voertuig, de proeftuin Cleantech, de Proeftuin ICT, de Proeftuin Zorginnovatieruimte Vlaanderen en de Proeftuin Woningrenovatie.

Action space for Living Labs along the technology adoption cycle

Het potentieel van living labs werd ook op Europees vlak reeds onderkend. Getuige daarvan is de oprichting van het European Network of Living Labs (ENoLL). Dit netwerk werd in november 2006 opgericht onder het Finse EU-voorzitterschap. Inmiddels maken meer dan 300 living labs deel uit van dit netwerk.

Door het opzetten van living labs worden bedrijven betrokken in de productinnovatie. Deze specifieke doelstelling heeft als beoogd resultaat een vermeerdering van de co-creatie van nieuwe producten, diensten en processen voor ogen. Bedrijven zullen betrokken worden in deze co-creatie, zodat zij tot een hogere graad van innovatie komen. Binnen deze prioriteit zal de innovatie zich voornamelijk toespitsen op producten en processen binnen kmo's.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meet eenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie rapportering
R.1.1.	Totaal aantal kmo's met product-, proces-, marketing- of organisatorische innovatie	%	62%	2013	70%	ECOOM	2-jaarlijks

Investeringsprioriteit 1.2.

Investeringsprioriteit	Bevordering van bedrijfsinvesteringen in O&I, het ontwikkelen van verbanden en synergieën tussen ondernemingen, O&I-centra en het hoger onderwijs, met name de bevordering van investeringen in de
------------------------	--

	ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie, milieu-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, met name in sleuteltechnologieën en de verspreiding van universeel inzetbare technologieën
--	--

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	1.2.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Ondersteunen van de overdracht / verspreiding van technologieën met het oog op kennisvalorisatie en vermarkting.
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Het ontwikkelen van meer prototypes, ready-for-market demoresultaten met als doel meer innovatieve producten en/of diensten aan te beiden.

Om haar positie als dynamische kennisregio te versterken, dient Vlaanderen de valorisatie van technologische en niet-technologische kennis voortdurend te optimaliseren. Het stimuleren en ondersteunen van vernieuwende projecten met kennistoepassingen vormt hiervoor een belangrijk instrument. De voorbeeldfunctie voor Vlaanderen en de overdraagbaarheid van deze projecten naar andere bedrijven, organisaties en instellingen staan hier centraal.

De transfer van kennis en haar valorisatie vormen echter moeilijke schakels in de ontwikkeling van de kenniseconomie in Vlaanderen. De aanwezige kennis dient gevaloriseerd te worden in economische activiteiten en maatschappelijke toepassingen om het draagvlak en de impact van de aanwezige kennis te maximaliseren.

Vandaag blijft de economische, industriële en maatschappelijke valorisatie van onderzoeksresultaten in Vlaanderen te beperkt. Bovendien is er ook een gebrek aan economisch ondernemerschap en wordt de verbreding van het innovatiebegrip te weinig gestimuleerd. Veelal stopt het innovatieproces in het beleid bij bewustmaking en bekendmaking. Het gebrek aan kennisvalorisatie is onderwerp van een expliciete aanbeveling in het geactualiseerde rapport Soete. Demonstratieprojecten kunnen beschouwd worden als een belangrijk instrument om de brug te maken van ontwikkeling naar implementatie met een economische valorisatie in Vlaanderen en mogelijks internationaal.

Dit dient te resulteren in meer nieuwe en vernieuwende producten, processen en diensten, in een grotere economische en maatschappelijke toegevoegde waarde en in een belangrijkere internationale valorisatie van de Vlaamse kennis. Binnen het Vlaamse instrumentarium is dit momenteel een missing link opdat binnen Vlaanderen het volledige traject kan gerealiseerd worden.

Demonstratieprojecten moeten de brug vormen tussen het afronden van onderzoek en ontwikkeling en het uitrollen van de innovatie over heel Vlaanderen.

Het opstarten van demonstratieprojecten kan voortvloeien uit het strategisch onderzoeksprogramma dat de basis vormt voor de 'Nieuwe Fabriek voor de Toekomst'. Uit de verdere identificatie van opportuniteiten en uitdagingen kunnen mogelijkheden voor demonstratieprojecten aan het licht komen. Door het opzetten van performante infrastructuur dragen deze bij aan de verankering van de Fabriek van de Toekomst.

Deze demonstratieprojecten dienen vanuit een reëel probleem of reële opportuniteit te ontstaan. Er wordt met andere woorden geopteerd voor vraaggestuurde in plaats van aanbodgedreven innovatie. Via deze demonstratieprojecten kan men de gerealiseerde effecten tastbaar maken en andere sectoren overtuigen van de meerwaarde van innovatie. Het bijsturen van het commercieel aanbod kan enkel via betrokkenheid van commerciële partijen. Het afsluiten van een goed partnerschap is noodzakelijk. Binnen deze demonstratieprojecten dient men tevens steeds oog te hebben voor het bedrijfseconomisch perspectief. De mate waarin een idee, concept, toepassing, ... overdraagbaar is naar het economisch weefsel in Vlaanderen is een belangrijk criterium. Een belangrijk aandachtspunt is tevens dat de voorstellen additioneel moeten zijn aan het bestaande aanbod van tools, diensten en instrumenten dat al op de markt aanwezig is.

Om aan de beoogde doelstellingen tegemoet te komen ('kennisverspreiding over innovatieve technologieën en concepten') kan het begrip 'demonstratieproject' ruim geïnterpreteerd worden. Naast het demonstreren van de innovatieve techniek op zich (afhankelijk van de techniek in de setting van een infrastructuur / pilootlijn / testlijn of eerder via een ontwikkelde tool / software of het demonstreren van innovatieve methodieken bij bedrijfsprocessen,...), kunnen ook ondersteunende acties in de vorm van ondernemersbegeleiding (collectief of in beperkte samenstelling) een rol spelen bij het verspreiden van de kennis. Ook via netwerkactiviteiten kan men verdere kennisvalorisatie beogen.

In de voorbije programmaperiode 2007-2013 werden demonstratieprojecten reeds gebruikt om de aanwezige kennis te verzilveren in producten en diensten met een economische en/of maatschappelijke meerwaarde. Deze vorm van projecten werd als een belangrijke methode aanzien binnen operationele doelstelling 5: 'Vernieuwende voorbeelden van kennisvalorisatie'. Aan de hand van demonstratieprojecten zullen overheden en bedrijven geholpen worden bij het inpassen van innovatieve concepten in huidige beleids- en bedrijfsvoering. Doelstelling 2 en 3 spelen reeds een rol bij het opstarten bij nieuwe strategische initiatieven en de versnelling van de demonstratiefase.

Op Europees niveau kan worden verwezen naar de rol die de Europese Innovatie Partnerschappen (EIP's) binnen de geïdentificeerde domeinen op dit vlak spelen, nl. coördinatie van investeringen rond demonstratie en pilootinstallaties.

Het gewenste resultaat is een betere vermarkting van de bestaande kennis. Bedrijven dienen meer innovatief te zijn in hun producten- en dienstenaanbod. Het EFRO-programma zal binnen bepaalde niches impulsen geven aan deze betere doorstroming van kennis richting producten en/of diensten. De samenwerking/doorstroming/demoprojecten/... zijn slechts middelen langs welke het beoogde resultaat zou worden bereikt. Het aandeel van de omzet dat gerealiseerd is door nieuwe of verbeterde producten of diensten drukt daarom ook goed de innovatie binnen bedrijven uit.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meeteenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie rapportering
R.1.2..	Aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten	%	8%	2012	10%	ECOOM	2-jaarlijks

2.A.6 (1) In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen

2.A.6.1(1) Beschrijving van het type en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met

inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

<p>Investeringsprioriteit 1.1.</p>	<p>Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang.</p>
---	--

Specifieke doelstelling 1.1.1: Het bevorderen van co-creatie om de O&O-resultaten beter te valoriseren.

Mogelijke acties:

- Innovatietrajecten rond co-creatie (living labs en proeftuinen) met oog op een effectieve marktpenetratie. Het gaat daarbij om trajecten die zich focussen op producten die een bijdrage leveren aan het remediëren van bestaande maatschappelijke noden (vergrijzing, vrije tijd, mobiliteit, klimaatsverandering, energie-efficiëntie,...).
- Infrastructuurwerken / omkaderende investeringen voor de uitvoering van living labs en proeftuinen. Concreet kan het gaan om testinfrastructuur waarin het product volgens de geijkte principes van living labs / proeftuinen wordt behandeld.
-

Beoogde (eind)begunstigden

- Ondernemingen;

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen:

- Vlaamse Overheid
- Kennisinstellingen: universiteiten, hogescholen
- Onderzoekscentra
- Gespecialiseerde publieke instellingen / vzw's
- Provinciale overheden
- Lokale besturen / intercommunales
- Sectororganisaties

<p>Investeringsprioriteit 1.2.</p>	<p>Bevordering van bedrijfsinvesteringen in O&I, het ontwikkelen van verbanden en synergieën tussen ondernemingen, O&I-centra en het hoger onderwijs, met name de bevordering van investeringen in de ontwikkeling van producten en diensten, de overdracht van technologie, sociale innovatie, milieu-innovatie, toepassingen voor overheidsdiensten, de stimulering van de vraag, het opzetten van netwerken, clusters en open innovatie door middel van slimme specialisatie en ondersteuning van technologisch en toegepast onderzoek, proefopstellingen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde productiecapaciteit en eerste productie, met name in sleuteltechnologieën en de verspreiding van universeel inzetbare technologie</p>
---	---

Specifieke doelstelling 1.2.1 : Ondersteunen van de overdracht / verspreiding van technologieën met het oog op kennisvalorisatie en vermarkting

Mogelijke acties:

- Acties die een bijdrage leveren aan het remediëren van bestaande maatschappelijke noden (vergrijzing, vrije tijd, mobiliteit, klimaatsverandering, energie-efficiëntie,...). Realiseren van testlijnen / pilootinstallaties (demonstreren van innovatieve techniek);;
- Begeleiden van ondernemingen om nieuwe technologieën te introduceren en te verspreiden;.
- Opzetten van netwerking om nieuwe technologieën te introduceren en te verspreiden;.
- Bevordering van nieuwe en geïntegreerde benaderingen van eco-innovatie op gebieden als milieubeheer, het milieuvriendelijk ontwerp van producten, processen en diensten,
- Het stimuleren en realiseren van eco - innovaties in de toeristisch – recreatieve sector;
- demonstratieprojecten inzake milieu- en energie-innovaties
- ...

Beoogde (eind)begunstigden

- Ondernemingen
- Onderzoekscentra
- Competentiepolen
- Universiteiten en hogescholen
- Non-profitorganisaties
- Overheden

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen:

- Vlaamse Overheid
- Kennisinstellingen: universiteiten, hogescholen
- Onderzoekscentra
- Gespecialiseerde publieke instellingen / vzw's
- Provinciale overheden – POM's
- Lokale besturen / intercommunales
- Sectororganisaties

2.A.6.2 (1) Leidende beginselen voor de selectie van concrete acties

Investeringsprioriteiten 1.1.en 1.2.:

Zoals reeds het geval was in de huidige programmaperiode 2007-2013, zal voor de indiening van projectvoorstellen worden gebruik gemaakt van projectoproepen (met uitzondering van de prioriteitsas “Duurzame stedelijke ontwikkeling” – zie verder) welke worden gelanceerd op de website van het Agentschap Ondernemen (www.agentschapondernemen.be). Bij iedere oproep worden thema/toepassingsgebied, duur, beoordelingscriteria en financiële enveloppe bekend gemaakt, samen met de selectieprocedure welke de projectvoorstellen zullen doorlopen. De indiening gebeurt uitsluitend elektronisch bij het programmasecretariaat te Brussel door middel van een gestandaardiseerd aanvraagformulier op de EFRO-website (“één loket”- systeem).

Ingediende projectvoorstellen worden beoordeeld volgens een procedure welke een transparante en **objectieve selectie** toelaat van **kwalitatieve acties** welke bijdragen tot de specifieke doelstellingen en vooropgezette resultaten van het programma.

Een eerste screening (aan de hand van projectselectieformulier) gebeurt op basis van vooraf vastgelegde objectieve **ontvankelijkheids- en selectiecriteria**, welke algemeen van toepassing zijn voor alle projectoproepen, en eventuele **bijkomende selectiecriteria, specifiek voor de betrokken call en prioriteitsas**.

Dit betreft een beoordeling van:

- Inhoud (kwaliteit, aansluiting bij projectoproep, bijdrage aan gelijke kansen, duurzame ontwikkeling en milieu (waaronder klimaatverandering), bijdrage tot duurzame werkgelegenheid,...);
- Inpasbaarheid in de Vlaamse Slimme Specialisatie Strategie;
- Indicatoren: bijdrage tot output-, resultaatindicatoren van het programma;
- Planning: haalbaarheid en duidelijkheid;
- Organisatie : geschiktheid van de voorgestelde projectorganisatie;
- Begroting en financieel plan: kwaliteit en haalbaarheid van het financieel plan;

Daarbij wordt verder eveneens aandacht besteed aan mogelijke inkomsten en het respecteren van de Europese en nationale regelgeving, o.m. inzake mededinging en overheidsopdrachten.

De screening leidt tot een samenvattend oordeel per project waarna een inhoudelijke analyse/evaluatie volgt door een Technische werkgroep, samengesteld uit deskundige vertegenwoordigers van de Vlaamse administraties, SERV, MiNaRAAD + andere partners en externen in functie van de prioriteit. Dit leidt eventueel tot een aanpassing van het samenvattend oordeel en een voorstel van beslissing/advies aan het Comité van Toezicht.

Het Comité van Toezicht neemt een beslissing op basis van alle ondersteunende documenten: aanvraagformulier, projectbeoordeling, advies van de technische werkgroep.

2.A.6.3 (1) Gepland gebruik van financieringsinstrumenten

Niet van toepassing

2.A.6.4 (1) Gepland gebruik van grote projecten

Niet van toepassing

2.A.6.5 (1) Outputindicatoren per investeringsprioriteit

Tabel 5: Gemeenschappelijke en programmaspecifieke outputindicatoren

ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens
O.1. (CO26)	Aantal bedrijven dat samenwerkt met onderzoeksinstellingen	# bedrijven	EFRO	280	monitoring
O.1.2. (pr.sp)	Aantal producten en/of diensten die ontwikkeld en/of getest werden binnen een living lab	#producten en diensten	EFRO	86	monitoring
O.1..1.3 (.CO28)	Aantal ondernemingen dat wordt ondersteund in introductie van nieuwe producten (nieuw op de markt)	# ondernemingen	EFRO	208	monitoring
O.1.4. (CO29)	Aantal ondernemingen dat wordt	# ondernemingen	EFRO	830	Monitoring

	ondersteund in introductie van nieuwe producten (nieuw voor de onderneming)				
O.1.5 (pr.sp)	Aantal begeleidingen van ondernemingen om de valorisatie van onderzoeksresultaten te bevorderen	# begeleidingen	EFRO	415	Monitoring
O.1.6 (CO01)	Aantal ondernemingen die steun verkrijgen	# ondernemingen	EFRO	1.038	Monitoring

2.A.7 (1) Sociale innovatie, transnationale samenwerking en bijdrage aan de thematische doelstellingen 1 - 7

Niet van toepassing

2.A.8 (1) Prestatiekader

Tabel 6: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as	Soort indicator	ID	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheden	Fonds	Regio-categorie	Mijlpaal 2018	Finale doelstelling (2023)	Gegevensbron	Toelichting betreffende relevantie , indien van toepassing
1. Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie					EFRO	Meer ontw. regio's				
	output	O.1.5	Aantal begeleidingen van ondernemingen om de valorisatie van onderzoeksresultaten te bevorderen	Aantal begeleidingen	EFRO		62	415	Monitoring-systeem	
Financieel	financieel	F.1.1	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigen in het boekhoudsysteem van de CA	meuro	EFRO		44,3	173,8	Monitoring-systeem/SFC	

2.A.9 (1) Categorieën steunverlening

Tabel 7: Dimensie 1 - Steunverleningsgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	058 O&O-infrastructuur	23.182.334
	060 Onderzoek en innovatie in openbare onderzoekscentra en kenniscentra, met inbegrip van netwerkvorming	10.818.422
	061 Onderzoek en innovatie in private onderzoekscentra, met inbegrip van netwerkvorming	5.409.211
	062 Technologieoverdracht en samenwerking tussen universiteiten en bedrijven die voornamelijk ten goede komen aan kmo's	15.068.516
	063 Clusterondersteuning en bedrijvennetwerken die voornamelijk ten goede komen aan kmo's	15.068.516

Tabel 8: Dimensie 2 - Financieringsvorm		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	01 Niet –terugvorderbare subsidie	69.546.999

Tabel 9: Dimensie 3 - Soort grondgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	01 Stedelijk	69.546.999

Tabel 10: Dimensie 4 Territoriale verwezenlijgingsmechanismen		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	03 Geïntegreerde territoriale investering - overig	36.100.000

2.A.1(2) Prioritaire as : Versterken van het concurrentievermogen van KMO's

2.A.2(2) Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één regiocategorie, thematische doelstelling of fonds betreft

Niet van toepassing

Identificatiecode van de prioritaire as	2
Titel van de prioritaire as	Versterken van het concurrentievermogen van KMO's

☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd	nvt
☐ Voor het ESF: de gehele prioritaire as is bedoeld voor sociale innovatie of transnationale samenwerking of beide	nvt

2.A.3(2) Fonds, regiocategorie en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie (voor elke combinatie in het kader van een prioritaire as)

<i>Fonds</i>	EFRO
<i>Regiocategorie</i>	Meer ontwikkelde regio's
<i>Berekeningsgrondslag (publiek of totaal)</i>	Totale uitgaven
<i>Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)</i>	nvt

Zoals blijkt uit de SWOT-analyse wordt Vlaanderen, ondanks een gestage verbetering van de ondernemersdynamiek, nog gekenmerkt door een lage ondernemersgraad, een lage oprichtingsquote en weinig snelgroeiende gazellen. Het ondernemerschap dient verder bevorderd en de internationale oriëntatie van KMO's blijvend gestimuleerd ter versterking van de Vlaamse concurrentiepositie.

Dit vormt een belangrijk onderdeel van het Vlaams beleid:

- in het kader van het Vlaanderen in Actie - plan wordt binnen de doorbraak “De open ondernemer”, beoogd de ondernemerscultuur binnen de Vlaamse beroepsbevolking te bevorderen. In het aansluitend Pact2020 werden een aantal concrete doelstellingen rond ondernemerschap geformuleerd: tegen 2020 bij de top 5 behoren van de Europese regio's op vlak van (sterkte inzake) ondernemerscultuur en ondernemerschap, een stijgend aantal (nieuwe) ondernemingen en een hogere oprichtingsratio.
- daarnaast wordt in het kader van de doorbraak “Een slagkrachtige overheid” ingezet op meer efficiëntie en effectiviteit in de Vlaamse overheid en over bestuurslagen heen. Zo wordt gestreefd naar een “Geïntegreerde benadering van Ondernemers”, naar een administratieve vereenvoudiging en verbetering van de regelgeving.
- in het kader van het “Nieuw Industrieel Beleid” (NIB) gericht op de versterking van het industrieel weefsel in Vlaanderen door een versneld veranderingsproces, worden inspanningen gericht op het verhogen van de innovatiekracht, waarbij eveneens de nadruk wordt gelegd op innoverend ondernemerschap.
- binnen het NIB wordt tevens de internationale oriëntatie gestimuleerd. Het stimuleren en faciliteren van internationaal gerichte netwerking en netwerken met specifieke aandacht voor kmo's, moet toelaten dat de meest gerenommeerde productiesites in Vlaanderen verder kunnen leren, verbeteren en verder gestimuleerd worden om tot de top te blijven behoren. Dit gebeurt o.a. door deel te nemen aan ontwikkeling, demonstratie, benchmarking en productie in speerpunt domeinen en zorgt eveneens voor internationale marketing en rekrutering;

Dit sluit eveneens aan bij de actieprogramma's van Flanders Investment and Trade en het Enterprise Europe Network welke de hoeksteen vormen van het Vlaamse beleid m.b.t. tot de internationalisering van ondernemers in het kader van VIA en Pact 2020.

- met het “Actieplan Ondernemerschap” geeft de Vlaamse Regering jaarlijks een totaalbeeld van de maatregelen die de Vlaamse Overheid initieert op vlak van sensibilisering, informatieverstrekking, advisering en begeleiding van (pre)starters.
- belangrijke ondersteuning aan KMO's wordt geboden door de “kmo-portefeuille⁴”, een laagdrempelige en interactieve web-toepassing waarlangs ondernemers jaarlijks tot 40.000 euro subsidies kunnen bekomen van de Vlaamse overheid voor ondersteuning in hun processen van ondernemen, innoveren en internationaliseren. De KMO-portefeuille kan voor zeer diverse doelen aangewend worden. Zo kan de subsidie gebruikt worden voor de opleiding van werknemers met het oog op het beter functioneren van de onderneming, voor het verkrijgen van bedrijfsadvies, voor het verkennen van nieuwe technologieën, voor het in kaart brengen van opportuniteiten en oplossingen met betrekking tot internationaal ondernemen, voor coaching als ondernemer met de bedoeling de onderneming te versterken of voor strategisch advies i.v.m. de overdracht van het bedrijf, milieu-advies, designadvies of technisch advies.
- zowel voor startende als groeiende ondernemingen is het ook het vinden van financiering cruciaal. Startende ondernemingen hebben geld nodig om hun ondernemingsplannen te kunnen verwezenlijken, terwijl andere ondernemingen geld nodig hebben om verder te kunnen groeien of om te investeren in nieuwe projecten. Indien daarenboven geld nodig is voor eerder innovatieve investeringen dan wordt deze zoektocht nog moeilijker door de onvermijdelijke toename van het financieringsrisico voor de kredietverstrekker. Onvoldoende toegang tot geschikte financiering is een belangrijke belemmerende factor.

In Vlaanderen bestaat reeds een zeer ruime waaier aan financieringsmogelijkheden:

- klassieke bankfinanciering (eventueel in combinatie met de Tweede Waarborgregeling)
- formeel risicokapitaal: klassieke kapitaalverstrekkers, Vlaams Innovatiefonds, ARKimedefonds
- informeel risicokapitaal: Win-win-lening, Business Angels Netwerk Vlaanderen,

⁴ Meer info over de KMO-portefeuille is te vinden via <http://www.agentschapondernemen.be/themas/kmo-portefeuille>

- achtergestelde leningen en microkredieten
- subsidie

Naast deze ruime waaier van financieringsmogelijkheden wil de Vlaamse overheid ondernemers ook begeleiden bij hun zoektocht naar middelen. Daarom werd recent FINMIX boven het doopvont gehouden, een aanvullend kanaal om ondernemers te helpen in hun zoektocht naar de optimale financieringsmix, en dan in het bijzonder voor projecten waar het klassieke bankkrediet alleen niet volstaat omwille van het risicovol en complexe karakter van het project.

In het kader van het Vlaams hervormingsprogramma Europa 2020 keurde de Vlaamse Regering tevens eind 2012 een 'conceptnota bankenplan' goed, die voorstellen bevat om het toekennen van kredieten en leningen door de banken aan bedrijven in Vlaanderen te stimuleren.

Dit gevoerde beleid sluit tevens aan bij de inspanningen op Europees vlak waar de Europese Commissie de **Small Business Act** invoerde met basisbeginselen voor het opstellen en uitvoeren van beleid ter promotie van het potentieel voor kmo's om te groeien en te innoveren. Zo pleit de small business act om:

- een gunstig klimaat te scheppen waarin ondernemers en familiebedrijven kunnen floreren en ondernemerschap beloond wordt.
- bij het opstellen van regelgeving uit te gaan van het principe "denk eerst klein".
- overheden zich aan te passen aan de behoeften van kmo's en administratieve struikelblokken uit de weg te ruimen.
- de beleidsinstrumenten van de overheid aan te passen aan de behoeften van kmo's
- milieu-uitdagingen om te buigen tot kansen voor de productie en commercialisering van goederen en diensten

Hierbij sluit ook het **COSME**-programma⁵ aan, gericht op het verhogen van de competitiviteit van ondernemingen. Het programma wil hierbij complementair zijn aan de acties die reeds door de lidstaten ondernomen worden en richt zich hierbij op een transnationale component. Er zijn acties voorzien op vlak van financiering van kmo's, ondersteuning via het Enterprise Europe network, stimuleren van transnationale netwerken en verbeteren van de randvoorwaarden voor competitiviteit van ondernemingen.

Het EFRO-programma 2014-2020 zal mede bijdragen aan de geformuleerde doelstellingen op het vlak van ondernemerschap en internationalisering, complementair aan de initiatieven die reeds binnen Vlaanderen plaatsvinden. Rekening gehouden met de reeds ruime bestaande mogelijkheden op het vlak van financiering voor kmo's, zullen op dit vlak evenwel geen bijkomende initiatieven met EFRO-middelen worden ondersteund.

Binnen deze prioriteitsas, die volledig samenvalt met de thematische doelstelling "Vergroting van de concurrentiekracht van kmo's" wordt de focus gelegd op de volgende drie investeringsprioriteiten waarbinnen Vlaanderen de middelen wil concentreren:

1. Ondernemerschap stimuleren, in het bijzonder door het ondersteunen van de commerciële exploitatie van nieuwe ideeën en de oprichting van nieuwe ondernemingen, inclusief d.m.v. bedrijfsincubatoren;
2. Ontwikkelen en implementeren van nieuwe bedrijfsmodellen voor kmo's, in het bijzonder voor internationalisering;
3. Ondersteunen van de capaciteit van kmo's om te groeien en te innoveren.

Met de eerste investeringsprioriteit wordt er gericht gewerkt aan een hogere ondernemersgraad en – zinnig met als resultaat het effectief opzetten van een nieuwe ondernemingsactiviteit (spin-offs en spin-

⁵ Ec.europa.eu/entrepreneurship.cosme

outs) enerzijds en het verbeteren van de dienstverlening, producten- en dienstenaanbod van lokale en provinciale overheden anderzijds.

De tweede en derde investeringsprioriteit richten zich eerder op het groei- en internationaliseringsproces van kmo's, met aandacht voor het stimuleren van de kennis omtrent en de implementatie van innovatieve bedrijfsmodellen, het verhogen van de (nodige) kennis bij kmo's door het aantrekken van specifieke kennismedewerkers en het stimuleren van het internationaliseringsproces binnen de Vlaamse economie.

Hierbij dient opgemerkt dat geen directe steun aan bedrijven (m.u.v. de specifieke doelstelling 1 'Verhogen van het kennispotentieel binnen kmo's door inzetten van gespecialiseerd personeel' onder investeringsprioriteit 3) wordt voorzien en dat bij de uitwerking van mogelijke acties steeds rekening gehouden wordt met het additionaliteitsprincipe en de complementariteit met het reeds bestaande beleid en gevoerde acties, op Vlaams, federaal en Europees niveau. Het is tenslotte niet de bedoeling om nieuwe structuren op te zetten. Samenwerking tussen verschillende actoren actief in het Vlaamse landschap zal weliswaar gestimuleerd en aangemoedigd worden.

Bemerking: De verdere verfijning van de ontwikkelde strategieën in het kader van de verschillende GTI's (zie verder 4.3.,pag.105) kan leiden tot bijkomende specifieke accenten. Hierdoor zullen de uit te voeren acties bijdragen tot de thematische doelstellingen van het operationeel programma en aan de ontwikkelingsdoelstellingen van de betrokken geïntegreerde strategie voor territoriale ontwikkeling.

2.A.4 (2) Investeringsprioriteit 2.1.

Investeringsprioriteit	Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra
-------------------------------	--

2.A.5(2) Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

De specifieke doelstellingen die binnen deze investeringsprioriteit geformuleerd zijn, betreffen domeinen waarop nog niet of slechts gedeeltelijk wordt ingespeeld met het reguliere Vlaams beleid inzake (pre)starters en groeiers, en zullen er complementair mee zijn. Er wordt gefocust op bepaalde niches, met name nieuwe opstartvormen van ondernemen, het komen tot meer spin-outs en spin-offs door het stimuleren van ondernemende activiteiten van binnenuit in een professionele omgeving (intrapreneurship) en het blijvend creëren van een ondernemingsvriendelijke omgeving, gericht op het verbeteren van de dienstverlening van lokale overheden naar ondernemers toe en deze overheden bijstaan in de beleidskeuzes.

<i>Identificatiecode</i>	2.1.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Bevorderen van intrapreneurship en nieuwe vormen van ondernemerschap.
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Een verhoogd bewustzijn rond ondernemerschap, resulterend in meer spin-ins, -outs en -offs en nieuwe opstartvormen van ondernemerschap.

Naast de klassieke manier van opstart waarbij een persoon met ondernemingszin zijn of haar kans waagt, zijn er eveneens het "intrapreneurship" en andere opstartvormen van ondernemerschap welke kunnen worden ondersteund:

- Ondernemerschap vanuit “intrapreneurship”: er wordt beoogd in te werken op de leefwereld en competenties van werknemers waarbij ze ondernemend gedrag vertonen binnen de context van hun eigen organisatie, hun creativiteit kunnen uiten en innovatieve ideeën kunnen lanceren die moeten leiden tot nieuwe ondernemingen. In eerste instantie moeten de nodige vaardigheden aan de werknemers zelf worden bijgebracht (zelfstandigheid en creativiteit, initiatief nemen, e.d.). Op deze manier worden medewerkers aangezet om nieuwe producten, diensten, technologieën, en/of strategieën te ontwikkelen, nieuwe teams of afdelingen op te richten, telkens met het uiteindelijke doel om te komen tot de oprichting van nieuwe bedrijven⁶. Dit geldt niet enkel voor grote ondernemingen – waar het concept ‘intrapreneurship’ initieel werd gelanceerd – maar evenzeer voor kmo’s. Het kleinschaligere biedt zelfs een belangrijk voordeel bij de ontwikkeling van intrapreneurship⁷. Een essentiële voorwaarde houdt in dat ze kunnen rekenen op de volledige steun van de werkgever. Om dit laatste te kunnen bewerkstelligen, moeten acties zich eveneens richten tot ondernemers en leidinggevenden binnen de kmo’s om op hun beurt bewust te maken van de bijdrage die intrapreneurship levert aan de bedrijfsprestaties en de Vlaamse economie;
- Ondernemerschap vanuit bijberoep als opstap naar hoofdberoep. Werknemers starten een onderneming op in bijberoep om op termijn uit te groeien tot een volwaardige onderneming,
- Ondernemerschap vanuit een uniek vakmanschap: de uitzonderlijke techniek, en het vakmanschap staan centraal in de opstart van de onderneming. Het authentieke, unieke vakmanschap en ambacht in combinatie met de meest innovatieve technieken
- Ondernemerschap vanuit statuut van freelance medewerker: flexibele inzet van expertise en kennis gedurende een bepaalde termijn tegen een afgesproken vergoeding

De beoogde verandering is de verhoging van het aantal spin-ins, -outs en -offs. Uit verschillende spin-offprojecten bleek namelijk dat in bestaande bedrijven vaak een mooie voedingsbodem aanwezig is om nieuwe activiteiten op te starten. Door ondernemende werknemers de juiste omkadering te geven, kunnen zij hun ondernemerschap binnen de structuren van het moederbedrijf ontplooiën. Deze doelstelling wil bijkomende tewerkstelling realiseren door binnen bestaande bedrijven ondernemingsopportuniteiten en intrapreneurship te detecteren en te activeren. Op deze manier wordt bijgedragen tot het stimuleren van innovatie en het valoriseren van aanwezige knowhow en ondernemerspotentieel binnen bestaande bedrijven. Zo kunnen nieuwe activiteiten op relatief korte termijn uitgerold worden, gezien het voorontwikkelingstraject in de schoot van het bedrijf plaatsvond. Daarenboven blijken deze activiteiten op korte termijn bij te dragen tot winstgevendheid van het bedrijf en maken zij het bedrijf weerbaarder door de diversificatie van activiteiten.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meeteenheid	Basis-waarde	Basis-jaar	Streef-waarde (2023)	Bron	Frequentie van rapportage
R.2.1	Entrepreneurial Employee Activity (EEA)*	% van ondernemende werknemers t.o.v. totale bevolking tussen 18 en 64 jaar	8,6	2013	12%	GEM	Jaarlijks

*gemeten op Vlaams niveau

⁶ Antoncic, B. & Hisrich, R.D. 2001. Intrapreneurship: construct refinement and cross-cultural validations. Journal of Business Venturing, 16.

⁷ Carrier, C. 1996. Intrapreneurship in Small Businesses: An Exporatory Study. Entrepreneurship Theory and Practice, 21.

<i>Identificatiecode</i>	2.1.2
<i>Specifieke doelstelling</i>	Bevorderen van een ondernemingsvriendelijk klimaat bij lokale en provinciale besturen.
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	<p>Een verbetering van het ondernemingsklimaat als gevolg van verbeterde en efficiëntere dienstverlening en producten van (lokale) overheden aan ondernemers</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ door het in stand houden en stimuleren van de detailhandel in de kern aan de hand van een proactief beleid; ○ door maximaal gebruik te maken van mogelijkheden van e-government en het beter afstemmen tussen overheden en diensten.

Met deze doelstelling wordt beoogd om het ondernemingsklimaat te verbeteren door het optimaliseren van het overheidsbeleid en de overheidsdienstverlening, in het bijzonder van lokale en provinciale besturen, in functie van de (toekomstige) noden van ondernemingen. Uit een bevraging van de bedrijven blijkt namelijk dat de overheidsregulering op dit moment minder goed scoort en daadwerkelijk als een drempel wordt ervaren bij het opstarten van nieuwe initiatieven.

Acties in deze doelstelling zijn er op gericht overheden beter bewust te maken van de zowel positieve als negatieve impact die ze kunnen hebben op het ondernemerschap en hen te ondersteunen om in functie hiervan hun werking te optimaliseren. De bewustmaking moet resulteren in een betere dienstverlening, en dus een verhoging van de positieve impact die overheden hebben op het ondernemerschap. Ook concrete acties van overheden om, binnen hun bevoegdheid en taken, het ondernemerschap in hun werkingsgebied te stimuleren komen in aanmerking.

Bijzondere aandacht gaat daarbij naar volgende principes:

- 'meer met minder': streven naar efficiëntiewinsten om finaal met dezelfde of minder middelen, een betere dienstverlening aan te bieden
- de afstemming tussen beleidsdomeinen en diensten, in het bijzonder binnen een bestuursniveau: om een economisch beleid en een goede dienstverlening voor ondernemers uit te bouwen is de betrokkenheid van diverse diensten binnen een bestuur cruciaal .
- de afstemming tussen beleidsniveaus: een geïntegreerde benadering van ondernemers vanuit verschillende overheidsniveaus is cruciaal.
- alle gemeenten en steden komen in aanmerking.
- overleg en samenwerking onder meer tussen overheid en ondernemers en tussen verschillende besturen: dialoog en samenwerking is een vaak een belangrijke aanzet tot een oplossing maar vergt een bijkomende inzet

Complementair aan het gevoerde Vlaams beleid, zullen de inspanningen binnen deze doelstelling worden gericht op ondernemingsvriendelijke maatregelen, detailhandel, toerisme en horeca als stimulator voor economische groei, e-commerce, administratieve vereenvoudiging, e-government en service design:

- Met het actieplan ondernemingsvriendelijke gemeente wil de Vlaamse overheid gemeenten sensibiliseren voor het belang van een economisch een ondernemingsvriendelijk beleid en hen daarbij ondersteunen. In het kader van dat actieplan kunnen beperkt innovatieve projecten ondersteund worden die een meerwaarde kunnen hebben voor veel besturen. Individuele projecten van individuele gemeenten zijn daarbij niet mogelijk. Hierdoor is er geen financiële stimulans voor gemeenten om verbeterideeën die uit pilootacties komen ook in hun gemeenten snel te implementeren. Via deze EFRO prioriteit is het de bedoeling de effectieve implementatie te versnellen en bevorderen. Daarnaast is het de bedoeling dat de projecten

die in dit verband gesubsidieerd worden ook betrokken worden in het overlegplatform ondernemingsvriendelijke gemeente. Van de indieners zal ook verwacht worden dat ze maximaal trachten voort te bouwen op de reeds opgebouwde kennis en expertise in andere projecten of gemeenten of deze kennis trachten te benutten.

- Het Agentschap Ondernemen ontwikkelde in samenwerking met de partners voor gemeenten een leidraad voor de opmaak of actualisering van een Strategisch Commercieel Plan (SCP). Een strategisch commercieel plan vormt een belangrijk hulpmiddel voor het uitstippelen van een detailhandelsbeleid. Detailhandel is immers cruciaal voor de leefbaarheid van gemeenschappen, het is ook een belangrijke werkgever en een belangrijk deel van de toegevoegde waarde. Deze sector ondergaat momenteel belangrijke evoluties. Het detailhandelsbeleid van gemeenten kan hier het verschil maken. De Vlaamse overheid heeft aangegeven in het kader van de Winkelnota gemeenten te willen ondersteunen om werk te maken van een kernversterkend winkelbeleid, onder meer door de leidraad strategisch commercieel plan. Met het kennisnetwerk detailhandel zal de volgende periode ook nog verdere acties worden ondernomen om de gemeenten te ondersteunen en te sensibiliseren voor de opmaak van een SCP. Belangrijk is dat finaal de acties die volgens het SCP noodzakelijk zijn effectief kunnen worden geïmplementeerd. Om financiële redenen worden deze vaak niet uitgevoerd. De EFRO middelen bieden de opportuniteit om deze drempel te beperken.
- Verder is er het toenemend belang van e-commerce en de noodzakelijke digitale aanwezigheid van winkels/ handelskernen. Momenteel lopen een paar proefprojecten om e-commerce en het streven naar behoud van winkels in de kern van gemeenten zo goed mogelijk te verzoenen. Ook hier kunnen de gemeenten een belangrijke sensibiliserende en faciliterende rol hebben.
- Ook op het vlak van toerisme en horeca kunnen lokale besturen een belangrijke rol spelen door een gemeentelijk beleid uit te stippelen dat specifiek tot doel heeft om een economische meerwaarde te creëren via toerisme en dat focust op de ondernemingen die actief zijn in de sector of de ondernemingen die een meerwaarde kunnen betekenen voor het toeristisch beleid.

Een gemeente die de kwaliteit van haar toeristisch product wil versterken moet ook aandacht hebben voor de kwaliteit van de dienstverlening en producten van de relevante aanwezige of aan te trekken ondernemingen. Zo ook is een duidelijke positionering een belangrijk element in een (gemeentelijk) toeristisch beleid. Uitdaging daarbij is echter er voor zorgen dat de ondernemingen zich in die zogenaamde "brand identity" kunnen vinden, zich er achter scharen en allen instaan voor een kwaliteitsvolle dienstverlening die de identiteit mee versterkt. Voor de gemeente is dus een cruciale rol weggelegd o.m. als facilitator en stimulator van overleg, samenwerking en kennisdeling tussen betrokken ondernemingen en actoren maar ook voor het creëren van een gepast beleid en dienstverlening.

Horeca is onlosmakelijk verbonden met de toeristische sector. De horecasector zal dan ook vaak een bijzonder aandachtspunt zijn in het lokaal toerismebeleid. Maar ook in steden en gemeenten die niet inzetten op toerisme, heeft de horecasector een cruciale plaats. Het bepaalt mee de aantrekkelijkheid van gemeente of stad, ook als vestigingsplaats voor bedrijven. Zo vormt een kwalitatieve horeca een cruciale complementaire factor om met de detailhandel in te spelen op de trend van belevingswinkelen. Daarnaast speelt het ook een rol in de aantrekkelijkheid als vestigings- en werkplaats voor bedrijven en hun werknemers. Horeca heeft tevens raakpunten met veel beleidsdomeinen. Vergunningen en reglementeringen, zoals de rook-, alcoholwetgeving, nemen daar een belangrijke plaats in en vragen en krijgen nu meestal al de nodige acties en inspanningen van gemeenten. Verder blijken echter relatief weinig gemeenten planmatig met horeca en de kwaliteit van de horeca bezig of met het stimuleren en ondersteunen van de sector als bron van economische groei en werkgelegenheid. Nochtans kunnen gemeenten op dit vlak, onder meer door hun nabijheid maar ook door een duidelijke profilering, een belangrijke rol spelen.

- Ondanks de inspanningen van de voorbije jaren blijft er veel ruimte voor administratieve vereenvoudiging en e-government, en om het gemeentelijk beleid te herdenken vanuit het

principe 'denk klein', zoals voorzien in de SBA. Structureel zijn er geen middelen beschikbaar voor de ondersteuning van acties van individuele gemeenten waardoor er nu voor veel gemeenten geen financiële stimulans is om hier versneld werk van te maken.

- ten slotte kunnen ook 'public service applications' een belangrijke bijdrage leveren. Om de verschillende maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, dient een modern bestuur meer en meer innovatief te werk te gaan. Deze uitdagingen omvatten onder andere de groeiende vraag naar een klantgerichte individuele aanpak en dienstverlening, het belang van duurzame ontwikkeling en het aanpakken van de (eventuele) ontevredenheid van de burger over de publieke diensten.

Innovatie binnen de publieke overheid moet zorgen voor meer publieke waarde. Deze opwaardering kan op verschillende wijzen tot stand komen. Men kan betere methoden, processen gebruiken om de basisfuncties van een overheid uit te voeren. Daarnaast kan men proberen de vragen en noden van de burgers sneller te detecteren. Als laatste kunnen ook nieuwe diensten of producten zorgen voor een opwaardering van de publieke dienstverlening.

Dit alles kan gedefinieerd worden als "service design". Elke organisatie die diensten verleent, denkt na over de verbetering van haar dienstverlening. Nieuw aan service design is wel dat deze innovatie vanuit een mensgericht designdenken wordt aangepakt. Bij deze methode wordt vertrokken vanuit de noden en wensen van de bewoners en medewerkers en wordt samen met hen naar oplossingen gezocht. Hierbij worden design-technieken ingezet: aantrekkelijke technieken om de participatie van gebruikers en medewerkers te organiseren, analyses en vaststellingen visueel maken, op een creatieve en productieve manier oplossingen genereren, ideeën ook snel concreet maken door middel van testen, tekeningen, maquettes...

Naast het verbinden van publieke organisaties met service designers wordt er door Design Vlaanderen elk jaar een oproep gelanceerd om een lokale overheid een volledig traject te laten doorlopen, met zichtbare resultaten die gedissemineerd worden naar andere overheden. Het budget is echter zeer beperkt, waardoor er ruimte is om additioneel EFRO-middelen in te zetten. Deze middelen zullen echter zeer gericht gependend moeten worden, rekening houdende met de economische focus van EFRO-middelen. Het is derhalve expliciet de bedoeling om die diensten te bereiken met een sterk economische inslag, i.c. gericht zijn naar ondernemers.

Lokale overheden zijn niet geneigd om op een systematische of methodologische manier te innoveren. Dit is vaak het gevolg van beperkte budgetten. De doorgevoerde wijzigingen zijn voornamelijk incrementeel en top-down (en vaak niet optimaal en duurzaam). Door middel van een methodologie gebaseerd op Service Design betreft men echter iedereen van de organisatie en alle klanten. Op deze manier is de vernieuwing meer doordacht, klant- en organisatievriendelijk. Via deze methode wordt iedereen uitgenodigd na te denken over de publieke dienstverlening, de optimalisering en implementatie ervan.

"Service design" en meer specifiek *public service applications* vormen een belangrijk nieuw kader binnen het continue proces van her- en opwaardering van de publieke dienstverlening. Succesvol innovatieve diensten ontwikkelen vraagt een eigen en aangepaste aanpak. Net zoals producten gedesigned worden, moeten ook diensten ontworpen worden. Een volledig proces bestaat grosso modo uit het denkproces en de fysieke investeringen. EFRO-middelen kunnen desgevallend worden ingezet voor het volledige project of een deel hiervan.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meet-eenheid	Basis-waarde	Basis-jaar	Streef-waarde (2023)	Bron	Frequentie van rapportage
----	-----------	--------------	--------------	------------	----------------------	------	---------------------------

R.2.2	Verbetering van de dienstverlening van lokale overheden ten overstaan van bedrijven en organisaties	Schaal 0-10	6,20	2012	9,0	SVR ⁸	Tweejaarlijks
R.2.3	Verkooppunten in centrale winkelgebieden in Vlaanderen	Aantal	39.599	Oktober 2013	40.000	Locatus	jaarlijks

Toelichting: het aantal verkooppunten is een indicatie van de mate waarin een gemeente een bloeiend handelscentrum heeft. Dit is mede afhankelijk van de randvoorwaarden die een lokale overheid creëert om handelaars en klanten aan te trekken.

Investeringsprioriteit 2.2.

Investeringsprioriteit	Ontwikkeling en uitvoering van nieuwe bedrijfsmodellen voor kmo's, in het bijzonder voor internationalisering.
-------------------------------	---

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	2.2.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Verbeteren van kennis over en implementatie van innovatieve bedrijfsmodellen bij kmo's .
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Een verhoogd bewustzijn van het belang van bedrijfsmodelinnovatie bij Vlaamse kmo's resulterend in een ruimere kennis en toepassing van innovatieve bedrijfsmodellen.

De zoektocht naar een goed business model is een belangrijk onderdeel van het opstartproces. Het business model bepaalt immers hoe een bedrijf waarde creëert en zich toe-eigent en is aldus een belangrijke differentiator van succes (Zott, Amit en Massa, 2011). Uit onderzoek blijkt dat startende bedrijven met een vergelijkbaar marktpotentieel die meer tijd investeren in de zoektocht naar een effectief business model succesvoller zijn dan bedrijven die dit niet doen (Chesbrough en Rosenbloom, 2002).

Bovendien zorgen veranderingen in de bedrijfscontext ervoor dat de huidige, effectieve business modellen in de toekomst waarschijnlijk niet meer zullen volstaan om succesvol te zijn. Zo stellen de steeds schaarser wordende grondstoffen bedrijven voor belangrijke uitdagingen op het vlak van sourcing. Ook veroorzaakt de digitalisering van de wereld radicale veranderingen in de waardeketen. Hieruit volgt dat business model innovatie, ook bij bestaande bedrijven, meer dan ooit cruciaal is om te overleven en/of een competitief voordeel te hebben, zeker in een internationale context. Onder meer via het opzetten van product-dienstencombinaties kan een materialen- en energiewinst bewerkstelligd worden indien aan een aantal voorwaarden voldaan is, en kan een competitiviteitsvoordeel worden gehaald op het vlak van kostenbesparing en innovatiegedrag (zie ook studie Ovam over product-dienstcombinaties, 2010).

Innovatieve bedrijfsmodellen kunnen in belangrijke mate bijdragen tot een betere kennisvalorisatie en het versneld implementeren van onderzoeksresultaten, maar moeten tevens een antwoord zijn op nieuwe tendensen zoals bijv. de vraag naar samenwerking/co-creatie of het e-ondernemen. Dit is ook

⁸ Voortgangsrapport Meerjarenprogramma Slagkrachtige Overheid

van toepassing voor de (business)opportunities die zich aandienen vanuit de uitdaging van de vergrijzing en de toenemende behoeften inzake zorg.

Internationaal onderzoek toont echter aan dat bedrijven moeite hebben met de implementatie van nieuwe business modellen (Chesbrough, 2010). Dit komt niet alleen doordat de configuraties van bedrijfsprocessen en –hulpmiddelen relatief inert zijn maar ook doordat bedrijfsleiders zich niet altijd bewust zijn van het waardepotentieel van nieuwe business modellen. Meer specifiek blijken kmo's moeilijker in staat om in te pikken op nieuwe trends wegens gebrek aan kennis, tijd en geld.

Gegeven het belang van (innovatieve) business modellen en het bestaan van barrières voor de implementatie ervan, is het de taak van de overheid om deze barrières weg te nemen. Meer competitieve bedrijven zorgen immers voor meer jobs, groei en finaal welvaart.

Met deze doelstelling wordt beoogd om ondernemers bewust te maken van het belang van innovatieve bedrijfsmodellen voor bedrijfsprestaties en hen de kennis en vaardigheden bij te brengen om innovatieve bedrijfsmodellen te ontwikkelen en implementeren. Dit betreft zowel startende ondernemers inzicht doen verwerven over het ontwikkelingsproces van bedrijfsmodellen, als reeds opgerichte Vlaamse kmo's aansporen inzicht te doen krijgen in hun eigen bedrijfsmodel en begeleiden bij de verfijning en/of vernieuwing van hun bedrijfsmodel. Bijkomend wordt binnen deze doelstelling aandacht besteed aan kennisontwikkeling en –verspreiding van de bedrijfsmodellen van de toekomst, zodat kmo's de opportuniteiten van de globalisering beter kunnen benutten. Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan acties in sectoren zoals de creatieve economie en de industrie.

De beoogde verandering is een verhoging van het aantal kmo's dat zich bezighoudt met marketing- of organisatorische innovatie. Het instrument om dit te bereiken is dan de verhoging van de kennis over en de implementatie van innovatieve bedrijfsmodellen. kmo's passen hierbij hun bedrijfsmodel aan zodat dit beter beantwoordt aan de hedendaagse normen op vlak van samenwerking, internationalisering en duurzaamheid.

Op het Europese niveau spelen mogelijke acties binnen deze specifieke doelstelling in op het achtste, negende en tiende basisbeginsel van de Small Business Act for Europe, nl 'bijscholing en alle vormen van innovatie in het mkb bevorderen', 'het mkb in staat stellen in te spelen op uitdagingen op milieugebied', en 'het mkb steunen en stimuleren om van groeiende markten te profiteren' en op de uitdagingen geformuleerd naar aanleiding van de SBA Review, nl 'kmo's helpen om te gaan met de geglobaliseerde markten', 'kmo's helpen bij te dragen aan een resource-efficiënte economie'. Op die manier dragen deze acties ook bij aan de realisatie van de Europe 2020 strategie.

Hierbij zal gemeten worden wat het aandeel van kmo's is (binnen het totaal aantal kmo's) dat aan marketing- of organisatorische innovatie doet. Een stijging van dit percentage is een indicator voor een toegenomen marketing en organisatorische innovatie binnen Vlaamse kmo's.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meet-eenheid	Basis-waarde	Basis-jaar	Streef-waarde (2023)	Bron	Frequentie van rapportage
R.1.1	Totaal aantal kmo's met product-, proces-, marketing- en organisatorische innovatie	Aantal kmo's in % van aantal bedrijven in de industrie- en dienstensectoren	62%	2013	70%	ECO OM	2-jaarlijks

Investeringsprioriteit 2.3.

Investeringsprioriteit	Ondersteuning van de capaciteit van KMO's om te groeien op
-------------------------------	---

	regionale, nationale en internationale markten, en zich in te zetten voor innovatieprocessen
--	---

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Innovatie en internationalisering zijn belangrijke factoren welke bijdragen tot de groei, tewerkstellingscreatie en versterking van de concurrentiepositie van kmo's.

Het GEM - onderzoek toont aan dat nog voor te weinig Vlaamse bedrijven innovatie de drijfveer vormde voor de opstart van hun ondernemingsactiviteiten. Met een score van 34% bevinden we ons op het niveau van Duitsland en Spanje. Andere Europese referentiestaten als Nederland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Denemarken scoren beter. Om ons met deze landen te kunnen meten, is het belangrijk starters en ondernemers voldoende ondersteuning te bieden zodat ze hun innovatieve activiteiten kunnen ontwikkelen en ontplooiën.

Dit kan onder meer gebeuren door bestaande initiatieven zoals de financiële steun voor O&O projecten, innovatie-advies en -begeleiding nog beter te promoten onder ondernemers en startende bedrijven, het aanwerven van O&O personeel financieel voordeliger te maken voor starters en kmo's, en starters te ondersteunen bij het identificeren en toegang krijgen tot internationale nichemarkten voor hun innovatieve producten en diensten.

Complementair hieraan kunnen kmo's tevens strategisch worden versterkt via de inzet van kennispersoneel.

Ook qua internationale oriëntatie van kmo's, blijkt dat deze blijvend dient te worden gestimuleerd. Aansluitend bij de actieprogramma's van Flanders Investment and Trade en het Enterprise Europe Network, welke de hoeksteen vormen van het beleid tot bevordering van de internationalisering van de Vlaamse kmo's, worden de EFRO-middelen aangewend voor additionele acties, vooral gericht op het creëren van de nodige randvoorwaarden op regionaal en lokaal niveau waarin een echte internationale ondernemerscultuur kan ontstaan.

<i>Identificatiecode</i>	2.3.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Verhogen van het kennispotentieel binnen kmo's door inzetten van gespecialiseerd personeel
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Hogere graad van professionaliteit van Vlaamse kmo's dmv. het introduceren van een kennismanager

Deze doelstelling beoogt de strategische versterking van kmo's via de inzet van kennispersoneel. Op deze manier kunnen kmo's zich professionaliseren en hun concurrentiepositie in de markt versterken. Als gevolg van de globalisering en liberalisering van de wereldeconomie verschuift heel wat industriële activiteit van het Westen naar het Oosten. Tegelijkertijd komen steeds meer en betere producten en diensten van de nieuwe groeielanden op onze markten. De enige manier voor onze bedrijven om in deze context te overleven is om producten en diensten met een (nog) hogere toegevoegde waarde te ontwikkelen en te commercialiseren en dit zowel voor de binnenlandse als de buitenlandse markt.

Daar waar in grote ondernemingen hieraan vaak al actief gewerkt wordt, is er bij de kleinere bedrijven vaak een gebrek aan gekwalificeerde mensen en middelen om (nieuwe) kennis als "grondstof" voor innovaties te ontwikkelen, te delen, te beheren en te borgen. Daarom is het belangrijk om van buitenaf de nodige kennis in het bedrijf binnen te brengen.

Zodra bedrijven ertoe besluiten te exporteren en buitenlandse markten te betreden, ondervinden ze de internationale concurrentie. Ze worden geconfronteerd met een fors breder concurrentieveld

bestaande uit internationale professionele spelers die beschikken over een uitgekende strategie, dito marketingplannen en –instrumenten. Bij gebrek daaraan worden ze al snel opgezadeld met een concurrentienadeel. Om zich afdoende te wapenen is het van essentieel belang dat bedrijven zich beraden over hun strategie en een strategisch plan opstellen. De praktijk leert echter dat de bedrijfsleiding voornamelijk bezig moet zijn met het werk van alledag en er doorgaans weinig tijd en energie wordt gestopt in langetermijnplanning. Een probaat middel om uit die negatieve spiraal te geraken bestaat erin te investeren in een ervaren kennismanager (internationaal ondernemen). Zijn of haar voornaamste taak bestaat erin een onderbouwde bedrijfsstrategie te ontwikkelen waarin communicatie, internationale marketing en planning hun juiste plaats vinden. Maar onderkapitalisatie, veel voorkomend bij de gemiddelde Vlaamse kmo, verhindert maar al te vaak de logische uitbouw van die kenniscel. De zaakvoerder neemt dan de internationale handel voor zijn rekening. Deze situatie betekent een verzwakking van onze concurrentiepositie.

Het ondersteunen van de aanwerving van een kennismanager kan een belangrijke toegevoegde waarde betekenen voor het verhogen van de professionaliteit van de onderneming. De bedrijven met een kennismanager kunnen zo een grote sprong voorwaarts maken doordat ze via de ondersteuning kunnen beschikken over extra menselijke en/of financiële middelen. De inzet van kennispersoneel kan tevens bijdragen tot een betere kennisvalorisatie en het versneld implementeren van onderzoeksresultaten.

Het verhogen van het kennispotentieel binnen kmo's door de inzet van gespecialiseerd personeel moet dus uiteindelijk uitmonden in een snelle en sterke groei van de betrokken ondernemingen. Dit zorgt namelijk voor een diversificatie van het productenaanbod, een beperking van risico's en zodoende een sterkere concurrentiepositie. Concreet vertaalt dit zich in een toename van het aantal snelgroeiende ondernemingen in Vlaanderen (cumulatieve groei van 20% op jaarbasis).

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meeteenheid	Basis- waarde	Basis - jaar	Streef- waarde (2023)	Bron	Frequentie van rapportage
R.2.4	Aandeel snelgroei- ende onderne- mingen	Aandeel ondernemingen die in de 3 vooraf gaande jaren een cumulatieve groei van 20% op jaarbasis hebben gerealiseerd en die minstens 10 personen tewerk stelden bij de aanvang van die observatieperiode	3,52%	2012	4,00%	VIA (Kruispu ntbank Ondern eminge n, bewerki ng SVR en Corve)	Jaarlijks

<i>Identificatiecode</i>	2.3.2
<i>Specifieke doelstelling</i>	Bevorderen van een internationaal ondernemersklimaat.
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Betere en sterkere internationale ondernemerscultuur in Vlaanderen in het algemeen, en ten dienste van de kleinere bedrijven in het bijzonder.

Deze doelstelling beoogt het opzetten van acties die een internationaal ondernemersklimaat in Vlaanderen bevorderen. Hierin werken Vlaamse bedrijven, en in het bijzonder de kmo's, naast en samen met buitenlandse investeerders en overnemers die zich in Vlaanderen vestigen.

Wil men het open ondernemerschap in Vlaanderen ten volle benutten dan vraagt dit andere competenties en randvoorwaarden. Deze attitudewijziging zal tegelijk ook het klimaat voor het aantrekken van buitenlandse investeerders positief beïnvloeden.

Daarnaast moet ook gezocht worden naar manieren om de internationalisering van Vlaamse bedrijven, die buiten de bestaande maatregelen vallen, verder te bevorderen. Op deze manier kunnen zij zich meer profileren op buitenlandse markten en een actievere rol spelen.

Hierin past ook het gericht aantrekken van buitenlandse bedrijven die een grote toegevoegde waarde hebben voor Vlaanderen en de maatschappelijke uitdagingen waar de regio voor staat.

Terwijl het onder de specifieke doelstelling 'Verhogen van het kennispotentieel binnen kmo's door inzetten van gespecialiseerd personeel' reeds mogelijk wordt gemaakt om een kennismedewerker, gespecialiseerd in export en/of internationalisering, in te zetten, richt deze specifieke doelstelling zich naar de ontwikkeling van gerichte strategieën om buitenlandse ondernemingen aan te trekken en internationaal-georiënteerde clustering te bewerkstelligen ten einde het aantal startende en jonge ondernemingen met internationale oriëntatie te verhogen.

Verder is het belangrijk om hierbij het additionaliteitsprincipe te hanteren en te zorgen dat de acties complementair zijn met wat op Vlaams en Europees niveau gebeurt.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling:

ID	Indicator	Meeteenheid	Basis-waarde	Basis-jaar	Streef-waarde (2023)	Bron	Frequentie van rapportage
R.2.5	Ontluikend & Nieuw Ondernemerschap(TEA): internationale oriëntatie (% van TEA)	% van respondenten die actief betrokken zijn bij het starten of managen van een bedrijf	29	2012	40%	GEM	Jaarlijks
R.2.6	Aantal exporterende Vlaamse bedrijven, incl. kmo's	Aantal bedrijven	18.700	2013	20.000	VIA (INR)	Jaarlijks

2.A.6 (2) In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen

2.A.6.1(2) Beschrijving van het type en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Investeringsprioriteit 2.1	Bevordering van het ondernemerschap, met name door de economische exploitatie van nieuwe ideeën te vergemakkelijken en door het oprichten van nieuwe bedrijven aan te moedigen, eveneens via starterscentra
-----------------------------------	--

Specifieke doelstelling 2.1.1: Bevorderen van intrapreneurship en nieuwe vormen van ondernemerschap.

Mogelijke acties

- sensibiliseren omtrent belang van intrapreneurship bij ondernemers als voedingsbodem voor nieuwe ondernemingen;
- uitrollen van programma's rond intrapreneurship bij ondernemingen;
- organiseren van bootcamps om intrapreneurship gericht op spin-outs te stimuleren.
- sensibiliseren rond nieuwe vormen van ondernemen;
- ondersteunen en begeleiden van nieuwe opstartvormen van ondernemerschap.
-

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

Naast de middenveldorganisaties, is er eveneens een belangrijke plaats weggelegd voor organisaties die zich richten op het valoriseren van kennis in ondernemingen en deze ondernemingen begeleiden in het ontwikkelen van een businessconcept of zelfs tot de oprichting van spin-ins, -outs of -offs. Verder kan ook worden gedacht aan bedrijfsconsulenten die zich richten op innovatie en bedrijfscultuur, innovatiecentra en technology transfer offices en tenslotte kunnen de kiemen van intrapreneurship ook worden gecultiveerd door de onderwijsinstellingen.

Beoogde (eind)begunstigden

Werknemers en management (wat betreft de cultivatie van een intrapreneursgerichte bedrijfscultuur) in ondernemingen, social-profit organisaties, overheden en onderwijsinstellingen.

Specifieke doelstelling 2.1.2: Bevorderen van een ondernemingsvriendelijk klimaat bij lokale en provinciale besturen.

Mogelijke acties:

- Acties met betrekking tot de implementatie van strategisch commerciële plannen;
- Acties waarbij gemeenten een sensibiliserende en faciliterende rol kunnen spelen m.b.t. de link tussen e-commerce en het behoud van winkels in de handelskern;
- Acties ter ondersteuning van lokale besturen om planmatig met toerisme en horeca en de kwaliteit ervan bezig te zijn;
- Acties om de dienstverlening aan ondernemers te verbeteren (onthaal, toegankelijkheid, administratieve vereenvoudiging, optimaliseren en vereenvoudigen (interne) processen, e-gov, hulp bij zoektocht naar bedrijfsruimte, ...) via het concept van service design;
-

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

- Overheidsinstellingen met dienstverlening aan ondernemers;
- Kmo's;
- Actieve betrokkenheid van gemeenten in een project is een vereiste.

Beoogde (eind)begunstigden

Lokale en provinciale overheden, ondernemingen

Investeringsprioriteit 2.2	Ontwikkeling en uitvoering van nieuwe bedrijfsmodellen voor kmo's, in het bijzonder voor internationalisering.
-----------------------------------	---

Specifieke doelstelling 2.2.1: Verbeteren van kennis over en implementatie van innovatieve bedrijfsmodellen bij kmo's .

Mogelijke acties

- Bewustmaken van kmo's van het belang van bedrijfsmodellen voor de bedrijfsprestaties;
- Begeleiden van kmo's bij de ontwikkeling, verfijning en/of vernieuwing van hun bedrijfsmodel;
- Verspreiden van instrumenten hierrond, waaronder een conceptueel kader voor bedrijfsmodel-innovatie;
-

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

Werkgevers- en ondernemersorganisaties
Sectorfederaties
Bedrijfsconsulenten
Organisaties gespecialiseerd in kennisvalorisatie
Techtransfer offices, innovatiecentra
Kennisinstanties

Beoogde (eind)begunstigden
Kmo's in alle levensfasen

Investeringsprioriteit 2.3	Ondersteuning van de capaciteit van KMO's om te groeien op regionale, nationale en internationale markten, en zich in te zetten voor innovatieprocessen
-----------------------------------	--

Specifieke doelstelling 2.3.1: Verhogen van het kennispotentieel binnen kmo's door inzetten van gespecialiseerd personeel

Mogelijke acties

- Acties m.b.t. de inzet van kennispersoneel voor een verdere professionalisering, kennisvalorisatie, groei en/of internationalisering..
-

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

Overheidsinstellingen die zich bezighouden met het stimuleren van ondernemerschap, kennisinstellingen, sectororganisaties.

Beoogde (eind)begunstigden

Kmo's in Vlaanderen met een nood aan strategische versterking

Specifieke doelstelling 2.3.2: Bevorderen van een internationaal ondernemersklimaat.

Mogelijke acties

- Ontwikkelen van specifieke (voor een regio, voor een bedrijfssegment, ...) acquisitiestrategieën teneinde op een zeer doelgerichte manier buitenlandse investeerders en ondernemers aan te trekken
- Bevordering en clustering met het oog op internationalisering en innovatie van niet-technologische bedrijven zoals bijv. familiebedrijven, creatieve industrie en ambachtelijke bedrijven, ...
- Coördinerende acties om de werking van durfkapitaalverstrekkers te optimaliseren vanuit het oogpunt van internationale partnerschappen en het creëren van voldoende schaalgroottes
-

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

Regionale en lokale overheden
Stakeholderorganisaties uit het middenveld

Beoogde (eind)begunstigden

Alle Vlaamse kmo's, en meer bepaald in het bijzonder die groepen die niet direct bereikt worden via de klassieke acties gericht op internationalisering (familiebedrijven, creatieve industrie, ambachtelijke bedrijven, ...)

2.A.6.2 (2) Leidende beginselen voor de selectie van concrete acties

Investeringsprioriteiten 2.1, 2.2 en 2.3:

Zoals reeds het geval was in de huidige programmaperiode 2007-2013, zal voor de indiening van projectvoorstellen worden gebruik gemaakt van projectoproepen (met uitzondering van de prioriteitsas "Duurzame stedelijke ontwikkeling" – zie verder) welke worden gelanceerd op de website

van het Agentschap Ondernemen (www.agentschapondernemen.be). Bij iedere oproep worden thema/toepassingsgebied, duur, beoordelingscriteria en financiële enveloppe bekend gemaakt, samen met de selectieprocedure welke de projectvoorstellen zullen doorlopen. De indiening gebeurt uitsluitend elektronisch bij het programmasecretariaat te Brussel door middel van een gestandaardiseerd aanvraagformulier op de EFRO-website ("één loket"- systeem).

Ingediende projectvoorstellen worden beoordeeld volgens een procedure welke een transparante en **objectieve selectie** toelaat van **kwalitatieve acties** welke bijdragen tot de specifieke doelstellingen en vooropgezette resultaten van het programma.

Een eerste screening (aan de hand van projectselectieformulier) gebeurt op basis van vooraf vastgelegde objectieve **ontvankelijkheids- en selectiecriteria**, welke algemeen van toepassing zijn voor alle projectoproepen, en eventuele **bijkomende selectiecriteria, specifiek voor de betrokken call en prioriteitsas**.

Dit betreft een beoordeling van:

- Inhoud (kwaliteit, aansluiting bij projectoproep, bijdrage aan gelijke kansen, duurzame ontwikkeling en milieu (waaronder klimaatverandering), bijdrage tot duurzame werkgelegenheid..);
- Indicatoren: bijdrage tot output-, resultaatindicatoren van het programma;
- Planning: haalbaarheid en duidelijkheid;
- Organisatie : geschiktheid van de voorgestelde projectorganisatie;
- Begroting en financieel plan: kwaliteit en haalbaarheid van het financieel plan;

Daarbij wordt verder eveneens aandacht besteed aan mogelijke inkomsten en het respecteren van de Europese en nationale regelgeving, o.m. inzake mededinging en overheidsopdrachten.

De screening leidt tot een samenvattend oordeel per project waarna een inhoudelijke analyse/evaluatie volgt door een Technische werkgroep, samengesteld uit deskundige vertegenwoordigers van de Vlaamse administraties, SERV, MiNaRAAD + andere partners en externen in functie van de prioriteit. Dit leidt eventueel tot een aanpassing van het samenvattend oordeel en een voorstel van beslissing/advies aan het Comité van Toezicht.

Het Comité van Toezicht neemt een beslissing op basis van alle ondersteunende documenten: aanvraagformulier, projectbeoordeling, advies van de technische werkgroep.

2.A.6.3 (2) Gepland gebruik van financieringsinstrumenten

Niet van toepassing

2.A.6.4 (2) Gepland gebruik van grote projecten

Niet van toepassing

2.A.6.5 (2) Outputindicatoren per investeringsprioriteit

Tabel 5: Gemeenschappelijke en programmaspecifieke outputindicatoren

ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens
O.2.1 (CO01)	Aantal ondernemingen die steun ontvangen (EU-indicator)	Aantal ondernemingen	EFRO	600	Promotoren
O.2.2 (CO04)	Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen (EU-indicator) [bvb.	Aantal ondernemingen	EFRO	600	Promotoren

	coaching/begeleiding]				
O.2.3	Aantal betrokken lokale overheden (eigen indicator)	Aantal gemeenten en provincies	EFRO	82	Promotoren
O.2.4	Aantal realisaties met betrekking tot een verbeterde dienstverlening door een lokale overheid.	Aantal gemeenten en provincies	EFRO	82	Promotoren
O.2.5 (CO01)	Aantal ondernemingen die steun ontvangen (EU-indicator)	Aantal ondernemingen	EFRO	910	Promotoren
O.2.6 (CO04).	Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen (EU-indicator)	Aantal ondernemingen	EFRO	910	Promotoren
O.2.7 (CO01)	Aantal ondernemingen die steun ontvangen (EU-indicator)	Aantal ondernemingen	EFRO	125	Promotoren
O.2.8 (CO04)	Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen (EU-indicator)	Aantal ondernemingen	EFRO	125	Promotoren
O.2.9	Aantal bereikte ondernemingen met internationale oriëntatie	Aantal ondernemingen	EFRO	125	Promotoren

2.A.7 (2) Sociale innovatie, transnationale samenwerking en bijdrage aan de thematische doelstellingen 1 - 7

Niet van toepassing

2.A.8 (2) Prestatiekader

Tabel 6: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as	Soort indicator	ID	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheden	Fonds	Regio-categorie	Mijlpaal 2018	Finale doelstelling (2023)	Gegevensbron	Toelichting betreffende relevantie, indien van toepassing
2. Concurrentievermogen van KMO's					EFRO	Meer ontw. regio's				
Inhoudelijk	output	O.2.1.	Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen	aantal	EFRO		90	600	Monitoring-systeem	
	output	O.2.6	Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen	aantal	EFRO		135	910	Monitoring-systeem	
	output	O.2.8	Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen	aantal	EFRO		20	125	Monitoring-systeem	
Financieel	financieel	F.2.1	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden in het boekhoudsysteem van de CA	meuro	EFRO		22,1	87,1	Monitoring-systeem/SFC	

2.A.9 (2) Categorieën steunverlening

Tabel 7: Dimensie 1 – Steunverleningsgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Versterken van het concurrentievermogen van KMO's	066 Geavanceerde ondersteunende diensten voor kmo's en groepen van kmo's (met inbegrip van beheer, marketing en design)	15.438.000
	067 Zakelijke ontwikkeling van kmo's, ondersteuning van ondernemerschap en incubatie (met inbegrip van ondersteuning van voor spin-offs en spin-outs)	10.719.000
	082 ICT-diensten en -toepassingen voor kmo's (met inbegrip van e-handel, elektronisch zakendoen en genetwerkte bedrijfsprocessen), levende laboratoria, internetondernemers en startende ondernemingen op het gebied van ICT)	8.718.995

Tabel 8: Dimensie 2 - Financieringsvorm		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Versterken van het concurrentievermogen van KMO's	01 Niet –terugvorderbare subsidie	34.875.995

Tabel 9: Dimensie 3 - Soort grondgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Versterken van het concurrentievermogen van KMO's	01 Stedelijk	34.875.995

Tabel 10: Dimensie 4 Territoriale verwezenlijgingsmechanismen		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Versterken van het concurrentievermogen van KMO's	03 Geïntegreerde territoriale investering – overig	21.400.000

2.A.1(3) Prioritaire as : Bevorderen van overgang naar koolstofarme economie

2.A.2(3) Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één regiocategorie, thematische doelstelling of fonds betreft

Niet van toepassing

Identificatiecode van de prioritaire as	3
Titel van de prioritaire as	Bevorderen van overgang naar koolstofarme economie

☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd	nvt
☐ Voor het ESF: de gehele prioritaire as is bedoeld voor sociale innovatie of transnationale samenwerking of beide	nvt

2.A.3(3) Fonds, regiocategorie en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie (voor elke combinatie in het kader van een prioritaire as)

<i>Fonds</i>	EFRO
<i>Regiocategorie</i>	Meer ontwikkelde regio's
<i>Berekeningsgrondslag (publiek of totaal)</i>	Totale uitgaven
<i>Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)</i>	Nvt

De uitdagingen die Europa aan Vlaanderen oplegt zijn aanzienlijk. Europa wil immers komen tot een vermindering van het energieverbruik met 20%, een stijging van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen tot 20% en een vermindering van de uitstoot van de broeikasgassen met minstens 20% ten opzicht van 1990.

Deze doelstellingen werd naar België vertaald met een aantal vooropgezette mijlpalen. Zo heeft België, voor de niet-ETS sector een bindende doelstelling om de broeikasgasuitstoot tegen 2020 te verminderen met 15% (tov van het referentiejaar 2005). Naast de wijzigingen omtrent de CO₂-uitstoot, werden er ook bindende doelen voor 2020 vooropgezet omtrent het aandeel van hernieuwbare energie in de totale nationale energieconsumptie. Hierbij werd rekening gehouden met verschillende startsituaties van elke lidstaat en het productiepotentieel. Zo moet België tegen 2020 13% van haar totale energie halen uit hernieuwbare energie.

In het energie-efficiëntieplan stelt de EC dat energie-efficiëntie kan aanzien worden als de grootste Europese energiebron. Echter, ramingen maken duidelijk dat zonder bijkomende maatregelen, slechts de helft van de doelstelling van 20% zal gehaald worden. Daarnaast werd tijdens de periode 1990-2010 op Europees niveau, een gemiddelde jaarlijkse broeikasgasreductie gerealiseerd van slechts

0,4%. Indien we de doelstellingen wensen te halen om de broeikasgasemissies tegen 50% met 80% te laten dalen tov 1990, hebben we vanaf nu tot 2050 een emissiereductie nodig van minstens 4%.

Om deze vooropgezette doelstellingen te behalen beschikt de Europese Unie over een klimaat- en energiepakket waarbij vooreerst er besloten werd om het EU Emissions Trading System (ETS) te wijzigen. Daarnaast werden er bindende nationale doelen opgezet omtrent de emissies van de niet-ETS sectoren. Ongeveer 60% van de totaal EU- emissies in CO2 worden immers veroorzaakt door sectoren buiten het ETS.

Een reductie van deze emissies in de niet- ETS sectoren vormt dan ook een belangrijk gegeven voor Vlaanderen. In onderstaande figuur wordt het aandeel van de verschillende niet-ETS sectoren voor Vlaanderen in cijfers van 2010 duidelijk:

	2010	Aandeel
Gebouwen	18.894	38%
Transport	16.090	32%
Landbouw	7.500	15%
Industrie	5.312	11%
Afval	1.740	4%
Energie	155	0,3%
Totaal niet-ETS	49.691	

Om antwoord te bieden op de Europese Strategie van 2020 werd in Vlaanderen, het traject van Vlaanderen in Actie (ViA) op gestart. Met dit initiatief formuleerde Vlaanderen een langetermijnstrategie waarbij zeven doorbraken werden geïdentificeerd. Gezien de overgang naar een koolstofarme economie een horizontale benadering kent, raken verschillende doorbraken van dit Actieplan aan de gekozen prioriteitsas.

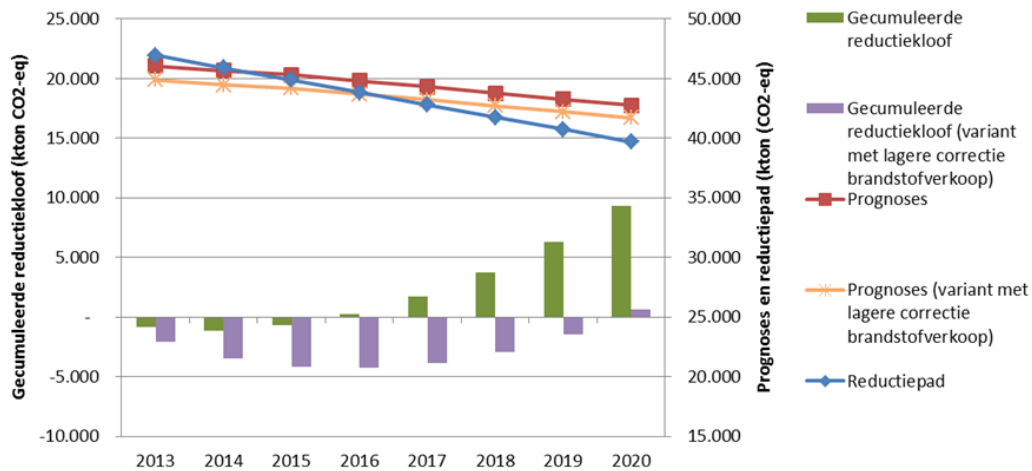
Eén van de belangrijke sleutelprojecten van ViA en Pact 2020 is de opmaak van een Vlaams Klimaatsbeleidsplan 2013-2020. Dit beleidsplan is tweedelig en bestaat uit een Vlaams Adaptatie- en Mitigatieplan⁹. Het Adaptatieplan aan de ene kant zal er voor zorgen dat we negatieve effecten van de klimaatsverandering kunnen verminderen en de positieve effecten daarentegen effectief kunnen benutten. Het Mitigatieplan daarentegen heeft tot doel om de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen voor de periode 2013-2020 te verminderen conform de interne Belgische lastenverdeling van de Europese klimaatdoelstellingen (voor de niet ETS-sectoren is de doelstelling om broeikasgasuitstoot te verminderen met 15% ten opzichte van 2005).

Het Vlaamse Mitigatieplan geeft voor elke belangrijke niet-ETS sector een overzicht van de maatregelen die geïmplementeerd worden, gepland en voorgesteld worden. In onderstaande figuur wordt het resultaat van het beleidsscenario (BEL-scenario), dit is som van beslist beleid (BAU) en extra beleid, afgetoetst met het Vlaamse reductiepad in de periode 2013-2020. De berekening van de niet-ETS-doelstelling is gebaseerd op de -15% doelstelling zoals voor België vastgelegd in de ESD. (Aangezien het vastleggen van de Vlaamse doelstelling nog deel zal uitmaken van een intra-Belgische inspanningsverdeling (§1.3.3), betreft het hier dus enkel een hypothetische indicatieve Vlaamse niet-ETS-doelstelling.)

Het extra voorgesteld beleid uit het Vlaams Mitigatieplan waarvoor geen extra budgettaire middelen vereist zijn vanuit het Vlaams Klimaatfonds, levert globaal genomen een bijkomend reductiepotentieel van 2 Mton CO₂-eq in de periode 2013-2020. De bijkomende maatregelen op korte termijn (2013-2014) die gefinancierd worden vanuit het Vlaams Klimaatfonds (§7.2.5) leveren in deze periode een bijkomend reductiepotentieel van 1 Mton CO₂-eq.

⁹ Op 28 juni 2013 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams Klimaatsbeleidsplan 2013-2020 definitief goed. <http://www.lne.be/themas/klimaatverandering/klimaattips/klimaattips/wat-doet-de-vlaamse-overheid/vlaams-klimaatbeleidsplan>

Globaal genomen kan in een -15% scenario in Vlaanderen dus een gecumuleerd tekort verwacht worden van 9 Mton CO₂-eq in de periode 2013-2020 op basis van het voorliggende BEL-scenario. (De variant van het BEL-scenario, rekening houdend met een lagere correctie voor de brandstofverkoop levert een gecumuleerd tekort op van hoogstens 1 Mton CO₂-eq in de periode 2013-2020.)

Figuur: Resultaat BEL-scenario ten opzichte van het -15% reductiepad in de periode 2013-2020 (kton CO₂-eq)

Gezien de transitie die Vlaanderen kent in de komende periode en de beginselen van additionaliteit, en complementariteit wordt er gekozen voor de volgende vier investeringsprioriteiten:

- Investeringsprioriteit 1: Ondersteunen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur en in de woningsector (c)
- Investeringsprioriteit 2: Het bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle gebieden, specifiek voor stedelijke gebieden, met inbegrip van de promotie van duurzame stedelijke mobiliteit (e)
- Investeringsprioriteit 3: Bevorderen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie bij KMO's (b)
- Investeringsprioriteit 4: Bevorderen van de productie en distributie van restwarmte en hernieuwbare energiebronnen (a)

Bemerking: De verdere verfijning van de ontwikkelde strategieën in het kader van de verschillende GTI's (zie verder 4.3.,pag.105) kan leiden tot bijkomende specifieke accenten. Hierdoor zullen de uit te voeren acties bijdragen tot de thematische doelstellingen van het operationeel programma en aan de ontwikkelingsdoelstellingen van de betrokken geïntegreerde strategie voor territoriale ontwikkeling.

2.A.4 (3) Investeringsprioriteit 3.1.

Investeringsprioriteit	Ondersteunen van energie-efficiëntie, slim energiebeheer en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur, met inbegrip van openbare gebouwen, en in de woningbouwsector
-------------------------------	---

2.A.5(3) Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

De Europese Commissie erkent het grote energiebesparingspotentieel van gebouwen. Zo worden er een aantal instrumenten voorgesteld om het renovatieproces op het gebied van openbare en particuliere gebouwen van start te laten gaan. Het cohesiebeleid wordt hier door de EC aangehaald als een financieel instrument ter aanvulling van de nationale financieringsprogramma's.

Zoals eerder werd aangegeven heeft België, voor de niet-ETS sector, een bindende doelstelling om de broeikasgasuitstoot tegen 2020 te verminderen met 15%. Volgens recente cijfers was de CO₂-uitstoot van gebouwen in 2010 goed voor 38% van het totale aandeel van de niet-ETS sectoren.

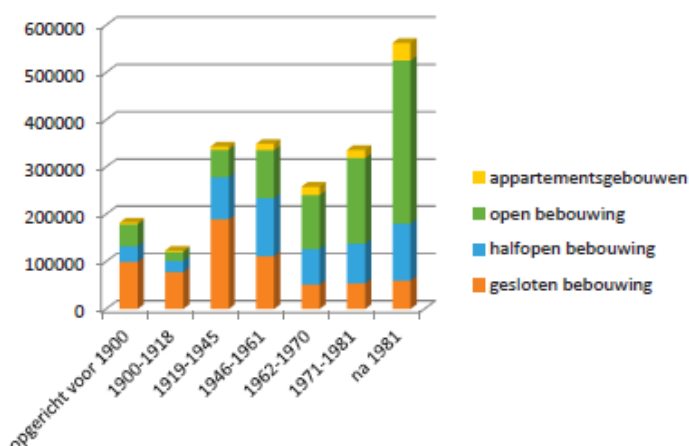
De reductie van de broeikasgasuitstoot van gebouwen kan evenwel niet als een losstaand gegeven worden beschouwd. De bouwsector vormt immers een belangrijke schakel in het behalen van deze doelstellingen. In haar mededeling van 2012 aan het Europees Parlement en de Raad beschrijft de Europese Commissie het belang van de bouwsector voor de EU en de nood aan strategie voor een duurzaam concurrentievermogen voor de bouwsector.

Het doorvoeren van de Europese richtlijn omtrent de energieprestaties van gebouwen vormt een zeer belangrijke uitdaging voor de bouwsector. De Europese Commissie erkent dat het aantal energie-efficiënte gebouwen groeit maar dat er nog een kritische massa is dit tot op vandaag nog niet wordt bereikt. Pogingen om de energie-efficiëntie te verbeteren en hernieuwbare energiebronnen te integreren vorderen traag.

In Vlaanderen werd het Vlaams Energiebedrijf opgericht, als één van de sleutelprojecten binnen Vlaanderen in Actie. Dit bedrijf heeft twee concrete doelstellingen. Vooreerst wil het een energiebesparing realiseren in overheidsgebouwen zoals administraties, scholen, ziekenhuizen en sociale huisvesting. De tweede doelstelling is het financieel stimuleren van innovaties zodat hun introductie op de markt kan versneld worden.

Verder werd ook het transitienetwerk “Duurzaam Wonen en Bouwen” opgericht dat inmiddels uit 200 Vlaamse actoren bestaat. Het gaat daarbij om kenniscentra, overheden en openbare instellingen, milieu- en natuurverenigingen, de academische wereld en tal van vak- en beroepsorganisaties. Het platform in eerste instantie tot taak een innovatietraject uit te stippelen op het vlak van duurzaam wonen en bouwen voor de komende 20 jaar.

Het Energierenovatieprogramma 2020 focust op renovatie van bestaande woningen. Bedoeling is een energiezuinige woning voor iedere Vlaming in 2020. Vlaanderen kent immers een verouderd woningbestand:

Het aandeel van residentiële gebouwen in het totaal aandeel van CO₂-emissies voor gebouwen bedraagt 78%. Dit aandeel van de uitstoot wordt evenwel beïnvloed door externe factoren. Met de reeds bestaande en recent besliste beleidsmaatregelen zal er een daling van de uitstoot bekomen worden van ongeveer 15,7% in 2020 (t.o.v. 2005). Bij ongewijzigd gedrag en zonder beleidsmaatregelen zou het energieverbruik van residentiële gebouwen stijgen met 16%. In onderstaande tabel werd een totaal overzicht gegeven van het indicatief reductiepad voor de sector gebouwen volgens het beleidsscenario van het VMP 2013-2020:

	2005	2010	2015	2020
Totale broeikasgasuitstoot sector gebouwen (kton CO₂-eq)	16.885	18.894	14.504	13.056
Reductie broeikasgasuitstoot in 2020 ten opzichte van 2005 sector gebouwen (%)				23%
Broeikasgasuitstoot residentiële gebouwen (kton CO₂-eq)	13.159	14.900	10.958	9.667
Broeikasgasuitstoot tertiaire gebouwen (kton CO₂-eq)	3.527	3.781	3.307	3.150

<i>Identificatiecode</i>	3.1.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Stijging van doorgedreven energetische renovaties van residentiële gebouwen tot bijna-energie neutraal niveau
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Daling van de CO ₂ - uitstoot door toename van bijna-energie neutrale bestaande residentiële gebouwen (inclusief sociale huisvesting) en verhoging van kennis en verspreiding van innovatieve duurzame bouwtechnieken (sensibilisering, demonstratie en samenwerking).

Het Vlaamse actieplan bijna-energie neutrale gebouwen heeft als doelstelling acties en maatregelen te ondernemen om een toename van het aantal bijna-energie neutrale gebouwen te realiseren, zowel voor nieuwe als bestaande gebouwen.

Volgens het eindrapport van de iRG-bouw is de bouwsector in Vlaanderen goed voor 6% van de Vlaamse tewerkstelling. Rekening houdend met bouwverwante bedrijven kan dit percentage oplopen tot 12%. Door nieuwe Europese en daaraan gekoppelde Vlaamse regelgeving worden er hogere eisen gesteld aan de bouwsector. Deze kunnen enkel gehaald worden door gebruik van hoogtechnologische materialen en nieuwe innovatieve bouwprocedures.

De bouwsector beschikt reeds over de nodige competenties om innovatieve ideeën uit te werken en te brengen tot een fase van pre-productie. Er zijn echter nog obstakels bij het commercialiseren van deze innovaties. Het opzetten van demonstratieprojecten kan er voor zorgen dat innovatieve ideeën in de markt worden gezet en eventueel kunnen geëxporteerd worden. Daarnaast is de bouwsector in Vlaanderen sterk gefragmenteerd en zijn diverse actoren in het bouwproces niet op elkaar afgestemd.

Kennis rond energie-efficiëntie en hernieuwbare energie kan dus nog verder gestimuleerd worden door middel van samenwerking, facilitering en disseminatie. Disseminatie kan leiden tot marktontplooiing en standaardisering van verregaande standaarden. De bouwsector kent bijvoorbeeld reeds alle nieuwe technieken om te voldoen aan de energieprestatie-eisen van 2020. De kennis en disseminatie naar de markt kan echter nog verbeterd worden. Het bevorderen van de kwaliteit in de bouwsector is noodzakelijk om een verdere marktevolutie van energie-efficiëntie maatregelen te realiseren en een breed draagvlak te verkrijgen.

Bij het renoveren van bestaande gebouwen tot het bijna-energie neutrale energieprestatieniveau is de initiële meer- investering een groot knelpunt. Een transitie naar financiering die rekening houdt met de energie- en kostenbesparing over de economische levensduur van een woning, lijkt aangewezen. Vanuit verschillende initiatieven, zowel maatschappelijk als op beleidsniveau, komt steeds meer de vraag.

Woningen met een zeer goede energieprestatie hebben meerdere voordelen voor kredietgevers, en houden aldus een lager risico in. Enerzijds is er de hogere waarde van de woning, anderzijds zijn de maandelijkse totale verbruikskosten lager omwille van energiebesparing. Hierdoor is de terugbetalingscapaciteit van de ontlenaar hoger. Door aangepaste financiering aan te bieden voor energiezuinige woningen, worden deze meer toegankelijk. Hier is een belangrijke economische, sociale en ecologische dimensie aan verbonden. Het is de bedoeling dat via demonstratieprojecten in het kader van deze investeringsprioriteit ervaring wordt opgedaan m.b.t. het stimuleren en financieel

haalbaar maken van renovaties tot het BEN-niveau en dat deze ervaringen bekend worden gemaakt en bijdragen tot de toekomstige toepassing hiervan op grote schaal.

De sociale huisvestingssector is een belangrijke, zo mogelijk, de grootste bouwheer in Vlaanderen. De sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM's) hebben een belangrijke maatschappelijke taak in het aanbieden van energie-efficiënte woningen. De energiekosten kunnen bij sociale huurders een groot aandeel uitmaken van de totale woonlast. Anderzijds moeten sociale woningen betaalbaar blijven. Met de beperkte beschikbare budgetten moeten verschillende beleidsdoelstellingen verzoend worden: voldoende sociale woningen aanbieden, het bestaande patrimonium energiezuinig renoveren en nieuwbouw realiseren die voldoen aan de strengere energieprestatie-eisen. De sector is lang een voorloper geweest op het gebied van energiezuinig en kwalitatief bouwen. De steeds strengere wettelijke eisen wegen echter op de bouwbudgetten.

Als de sociale woningbouw haar voorbeeldfunctie wil behouden, moeten de SHM's aangepaste ondersteuning ontvangen. Uit de recentste enquête bij de SHM's (2012) blijkt dat er circa 6300 eengezinswoningen en 9700 appartementen aan een grondige renovatie toe zijn. Via EFRO financiering kan het mogelijk gemaakt worden om hierbij voor een aantal projecten verder te gaan dan de klassieke renovatie en vernieuwbouw (via het reguliere renovatiebudget dat SHM's ontvangen van de Vlaamse overheid in de vorm van renteloze leningen) en het BEN-niveau te bereiken. Dit is complementair met het Vlaamse beleid waar reeds ingezet wordt op demonstratieprojecten voor energiezuinige sociale woningen in nieuwbouw, met EFRO kan voor het segment renovatie doorgedreven energie-efficiëntie aangetoond worden en kan gezocht worden naar manieren om de meerkost hiervan te drukken zodat dit op termijn haalbaar wordt op grote schaal.

Deze specifieke doelstelling beoogt dan ook het verlagen van de CO³ - uitstoot van residentiële gebouwen door grondige renovaties in de sociale woningbouw en het verhogen van de kennis en toepassing van innovatieve bouwtechnieken via opleiding, demonstratie en disseminatie.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meeteenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie rapportering
R.3.1.	Geschat jaarlijks volume broeikasgas-uitstoot residentiële gebouwen	Ton CO ₂ -eq	13.594.000	2012	9.723.000	Vlaams mitigatieplan	jaarlijks

Investeringsprioriteit 3.2.

Investeringsprioriteit	Het bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle soorten gebieden, met name stedelijke gebieden, inclusief het bevorderen van duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit en aanpassingsmaatregelen die van belang zijn voor de vermindering van de uitstoot
-------------------------------	--

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

De sector transport wordt door Commissie in een apart witboek 'Roadmap to a single European Transport Area' aangepakt. Dit witboek bespreekt een aantal maatregelen om het energiebesparingspotentieel van deze sector te laten stijgen en stelt de Commissie dat minstens een daling van 60% (tegenover 1990) van de broeikasgasemissies in de transportsector tegen 2050 moet bereikt worden. Nieuwe technologieën voor voertuigen en verkeersmanagement worden hierbij

aanzien als sleutels tot een lagere uitstoot van de transportsector in Europa. Tevens zijn er nieuwe transportpatronen noodzakelijk, waarbij grotere volumes aan goederen en passagiers samen naar hun bestemming worden gebracht via de efficiëntste (combinatie van) vervoerswijzen. De optimalisatie van multimodaal transport is dan ook noodzakelijk.

Naast gebouwen vertegenwoordigt de transportsector het tweede grootste deel van de CO₂-emissies in Vlaanderen. Met de ViA doorbraak 'Slimme draaischijf van Europa' wil Vlaanderen de impact van het verkeer op ons milieu beperken. Hiertoe wenst men de beschikbare transport- en vervoersmogelijkheden zo goed mogelijk te benutten en er voor zorgen dat onze wegen niet dichtslibben. Met het sleutelproject 'Milieuvriendelijke mobiliteit' binnen de doorbraak groen en dynamisch stedengewest streeft Vlaanderen naar een straatbeeld met een groter aandeel langzaam verkeer en voertuigen aangedreven met milieuvriendelijke brandstoffen zonder dat dit leidt tot een toename van het individueel gemotoriseerd verkeer.

In de transportsector wordt er globaal nog een toename verwacht van de broeikasgasemissies voor de periode 2002-2020. In de totale Vlaamse niet-ETS BKG- uitstoot was het aandeel van transport in 2010 goed voor 32%. Samen zijn het personen- als goederenverkeer over de weg goed voor een aandeel van 80% van de totaal CO₂-emissies in transportsector. Onderstaande tabel toont de huidige emissies en het indicatief reductiepad volgens het beleidsscenario van het VMP 2013-2020.

	2005	2010	2015	2020
Totale broeikasgasuitstoot sector transport (kton CO₂-eq)	15.178	16.090	15.749	14.940
Totale broeikasgasuitstoot sector transport (kton CO₂-eq) met lagere correctie brandstofverkoop¹⁰	15.178	16.090	14.629	13.883
Reductie ten opzichte van 2005 (%)				-1,5%
Reductie ten opzichte van 2005 met lagere correctie brandstofverkoop (%)				-8,5%
Broeikasgasuitstoot personenverkeer (kton CO₂-eq)	7.833	7.339	6.885	6.018
Broeikasgasuitstoot goederenverkeer (kton CO₂-eq)	5.120	5.583	5.684	5.866
Correctie brandstofverkoop (kton CO₂-eq)	1.722	2.670	2.692	2.542
Lagere correctie brandstofverkoop (kton CO₂-eq)	nvt	nvt	1.572	1.485
Spoor, scheepvaart, gasstations (kton CO₂-eq)	504	497	482	507

<i>Identificatiecode</i>	3.2.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Verbeterde duurzame stedelijke mobiliteitssystemen die kaderen in een gemeentelijk/stedelijk klimaatplan
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Vermindering van de CO ₂ uitstoot van het personen- en goederenverkeer in de stad (en desgevallend ook haar omliggende regio), met aandacht voor de lokale luchtkwaliteit ¹¹ .

¹⁰ Bij de berekening van het reductiepad werden twee verschillende brandstofcorrecties gebruikt: 22%, het cijfer voor 2008 (overeenkomstig de laatste jaren), en als variant 13% (surplus in 2005). Deze correctie dient toegepast te worden om het verschil te compenseren tussen de emissies berekend met emissiemodellen en de gerapporteerde emissies op basis van brandstofverkoopcijfers. Dit verschil kan niet volledig verklaard worden en is daarom zeer onzeker. Vandaar dat er ook een variant met een lagere brandstofcorrectie berekend werd.

¹¹ De Vlaamse Overheid heeft verschillende instrumenten uitgewerkt om lokale overheden te helpen bij de aanpak van milieuproblemen veroorzaakt door wegverkeer op lokaal niveau, zie www.mimolo.be

De bovenstaande cijfers tonen aan dat met het geplande beleid op Vlaams niveau slechts beperkte CO₂-reducties gerealiseerd kunnen worden. Daarom is nuttig om met EFRO te mikken op een stedelijke aanpak via duurzame stedelijke mobiliteitssystemen waarbij wordt ingezet op een combinatie van openbaar vervoerbeleid, infrastructuurbeleid, parkeerbeleid, ruimtelijke ordening, multimodaal goederenvervoer enzovoort.

Om de resultaatgerichtheid (gericht op CO₂-reducties) en effectiviteit te bevorderen richt deze investeringsprioriteit zich op gemeenten en steden die een gemeentelijk of stedelijk klimaatplan opgesteld hebben en wordt samenwerking met de omliggende gemeenten aanbevolen. In Vlaanderen is er immers een sterke belangstelling voor het Covenant of Mayors, een 50-tal gemeenten en steden beschikken reeds over een goedgekeurd klimaatplan (SEAP). Het opstellen van een dergelijk klimaatplan vormt een belangrijk onderdeel van de toetreding tot dit initiatief. Gezien het beperkte budget zullen de inspanningen gericht worden op deze gemeenten en steden die toegetreden zijn tot het Covenant of Mayors. Door te vertrekken van deze bestaande gemeentelijke/stedelijke klimaatplannen kan er ook sneller resultaat geboekt worden en kaderen de projecten in een consistent plan.

In het sterk verstedelijkte Vlaanderen is een duurzame mobiliteit, een belangrijke factor voor de toegankelijkheid, attractiviteit en leefkwaliteit van de stedelijke gebieden. Het gaat hierbij om zowel de mobiliteit binnen de steden (interne mobiliteit) als mobiliteitsafstemming met de omliggende gemeenten (externe mobiliteit).

Steden zijn knooppunten van verschillende vervoersmodi (trein, bus, gewestwegen, ...) en tevens een concentratiepunt van heel wat gespecialiseerde dienstverlening op het vlak van onderwijs, zorg, tewerkstelling, cultuur, enz. Meer landelijke gebieden zijn vaak op de stad aangewezen voor deze dienstverlening. Een duurzaam mobiliteitssysteem dat inspeelt op deze relaties is dan ook essentieel, niet alleen om de leefbaarheid te verbeteren, maar ook om de toegankelijkheid van dienstverlening voor iedereen te kunnen garanderen. Samenwerking met de omliggende gemeenten bij de uitvoering van projecten voor deze investeringsprioriteit wordt daarom sterk aanbevolen.

We focussen dus op de stedelijke context en voor personenvervoer op het STOP-principe en het ondersteunen van zachte mobiliteit met o.m. infrastructuur om het fietsers – en voetgangersverkeer te stimuleren. Ook een versterking van openbaar vervoer valt onder de noemer milieuvriendelijk en koolstofarm op voorwaarde dat ze een modal shift van de auto naar het openbaar vervoer realiseert. In aanvulling op deze alternatieven moet ook ingezet worden op elektrische vervoerswijzen. Elektrisch rijden is milieuvriendelijk omdat elektrische voertuigen lokaal geen luchtverontreiniging uitstoten en het geproduceerde geluid beperkt is. Bovendien is elektrisch vervoer koolstofarm, zeker wanneer de energie uit hernieuwbare bronnen komt.

Vermits elke vervoerswijze zijn plaats heeft in een ideaal milieuvriendelijk vervoerssysteem zijn geïntegreerde projecten die kaderen in een stedelijk klimaatplan, waarbij het ene op het andere aansluit, ideaal. De uit te werken projecten zullen voor een groot deel bestaan uit uit te bouwen infrastructuur en het voorzien van de nodige incentives en sensibilisering. Een verbetering van de lokale leefkwaliteit wordt hierbij eveneens bekomen door maatregelen te voorzien die luchtverontreiniging en (geluids)hinder van het verkeer aanpakken, bv. maatregelen die zorgen voor een daling van de verkeersintensiteiten, (lagere) gelijkmatige snelheden, vergroening van het wagenpark of vermindering van blootstelling aan emissies. Als men dit in bepaalde delen van de stad doet komt men tot lage-emissiezones.

In de eerste plaats kijken we hier naar het personenverkeer, aangezien dit goed is voor een aandeel van 46% in de huidige CO₂-emissies (in 2010) van de niet-ETS sector transport. Hierbij wordt gedacht aan het wegwerken van barrières rond alternatieve transportmiddelen en aan een aantal pilotprojecten rond alternatieve mobiliteit bijv. inzake elektrische voertuigen die lokaal geen luchtverontreiniging uitstoten en het geproduceerde geluid beperken. De klemtoon ligt dus op milieuvriendelijke en koolstofarme vervoerssystemen.

Naast personenverkeer moet er gekeken worden naar acties die ook de CO₂-emissie van goederenvervoer kunnen verlagen, aangezien dit goed is voor een aandeel van 35% in de huidige CO₂-emissies (in 2010) van de niet- ETS sector transport. Specifiek denken we hierbij aan verdere

uitwerking van multimodaal goederenverkeer en transport over water. Ook nieuwe logistieke concepten kunnen gedemonstreerd worden.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meeteenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie rapportering
R.3.2	Geschat jaarlijkse volume van broeikasgasuitstoot in CO ₂ -eq sector vervoer	ton CO ₂ -eq	14.426.000	2012	13.369.000	Vlaams Mitigatieplan en Europese rapportering ikv MMR	jaarlijks

Investeringsprioriteit 3.3.

Investeringsprioriteit	Het bevorderen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie in ondernemingen
-------------------------------	--

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

De derde doelstelling van Europa 2020 in verband met energie en klimaat betreft de reductie van de energie-intensiteit met minstens 20% ten opzichte van het geprojecteerde niveau van 2020. In de periode 2005- 2009 kende Europa een constante, gestage daling van het energieverbruik, terwijl de daling in België minder uitgesproken is. Het jaar 2010 wordt gekenmerkt door een aanzienlijke toename van het energieverbruik in Europa, en meer nog in België waar het energieverbruik terug boven het referentieniveau van 2005 stijgt. (SWOT analyse pg 30.)

Een Flash Eurobarometer enquête van 2012 in verband met het efficiënt gebruik van hulpbronnen en groene markten bij KMO's, uitgevoerd door de Europese Commissie, stelt wel vast dat bijna alle KMO's in België in orde zijn met de milieuregulering. Voor de helft van de KMO's reiken de inspanningen op het vlak van milieu echter niet verder dan het wettelijk noodzakelijke (49%): 47% van de ondervraagde KMO's beschouwen de wettelijke milieu vereisten reeds als voldoende, 15% van de ondervraagden haalt het gebrek aan technische kennis aan als reden om niet verder te gaan dan het wettelijk vereiste. Dit laatste percentage ligt hoger dan in alle andere Europese landen (EU-27 gemiddelde: 8%). Slechts 11% van de Belgische KMO's nam deel aan het bieden op overheidsopdrachten die milieureisten inhielden. Daarmee zit België op hetzelfde niveau als de rest van Europa.

De Flash Eurobarometer enquête van 2012 bestudeert verder ook het belang van het efficiënt gebruik van hulpbronnen, groene markten en groene jobs bij KMO's. De belangrijkste resultaten voor België zijn de volgende:

Op het vlak van efficiënt gebruik van hulpbronnen, worden in België de meeste acties ondernomen in de recyclage (54%), het minimaliseren van afval (50%) en de energiebesparing (47%). Hierin scoren Belgische KMO's wel aanzienlijk minder dan het Europees gemiddelde (ongeveer 60% voor elk van de drie acties).

Slechts 15% van de Belgische ondernemingen zegt veel acties te ondernemen voor het efficiënt gebruik van hulpbronnen, terwijl dit voor de EU-27 32% bedraagt. Ook als het aankomt op toekomstige acties voor het verhogen van de efficiëntie van hulpbronnen, scoort België slechter dan andere Europese landen: 13% van de Belgische KMO's zegt veel acties te gaan ondernemen, tegenover 33% in de EU-27.

De belangrijkste redenen voor de Belgische KMO's om energie- efficiënt te zijn, zijn de volgende: milieu wordt beschouwd als één van de topprioriteiten (26%), financiële en fiscale voordelen en andere vormen van overheidssteun (21%), en de creatie van een competitief voordeel (21%). De meeste KMO's spenderen echter minder dan 5% van hun omzet om meer efficiënt om te gaan met hulpbronnen (SWOT analyse pg 53).

KMO's in Vlaanderen zijn goed voor ongeveer de helft van het totale energieverbruik in de niet-ETS sector industrie (48,9 PJ op een totaal van 101.8 PJ). Besparing in deze belangrijke doelgroep kunnen bijdragen tot het behalen van de klimaatdoelstellingen in Vlaanderen.

<i>Identificatiecode</i>	3.3.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Verhoogde energie-efficiënte bij KMO's (energie-efficiënte bedrijfsgebouwen en productieprocessen)
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Energiebesparing (en dus dalende CO ₂ emissie) bij KMO's

Met deze doelstelling wenst men de uitvoering van energie-efficiënte maatregelen met langere terugverdientijden bij KMO's te stimuleren. Wanneer KMO's energieadvies verkrijgen dient de effectieve uitvoering van de voorgestelde energiebesparende maatregelen maximaal aangemoedigd te worden. Deze doelstelling is gericht op de kleinere KMO's die niet onder de bestaande instrumenten (convenanten) vallen¹². Bij de keuze tot uitvoering van energiebesparende maatregelen moet er voldoende aandacht zijn voor de verbeteringen van de bedrijfsgebouwen van de KMO's, met name de gebouwschil (isolatie, luchtdichtheid, beglazing...). Deze doelstelling wil ook de doorgedreven energetische renovatie van bedrijfsgebouwen stimuleren, niet door de investeringen rechtstreeks te ondersteunen, maar wel initiatieven die dit globaal bij KMO's stimuleren.

De SWOT-analyse toont tevens aan dat KMO's minder geneigd zijn om acties te ondernemen in het efficiënt gebruik van hulpbronnen. Het stimuleren van energie-efficiënt productieprocessen kan leiden tot productieprocessen met een efficiënter gebruik van grondstoffen.

Er worden tevens initiatieven in het kader van het stimuleren van duurzaam bedrijventerreinmanagement beoogd die er toe bijdragen om op verschillende vlakken die mogelijkheden te benutten die ervoor zorgen dat economische groei en toegevoegde waarde kunnen gecreëerd worden met minder externe effecten op milieu, ruimte, mobiliteit, sociaal kapitaal enz.

Tevens wordt beoogd bedrijven te stimuleren tot het halen van een internationaal certificaat zoals bijv. het BREEAM – label (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) inzake duurzaamheidsprestatie van gebouwen. Het betreft hier extra-inspanningen boven verplichtingen voorzien in de regelgeving op het vlak van energie, watergebruik, materialen, gezondheid, ecologie,...

¹² KMO's kunnen toetreden tot het auditconvenant als het een primair energieverbruik heeft van meer dan 0,1 PJ/jaar. Vanaf 0,5 PJ/jaar kunnen KMO's toetreden tot het benchmarkconvenant.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meet eenheid	Basiswaarde	Basis - jaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie rapportering
R.3.3.	Geschatte broeikasgasuitstoot in CO ₂ -eq in niet-ETS industrie	CO ₂ -eq	4.289.000*1	2012	4.753.000*2	VMP en Europese rapportering ikv MMR	Jaarlijks

*1 Dit is de som van de energie gerelateerde emissies van niet-ETS industrie (2.800.000) en de F-gas emissies (1.489.000).

*2 Dit is de som van de energie gerelateerde (2.908.000) en F-gas emissies (1.845.000).

Investeringsprioriteit 3.4.

Investeringsprioriteit	Bevorderen van de productie en distributie van energie uit hernieuwbare bronnen
-------------------------------	--

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

Zoals vermeld heeft Europa bindende doelen vooropgezet omtrent het aandeel van hernieuwbare energie in de totale nationale energieconsumptie. België kreeg de doelstelling om tegen 2020 13% van haar totale energie halen uit hernieuwbare energie. De interne lastenverdeling over de regio's heeft alsnog niet plaatsgevonden.

Het huidige energiesysteem in Vlaanderen zal steeds vaker tegen de eigen grenzen aanbotsen. Vandaag is de regio immers voor 75% afhankelijk van fossiele energiebronnen zoals gas, olie en steenkool. Bij ongewijzigd beleid en gedrag zal het huidige energiesysteem zich ontwikkelen naar een ernstige bedreiging van het huidige welvaartsniveau. Uit de SWOT-analyse blijkt dat het werkelijke aandeel van hernieuwbare energie in 2010 5.1% bedroeg voor België en 3.4% in Vlaanderen. Het Europese gemiddelde (voor 2010) bedraagt echter 12.4%. Tot slot toont de SWOT-analyse ook dat groene warmte en koeling de belangrijkste vorm van hernieuwbare energie zijn. Het actieplan 'Vlaanderen in Actie' aanziet het energievraagstuk als één van de dertien grote maatschappelijke uitdagingen.

Het ontwerpen en ontwikkelen van een energiesysteem gebaseerd op hernieuwbare energiebronnen is dus noodzakelijk voor Vlaanderen. Op dit moment wordt het Vlaamse Actieplan voor Hernieuwbare Energie gefinaliseerd. In dit plan zal een toekomstvisie op langere termijn worden geformuleerd en worden bestaande knelpunten vermeld. Deze knelpunten zijn velerlei. Het omvormen van het huidige energiesysteem vormt immers een immense uitdaging en zal een ingrijpende transformatie doorheen de maatschappij teweeg brengen. Betrokkenheid bij deze transformatie van de maatschappij en lokale actoren is dan ook belangrijk. Daarnaast kent het hedendaagse energiesysteem ook enkele technische tekortkomingen zoals de flexibiliteit om te kunnen omgaan met piek- en dal momenten. Dit hangt eveneens samen met de huidige centrale energieopwekking die in toekomst eerder decentraal zal plaatsvinden.

Naast het vraagstuk rond elektriciteit stellen er zich ook een aantal knelpunten op het vlak van groene warmte. Deze handelen onder andere over de vraag hoe deze restwarmte kan gerecupereerd en ingezet worden. De technologie is bovendien nog niet voldoende rendabel en is het opslaan en transporteren van restwarmte niet eenvoudig. Tot slot vinden potentiële producenten en afnemers van groene warmte elkaar nog niet.

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wil de ruimtelijke veerkracht van Vlaanderen vergroten door de uitbouw van energielandschappen (groene infrastructuur). In een energielandschap wordt het landschap beter gebruikt voor maatschappelijke diensten zoals energieopwekking (korte termijnactie in uitvoering van het Groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, goedgekeurd door de VR op 4 mei 2012).

Het Vlaams actieplan hernieuwbare energie 2020/2050 is in opmaak. In dit plan zal een toekomstvisie op langere termijn worden geformuleerd, zullen de in te vullen randvoorwaarden worden omschreven en zal getracht worden om een maatschappelijk draagvlak te creëren voor de transitie naar een nieuw energiesysteem, gebaseerd op hernieuwbare energie.

<i>Identificatiecode</i>	3.4.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Toename van het gebruik van groene warmte en van de productie van hernieuwbare energie.
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stijgend gebruik van groene warmte • Toename van productie hernieuwbare energie

Het operationeel programma van EFRO zal de specifieke focus leggen op de bovenvermelde knelpunten die het behalen van de doelstellingen van het Vlaamse energiebeleid belemmeren op het gebied van hernieuwbare energie. De productie en distributie van hernieuwbare energiebronnen dient verder bevorderd te worden om de Vlaamse 2020 doelstellingen te behalen en is noodzakelijk om minder energieafhankelijk te zijn.

Om de doelstelling van 13% hernieuwbare energie in 2020 te halen, volstaat alleen groene elektriciteit niet en is het aangewezen ook in te zetten op groene warmte. Dat is warmte die anders verloren gaat, maar nu opgevangen wordt en opnieuw ingezet kan worden. Maar het gaat evenzeer over warmte die opgewekt wordt met behulp van hernieuwbare energiebronnen of over biogas dat geïnjecteerd wordt in het aardgasnet.

Alhoewel restwarmte strikt genomen niet onder de definitie van groene warmte valt, wordt dit bij de beleidsvoering wel mee opgenomen. Het is immers beter in eerste instantie (fossiele) restwarmte te recupereren dan de beperkte beschikbare groene warmte in te zetten. Het recupereren van restwarmte door derden of de levering van groene warmte aan verbruikers vraagt de aanleg van warmtenetten. De aanleg van warmtenetten moet worden gestimuleerd, omdat het zowel de recuperatie van restwarmte mogelijk maakt als de inzet van groene warmte faciliteert. Uit studies blijkt dat het potentieel voor groene warmte in gebieden met warmtenetten veel groter is. De grootschalige, gemeenschappelijke productie van groene warmte is immers veel rendabeler dan individuele, kleinschalige installaties voor groenewarmteproductie.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meeteenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron gegevens	Frequentie rapportering
R.3.4.	Productie groene warmte	PJ	28,40	2013*	**	VEA	Jaarlijks
R.3.5	Aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het finaal energiegebruik	%	5,9 %	2013	**	VEA	Jaarlijks

* Goedkeuring Europese richtlijn hernieuwbare energie 2009/28/EC

** Dit wordt vastgelegd na de lastenverdeling van de Belgische 13% doelstelling

2.A.6 (3) In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen

2.A.6.1(3) Beschrijving van het type en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Investeringsprioriteit 3.1.	Ondersteunen van energie-efficiëntie, slim energiebeheer en het gebruik van hernieuwbare energie in openbare infrastructuur, met inbegrip van openbare gebouwen, en in de woningbouwsector
-----------------------------	---

Specifieke doelstelling 3.1.1: Stijging van doorgedreven energetische renovaties van residentiële gebouwen tot bijna-energie neutraal niveau

Mogelijke acties:

- Stimuleren van doorgedreven energetische renovatie van bestaande sociale huisvesting tot bijna-energie neutraal niveau;
- Demonstratieprojecten van doorgedreven energetische renovaties of waarbij nieuwe bouwconcepten of materialen worden uitgetest, via een collectieve en integrale benadering, bvb op wijkniveau; waarbij wordt ingezet op sterke verbeteringen van de energie-efficiëntie, maar tegelijk ook op groene mobiliteit, hernieuwbare energie en restwarmte,
- Demonstratieprojecten waarbij particuliere bouwers collectief (wijk of appartement) betrokken worden via procesbegeleiding.
- Innovatieve samenwerkings- en financieringsmodellen via bijvoorbeeld ESCO's, die toelaten projecten met betere energie-efficiëntie, maar langere terugverdientijd op te zetten;
- Opleidings- en vormingsinfrastructuur m.b.t. bijna-energie neutraal gerelateerde technieken en technologieën in de bouwsector;
- Ontwikkeling van kennisplatform bijna-energie neutraal (ver)bouwen;
- Projecten die kwaliteit van bijna-energie neutrale gebouwen garanderen of verhogen op vlak van ontwerp, uitvoering of gebruiksfase.
- ...

Beoogde (eind)begunstigden (indien van toepassing)

- Ondernemingen in de bouw en bouw-gerelateerde sectoren
- Eigenaars en bewoners van bestaande residentiële gebouwen
- Bewoners van bestaande sociale woningen.
- ...

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

Beoogde projectuitvoerders zijn:

- sectororganisaties
- opleidingsinstanties en kennisinstellingen (demonstratie van verregaande standaarden en bouwmaterialen)
- lokale besturen
- sociale huisvestingsmaatschappijen

Investeringsprioriteit 3.2.	Het bevorderen van koolstofarme strategieën voor alle soorten gebieden, met name stedelijke gebieden, inclusief het bevorderen van duurzame, multimodale stedelijke mobiliteit en aanpassingsmaatregelen die van belang zijn voor de
-----------------------------	---

	vermindering van de uitstoot
--	-------------------------------------

Specifieke doelstelling 3.2.1: Verbeterde duurzame stedelijke mobiliteitssystemen die kaderen in een gemeentelijk/stedelijk klimaatplan

Mogelijke acties:

- Stimuleren van multimodale transportmogelijkheden gericht op een vermindering van het aantal afgelegde kilometers over de weg;
- Gemeentelijk/stedelijke distributieprojecten zoals levering met kleinere, elektrische voertuigen; efficiënter laden en lossen; ...
- Projecten die de randvoorwaarden voor groene mobiliteit verbeteren, bvb gericht op het toegankelijker maken van openbaar vervoer (door bv oplossingen te voorzien voor voor- en natraject), de uitbouw van fiets- en voetgangersvoorzieningen, fietsautostrades, bij voorkeur in combinatie met flankerend beleid zoals lage-emissie-zones
- Wegwerken van de barrières die de overstap naar elektrische wagens en tweewielers in de weg staan
- ...

Beoogde (eind)begunstigden:

- Eindbegunstigden zijn bedrijven en personen die zich verplaatsen in de gemeente/stad
- Semipublieke actoren die zich bevinden in de transportsector en aanverwante sectoren
- ...

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen:

Beoogde projectuitvoerders zijn:

- Gemeentes/steden in samenwerking met publieke en semipublieke actoren op het vlak van transport, sectororganisaties, kennisinstellingen,

Investeringsprioriteit 3.3.	Het bevorderen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie in ondernemingen
------------------------------------	--

Specifieke doelstelling 3.3.1: Verhoogde energie-efficiënte bij KMO's (energie-efficiënte bedrijfsgebouwen en productieprocessen)

Mogelijke acties zijn:

- Projecten waarbij kmo's gestimuleerd en begeleid worden om effectief energie-efficiënte maatregelen uit te voeren;
- Demonstreren van innovatieve energiebesparende en broeikasgasreducerende maatregelen, bijv. beperking van het energieverbruik en/of lekverliezen van F-gassen van koelinstallaties en/of stimuleren van milieuvriendelijke koelmiddelen;
- Demonstreren van innovatieve productieprocessen gericht op doorgedreven energiebesparing en broeikasgasreductie;
- Ondersteunen van bedrijven tot het behalen van labels voor duurzaamheidsprestatie zoals BREEAM
- ...

Beoogde (eind)begunstigden (indien van toepassing)

Eindbegunstigden zijn de KMO's .

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

De beoogde projectuitvoerders betreffen

- sectororganisaties, Provinciale ontwikkelingsmaatschappijen, bedrijventerreinbeheerders, kennisinstellingen, lokale overheden....

Investeringsprioriteit 3.4.	Bevorderen van de productie en distributie van energie uit hernieuwbare bronnen
-----------------------------	---

Specifieke doelstelling 3.4.1: Toename van het gebruik van groene warmte en van de productie van hernieuwbare energie.

Mogelijke acties zijn:

- Pilotprojecten rond **innovatieve lokale productietechnieken** voor groene warmte (inclusief bio- gebaseerde energieproductie, rekening houdend met de modaliteiten van een duurzaam biodiversiteitsbeleid), **bijvoorbeeld geothermie, grootschalige warmtepomptoeepassingen, ...**
- Projecten rond het faciliteren van warmtenetten waarbij de barrières (technologisch, logistiek, financieel) worden weggewerkt: **bijvoorbeeld integratie van warmtenetten voor industriële en particuliere verbruikers, integratie van warmtepompen en warmtebuffers op warmtenetten, technieken voor aansluiting van lage-energie-woningen, ontwikkeling van 'slimmere' warmtenetten, uitwerking van nieuwe financierings- en tarifieringsformules,...**
- Projecten rond energielandschappen
- ...

Beoogde (eind)begunstigden

De eindbegunstigden overlappen grotendeels met de projectuitvoerders: provinciale ontwikkelingsmaatschappijen, bedrijventerreinbeheerders, steden, sectororganisaties, universiteiten, onderzoeksinstellingen, competentiepools, energieplatforms,

Beoogde projectuitvoerders binnen Vlaanderen

- instanties die instaan voor de aanleg van warmtenetten en de bouw van warmtecentrales, zoals de provinciale ontwikkelingsmaatschappijen, bedrijventerreinbeheerders, steden, gemeenten, sectororganisaties,
- kennisinstellingen, universiteiten, , competentiepools, energieplatforms,.... .

2.A.6.2 (3) Leidende beginselen voor de selectie van concrete acties

Investeringsprioriteiten 3.1, 3.2 , 3.3 en 3.4

Zoals reeds het geval was in de huidige programmaperiode 2007-2013, zal voor de indiening van projectvoorstellen worden gebruik gemaakt van projectoproepen (met uitzondering van de prioriteitsas "Duurzame stedelijke ontwikkeling" – zie verder) welke worden gelanceerd op de website van het Agentschap Ondernemen (www.agentschapondernemen.be). Bij iedere oproep worden thema/toepassingsgebied, duur, beoordelingscriteria en financiële enveloppe bekend gemaakt, samen met de selectieprocedure welke de projectvoorstellen zullen doorlopen. De indiening gebeurt uitsluitend elektronisch bij het programmasecretariaat te Brussel door middel van een gestandaardiseerd aanvraagformulier op de EFRO-website ("één loket"- systeem).

Ingediende projectvoorstellen worden beoordeeld volgens een procedure welke een transparante en **objectieve selectie** toelaat van **kwalitatieve acties** welke bijdragen tot de specifieke doelstellingen en vooropgezette resultaten van het programma.

Een eerste screening (aan de hand van projectselectieformulier) gebeurt op basis van vooraf vastgelegde objectieve **ontvankelijkheids- en selectiecriteria**, welke algemeen van toepassing zijn voor alle projectoproepen, en eventuele **bijkomende selectiecriteria, specifiek voor de betrokken call en prioriteitsas**.

Dit betreft een beoordeling van:

- Inhoud (kwaliteit, aansluiting bij projectoproep, bijdrage aan gelijke kansen, duurzame ontwikkeling en milieu (waaronder klimaatverandering),, bijdrage tot duurzame werkgelegenheid,...);
- Indicatoren: bijdrage tot output-, resultaatindicatoren van het programma;
- Planning: haalbaarheid en duidelijkheid;

- Organisatie : geschiktheid van de voorgestelde projectorganisatie;
- Begroting en financieel plan: kwaliteit en haalbaarheid van het financieel plan;

Daarbij wordt verder eveneens aandacht besteed aan mogelijke inkomsten en het respecteren van de Europese en nationale regelgeving, o.m. inzake mededinging en overheidsopdrachten.

De screening leidt tot een samenvattend oordeel per project waarna een inhoudelijke analyse/evaluatie volgt door een Technische werkgroep, samengesteld uit deskundige vertegenwoordigers van de Vlaamse administraties, SERV, MiNaRAAD + andere partners en externen in functie van de prioriteit. Dit leidt eventueel tot een aanpassing van het samenvattend oordeel en een voorstel van beslissing/advies aan het Comité van Toezicht.

Het Comité van Toezicht neemt een beslissing op basis van alle ondersteunende documenten: aanvraagformulier, projectbeoordeling, advies van de technische werkgroep.

2.A.6.3 (3) Gepland gebruik van financieringsinstrumenten

Niet van toepassing

2.A.6.4 (3) Gepland gebruik van grote projecten

Niet van toepassing

2.A.6.5 (3) Outputindicatoren per investeringsprioriteit

Tabel 5: Gemeenschappelijke en programmaspecifieke outputindicatoren

ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens
O.3.1.	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van EE en HE	Aantal	EFRO	32	Promotoren
O.3.2 (CO31)	Aantal gezinnen met een verbeterde energieconsumptie	Aantal	EFRO	140	Promotoren
O.3.3	Bijkomende tonnage die duurzaam wordt vervoerd	tonnage	EFRO	6.000.000	monitoring gemeentelijk/ stedelijk klimaatplan
O.3.4	Bijkomend aantal personen dat op duurzame wijze wordt vervoerd	aantal	EFRO	40.000	Promotoren
O.3.5	Aantal kmo's die concrete acties ondernemen inzake energie-efficiëntie	aantal	EFRO	300	Jaarlijks
O.3.6	Aantal weggewerkte knelpunten	Aantal	EFRO	23	Promotoren

2.A.7 (3) Sociale innovatie, transnationale samenwerking en bijdrage aan de thematische doelstellingen 1 - 7

Niet van toepassing

2.A.8 (3) Prestatiekader

Tabel 6: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as	Soort indicator	ID	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheden	Fonds	Regio-categorie	Mijlpaal 2018	Finale doelstelling (2023)	Gegevensbron	Toelichting betreffende relevantie , indien van toepassing
3. Overgang naar koolstofarme economie					EFRO	Meer ontw. regio's				
Inhoudelijk	output	O.3.1.	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van EE en HE	aantal	EFRO		5	32	Monitoring-systeem	
	output	O.3.2. (CO31)	Aantal gezinnen met een verbeterde energie consumptie	aantal	EFRO		21	140		
	output	O.3.6	Aantal weggewerkte knelpunten	aantal	EFRO		4	23	Monitoring-systeem	
Financieel	financieel	F.3.1	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden in het boekhoudsysteem van de CA	meuro	EFRO		28,8	113,1	Monitoring-systeem/ SFC	

2.A.9 (3) Categorieën steunverlening

Tabel 7: Dimensie 1 – Steunverleningsgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie	009 Hernieuwbare energie: winds	1.000.000 EUR
	011 Hernieuwbare energie: biomassa	1.000.000 EUR
	012 Andere vormen van hernieuwbare energie (met inbegrip van waterkracht en geothermische en mariene energie) en integratie van hernieuwbare energie (met inbegrip van opslag, gascentrales en de infrastructuur voor hernieuwbaar waterstof)	7.000.000 EUR
	014 Renovatie ten behoeve van energie-efficiëntie van bestaande woningen, demonstratieprojecten en ondersteunende maatregelen	14.000.000 EUR
	043 Infrastructuur voor en bevordering van schoon stadsvervoer (met inbegrip van apparatuur en rollend materieel)	13.267.185 EUR
	068 Energie-efficiëntie en demonstratieprojecten in kmo's en ondersteunende maatregelen	9.000.000 EUR

Tabel 8: Dimensie 2 - Financieringsvorm		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie	01 Niet –terugvorderbare subsidie	45.267.185

Tabel 9: Dimensie 3 - Soort grondgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie	01 Stedelijk	45.267.185

Tabel 10: Dimensie 4 Territoriale verwezenlijkingsmechanismen		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie	03 Geïntegreerde territoriale investering - overig	16.300.000

2.A.1(4) Prioritaire as : Bevorderen van duurzame grootstedelijke ontwikkeling

2.A.2(4) Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één regiocategorie, thematische doelstelling of fonds betreft

Voor deze prioritaire as wordt gebruik gemaakt van artikel 96 van de Algemene cohesieverordening waardoor één of meer complementaire investeringsprioriteiten van verschillende thematische doelstellingen kunnen worden gecombineerd.

De hiervoor vermelde uitdagingen voor de steden vragen geïntegreerde strategieën om ruimte efficiënter en slimmer te gebruiken in functie van het pro-actief omgaan met o.m. de bevolkingsevolutie, de klimaatuitdagingen, de beperkte hulpbronnen (zoals ruimte en infrastructuur), het verduurzamen van de mobiliteit door slimme ingrepen in de mobiliteitsinfrastructuur, het bevorderen van sociale insluiting, het verminderen van de armoede in achtergestelde stedelijke buurten,.....

Daarom wordt ingezet op een coherent geheel van de hierna vermelde investeringsprioriteiten uit verschillende thematische doelstellingen welke elk bijdragen tot een duurzame en leefbare stedelijke omgeving:

- Thematische doelstelling 5. Bevordering van de aanpassing aan de klimaatverandering, risicopreventie en -beheer
Investeringsprioriteit: Ondersteunen van specifieke investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen
- Thematische doelstelling 6: Behoud en bescherming van het milieu en bevordering van efficiënt gebruik van hulpbronnen
Investeringsprioriteit: Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en ontsmetting van oude bedrijfsterreinen (met inbegrip van herbestemmingsgebieden), de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaai-reductiemaatregelen
- Thematische doelstelling 9: Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en discriminatie
Investeringsprioriteit: Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden

Identificatiecode van de prioritaire as	4
Titel van de prioritaire as	Bevorderen van duurzame grootstedelijke ontwikkeling

☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt uitsluitend met behulp van op het niveau van de Unie opgezette financieringsinstrumenten uitgevoerd	nvt
☐ De gehele prioritaire as wordt door vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uitgevoerd	nvt
☐ Voor het ESF: de gehele prioritaire as is bedoeld voor sociale innovatie of transnationale samenwerking of beide	nvt

2.A.3(4) Fonds, regiocategorie en berekeningsgrondslag voor steun van de Unie (voor elke combinatie in het kader van een prioritaire as)

<i>Fonds</i>	EFRO
<i>Regiocategorie</i>	Meer ontwikkelde regio's
<i>Berekeningsgrondslag (publiek of totaal)</i>	Totale uitgaven
<i>Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)</i>	nvt

Prioriteitsas 4 richt zich op het bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling. Deze keuze bouwt voort op prioriteit 4 'stedelijke ontwikkeling' van het huidige programma 2007-2013 en sluit tevens aan bij de bijzondere aandacht die Europa in de ontwerpregelgeving heeft voor duurzame stedelijke ontwikkeling.

Doelgroep voor deze prioriteit 'duurzame grootstedelijke ontwikkeling' zijn de twee grootsteden Antwerpen en Gent.

De grootsteden staan voor twee bijzondere uitdagingen die met de vierde pijler 'duurzame grootstedelijke ontwikkeling' worden aangegaan. De eerste uitdaging betreft het proactief omgaan met de bijzondere demografische trends in die steden. De tweede uitdaging is de slimme transformatie en het intelligent gebruik van de beperkte stedelijke ruimte.

1) Demografische opgave

De grootsteden staan bovenop de economische, ecologische, klimatologische en sociale uitdagingen voor een bijzondere demografische opgave.

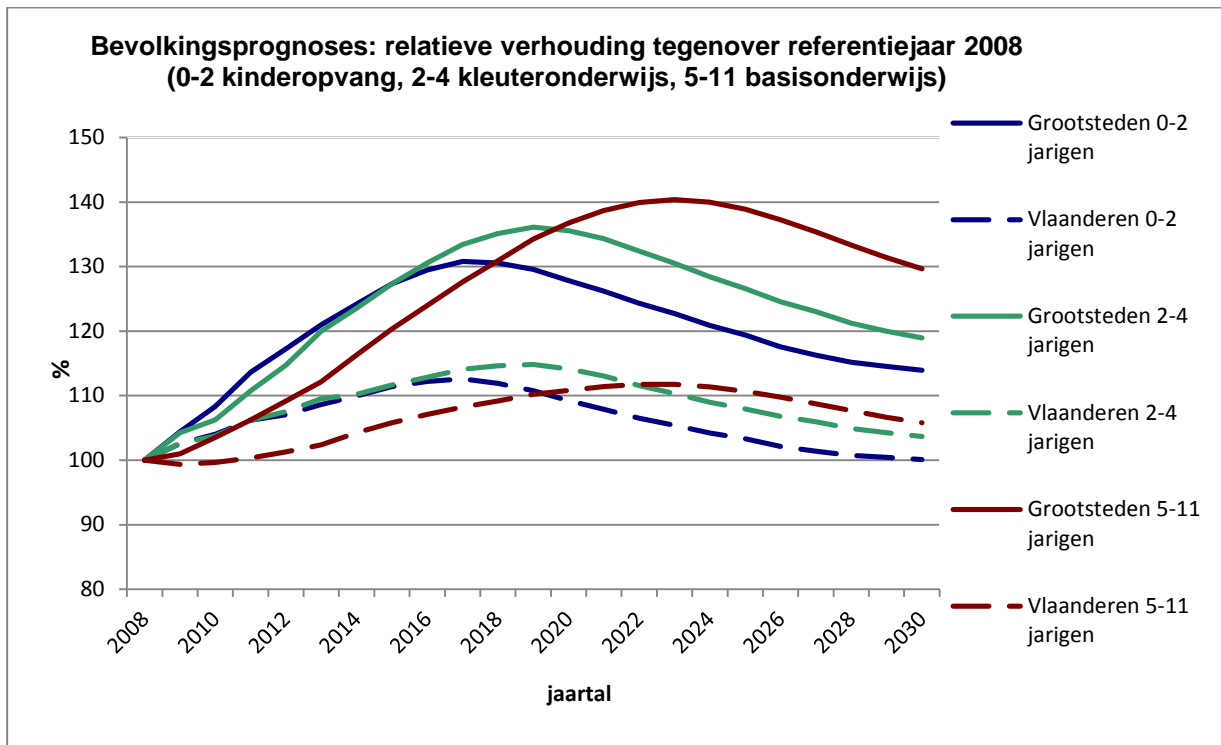
In Antwerpen en Gent komen er tussen 2014 en 2020 volgens de meest recente bevolkingsprognoses 37.812 inwoners bij, waarvan 29.173 in Antwerpen (5,8%) en 8.639 in Gent (3,5%). De grootsteden krijgen daarmee te maken met proportioneel het grootste deel van de bevolkingstoename in Vlaanderen.

In Antwerpen betekent dit ook een toename van het aantal huishoudens met 10.781 (van 239.280 in 2014 naar 250.000 in 2020). In Gent neemt het aantal huishoudens met 3.771 toe tussen 2014-2020 (van 119.986 naar 123.757).

Samen met die toename van het aantal inwoners en huishoudens duiken verschillende maatschappelijke fenomenen tegelijkertijd op: vergroening (groei van gezinnen met kinderen), vergrijzing (+65-jarigen) en verzilvering (+85-jarigen), gezinsverdunding, toename van nieuw samengestelde gezinnen en buitenlandse migratie.

De behoeften fluctueren eveneens in de tijd (golven van behoeften). De vraag naar voorzieningen voor verschillende doelgroepen, in het bijzonder voor kinderopvang en onderwijs is in de grootsteden over de laatste jaren sterk toegenomen en zal in de toekomst nog verder stijgen. Deze demografische veranderingen zetten overigens niet enkel druk op de capaciteit van infrastructuur, maar vereisen steeds meer de aanpasbaarheid van de stedelijke infrastructuur. Demografische noden en uitdagingen wijzigen in de tijd (doelgroep- of buurtgericht), terwijl het infrastructuraanbod slechts gestaag kan aangroeien. In periodes van overcapaciteit zal de bestaande infrastructuur dan ook snel moeten kunnen veranderen van bestemming. Ook het slim openstellen van bestaande infrastructuur voor andere dan de oorspronkelijke functie biedt mee een oplossing en zal dat nog meer doen in de toekomst.

Het aantal 0-2 jarigen zal volgens de bevolkingsprognoses 2009-2030 zijn hoogste peil bereiken rond 2017. Antwerpen (+31%) en Gent (+28%) kennen de hoogste stijging in Vlaanderen (vanaf 2008). Voor 2-4 jarigen ligt het hoogste peil rond 2019. In Antwerpen gaat het om een stijging van 36% en Gent om een toename van 31% (vanaf 2008). De babyboom transformeert zich m.a.w. langzaam en zorgt eigenlijk voor bevolkinggolven.

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering

Deze bevolkinggolven zijn sterker in de grootsteden dan in de rest van Vlaanderen. Noden inzake kinderopvang en onderwijs wijzigen door het golfpatroon in de tijd. Het golfpatroon en de sterke instroom van jongvolwassenen brengt ook uitdagingen en potenties mee rond ondernemen, de arbeidsmarkt en wonen in de stad. Ook de vergrijzing binnen de grootsteden neemt sterk toe. Deze is weliswaar iets minder sterk in de grootsteden dan in de rest van Vlaanderen. Ook de verzilvering, met name de vergrijzing binnen de vergrijzing (bevolking van 80 jaar en ouder) kent een duidelijke toename en is sterk aanwezig in de grootsteden.

De bevolkingsprognoses zorgen voor een extra complexiteit bij de slimme ruimtelijke transitie omdat duurzame infrastructuur, gebouwen en stadsprojecten weerbaar en flexibel moeten kunnen omspringen met deze bevolkingsevoluties en hun impact. Zo liggen er volop potenties op het vlak van aanpasbare, combineerbare en multi-inzetbare gebouwen voor diverse functies. Het afstemmen en proactief nadenken rond een diverse invulling van de infrastructuur en gebouwen kan daarom een enorme meerwaarde betekenen.

Deze bevolkingstendensen zijn ook van belang voor de sociale uitdagingen in steden, in het bijzonder in achtergestelde wijken (betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting voor iedereen, het wegwerken van de arbeidsparadox, het tegengaan van werkloosheid bij diverse doelgroepen, het verminderen van energie-armoede, het tegemoet komen aan de welzijnsnoden, voortbouwen op competenties van onderuit, ...).

2) Slim omgaan met ruimte – slimme transformatie

Meer inwoners betekent meer behoefte aan woningen, betekent ook voorzien in scholen, ondernemingsruimte, winkels, zorgcentra, sport- en cultuurvoorzieningen, publieke ruimte en groen. De ruimte is niet oneindig, zeker in de grootsteden. Daarom zullen we meer moeten doen en slimmer moeten omgaan met dezelfde ruimte.

Verdere verdichting van de stedelijke kernen lijkt het meest voor de hand liggend antwoord op deze problemen. Verdichten om te verdichten dreigt echter de leefbaarheid van de stad te bedreigen. Reduceren, hergebruik en inname van leegstand, verweving, meervoudig ruimtegebruik (stapelen,

combineren en delen), recycleren van ruimte, omkeerbaar ruimtegebruik (aanpasbaarheid) en tijdelijk gebruik zijn mogelijke strategieën om op een slimme en duurzame wijze verdichting te bereiken.

Naast de gebouwde ruimte moet ook voldoende ruimte voorzien worden voor de integratie in het stedelijk landschap: publieke ruimte, groen, het watersysteem, de voedselproductie en een adequaat en duurzaam vervoersnetwerk.. Dat stelt meteen een bovengrens aan verdichting. De klimaatverandering en de omschakeling naar hernieuwbare energiebronnen vragen om een nieuwe omgang met bovenstaande elementen.

Het maximaliseren van bedrijfs- en werkruimte, het voorzien in voldoende betaalbare, kwalitatieve en diverse woonvoorzieningen die inspelen op nieuwe woontendensen, het slim inplanten van zorginfrastructuur gecombineerd met mobiele dienstverlening en ICT-oplossingen, vooruitziende klimaat adaptieve oplossingen, enz., resulteren in een pak ruimteclaims die een grote mate van geïntegreerde en flexibele oplossingen vragen – zeker als we het verder verdwijnen van het schaars overgebleven landschap een halt willen toeroepen.

Als Vlaanderen zijn economische positie wil handhaven of op een hoger niveau tillen, zullen de grootsteden daarin een trekkersrol moeten blijven spelen en positief bijdragen tot het economische succes van de stad en zijn regio. Een aangename, stimulerende omgeving staat hierbij centraal. Om de stad attractief te maken voor ondernemerschap en innovatie hebben steden nood aan geïntegreerde stedelijke ontwikkelingsprojecten.

Conclusie

De combinatie aan beide uitdagingen – ‘de bevolkingsevolutie’ enerzijds en ‘hoe slim om te gaan met de beperkte ruimte’ anderzijds zijn de basisuitgangspunten van de prioriteit ‘duurzame grootstedelijke ontwikkeling’. Hiermee schenken we aandacht aan de binnenstedelijke sociale uitdagingen in steden.

Het programma ‘duurzame grootstedelijke ontwikkeling’ zoekt ook aansluiting en draagt bij tot de VIA doorbraak ‘groen en dynamisch stedengewest’, het transitie management voor ‘naar een duurzame en creatieve stad’, het Nieuw Industrieel Beleid, het Groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, de kernversterkende ambities van de Vlaamse Regering en de winkelnota, het Vlaams actieplan armoede, het Vlaams klimaatplan (adaptatie- en mitigatieplan), het ontwerp Mobiliteitsplan Vlaanderen e.d.

Deze prioriteitsas sluit ook aan bij de Europese ambities van het Charter van Leipzig omtrent duurzame Europese steden en de verklaring van Toledo waarin de aanpak van actuele stedelijke uitdagingen en implementatie van de EU2020 strategie om te komen tot slimme, duurzame en inclusieve stadsontwikkeling centraal stonden.

Binnen de prioriteitsas ‘duurzame grootstedelijke ontwikkeling’ staat het ondersteunen van gebiedsgerichte ontwikkelingsprojecten als doelstelling voorop. Stedelijke ontwikkelingsprojecten zijn strategische projecten met een economische hefboomfunctie waar duurzame economie, milieuvriendelijke mobiliteit, lokale leefkwaliteit, kwaliteitsvol ruimtegebruik, klimaatadaptatie en -mitigatie (bv CO₂ neutraliteit), en aandacht voor achterstelling centraal staan en die andere sectoren op sleeptouw nemen. Wonen, werken, winkelen, groen, sociaal - publieke ruimte zullen in dit kader ontwikkeld worden om de stad en de regio aantrekkelijk te maken voor innovatie en ondernemerschap. Slim en proactief ruimtegebruik en het omgaan met maatschappelijke tendensen staat hierbij centraal. Hiermee wordt tevens aangesloten bij en voort gebouwd op de slagkracht van prioriteit 4 stedelijke ontwikkeling in het operationele programma voor EFRO 2007-2013.

De projecten die worden ingediend moeten aansluiten bij geïntegreerde gebiedsgerichte projecten binnen de stad. De stad mag deze middelen op eigen initiatief ook voor stadsgrensoverschrijdende gebiedsgerichte projecten inzetten.

Met de prioriteitsas ‘duurzame grootstedelijke ontwikkeling’ willen we ook aansluiting zoeken met de strategische meerjarenplanning van de stad. Deze laten steden toe strategieën te ontwikkelen om met de lange termijn uitdagingen van hun bestuursomgeving om te gaan. Dit programma sluit ook aan bij de lokale uitdagingen rond ‘meer doen met minder’, het realiseren van co-creatie met ondernemingen en burgers en het transversaal werken.

2.A.4 (4) Investeringsprioriteit 4.1.

Investeringsprioriteit	Ondersteunen van investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen
-------------------------------	---

2.A.5(4) Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	4.1.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Bevorderen van groen, groene/blauwe infrastructuur, en klimaatadaptieve ruimte
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Toename van de klimaatadaptieve publieke ruimte door het bevorderen van groen en water

De gevolgen van klimaatverandering worden meer en meer merkbaar. Zowel op wereldvlak als vanuit Europa, Vlaanderen en de steden is er een groeiend besef dat verdere stappen nodig zijn. Het is belangrijk om verdere klimaatverandering tegen te gaan door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen (d.w.z. mitigatiemaatregelen nemen). Tegelijkertijd moeten we aanpassingsmaatregelen (adaptatie) nemen om met de onvermijdelijke gevolgen van klimaatverandering om te gaan. Steden worden door hun dichte structuur, infrastructuur, nabijheid van water en materialengebruik sterk beïnvloed door klimaatverandering. Mogelijke ongewenste effecten zijn overstromingen, watertekort, het ontstaan van hitte-eilanden, negatieve gezondheidseffecten, e.d.

Groen en open water vormen één van de meest belangrijke klimaatsadaptieve maatregelen om met de negatieve effecten van klimaatsverandering om te gaan in een dichte stedelijke omgeving. Groene en blauwe elementen en structuren vervullen daarenboven ook een belangrijke sociale rol in de woonomgevingen en het openbare domein. Een geïntegreerde aandacht voor de opvang van hemelwater, kwaliteitsvolle groenontwikkeling (parken) en innovatieve groenmaatregelen (verticaal groen, groendaken, ...) is wenselijk om overstromingsgevaar tegen te gaan (waterbuffering) en hitte-eilanden te voorkomen.

Als het op de juiste manier wordt aangelegd kan groen en blauw ook opportuniteiten bieden voor een verhoging van de biodiversiteit en dus een beduidende ecologische waarde krijgen. Stedelijke groene en blauwe elementen spelen immers een grote rol door hun invloed op het microklimaat en hun zeer divers habitataanbod. Het uitbouwen van klimaatadaptatieve groene en blauwe infrastructuur (groen-blauwe netwerken) heeft niet enkel een beduidende ecologische waarde, maar ook een economische en sociale waarde naar toegankelijkheid, bereikbaarheid, sociale participatie, toerisme en recreatie toe. Op deze manier levert ze een ecosysteemdienst. De invulling van die rol hangt af van tal van factoren (kwaliteit, grootte, locatie,...).

De groen en blauwe infrastructuur dient ook in netwerken geplaatst te worden met een grote aandacht voor barrières. Deze netwerken, die rechtstreeks gelinkt zijn aan de ruimtelijke ordening, voorzien de noodzakelijke verbinding om steden leefbaar te houden op vlak van opwarming (hitte-eilandeffect), waterhuishouding (wateropvang, -buffering en infiltratie tegen verdroging, beperking overstromingsrisico) én gezondheid en lokale leefkwaliteit. Bijkomend heeft dit als voordeel dat de biodiversiteit zal toenemen omwille van migratiemogelijkheden.

Kwalitatieve en klimaatsadaptatieve hoogstaande publieke ruimten zijn niet enkel gekenmerkt door gerichte groen- en waterbeheersstrategieën maar zijn opgebouwd vanuit diverse functies die een stad vitaal en leefbaar maken. De openbare ruimtes moeten de kleurrijke diversiteit van de stad weerspiegelen. Zij zorgen voor ontmoeting, zorgen voor overgang en vermenging van functies. Zij brengen gelaagdheid aan in het stedelijk weefsel. Openbare ruimtes moeten zo ingericht worden dat

zij een gepaste mix bieden van activiteiten in tijd en ruimte en dat zij gericht zijn op aanpasbaarheid (wisselende behoeftes) en functies verschillend naar tijd en ruimte. Klimaatsadaptieve ruimte kan ook aangewend om slimme energienetwerken in te bedden.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meeteenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie van rapportering
R.4.1.	Tevredenheid groenvoorzieningen – groenindruk van eigen buurt	%	68,2% (gemiddelde Antwerpen en Gent)	2011	70-75%	Stadsmonitor	3-jaarlijks

Investeringsprioriteit 4.2.

Investeringsprioriteit	Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en ontsmetting van oude bedrijfsterreinen (met inbegrip van herbestemmingsgebieden), de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaai-reductiemaatregelen
-------------------------------	--

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	4.2.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Stijging van de ruimteproductiviteit door het bevorderen van multifunctionaliteit en valorisatie, transformatie of tijdelijke invulling van on(der)benutte (bedrijven)terreinen en gebouwen
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Hogere ruimteproductiviteit door multifunctionaliteit en valorisatie van on(der)benutte terreinen/gebouwen.

De beperkte ruimte en demografische golven in de grootsteden vragen een intelligent en kwaliteitsvol ruimtegebruik in de steden. Proactief inspelen op behoeften rekening houdend met de bevolkingstendensen is daarom erg belangrijk. Via een goede ruimtelijke inplanting kan daarenboven de blootstelling aan luchtverontreiniging verminderd worden. Een kwaliteitsvol ontwerp van panden en terreinen is een belangrijk uitgangspunt. Een kwaliteitsvol ontwerp is op zich gekenmerkt door een lange termijnkarakter, duurzaamheid en een intrinsieke aanpasbaarheid. Dit is nodig zowel voor bedrijfsruimte, publieke ruimte, e.d.

Belangrijk hierbij is dat de principes van duurzame gebiedsontwikkeling nagestreefd worden. Bij duurzame gebiedsontwikkeling wordt via een holistische visie gestreefd naar een hoge ruimtelijke kwaliteit van de ontwikkeling, de creatie van economische meerwaarde, het mogelijk maken van goede energieprestaties, ruimte geven aan groen, sociale interactie vergroten,... Zo kunnen steden en/of ontwikkelaars er naar streven om een gebied leefbaarder te maken, de commerciële waarde te vergroten, of om een bijdrage te leveren aan een duurzamer imago (van de stad) op grotere schaal. Standaarden zoals Breaam, een duurzaamheidsmeter wijken, ... kunnen ondersteunend werken.

Steden hebben nood aan intelligent ruimtegebruik om zo hun economische hefboomfunctie te behouden en te versterken. Oog voor multi-inzetbaarheid is belangrijk om ruimte te bieden aan bestaande en nieuwe economische initiatieven. Slimme en duurzame inplanting is hierbij een aandachtspunt. Hierbij gaat aandacht naar zorgvuldig ruimtegebruik met nadruk op revitalisering en transformatie van onderbenutte ruimte in het bestaand stedelijk weefsel door verlaten terreinen te

herontwikkelen en meervoudig en aanpasbaar ruimtegebruik (in tijd en ruimte) mogelijk te maken. Het behoud, gebruik en de ontwikkeling van ruimte is ook een cruciale randvoorwaarde om de competitiviteit van kmo's te verbeteren en thematisch objectief 3 bijgevolg te ondersteunen.

De beperkte ruimte en demografische golven noodzaken op gerichte tijdstippen innovatieve en herbestemming van panden en terreinen. Aandacht voor aanpasbare, combineerbare en multi-inzetbare panden en terreinen is belangrijk voor de binnenstedelijke ontwikkeling.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meeteenheid	Basis waarde	Basis -jaar	Streef-waarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie van rapportering
R.4.2	Ruimte-productiviteit	aantal werkenden/ha economisch bezette bodem (uitgedrukt in index)	109,3 (gemiddelde voor Antwerpen en Gent)	2009	112-117	Stadsmonitor	3-jaarlijks

Investeringsprioriteit 4.3.

Investeringsprioriteit	Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden
-------------------------------	---

Specifieke doelstellingen in overeenstemming met de investeringsprioriteit en de verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	4.2.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Verhogen van de stedelijke vitaliteit in achtergestelde buurten, door het ondersteunen van kleinschalige stedelijke projecten op buurt – en wijkniveau die een economische hefboom betekenen
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	Socio-economische opwaardering van achtergestelde stedelijke buurten

Het aandeel geboorten in kansarme gezinnen ligt in 2012 in de grootsteden Antwerpen en Gent (23,7%) beduidend hoger dan in Vlaanderen (10,5%) en dit blijft toenemen. In 2011 ontvingen 19 op de 1.000 inwoners uit de grootsteden tussen de 20 en 65 jaar een leefloon. Ten opzichte van het jaar ervoor is dit een daling van respectievelijk 9,4%. Meer dan de helft van het totale aantal leefloontrekkers uit Vlaanderen woont in de 13 centrumsteden. De steden worden gekenmerkt door het grote aantal leefloontrekkers maar ook door een lager inkomen. De steden kennen een groot aantal werklozen. Voornamelijk de grootsteden hebben te kampen met een grote toename van het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). In 2013 is het aantal NWWZ er met 11,8% gestegen. Dit is een sterkere toename dan in de overige centrumsteden (4,1%) en Vlaanderen (6%). Begin 2012 geniet 33,7% van de inwoners van de grootsteden van een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit is ten opzichte van 2011 een toename van respectievelijk 6%.

Naast een mensgerichte ketenaanpak via o.a. het Europees sociaal fonds, kunnen kleinschalige stedelijke infrastructurele projecten op buurt – en wijkniveau met efro een hefboom bieden om aandacht buurten structureel te verbeteren. Deze kunnen kaderen in grotere stedelijke vernieuwingsprocessen en een socio-economische hefboom betekenen.

Tabel 3: Programmaspecifieke resultaatsindicatoren, per specifieke doelstelling

ID	Indicator	Meeteenheid	Basiswaarde	Basisjaar	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens	Frequentie van rapportering
R.4.3.	Tevredenheid over de buurt	%	72,6% (gemiddelde Antwerpen en Gent)	2011	75-80%	Stadsmonitor	3-jaarlijks

2.A.6 (4) In het kader van de investeringsprioriteit te ondersteunen maatregelen

2.A.6.1(4) Beschrijving van het type en voorbeelden van maatregelen die worden ondersteund, en de verwachte bijdrage daarvan aan de specifieke doelstellingen, met inbegrip van, indien van toepassing, vermelding van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke grondgebieden en soorten begunstigden

Investeringsprioriteit 4.1.	Ondersteunen van investeringen voor de aanpassing aan de klimaatverandering, inclusief ecosysteemgerichte benaderingen
------------------------------------	---

Specifieke doelstelling 4.1.1: Bevorderen van groen, groene/blauwe infrastructuur , en klimaatsadaptieve ruimte

Mogelijke acties:

- De realisatie van hoogwaardige klimaatsadaptieve publieke ruimte door maatgerichte creatie-en/of beheersmaatregelen rond groen en/of water zoals
 - De ontwikkeling van een park als socio-economische en klimaatsadaptieve hefboom
 - Groene en klimaatsadaptieve transformatie van bedrijventerreinen
 - De creatie van hoogwaardige klimaatsadaptieve publieke ruimtes
 - Ontwikkeling groen-blauwe infrastructuur van kern- tot randstad
 - Opvang hemelwater en waterbuffering (wadi's, ...)
 - Verhoging kaaien als beheersmaatregel
 - Maatregelen om tot een lobbenstad te komen

Investeringsprioriteit 4.2.	Maatregelen tot verbetering van het stadsmilieu, opwaardering van steden, sanering en ontsmetting van oude bedrijfterreinen (met inbegrip van herbestemmingsgebieden), de vermindering van de luchtverontreiniging en bevordering van lawaai-reductiemaatregelen
------------------------------------	---

Specifieke doelstelling 4.2.1: Stijging van de ruimteproductiviteit door het bevorderen van multifunctionaliteit en valorisatie/transformatie van on(der)benutte (bedrijven)terreinen en gebouwen

Mogelijke acties:

- Het efficiënt gebruiken van beperkte hulpbronnen in de stad door valorisatie, transformatie of tijdelijke invulling (min. 5-jarige bestemming) van verlaten, vervuilde of onderbenutte (bedrijven)terreinen en/of panden zoals
 - Valorisatie en transformatie van verlaten of vervuilde (bedrijven)terreinen en leegstaande gebouwen
 - Realisatie aanpasbare, combineerbare en multi-inzetbare (bedrijfs)ruimte, terreinen
 - Realisatie multifunctionele ontmoetingsruimtes (ondernemen, winkelen, recreatie, kinderopvang, zorg, groenontwikkeling, ...)
 - Projecten die streven naar een duurzame gebiedsontwikkeling (met bijvoorbeeld groenontwikkeling, duurzame bedrijfsruimte, aanvullende diensten die economische hefboomfunctie versterken (vb. kinderopvang, ... , ...);
 - ...

Investeringsprioriteit 4.3.	Verstrekken van steun voor fysieke, economische en sociale sanering van achtergestelde gemeenschappen in stedelijke en rurale gebieden
------------------------------------	---

Specifieke doelstelling 4.3.1: Verhogen van de stedelijke vitaliteit in achtergestelde buurten, door het ondersteunen van kleinschalige stedelijke projecten op buurt – en wijkniveau die een economische hefboom betekenen

Mogelijke acties:

- Verhoging van de vitaliteit van achtergestelde buurten door publieke ingrepen en buurtgerichte ondernemingsinfrastructuur zoals
 - ondersteuningsacties buurtwinkelbeleid;
 - realisatie buurtgerichte ondernemingsinfrastructuur gelinkt aan achterstellingsaanpak.
 - combinatie sociaal buurtwerk en tijdelijke invulling leegstaand (bedrijven)terrein
 - ...

2.A.6.2 (4) Leidende beginselen voor de selectie van concrete acties

Investeringsprioriteiten 4.1, 4.2 , 4.3:

Projectvoorstellen kunnen binnen deze prioriteitsas doorlopend tijdens de programmaperiode worden ingediend. Zij doorlopen evenwel dezelfde selectie- en goedkeuringsprocedure als de voorstellen onder de andere prioritaire assen: elektronische indiening via het standaard-aanvraagformulier, screening op basis van de vermelde objectieve ontvankelijkheids- en selectiecriteria, advies door Technische Werkgroep, beslissing door het Comité van Toezicht.

2.A.6.3 (4) Gepland gebruik van financieringsinstrumenten

Niet van toepassing

2.A.6.4 (4) Gepland gebruik van grote projecten

Niet van toepassing

2.A.6.5 (4) Outputindicatoren per investeringsprioriteit

Tabel 5: Gemeenschappelijke en programmaspecifieke outputindicatoren

ID	Indicator	Meeteenheid	Fonds	Streefwaarde (2023)	Bron van gegevens
O.4.1.	Aantal m ² waterbeheersmaatregelen	m ²		350	Monitoring
O.4.2 (CO38)	Aantal m ² gecreëerde of gevaloriseerde openbare ruimte binnen de stad	m ²		22.000	Monitoring
O.4.3	Aantal m ² nieuwe of gevaloriseerde/ getransformeerde terreinen	m ²		6.000	Monitoring
O.4.4 (CO39)	Nieuwe of gerenoveerde openbare of bedrijfsgebouwen in stedelijke gebieden	m ²		1.300	Monitoring
O.4.5	Oppervlakte gerealiseerde publieke ingrepen en buurtgerichte ondernemingsinfrastructuur in achtergestelde buurten.	m ²		1.300	Monitoring

2.A.7 (3) Sociale innovatie, transnationale samenwerking en bijdrage aan de thematische doelstellingen 1 - 7

Niet van toepassing

2.A.8 (4) Prestatiekader

Tabel 6: Prestatiekader van de prioritaire as

Prioritaire as	Soort indicator	ID	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheden	Fonds	Regio-categorie	Mijlpaal 2018	Finale doelstelling (2023)	Gegevensbron	Toelichting betreffende relevantie, indien van toepassing
4. Duurzame grootstedelijke ontwikkeling					EFRO	Meer ontw. regio's				
Inhoudelijk	output	O.4.2.	Aantal m ² gecreëerde of gevaloriseerde openbare ruimte in de stad	m ²	EFRO		3.300	22.000	Monitoring-systeem	
	output	O.4.3	Aantal m ² nieuwe of gevaloriseerde/ getransformeerde terreinen in stedelijke gebieden	m ²	EFRO		900	6.000	Monitoring-systeem	
	output	O.4.5	Oppervlakte gerealiseerde publieke ingrepen en buurtgerichte ondernemingsinfrastructuur in achtergestelde buurten	m ²			195	1.300	Monitoring-systeem	
Financieel	financieel	F.4.1	Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden in het boekhoudsysteem van de CA	meuro	EFRO		10,7	42,3	Monitoring-systeem/SFC	

2.A.9 (4) Categorieën steunverlening

Tabel 7: Dimensie 1 - Steunverleningsgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling	087 Maatregelen voor aanpassing aan de klimaatverandering en preventie en beheer van aan het klimaat gerelateerde natuurlijke risico's, bv. erosie, branden, overstromingen, stormen en droogte, met inbegrip van bewustmaking, burgerbescherming en rampenbestrijdingssystemen en -infrastructuren	5.644.157
	089 Sanering van bedrijfsterreinen en verontreinigde grond	5.644.156
	072 Bedrijfsinfrastructuur voor kmo's (met inbegrip van industriegebieden en locaties)	5.644.156

Tabel 8: Dimensie 2 - Financieringsvorm		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling	01 Niet – terugvorderbare subsidie	16.932.469

Tabel 9: Dimensie 3 - Soort grondgebied		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling	01 Grote stedelijke gebieden	16.932.469

Tabel 10: Dimensie 4 Territoriale verwezenlijgingsmechanismen		
Fonds	EFRO	
Regiocategorie	Meer ontwikkelde regio's	
Prioritaire as	Code	Bedrag (in EUR)
Bevorderen van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling	02 Overige geïntegreerde concepten voor een duurzame stedelijke ontwikkeling	16.932.469

2.B. Beschrijving van de prioriteitsas voor technische bijstand

2.B.1 Prioriteitsas

Identificatiecode van de prioritaire as	5
Titel van de prioritaire as	Technische bijstand

2.B.2 Motivering voor de vaststelling van een prioritaire as die meer dan één regiocategorie, betreft

Niet van toepassing

2.B.3 Fonds en categorie van regio (voor elke combinatie in het kader van de prioritaire as)

<i>Fonds</i>	EFRO
<i>Regiocategorie</i>	Meer ontwikkelde regio's
<i>Berekeningsgrondslag (publiek of totaal)</i>	Totale uitgaven
<i>Regiocategorie voor ultraperifere regio's en noordelijke dunbevolkte regio's (indien van toepassing)</i>	nvt

2.B.4 Specifieke doelstellingen en verwachte resultaten

<i>Identificatiecode</i>	5.1
<i>Specifieke doelstelling</i>	Optimalisering van het beheers- en monitoring systeem
<i>Resultaten die de lidstaat met steun van de Unie beoogt te bereiken</i>	nvt

De middelen binnen de prioriteitsas "Technische Bijstand" worden ingezet voor een efficiënte en transparante operationalisering en uitvoering van het programma, via de financiering van het programma- en projectbeheer en de organisatie en werking van het programmasecretariaat, ter ondersteuning van de beheersautoriteit en het Comité van Toezicht.

Het Agentschap Ondernemen (Vlaamse overheid – Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie) dat instaat voor de effectieve uitvoering van het EFRO-programma 2014 – 2020 in Vlaanderen, heeft op dit vlak reeds een zeer lange ervaring. Sinds 1987 werd toezicht gehouden op de realisatie van de operationele programma's met betrekking tot een aantal specifieke subregio's in Vlaanderen, waarbij tevens werd ingestaan voor de financiële controle en uitbetalingen aan eindbegunstigden (functie van betalingsautoriteit tijdens de programmaperiode 2000 – 2006). Met betrekking tot het operationeel programma 2007 – 2013 dat betrekking heeft op geheel Vlaanderen, worden de functies waargenomen van beheersautoriteit en certificeringsautoriteit.

Uit systeemaudits van december 2011 en september 2014 (aangevuld met IT-audit) m.b.t. het beheers- en controlesysteem 2007 - 2013, blijkt dat aan de sleutelvereisten (mits enkele verbeteringen – score 2) wordt voldaan : duidelijke functiescheiding, adequate procedures voor de selectie van concrete acties, adequate informatie en strategie om begunstigden voor te lichten, adequate managementverificaties, ,, toereikend controlespoor, , nodige preventieve en corrigerendeacties ingeval van systeemfouten, ontdekt door de auditautoriteit. Tevens bleek dat ook het geïnformatiseerd syteem voor accounting, monitoring en financiële rapportering betrouwbaar is en aan de gestelde vereisten (mits enkele verbeteringen – score 2) beantwoordt. Het ondersteunt

zowel de projectindiening (gebruik van gedigitaliseerd aanvraagformulier), de projectuitvoering en opvolging (elektronische indiening van betalingsaanvragen en inhoudelijke voortgangsrapporten) als het financieel beheer, en is eveneens toegankelijk voor de controle instantie, de certificerings- en de auditautoriteit.

De bestaande beheers- en controlestructuren zullen dan ook worden behouden voor de nieuwe programmaperiode met het oog op een efficiënte uitvoering en monitoring van het programma: behalen van de mijlpalen/doelstellingen, verbonden aan het toekennen van de prestatiereserve, voldoen aan de N+3 – verplichtingen, tijdig uitbetalen van de steun aan de begunstigden, beantwoorden aan de gestelde vereisten op het vlak van controle en audit; Uit de tussentijdse evaluatie van het programma 2007 – 2013 (oktober 2011) bleek het opgezette geïnformatiseerd systeem (met elektronische projectindiening en rapportering) positief te worden onthaald door de eindbegunstigden en bij te dragen tot de efficiëntie en effectiviteit van het programma. Wel kon de werking en gebruiksvriendelijkheid verder worden verbeterd.

Daarom zullen, naast de wijzigingen opgelegd door de regelgeving m.b.t. de nieuwe programma - periode (o.m. inzake e-cohesion), verdere aanpassingen worden doorgevoerd om de werking en gebruiksvriendelijkheid van het beheers- en monitoringsysteem te optimaliseren, voornamelijk op het vlak van het indienen van een projectvoorstel (vereenvoudigen van het proces, verbeteren inputmogelijkheden, automatisch berekenen van bepaalde gegevens) en het indienen en afhandelen van betaalaanvragen (motivering beoordeling, bijkomende toelichting).

2.B.5 Resultaatindicatoren

Tabel 12 Programma-specifieke resultaatindicatoren

ID	Indicator	Meet-eenheid	Basis-waarde	Basis jaar	Streefwaarde (2023)			Databron	Frequentie van rapportering
					M	W	T		
R.5.1	% eindbegunstigden dat het beheerssysteem als gebruiks – vriendelijk ervaart	%	62,1 %	2008			80 %	Survey	

2.B.6. Te ondersteunen maatregelen en verwachte bijdrage aan de specifieke doelstellingen

2.B.6.1. Beschrijving van de acties

De acties in het kader van de technische bijstand hebben betrekking op de taken van de beheers- en certificeringsautoriteit en omvatten voornamelijk:

- het programmabeheer: organisatie van de uitvoering en monitoring van het OP (ondersteund door geïnformatiseerd beheerssysteem dat verder zal worden geoptimaliseerd), opvolging van doelstellingen en indicatoren, voeren van een transparant financieel beheer, organisatie en uitvoering van de noodzakelijke controleverrichtingen, opmaak en uitvoering van het communicatieplan, opmaak en uitvoering van het evaluatieplan, organisatie en ondersteuning van de beleidsvoorbereidende (technische) werkgroepen en beslissingsorganen (Comité van Toezicht), elektronische gegevensuitwisseling,...;
- het projectbeheer: organisatie en uitvoering van projectvoorbereiding, projectselectie en -beoordeling, projectopvolging en -evaluatie,...;

- organisatie en werking van het programmasecretariaat ter ondersteuning van de beheersautoriteit bij het dagelijks beheer en het Comité van Toezicht (coördinerend secretariaat op Vlaams niveau met per provincie en voor beide grootsteden een ondersteunend contactpunt). Hierbij zal een deel van de middelen voor technische bijstand worden aangewend voor de financiering (EFRO-percentage van 50 %) van salarissen van medewerkers (20 VTE)

2.B.6.2. Outputindicatoren

Tabel 13 Outputindicatoren

ID	Indicator	Meeteenheid	Streefwaarde (2023)			Databron
			(optioneel)			
			M	W	T	
O.5.1	Aantal VTE gefinancierd uit TB	aantal			20	monitoringsysteem

2.B.7. Categorieën steunverlening

Tabel 14: Dimensie 1 - Steunverleningsgebied

Regiocategorie			Meer ontwikkelde regio's		
Prioritaire as	Code		Bedrag (in EUR)		
Technische bijstand	121 Voorbereiding, implementatie, monitoring en controle		5.202.000		
	122 Evaluatie en studies		615.810		
	123 Informatie en communicatie		1.124.800		

Tabel 15: Dimensie 2 - Financieringsvorm

Regiocategorie			Meer ontwikkelde regio's		
Prioritaire as	Code		Bedrag (in EUR)		
Technische bijstand	01 Niet –terugvorderbare subsidie		6.942.610		

Tabel 16: Dimensie 3 - Soort grondgebied

Fonds			EFRO		
Regiocategorie			Meer ontwikkelde regio's		
Prioritaire as	Code		Bedrag (in EUR)		
Technische bijstand	00 Niet van toepassing				

Anti-fraude maatregelen

Tijdens de voorbije programmaperiodes werd reeds een omvangrijk controle- en auditsysteem uitgebouwd en geoptimaliseerd o.m. op basis van de aanbevelingen van de Auditautoriteit, met het oog op het detecteren van onregelmatigheden en fraude.

Aanvullend en teneinde te voldoen aan de verplichting tot het opzetten van effectieve en proportionele anti-fraude maatregelen, conform art. 125 van de Algemene Verordening zal gebruik worden gemaakt van de ARACHNE-tool. Deze door de Commissie ontworpen tool laat toe de meest risicovolle projecten en projectuitvoerders te identificeren, waardoor financiële controles gericht en efficiënter

kunnen worden uitgevoerd. Gelet op het feit dat een groot deel van de projectinformatie reeds digitaal beschikbaar is en dit voor de toekomstige periode nog verder zal uitgebreid worden, is de verwachting dat het EFRO-beheerssysteem op relatief eenvoudige wijze voldoende data zal kunnen aanleveren voor het verkrijgen van een aanzienlijk aantal van de risico-indicatoren. In december 2013 is EFRO Vlaanderen gestart met een ARACHNE-proefproject (de eerste concrete resultaten op basis van een beperkt aantal kerngegevens worden verwacht begin 2014).

DEEL 3 – Financieringsplan

3.1. Financiële toewijzing uit elk fonds en bedragen voor de prestatiereserve

Tabel 17:

	Fonds	Regio-categorie	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Totaal	
			Belangrijkste toewijzing ¹³	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve	Belangrijkste toewijzing	Prestatie-reserve
	<3.1.1 type="S" input="G" "SME" >	<3.1.2 type="S" input="G" "SME" >	<3.1.3 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.4 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.5 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.6 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.7 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.8 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.9 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.10 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.11 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.2012 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.2013 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.14 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.2015 type="N" input="M" "SME" >	<3.1.2016 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.17 type="N" input="G" "SME" >	<3.1.18 type="N" input="G" TA - "NA" YEI - "NA">
(1)	EFRO	in minder ontwikkelde regio's																
(2)		in overgang-regio's																
(3)		in meer ontwikkelde regio's	21.944.720	1.400.727	22.384.073	1.428.771	22.832.159	1.457.372	23.289.115	1.486.539	23.755.203	1.516.289	24.230.602	1.546.634	24.715.471	1.577.583	163.151.343	10.413.915
(4)		totaal	21.944.720	1.400.727	22.384.073	1.428.771	22.832.159	1.457.372	23.289.115	1.486.539	23.755.203	1.516.289	24.230.602	1.546.634	24.715.471	1.577.583	163.151.343	10.413.915

¹³ Totale toewijzing (door de Unie verleende steun) verminderd met de toewijzing aan de prestatiereserve.

3.2. Totale financiële toewijzing per fonds en nationale medefinanciering (EUR)

Tabel 18 A: Financieringsplan

Prioriteit	Fonds	Categorie van regio	Basis voor de berekening van de EU-steun (Totale eligibele uitgaven of publieke eligibele uitgaven)	EU-steun	Nationale cofinanciering	Indicatieve verdeling van de nationale cofinanciering		Totale financiering	Cofinancieringspercentage	Ter informatie EIB - bijdrage	Hoofdallocatie (totale financiering verminderd met de prestatiereserve)		Prestatiereserve		Aandeel van de prestatiereserve (EU-steun) in de totale EU-steun aan de prioriteitsas
						Nationale publieke financiering	Nationale private financiering				EU-steun	Nationale cofinanciering	EU-steun	Nationale cofinanciering	
Prioriteitsas 1	EFRO	BE2	Totale eligibele uitgaven	69.546.999	104.320.499	69.546.999	34.773.500	173.867.498	40,00%	nvt	65.270.040	97.905.060	4.276.959	6.415.439	6,15 %
Prioriteitsas 2	EFRO	BE2	Totale eligibele uitgaven	34.875.995	52.313.993	34.875.995	17.437.998	87.189.988	40,00%	nvt	32.679.296	49.018.944	2.196.699	3.295.049	6,30 %
Prioriteitsas 3	EFRO	BE2	Totale eligibele uitgaven	45.267.185	67.900.778	45.267.185	22.633.593	113.167.963	40,00%	nvt	42.447.015	63.670.523	2.820.170	4.230.255	6,23 %
Prioriteitsas 4	EFRO	BE2	Totale eligibele uitgaven	16.932.469	25.398.703	19.472.339	5.926.364	42.331.172	40,00%	nvt	15.812.382	23.718.573	1.120.087	1.680.130	6,62%
Prioriteitsas 5	EFRO	BE2	Totale eligibele uitgaven	6.942.610	6.942.610	6.942.610	0	13.885.220	50,00%	nvt	6.942.610	6.942.610	0	0	0
Totaal	EFRO	BE2	Totale eligibele uitgaven	173.565.258	256.876.583	176.105.128	80.771.454	430.441.841	40,32 %	nvt	163.151.343	241.255.710	10.413.915	15.620.873	6%

Tabel 18C - Uitsplitsing van het financieel plan per prioriteitsas, Fonds, categorie van regio en thematische doelstelling

Prioriteitsas	Fonds	Categorie van regio	Thematische doelstelling	EU-steun	Nationale cofinanciering	Totale financiering
Prioriteitsas 1	EFRO	BE2	Thematische doelstelling 1	69.546.999	104.320.499	173.867.498
Prioriteitsas 2	EFRO	BE2	Thematische doelstelling 3	34.875.995	52.313.993	87.189.988
Prioriteitsas 3	EFRO	BE2	Thematische doelstelling 4	45.267.185	67.900.778	113.167.963
Prioriteitsas 4	EFRO	BE2	Thematische doelstelling 5	5.644.157	8.466.235	14.110.392
		BE2	Thematische doelstelling 6	5.644.156	8.466.234	14.110.390
		BE2	Thematische doelstelling 9	5.644.156	8.466.234	14.110.390
Prioriteitsas 5	EFRO	BE2	----	6.942.610	6.942.610	13.885.220
TOTAAL				173.565.258	256.876.583	430.441.841

Tabel 19: Indicatief steunbedrag voor doelstellingen op het gebied van klimaatverandering

Deze tabel wordt automatisch gegenereerd door SFC2014 op basis van de categorisatiegegevens binnen elke prioritaire as.

DEEL 4 – Geïntegreerde benadering van territoriale ontwikkeling

Sinds het Verdrag van Lissabon (2009) vormt territoriale cohesie een bijkomende doelstelling van de Europese Unie, naast sociale en economische cohesie.

Ten einde de uitdagingen waarvoor Europa staat op economisch, milieu- en maatschappelijk gebied doeltreffend het hoofd te kunnen bieden, wordt een operationalisering van deze territoriale focus in het cohesiebeleid voor de nieuwe programmaperiode 2014-2020 wenselijk geacht.

Ook het strategisch kader dat door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd voor de voorbereiding van de programmaperiode, voorziet dat de territoriale invalshoek integraal deel uitmaakt van het toekomstige cohesiebeleid in Vlaanderen.

In het kader van het EFRO-programma wordt de geïntegreerde territoriale benadering gerealiseerd via:

- 1) het inzetten van het instrument van de “Geïntegreerde territoriale investeringen” in 3 gebieden waarvoor een specifieke geïntegreerde strategie werd opgezet, rekening houdend met de eigen sociaal - economische en territoriale kenmerken. Dit zal een regioversterkende aanpak toelaten, gebaseerd op samenwerking tussen verschillende overheidsniveaus en over administratieve grenzen heen. Met het oog op het versterken van het hefboomeffect, worden tevens telkens EFRO- en ESF-middelen geïntegreerd ingezet:

- “GTI Limburg”: inspelend op de specifieke sociaal- economische reconversieproblematiek in de provincie, als gevolg van de voorziene sluiting van Ford Genk, Om deze structurele problemen het hoofd te bieden, werd een geïntegreerde strategie (SALK – Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat) uitgewerkt welke een totaalvisie voor Limburg formuleert om het economisch weefsel te verstevigen en de jobcreatie te versterken;

-“GTI Kempen”: inspelend op de sociaal - economische en territoriale uitdagingen van de Kempen, welke als meest geïndustrialiseerde regio in Vlaanderen (en aangrenzend bij Limburg),met vergelijkbare problemen heeft af te rekenen. Voortbouwend op de toekomstvisie vervat in het Streekpact 2013 – 2018, werd hiertoe een gerichte speerpuntenstrategie (DYNAK – Dynamisch Actieplan Kempen) ontwikkeld.

-“GTI West-Vlaanderen”: inspelend op de specifieke problemen van de provincie waar eveneens de industriële sector nog relatief sterk aanwezig is en onder ernstige druk staat. Om deze problemen aan te pakken, werd het strategisch plan “West Deal” uitgewerkt als basis voor een toekomstgerichte en structurele economische transformatie.

De onderscheiden strategieën worden hierna verder uiteengezet (zie 4.3).

- 2) de prioritaire as, gericht op duurzame stedelijke ontwikkeling: de grootsteden Antwerpen en Gent worden geconfronteerd met belangrijke problemen op het vlak van economie, arbeidsmarkt, onderwijs, milieu, armoede,... Daarom wordt, zoals reeds vermeld in deel 2, een specifieke prioritaire as “Duurzame grootstedelijke ontwikkeling” voorzien, welke – gebruik makend van de mogelijkheid tot combinatie van een aantal investeringsprioriteiten uit meerdere thematische doelstellingen – een geïntegreerde inzet van middelen zal toelaten.

Antwerpen en Gent zien zich voornamelijk geplaagd voor 2 belangrijke uitdagingen: de bevolkingsevolutie enerzijds en het intelligent gebruik van de beperkte ruimte anderzijds. Deze uitdagingen vragen een geïntegreerde strategie in het licht van de klimaatverandering, de beperkte hulpbronnen (zoals ruimte en infrastructuur), het verduurzamen van de mobiliteit, het bevorderen van sociale insluiting, het verminderen van de armoede in achtergestelde stedelijke buurten,..... Daarom wordt ingezet op een coherent geheel van maatregelen, gericht op een leefbare stedelijke omgeving: bevorderen van groene/blauwe infrastructuur en klimaatadaptatie, slimme verdichting en efficiënt ruimtegebruik, het verhogen van destedelijke vitaliteit in achtergestelde buurten.

3) de ontwikkeling van een Geïntegreerde Territoriale Strategie voor het Metropolitane Kerngebied, welke inspeelt op de specifiek sociaal - economische en territoriale uitdagingen van het gebied tussen en met inbegrip van Antwerpen, Gent, Brussel en Leuven. (eventueel in een latere fase leidend tot een bijkomende GTI).

4.1. Vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

Niet van toepassing

4.2. Duurzame stedelijke ontwikkeling

Tabel 20: Geïntegreerde acties voor duurzame stedelijke ontwikkeling

Fonds	EFRO en ESF-steun (indicatief) (EUR)	Deel van de totale toewijzing van het fonds aan het programma
Totaal EFRO	16.932.469	9,76 %
Totaal ESF		
Totaal EFRO + ESF	16.932.469	9,76 %

4.3. Geïntegreerde territoriale investeringen

4.3.1 GTI Limburg

Strategie

Zoals blijkt uit de betrokken analyse (zie deel 1) kampt Limburg met een aantal belangrijke problemen, die deels van structurele aard zijn en door de geplande sluiting van Ford (belangrijkste werkgeven in de regio) enkel maar versterkt zullen worden.

Om deze problemen aan te pakken, werd het “**Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat**” ontwikkeld door een expertengroep in opdracht van de Vlaamse Regering. Het SALK formuleert een totaalvisie voor Limburg om het economisch weefsel te verstevigen en de jobcreatie te versterken (creatie van 10 000 bijkomende arbeidsplaatsen). Om de welvaartsdaling af te remmen, dient er tevens sterk ingezet op productiviteitsgroei (door middel van meer innovatieve producten en diensten).

SALK bouwt verder op de sterktes en competenties aanwezig in de regio en steunt op 4 pijlers :

- acties op korte termijn met directe impact op de tewerkstelling (versnelde uitvoer van bestaande plannen);
- acties op lange termijn om het economisch weefsel te transformeren, vertrekkend van de bestaande regionale activiteiten;
- acties op lange termijn om het economisch weefsel te transformeren, inspeland op de randvoorwaarden van economische groei;
- centraal gevoerd beleid met lokale accenten en sterke verankering in lokale instellingen;

De acties op korte termijn hebben betrekking op een aantal lopende investeringsdossiers (overheids- en ondernemingsprojecten, sociale woningbouw, knelpunten in infrastructuurdossiers) en initiatieven om de hertewerkstelling van medewerkers van Ford en toeleveranciers te bevorderen.

Bij de acties op lange termijn die inspelen op de bestaande activiteiten wordt uitgegaan van het VO² principe (versterken, versnellen en ontwikkelen):

- Versterken: behouden / verder uitbouwen van tewerkstelling op basis van het creëren van juiste randvoorwaarden, in het bijzonder het ondersteunen van innovatie. Hierbij worden initiatieven voorzien op het vlak van het versterken van (slimme) maakindustrie (strategisch kennis- en onderzoekscentrum,...), logistiek met hoge toegevoegde waarde (distributielogistiek, bedrijventerreinen, logistiek poorten,...) en de bouw (bevorderen innovatie,...);
- Versnellen: uitbouwen van tewerkstelling op basis van creëren van juiste randvoorwaarden, in het bijzonder stimuleren innovatie & export, talent, beschikbaarheid kapitaal, actieve acquisitie en aangepaste infrastructuur. Hierbij worden initiatieven voorzien op het vlak van versnellen van innovatieve zorg (nieuwe zorgmodellen, opleidingen, proeftuinen en expertisecentra,...), professionele dienstverlening en vrijetijdseconomie (toeristisch expertisecentrum, opleidingsinfrastructuur, thematische productontwikkeling,...).
- Ontwikkelen: versneld uitbouwen van Unique Selling Proposal en tewerkstelling op basis van creëren van juiste randvoorwaarden, in het bijzonder stimuleren ondernemerschap, ondersteunen O&O, aangepaste infrastructuur, talent, beschikbaarheid kapitaal en actieve acquisitie. Hierbij wordt uitgegaan van initiatieven op het vlak van ontwikkelen van ICT & digitale media, Green energy (uitbouw economische hub rond Energyville,...), cleantech & recycling (ontwikkeling expertisecentrum,...), biotech / medtech, creatieve industrie (uitbouw ecosysteem creatief ondernemerschap,...) en innovatieve tuinbouw (versterking businesscomplex rond tuinbouw, nieuwe niches van tuinbouwproducten,...).

Bij de acties op lange termijn om in te spelen op de randvoorwaarden van economische groei, wordt uitgegaan van 6 domeinen. Deze "Limburgse 6-hoek " omvat:

- 1) Creëren van duurzame jobs:
- 2) Beter opleiden
- 3) Doelgericht innoveren
- 4) Ruimer exporteren
- 5) Sterker ondernemen
- 6) Gericht ontsluiten

Wat scholing en arbeidsmarkt betreft, worden volgende doelstellingen en acties voorzien:

- terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom;
- meer Limburgse jongeren motiveren voor een technische opleiding;
- beter opleiden van Limburgs talent door toonaangevend hoger en universitair onderwijs
- laten aansluiten van de acties inzake opleiding, vorming en arbeidsmarktregulering bij de concrete behoeften van de Limburgse markt

Op het vlak van innovatie en export wordt beoogd:

- sensibiliseren en mobiliseren van bedrijven (groot en klein) via begeleiding en ondersteuning,
- uitbouwen van "communities met onderzoeksinstellingen;
- optimaliseren van de werking rond export & acquisitie.

Inzake ondernemen, zullen de inspanningen worden gericht op:

- ondersteunen en stimuleren van ondernemerschap (starters en groeiers);
- bieden van aangepaste ondersteuning aan Limburgse bedrijven door financiële/fiscale instrumenten;

Op het vlak van infrastructuur ten slotte worden volgende doelstellingen beoogd:

- aanbod van bedrijventerreinen en specifieke bedrijfsinfrastructuur optimaal afstemmen op de noden van de bedrijven;
- de Limburgse regio beter ontsluiten, zowel voor goederen- als personenverkeer;

De gehele strategische aanpak tenslotte, berust op 2 basisprincipes:

- interregionale samenwerking met de sterke regio's rond Limburg (Eindhoven, Maastricht, Leuven, Antwerpen): nabijheid van een aantal economische centra zoals de haven van Antwerpen en het Ruhrgebied (logistiek en petrochemie), nabijheid van sterk uitgebouwde kenniscentra zoals de KULeuven, TU Eindhoven en UMaastricht;
- "community formation": uitbouwen van informele netwerken tussen bedrijfswereld, kennisinstellingen en overheid, gericht op uitwisselen van kennis en ervaring, en open innovatie;

Mogelijke acties

Zoals de overige maatregelen in het OP, sluiten de SALK - aanbevelingen aan bij het bestaande kader van Vlaanderen In Actie (ViA) en het Nieuwe Industriële Beleid (NIB). Zij dienen gezien te worden als een verdieping ervan voor Limburg.

Acties voorzien in het SALK kunnen in het kader van de GTI Limburg – welke betrekking heeft op het gehele grondgebied van de Provincie - worden uitgevoerd indien zij passen binnen de thematische doelstellingen van het OP EFRO, met name:

- Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie;
- Versterken van het concurrentievermogen van KMO's;
- Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie;

De EFRO-middelen zullen worden aangewend ter ondersteuning van initiatieven in het kader van het SALK op het vlak van: maakindustrie, energie en cleantech ,creatieve industrie, bouw, zorg, vrije tijd, ondernemerschap, technologie – en wetenschapspark.

Budget en organisatie

De GTI Limburg zal worden gefinancierd uit de middelen (71,9 miljoen €) welke tijdens de Europese Raad van 7 - 8 februari 2013 specifiek werden voorzien voor Limburg (n.a.v. de geplande sluiting van Ford Genk), aangevuld met de corresponderende Vlaamse cofinanciering. Van de Europese middelen wordt 45,2 miljoen € geput uit het EFRO en 26,7 miljoen € uit het ESF. Door deze geïntegreerde inzet van EFRO – en ESF- middelen zal het hefboomeffect verder worden versterkt.

De opgezette SALK-structuren (Taskforce, Directiecomité) g zullen instaan voor de voorbereiding en opvolging van de EFRO- projectvoorstellen in het kader van het SALK, in coördinatie met de beheersautoriteit. De projectvoorstellen dienen, volgens de gebruikelijke procedures ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het Comité van Toezicht. De beheersautoriteit staat in voor het secretariaat. Dit omvat voornamelijk het lanceren van projectoproepen, de voorbereiding en opvolging van de vergaderingen van het Comité van Toezicht (en van de adviserende Technische Werkgroepen), het waken over de toepassing van de Europese regelgeving inzake mededinging, overheidsopdrachten (...), en de financiële en inhoudelijke monitoring van de programma-uitvoering.

4.3.2. GTI West-Vlaanderen

Strategie

Zoals aangegeven in de SWOT - analyse van (zie deel 1), blijkt de West-Vlaamse economie voornamelijk af te rekenen met de volgende noden:

- verhoging van de kennisgedreven aard van de economie in het algemeen;
- nood, in dit kader, aan de uitbouw en de toegankelijkheid van toegepaste onderzoeks- en testcapaciteiten en -faciliteiten gericht op een continue innovatie van de vnl. industriële KMO's;
- verhogen van de transformatiekracht van de vnl. industriële KMO's;
- nood aan de toekomstgerichte versterking van de clusters, o.m. via het aantrekken van afdoende en complementaire exogene investeringen;

- kernversterkende maatregelen op het vlak van de middenstand;
- nood aan de versterking van het logistiek apparaat, o.m. via het aantrekken van VAL- en VAS-activiteiten alsook door de infrastructurele uitbouw van infrastructures met het oog op een verduurzaming (koolstofarmere) van de transportmodi;

Deze uitdagingen /noden liggen aan de basis van het strategisch plan “**West Deal**”, gericht op de duurzame en structurele economische transformatie van West-Vlaanderen (en eveneens voortbouwend op de resultaten van het Provinciaal economisch impulsplan 2007 -2012);

Het strategisch plan beoogt een sterke mobilisatie en de creatie van een stevig maatschappelijk draagvlak voor een toekomstgerichte economische politiek ter stimulering van de kenniseconomie en een duurzame ontwikkeling en focust op zes prioriteiten:

- 1) toonaangevend starters/spin off-beleid (operatie Start West): versnelde uitbouw van het provinciale netwerk van stedelijke ondernemerscentra en startersloketten (met specifieke aandacht voor creatieve starters);
- 2) implementatie van het concept van de collectieve Fabrieken van de Toekomst (met focus op KMO's), in het kader van het Nieuw Industrieel beleid van Vlaanderen (operatie FvT West):
 - bevorderen van innovatie en transformatie in topsectoren: realisatie van 2 horizontale initiatieven (logistiek en mechatronica) en 4 kennishubs (grafische sector, cleantech, zorg, en beeld – en communicatietechnologie), aansluitend bij de reeds bestaande speerpuntsectoren (nieuwe materialen, voeding en blue energy);
 - uitbreiding van de KMO-dienstverlening (realisatie van open testing faciliteiten, ontwikkeling van spin-off strategie),
 - uitbouw Academie van de Toekomst waarin verschillende competentiecentra worden samengebracht,
 - concept van bedrijventerrein van de toekomst, ontwikkeling van logistieke (multimodale) faciliteiten en bedrijfsfaciliteiten voor de acquisitie van investeringen;
- 3) toekomstgerichte logistieke strategie (operatie West-Poort), mede ter ondersteuning van het economisch weefsel;
- 4) specifieke ontwikkeling van het hoger onderwijs (operatie TUA West - Technische Universitaire Alliantie West-Vlaanderen) ;
- 5) aanpak van de problematiek van de zelfstandige kleinhandel (ontwikkeling gemeentelijke winkelstrategie);
- 6) gebiedsgericht economisch impulsplan voor de Westhoek (operatie Westhoek);

“West Deal” biedt zodoende een globaal beleidskader voor de economische ontwikkeling van de regio, rekening houdend met de positie in Vlaanderen en in de rest van Europa (inzonderheid in relatie tot de diverse buurregio's). Het beleidsplan is opgevat vanuit een transversale, geïntegreerde visie en vormt een rechtstreekse vertaling van de GTI-logica. West Deal vormt m.a.w. een programma-overschrijdend kader, waaraan binnen een GTI-logica volwaardig uitvoering kan worden aan gegeven. Een GTI vormt hierbij een bijzonder interessant middel om deze ontwikkelingsstrategie voor West-Vlaanderen uit te voeren, doordat er via dit instrument een zeer gerichte focus kan worden gelegd op de vastgestelde noden. Hierdoor wordt de benodigde bundeling van acties, afstemming tussen partners,... sterk gefaciliteerd en kan het geïntegreerde karakter van West-Deal ook programma-technisch mogelijk worden gemaakt binnen EFRO.

De benodigde flankerende maatregelen ter ondersteuning van de basisdoelstellingen en de fundamente van “West Deal” kunnen worden ingebed binnen het OP EFRO (zo speelt de logistieke pijler bijv. in op de versterking van de competitiviteit van KMO's, vanuit de industriegeerichheid van de aanpak, maar draagt eveneens bij tot de omschakeling naar een koolstofarme economie. De werking rond de Fabrieken voor de Toekomst speelt fundamenteel in op de drie prioriteiten tegelijk).

Via andere, complementaire Europese programma's worden de meer specialistische elementen uitgevoerd. Zo zijn de aanvullende inspanningen i.f.v. de verhoging van de adaptabiliteit van werknemers, attitudevorming en elders verworven competenties in te passen binnen het ESF-kader, de congruentie van aanpak tussen verschillende landen ressorteert onder het Interreg- initiatief.

Mogelijke acties

Zoals de overige maatregelen in het OP, sluiten de voorziene acties aan bij het bestaande kader van Vlaanderen In Actie (ViA) en het Nieuwe Industriële Beleid (NIB), en de Europa 2020 - strategie.

Acties voorzien in het Strategisch plan " West Deal" kunnen in het kader van de GTI West-VL – welke betrekking heeft op het gehele grondgebied van de Provincie - worden uitgevoerd indien zij passen binnen de thematische doelstellingen van het OP EFRO:

- Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie;
- Versterken van het concurrentievermogen van KMO's;
- Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie;

Mogelijke acties in dit verband kunnen zijn:

- Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie:
 - uitbouw netwerk van innovatie-ondersteunende faciliteiten gericht op de gedetecteerde clusters, houdende testing-, onderzoeks- en demofaciliteiten;
 - versterking van toegepaste kennisontwikkeling voor de KMO's, (met prioritaire aandacht voor de gedetecteerde kennishubs);
 - verankering van SIP's en SOC's, met het oog op een duurzame innovatie-ondersteunende werking ten bate van het bestaande industriële weefsel;
 - realisatie kennisverwervend onderbouwend kader, houdend o.m. doelgerichte dataverzameling en –analyses, proactief en prospectief onderzoek, in functie van de uitvoering van het strategisch transformatieplan West-Vlaanderen;
 -
- Versterken van het concurrentievermogen van KMO's:
 - uitbouw gericht acquisitiebeleid met focus op versterking van de prioritaire clusters en de materiële realisatie van onthaalvoorzieningen voor exogene investeringen (type bedrijfsverzamelgebouwen);
 - uitbouw faciliterend kader voor een versnelde internationalisering, in het bijzonder gericht op starters;
 - creëren faciliterend kader voor nieuw ondernemerschap, houdende o.m. technologische en inhoudelijke begeleiding met het oog op het stimuleren van spin off's en ander ontluikend ondernemerschap, met specifieke aandacht voor creatieve starters en sociale start ups;
 - ontwikkeling van KMO-ondersteunende hubs (houdende o.m. sensibiliseringscampagnes, valorisatieloketten, technologische kennisdeling,,...), inspelend op de prioritaire actiedomeinen en geënt op een achterliggend netwerk van kennis- en onderzoeksfaciliteiten;
 - realisati ondersteunend overkoepelend kader ten behoeve van middenstandsondersteunende initiatieven vanuit stedelijke/gemeentelijke handelskernen;
 - ...
- Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie:
 - infrastructurele uitrusting van logistieke platformen ter stimulering van CO²-neutrale transportmodi, bijv. gericht op de binnenvaart;
 - infrastructurele uitbouw van clustergerichte logistieke poorten van multimodale modi;
 - ontwikkeling van cleantech-toepassingen bijv. inzake duurzaam bouwen;
 -

Budget en organisatie

Voor de uitvoering van de GTI West-VL wordt een budget voorzien van 20,9 miljoen € EFRO-middelen, aangevuld met de corresponderende Vlaamse cofinanciering. Daarnaast worden eveneens 2,8 miljoen € ESF-middelen voorzien.

Vorbereiding, uitvoering en opvolging van dit deelprogramma gebeurt door de beheersautoriteit met betrokkenheid van de subregionale en lokale actoren. Beslissingen tot toekenning van Europese steun aan projecten worden genomen door het Comité van Toezicht.

4.3.3. GTI Kempen

Zoals aangegeven in de SWOT-analyse (zie deel 1), staat de Kempense economie als meest geïndustrialiseerde regio in Vlaanderen ernstig onder druk doch is er tegelijkertijd bij tal van ondernemingen en kennisinstellingen in de regio een duidelijke voedingsbodem aanwezig is om in de zetten op een versterking van de industriële sectoren via innovatie en verkenning van nieuwe nichemarkten. Via een GTI wordt een geïntegreerde strategie uitgerold om de nodige focus te leggen en het industrieel weefsel in de Kempen voor te bereiden op de uitdagingen van de toekomst.

De brede basis voor deze geïntegreerde territoriale strategie (GTI) wordt gevormd door het Streekpact 2013 - 2018, een recent vernieuwde toekomstvisie op de sociaal - economische ontwikkeling van de regio.¹⁴ Onder het motto 'kansen creëren, krachten bundelen' zijn er voor vijf speerpunten visies, doelstellingen en acties uitgewerkt:

- Ondernemen, innoveren en internationaliseren;
- Leren en werken in eigen streek;
- Ruimte om te ondernemen in een vlot bereikbare regio;
- Welzijn en zorg voor elke Kempenaar;
- Groene en duurzame Kempen.

Daarnaast wil de regio inzetten op een meer gerichte speerpuntenstrategie. Daartoe wordt op dit moment gewerkt aan een **Dynamisch Actieplan Kempen (DYNAK)**. Binnen het project gaat de regio na welke waardeketens en clusters de Kempen een vernieuwde basis kunnen geven voor toekomstige economische groei en jobs.

De studie brengt in kaart wat de slimme specialisatiemogelijkheden van de Kempen zijn, vertrekkende van de regionale sterkten en het economisch ontwikkelingspotentieel. Daarbij ook een bijzondere focus op de industriële sectoren (Nieuw Industrieel Beleid).

Uit een analyse van de aanwezige onderzoeksinstellingen en bedrijven bevatten vooral onderstaande sectoren beloftevolle aanknopingspunten voor de toekomststrategie: duurzame bouw, duurzame energie & geothermie, logistiek, nucleaire technologie, zorg (inclusief ICT & revalidatietechnologie), agro-voeding , chemie en farma. Verder in het DYNAK proces zullen unieke competenties worden benoemd binnen elk van de acht bovengenoemde sectoren. Die unieke competenties concentreren zich in bepaalde technologische innovaties of in innovatieve concepten.

Onderstaande tabel geeft de unieke competenties weer, die op dit moment worden onderzocht op hun potenties en projectmogelijkheden (aansluitend bij de specifieke setting in de Kempen):

Unieke competentie	Toepassingsgebieden
Geothermie	Duurzame energievoorziening in tal van domeinen zoals glastuinbouw, industrie en woningbouw (woonwijken)
Radiofarmaceutica, radio-isotopen	Gezondheidssector, farmaceutische sector, nucleaire sector
Duurzame voedseltechnologie (Insecten, algen)	Glastuinbouwsector, chemische sector, (agro)voedingssector, retourlostiek
Duurzame zorgtechnologie en -concepten	Zorg en revalidatie sector, logistieke sector (3D-printing)

¹⁴ Zie <http://www.resockempen.be/streekpact/>.

Deze unieke competenties werden ook weerhouden omwille van hun link met de actuele maatschappelijke uitdagingen:¹⁵

- Gezondheid, demografische veranderingen en welzijn;
- Voedselzekerheid, duurzame landbouw, marien en maritiem onderzoek en bio-economie;
- Zekere, veilige, schone en efficiënte energievoorziening;
- Slim, groen en geïntegreerd transport;
- Klimaat en efficiënte grond- en hulpstoffen;
- Inclusieve en innovatieve samenleving;
- Veilige samenleving

Op basis van deze vier unieke competenties die aanwezig zijn in de regio Kempen, zullen in het vervolgtraject van de DYNAK-studie een aantal concrete projecten geformuleerd worden die de kern zullen vormen van het strategisch toekomstplan voor de Kempen.¹⁶

Belangrijke opmerking hierbij is dat de afbakening van unieke speerpunten nog volop aan de gang is. Bovengenoemde tabel met unieke competenties is bijgevolg onder voorbehoud. Ze heeft ook geen exclusief karakter, wat betekent dat nog andere ondersteunende trajecten zullen worden benoemd (bv. logistiek) en dat ook het Streekpact 2013-2018 als breder kader blijft gelden.

Budget en organisatie

Voor de uitvoering van de GTI Kempen wordt een budget voorzien van 9,5 miljoen € EFRO-middelen, aangevuld met de corresponderende Vlaamse cofinanciering. Daarnaast worden eveneens 0,3 miljoen € ESF-middelen voorzien.

Vorbereiding, uitvoering en opvolging van dit deelprogramma gebeurt door de beheersautoriteit met betrokkenheid van de subregionale en lokale actoren. Beslissingen tot toekenning van Europese steun aan projecten worden genomen door het Comité van Toezicht.

Tabel 21 – Indicatieve financiële toewijzing aan geïntegreerde territoriale investeringen in andere dan de onder punt 4.2. genoemde gevallen

Prioritaire as	Fonds	Indicatieve financiële toewijzing (EU-steun)
Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	EFRO	36,1 miljoen €
Versterken van concurrentievermogen van KMO's	EFRO	21,4 miljoen €
Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie	EFRO	16,3 miljoen €
Technische bijstand	EFRO	1,8 miljoen €

Bemerking: De uit te voeren acties dienen bij te dragen tot de thematische doelstellingen van het operationeel programma en aan de ontwikkelingsdoelstellingen van de betrokken geïntegreerde strategie voor territoriale ontwikkeling.

De verdere verfijning van de ontwikkelde strategieën in het kader van de verschillende GTI 's kan tevens leiden tot bijkomende specifieke accenten. Zo kan, o.m. in het kader van de GTI Limburg, binnen investeringsprioriteit 1 "Versterken van de infrastructuur voor onderzoek en innovatie (O&I) en van de capaciteiten voor de ontwikkeling van topprestaties op dit gebied, en de bevordering van van expertisecentra, met name die van Europees belang" van het OP, tevens als subprioriteit aandacht worden besteed aan "industriële onderzoek met economische finaliteit".

4.3.4 Kader voor Geïntegreerde Territoriale Strategie Metropolaan Kerngebied.

¹⁵ Bron: Horizon 2020.

¹⁶ De vooropgestelde einddatum voor deze studie is mei 2014.

Betekenis van het kader voor de Geïntegreerde Territoriale Strategie Metropolitaan Kerngebied

De Geïntegreerde Territoriale Strategie Metropolitaan Kerngebied is niet gebonden aan één provincie, maar is in zijn territoriale focus provinciegrensoverschrijdend. De betrokken provincies zijn Antwerpen, Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen. De Geïntegreerde Territoriale Strategie voor het Metropolitaan Kerngebied beoogt dan ook effecten die een gemeente- en/of provinciegrensoverschrijdend schaalniveau hebben.

In samenspraak met de beheersautoriteit en de subregionale en lokale actoren, zal door het departement Ruimte Vlaanderen op korte termijn nagegaan worden welke projecten vanuit de specifieke invalshoek van de Geïntegreerde Territoriale Strategie Metropolitaan Kerngebied additioneel kunnen gedefinieerd worden. De Vlaamse regering, zal 6 maanden na de goedkeuring van het OP, op voorstel van het Comité van Toezicht, op deze basis beslissen tot een bijsturing van het operationeel programma en het toevoegen van een GTI Metropolitaan Kerngebied, inclusief het budgettaire aspect.

Strategie

Zoals blijkt uit de analyse (cf. deel 1) komen in het gebied verschillende uitdagingen samen :

- economische dichtheid en welvaartcreatie: met dichtheden tot 1000 jobs per hectare is het de economische motor van Vlaanderen.
- bevolkingsdichtheid: in dit gebied woont 40% van de Belgische bevolking op 14% van het grondgebied. Tegen 2050 zal de bevolking van Vlaanderen en Brussel met 13% stijgen, tot 8,5 miljoen. Het leeuwendeel van de bevolkingsgroei zal hier terecht komen.
- grootste zwaktes: congestie, fijn stof, versnippering.
- door de verwachte bevolkingsgroei zal de bestaande ruimtelijke druk en de toekomstige ruimtevrage verder verhogen met een negatief effect op de reeds bestaande zwaktes (suburbanisatie, congestie, verdwijnen van open ruimte, hoge woonprijzen, ...).

Om de maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling aan te kunnen, wordt het gebied tussen en met inbegrip van Antwerpen, Gent, Brussel en Leuven verder uitgebouwd als Metropolitaan Kerngebied van Vlaanderen, waarbij tegelijkertijd de specifieke uitdagingen van dit gebied worden aangepakt en de troeven ervan versterkt worden.

De geïntegreerde en gebiedsgerichte ontwikkelingsstrategie om hiertoe te komen, gaat uit van de prioritaire versterking van **drie netwerken**¹⁷ doorheen het gebied: **het stedelijk-economische, het logistieke en het open ruimtenetwerk**:

1. Het stedelijk-economisch netwerk, dat een antwoord biedt op de demografische en economische uitdagingen, wordt ondersteund door:
 - a. Een verhoging van de internationale connectiviteit, samen met een uitgebouwd duurzaam metropolitaan vervoerssysteem, met een verlaging van de verkeerscongestie en van de emissies en een verhoging van de energie-efficiëntie.¹⁸
 - b. Opvang van de bevolkingsgroei op goed ontsloten plekken met een betere afstemming van wonen en werken voor ogen.
 - c. Slimme transformatie en intelligent gebruik van beperkte stedelijke ruimte.¹⁹ Om een maximaal ruimtelijk rendement te verzekeren, wordt maximaal ingezet op : herbruik van het bestaand bebouwd weefsel en aanpasbare, combineerbare en multi-inzetbare gebouwen voor diverse functies.
 - d. Het inzetten op slimme specialisatie binnen het gebied, geënt op het lokaal aanwezig potentieel (industrie, kenniscentra, ...).
2. Het logistiek netwerk, dat een antwoord biedt op de logistieke uitdagingen die gekoppeld zijn aan de internationale (luchthaven, haven) en stedelijke logistiek, wordt ondersteund door:
 - a. De globale strategie in dit verband: de verhoging van het ruimtelijke rendement van de logistiek, zodat meer toegevoegde waarde wordt gegenereerd.

¹⁷ Cf. netwerkbenadering zoals naar voor geschoven in de voorbereiding van het Beleidsplan Ruimte: inzetten op de versterking van het stedelijk, het logistiek en het openruimtenetwerk.

¹⁸ Vooral in de vervoersector. Cf. EC, standpunt van de diensten van de Commissie over de ontwikkeling van de partnerschapsovereenkomst en –programma's in België voor de periode 2014-2020, Brussel, 2013, pag. 7.

¹⁹ Cf. Ontwerp OP EFRO 2014-2020, oktober 2013, pag. 68.

- b. De internationale connectiviteit is cruciaal voor Vlaanderen. De verhoging van het rendement betekent het creëren van ruimte voor internationale logistiek met hogere toegevoegde waarde gekoppeld aan de centrale ligging van Vlaanderen
 - c. Het verbeteren van de stedelijke logistiek gaat over de organisatie van de logistiek gekoppeld aan het functioneren van het metropolitaan kerngebied, waar ondermeer wordt geïnvesteerd in stedelijke distributiecentra.
3. Het open ruimtenetwerk, dat zowel een antwoord biedt op de open ruimte uitdagingen als de leefbaarheid van de verstedelijkte ruimtes, wordt ondersteund door:
- a. Het vergroten van de continuïteit van het openruimtenetwerk door gerichte ontsnippering en ontharding. Zo geven we invulling aan het Europees beleid rond *resource efficiency* en *soil sealing*.²⁰ Het gaat over grote structuren als Zenne en Schelde, evenals over fijnmazige dooradering van open en bebouwde ruimte. We verzekeren het natuurlijk kapitaal van dit gebied door de valleisystemen veerkrachtig te maken, en maken deze gebieden maximaal toegankelijk. Zo verhogen we de levenskwaliteit en belevingswaarde voor inwoners en bezoekers.
 - b. Aangepaste strategieën voor voedselproductie en hernieuwbare energieproductie welke rekening houdt met parklandschapskarakter van de open ruimte in het metropolitaan kerngebied.

Mogelijke acties

Zoals de overige maatregelen in het OP, sluiten de voorziene acties aan bij het bestaande kader van Vlaanderen In Actie (ViA) en het Nieuwe Industriële Beleid (NIB), en de Europa 2020 - strategie. Ze zijn richtinggevend zowel voor de afweging van projecten die worden gedefinieerd vanuit de andere lijnen van het operationeel programma en die gesitueerd zijn in het betrokken gebied, als voor het definiëren van een GTI Metropolitaan kerngebied.

Stedelijk-economisch netwerk:

- Een hoogwaardig openbaar vervoerssysteem met intelligente, goed op elkaar afgestemde transportsystemen en een dynamisch verkeersmanagement.
 - o Gezien de aanwezige congestie in het kerngebied moet het openbaar vervoerssysteem verder worden geoptimaliseerd met afstemming van de verschillende modi, de aanleg van stadsrandparkings, enz.. De inwoners van het kerngebied moeten hun actieradius kunnen uitbreiden over het hele kerngebied.
 - o Daarnaast kunnen fietssnelwegen voor (elektrische) fietsen pendelen voor fietsers haalbaar maken tussen twee stedelijke regio's. Binnen het gebied kan zo een geïntegreerde arbeidsmarkt en een regionale woonmarkt ontstaan.
 - o ...
- Ontwikkeling van stadsregionale aanpak van de ruimtelijke verdeelvraagstukken die samengaan met de demografische uitdagingen en de afstemming met economie en de zorginfrastructuur.

Logistiek netwerk:

- Aanboren van het potentieel rond 'waarde creërende logistiek', bijvoorbeeld voor recyclage en de hersteleconomie (urban mining, reserve logistics,...)
- Inzetten op slimme logistiek (reverse logistics), door optimalisatie van processen voor materiaalbeheer, (stads)distributie, collectie, retourstromen en de ontwikkeling van nieuwe herstelactiviteiten, creëren van lokale netwerken, hubs en feedback loops;
- Versterken van de internationale netwerkconnectiviteit gekoppeld aan zeehavens, luchthavens en HST-stations, door optimalisering van het netwerk en inzet op hogere toegevoegde waarde.
- Met oog op een efficiënte, duurzame stedelijke distributie:
 - o Inzet op stedelijke distributiecentra aan de rand van steden om het aantal voertuigbewegingen in het centrum van steden en gemeenten tot een absoluut minimum te reduceren. In deze centra worden goederen voor de deelnemende handelaars in de binnenstad afgeleverd en vanuit het centra worden ze met (milieuvriendelijke) voertuigen en gebundeld op straat- of buurtniveau naar hun eindbestemming gebracht.

²⁰ Cf. Mededeling EC, 'Stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik in Europa', COM 2011 0571, waarin onder andere als mijlpaal met betrekking tot grond en bodem wordt vooropgesteld 'tegen 2020 houden de EU-beleidsmaatregelen rekening met hun rechtstreekse en onrechtstreekse effect op het gebruik van grond in de EU en wereldwijd, en tegen 2050 wordt de nettoruimtebeslagwaarde afgebouwd tot nul (...)'.²

- Infrastructurele uitbouw van logistieke poorten en platformen ter stimulering van CO²-neutrale transportmodi, bijv. belangrijke stationsomgevingen, havens (mede gericht op de binnenvaartmogelijkheden), ...
- ...
- Verzekeren maximaal ruimtelijk rendement
 - Maximaal inzet op herbruik van het bestaand bebouwd weefsel en aanpasbare, combineerbare en multi-inzetbare gebouwen voor diverse functies.
 - ...

Openruimtenetwerk

- Vergroten continuïteit groenblauw- en openruimtenetwerk (o.a. via grote structuren als Zenne en Schelde), evenals het vergroten van de groenblauwe dooradering van open en bebouwde ruimte.
- Veerkrachtig maken van valleisystemen, en voorzien optimale toegankelijkheid.
- Aangepaste strategie voor voedsel- en energieproductie
- ...

Aansluiting bij de prioriteitsassen

Volgende prioriteitsassen worden mogelijks aangewend:

- Prioriteitsas 1: Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
- Prioriteitsas 3: Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie.
- Prioriteitsas 4: Bevorderen van een duurzame ontwikkeling

De totstandkoming van een GTI Metropolitain Kerngebied evenals de concrete invulling ervan, wordt afgetoetst en overlegd met de stakeholders, waaronder de betrokken steden en gemeenten, de provincie en de betrokken overheidsdiensten w.o. de diensten van mobiliteit, openbare werken en stedenbeleid.

4.4. De regelingen voor interregionale en transnationale acties binnen het operationele programma, waarvan de begunstigden in ten minste één andere lidstaat gevestigd zijn

Niet van toepassing

4.5. Bijdrage van de geplande acties in het kader van het programma aan macroregionale en zeegebiedstrategieën in het licht van de door de lidstaat vastgestelde behoeften van het programmagebied

Niet van toepassing

DEEL 5 - Specifieke behoeften van de geografische gebieden die het hardst door armoede worden getroffen of van doelgroepen die het hoogste risico lopen op discriminatie of sociale uitsluiting

Niet van toepassing

DEEL 6 – Specifieke behoeften van de geografische gebieden die kampen met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen

Niet van toepassing

DEEL 7 – Autoriteiten en organen, verantwoordelijk voor beheer, controle en audit en rol van relevante partners

7.1. Betrokken autoriteiten en instanties

Tabel 23: betrokken autoriteiten en instanties

Autoriteit/instantie	Naam van de autoriteit/instantie en afdeling of eenheid	Hoofd van de autoriteit/instantie
Beheersautoriteit	Agentschap Ondernemen - Entiteit Europa Economie Koning Albert II-laan 35 bus 12 1030 Brussel	Werner Vanden Stockt - afdelingshoofd
Certificeringsautoriteit	Agentschap Ondernemen - Entiteit EFRO-betaling Koning Albert II-laan 35 bus 12 1030 Brussel	Marleen Switsers – Hoofddeskundige
Auditautoriteit	Vlaamse Auditautoriteit – Europese Structuurfondsen Rozenstraat 1030 Brussel	Tony Mortier – Lieve Schuermans Inspecteurs van Financiën
Organisatie welke de betalingen ontvangt van de Europese Commissie	Agentschap Ondernemen - Entiteit EFRO-betaling Koning Albert II-laan 35 bus 12 1030 Brussel	Marleen Switsers - Hoofddeskundige

Functies van de Beheersautoriteit

Op basis van art. 125, lid 2 van Verordening (EG) nr.1303/2013 is de beheersautoriteit, wat betreft het beheer van het programma, verantwoordelijk voor de volgende taken:

- a) de werkzaamheden van het Comité van Toezicht ondersteunen en alle informatie verstrekken die het nodig heeft om zijn taken te verrichten, in het bijzonder gegevens over de vorderingen bij de verwezenlijking van de doelstellingen van het operationele programma, financiële gegevens en gegevens over indicatoren en mijlpalen;
- b) de jaarverslagen en eindverslagen over de uitvoering opstellen en, na goedkeuring door het Comité van Toezicht, bij de Commissie indienen;

- c) aan de intermediaire instanties en begunstigen informatie ter beschikking stellen die van belang is voor de uitvoering van hun taken, respectievelijk voor de uitvoering van concrete acties;
- d) een systeem opzetten voor de vastlegging en opslag in gecomputeriseerde vorm van de voor toezicht, evaluatie, financieel beheer, verificatie en audit vereiste gegevens over elke concrete actie, in voorkomend geval met inbegrip van gegevens over individuele deelnemers aan concrete acties;
- e) waarborgen dat de onder d) bedoelde gegevens worden verzameld en in het systeem worden opgeslagen en bewaard;

Op basis van art. 125, lid 3 van de Verordening moet de beheersautoriteit, wat betreft de selectie van concrete acties:

- a) passende selectieprocedures en -criteria opstellen en na goedkeuring toepassen, die:
 - i) ervoor zorgen dat concrete acties bijdragen tot het verwezenlijken van de specifieke doelstellingen en resultaten van de desbetreffende prioriteit;
 - ii) niet-discriminerend en transparant zijn;
 - iii) rekening houden met de algemene beginselen in de artikelen 7 en 8;
- b) waarborgen dat een geselecteerde concrete actie binnen het toepassingsgebied van het EFRO valt en kan worden toegewezen aan een categorie steunverlening die in de prioriteit of prioriteiten van het operationele programma is vastgesteld;
- c) waarborgen dat de begunstigde een document ontvangt waarin de voorwaarden voor steun voor elke concrete actie zijn vermeld, met inbegrip van de specifieke eisen betreffende de producten of diensten die in het kader van de concrete actie moeten worden geleverd, het financieringsplan en de uitvoeringstermijn
- d) zich er vóór goedkeuring van de concrete actie van vergewissen dat de begunstigde voldoende administratieve, financiële en operationele capaciteit heeft om aan de in punt c) bedoelde voorwaarden te voldoen;
- e) zich er, als de concrete actie is begonnen vóór de indiening van een financierings- aanvraag, van vergewissen dat voldaan is aan het toepasselijke recht dat relevant is voor de concrete actie;
- f) waarborgen dat voor steun uit het EFRO geselecteerde concrete acties geen activiteiten omvatten die deel hebben uitgemaakt van een concrete actie ten aanzien waarvan een terugvorderingsprocedure overeenkomstig artikel 71 heeft of zou moeten hebben gelopen na verplaatsing van een productieactiviteit buiten het programmagebied;

bepalen aan welke categorieën steunverlening de uitgave van een concrete actie moet worden toegewezen. Wat de prioritairere als 4 "Duurzame grootstedelijke ontwikkeling" betreft, zullen de steden Antwerpen en Gent verantwoordelijk zijn voor de selectie van de projecten. De Beheersautoriteit behoudt zich het recht voor te controleren of de geselecteerde projecten aansluiten bij de beoogde doelstellingen van het OP en beantwoorden aan alle van toepassing zijnde regelgeving, alvorens deze ter goedkeuring voor te leggen aan het Comité van Toezicht (dit zal worden opgenomen in een overeenkomst met de betrokken steden).

Op basis van art. 125, lid 4 van de Verordening moet de beheersautoriteit, wat betreft het financieel beheer en de controle van het operationeel programma:

- a) verifiëren of de medegefinancierde producten en diensten zijn geleverd en of de door de begunstigen gedeclareerde uitgaven zijn betaald en voldoen aan het toepasselijke recht, aan het operationele programma en aan de voorwaarden voor de steun voor de concrete actie;
- b) ervoor zorgen dat de begunstigen die betrokken zijn bij de uitvoering van concrete acties die op basis van werkelijk gemaakte subsidiabele kosten worden terugbetaald, hetzij een afzonderlijk boekhoudsysteem, hetzij een passende boekhoudkundige code gebruiken voor alle transacties die op een concrete actie betrekking hebben;
- c) doeltreffende en evenredige fraudepreventiemaatregelen nemen op basis van de vastgestelde risico's;
- d) procedures instellen om te garanderen dat alle documenten met betrekking tot uitgaven en audits die nodig zijn om voor een toereikend controlespoor te zorgen, worden bijgehouden overeenkomstig artikel 72, g);

- e) de in artikel 59, lid 5, a) en b), van het Financieel Reglement bedoelde beheers- verklaring en jaarlijkse samenvatting opstellen.

Deze controle omvat:

- een administratieve verificatie van de bescheiden en bewijsstukken (controle op stukken) verricht door de Cel "Controle op stukken" van de Entiteit Europa Economie;
- een fysieke verificatie van de concrete acties en de administratieve verificatie van de bescheiden en bewijsstukken (controle ter plaatse) op basis van een risico-analyse bij de aanvraag tot uitbetaling van het saldo, verricht door de afdeling Inspectie en Ondersteuning (intermediaire organisatie).

Functies van de Certificeringsautoriteit

Op basis van art. 126 van de Verordening heeft de certificeringsautoriteit tot taak:

- a) betalingsaanvragen op te stellen en bij de Commissie in te dienen en te certificeren dat deze aanvragen op betrouwbare boekhoudsystemen gebaseerd zijn, door controleerbare ondersteunende documenten worden gestaafd en aan verificaties door de beheersautoriteit zijn onderworpen;
- b) de in artikel 59, lid 5, onder a), van het Financieel Reglement bedoelde rekeningen op te stellen;
- c) te certificeren dat de rekeningen volledig, nauwkeurig en waarachtig zijn en dat de in de rekeningen opgenomen uitgaven in overeenstemming zijn met het toepasselijke recht en zijn gedaan voor concrete acties die zijn geselecteerd aan de hand van de voor het operationele programma geldende criteria voor financiering, die in overeenstemming zijn met het toepasselijke recht;
- d) te waarborgen dat er een systeem is waarin de boekhoudkundige gegevens voor elke concrete actie in gecomputeriseerde vorm worden opgeslagen en bewaard en dat alle gegevens ondersteunt die nodig zijn voor de opstelling van betalingsaanvragen en rekeningen, met inbegrip van gegevens over te innen bedragen, geïnde bedragen en bedragen die zijn geschrapd naar aanleiding van de volledige of gedeeltelijke intrekking van de bijdrage voor een concrete actie of operationeel programma;
- e) er, met het oog op de opstelling en indiening van betalingsaanvragen, op toe te zien dat zij van de beheersautoriteit toereikende informatie krijgt over de procedures die zijn gevolgd en de verificaties die zijn verricht in verband met de uitgaven;
- f) bij de opstelling en indiening van betalingsaanvragen rekening te houden met de resultaten van alle audits die door of onder verantwoordelijkheid van de auditautoriteit zijn verricht;
- g) boekhoudkundige gegevens in gecomputeriseerde vorm bij te houden over de bij de Commissie gedeclareerde uitgaven en de overheidsbijdrage die hiervoor aan de begunstigen is betaald;
- h) een boekhouding bij te houden van de te innen bedragen en van de bedragen die worden geschrapd naar aanleiding van de volledige of gedeeltelijke intrekking van de bijdrage voor een concrete actie. Geïnde bedragen worden vóór de afsluiting van het operationele programma teruggestort in de begroting van de Unie door ze in mindering te brengen op de daarop volgende uitgavenstaat.

Functies van de Auditautoriteit

Overeenkomstig art. 127 van Verordening (EG) nr.1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 vervult de auditautoriteit, die functioneel onafhankelijk is van de managementautoriteit en de certificeringsautoriteit, de volgende functies:

- a) De auditautoriteit waarborgt dat er audits worden uitgevoerd op de behoorlijke werking van het beheers- en controlesysteem van het operationele programma alsook op een passende steekproef van concrete acties op basis van de bij de Commissie gedeclareerde uitgaven. De gedeclareerde uitgaven worden onderworpen aan een audit, op basis van een representatieve steekproef en bij wijze van algemene regel van statistische steekproefmethodes. Er kan op basis van het professionele oordeel van de auditautoriteit in naar behoren gemotiveerde gevallen een niet-statistische steekproefmethode worden gebruikt overeenkomstig internationaal aanvaarde auditnormen; dit kan in elk geval als het aantal concrete acties in een boekjaar te klein is om er een statistische methode op toe te passen.

In dergelijke gevallen moet de steekproef omvangrijk genoeg zijn om de auditautoriteit in staat te stellen een geldig oordeel uit te brengen overeenkomstig artikel 59, lid 5, tweede alinea, van het Financieel Reglement. De niet-statistische steekproefmethode bestrijkt minimaal 5 % van de concrete acties waarvoor gedurende het boekjaar uitgaven gedeclareerd zijn bij de Commissie, alsmede 10 % van de uitgaven die gedurende het boekjaar bij de Commissie zijn gedeclareerd.

- b) Als audits worden uitgevoerd door een andere instantie dan de auditautoriteit, waarborgt de auditautoriteit dat die instantie de vereiste functionele onafhankelijkheid heeft
- c) De auditautoriteit ziet erop toe dat bij de auditwerkzaamheden rekening wordt gehouden met internationaal aanvaarde auditnormen.
- d) De auditautoriteit stelt binnen acht maanden na de vaststelling van een operationeel programma een auditstrategie op voor het uitvoeren van audits. In de auditstrategie worden de auditmethodologie, de steekproefmethode voor audits van concrete acties en de planning van audits voor het lopende en de twee volgende boekjaren vastgesteld. De auditstrategie wordt van 2016 tot en met 2024 jaarlijks bijgewerkt. Wanneer een gemeenschappelijk beheers- en controlesysteem op verscheidene operationele programma's van toepassing is, mag één auditstrategie voor de betrokken operationele programma's worden opgesteld. Op verzoek verstrekt de auditautoriteit de auditstrategie aan de Commissie.
- e) De auditautoriteit stelt het volgende op:
 - i) een oordeel overeenkomstig artikel 59, lid 5, tweede alinea, van het Financieel Reglement;
 - ii) een controleverslag met de belangrijkste bevindingen van de overeenkomstig lid 1 uitgevoerde audits, inclusief bevindingen met betrekking tot geconstateerde tekortkomingen in de beheers- en controlesystemen, en de voorgestelde en uitgevoerde corrigerende maatregelen.

Comité van Toezicht

Overeenkomstig art. 47 van Verordening (EG) nr. 1033/2013 wordt een Comité van Toezicht opgericht met de volgende samenstelling:

- effectieve leden (met stemrecht): beheersautoriteit, vertegenwoordiging van de Vlaamse Regering, vertegenwoordiging van de provincies en de lokale besturen, vertegenwoordiging van Antwerpen en Gent,
- adviserende leden (zonder stemrecht): EC, certificerings- en auditautoriteit, ESF-agentschap, sociale partners, maatschappelijk middenveld;

Op basis van art. 49 van de Verordening vervult het Comité van Toezicht de volgende functies:

- a) het evalueert de uitvoering van het programma en de vooruitgang die geboekt is met de verwezenlijking van de doelstellingen ervan. Daarbij kijkt het naar de financiële gegevens, de gemeenschappelijke en programmaspecifieke indicatoren, met inbegrip van veranderingen in de waarde van de resultaatindicatoren en de vooruitgang ten opzichte van de gekwantificeerde streefwaarden, de in het in artikel 21, lid 1, bedoelde prestatiekader vastgestelde mijlpalen, en in voorkomend geval het resultaat van kwantitatieve analyses.
- b) het doet onderzoek naar alle vraagstukken die van invloed zijn op de prestaties van het programma, met inbegrip van de conclusies van de evaluaties van de prestaties.
- c) het wordt geraadpleegd en brengt, indien het dit geschikt acht, advies uit over door de beheersautoriteit voorgestelde wijzigingen van het programma.
- d) het kan ten behoeve van de beheersautoriteit opmerkingen maken over de uitvoering en evaluatie van het programma, met inbegrip van maatregelen om de administratieve last voor de begunstigden te verminderen. Het Comité houdt toezicht op de maatregelen die naar aanleiding van zijn opmerkingen worden genomen.

Overeenkomstig art. 110 van de Verordening onderzoekt het Comité van Toezicht in het bijzonder:

- a) vraagstukken die van invloed zijn op de prestaties van het operationele programma;
- b) vorderingen gemaakt bij de uitvoering van het evaluatieplan en het vervolg dat aan de bevindingen van evaluaties is gegeven;
- c) de uitvoering van de communicatiestrategie;
- d) de uitvoering van grote projecten;

- e) de uitvoering van gezamenlijke actieplannen;
- f) acties om gelijkheid van mannen en vrouwen, gelijke kansen en non-discriminatie, met inbegrip van toegankelijkheid voor mensen met een handicap, te bevorderen;
- g) acties om duurzame ontwikkeling te bevorderen;
- h) indien niet aan de van toepassing zijnde ex-antevoorwaarden is voldaan op de datum van indiening van de partnerschapovereenkomst en het operationele programma, voortgang in de maatregelen om aan de geldende ex-antevoorwaarden te voldoen;
- i) financieringsinstrumenten.

Tevens worden de volgende elementen door het Comité onderzocht en goedgekeurd:

- a) de methoden en criteria gebruikt voor de selectie van concrete acties;
- b) de jaarverslagen en het eindverslag over de uitvoering;
- c) het evaluatieplan voor het operationele programma en eventuele wijzigingen van het evaluatieplan, ook indien onderdeel van een gemeenschappelijk evaluatieplan overeenkomstig artikel 114, lid 1;
- d) de communicatiestrategie voor het operationele programma en eventuele wijzigingen van de strategie;
- e) voorstellen van de managementautoriteit voor wijzigingen van het operationele programma.

Programmasecretariaat

Ter ondersteuning van het Comité van Toezicht en de Beheersautoriteit wordt een Programmasecretariaat voorzien dat tijdens de programmaperiode verantwoordelijk is voor de uitvoering van de beleidsbeslissingen van het Comité van Toezicht en in staat voor het dagelijkse beheer bij de uitvoering van het programma. Het Programmasecretariaat wordt waargenomen door de "cel EFRO" van de Entiteit Europa Economie van het Agentschap Ondernemen en omvat:

- een centraal programmasecretariaat EFRO te Brussel ;
- een EFRO-contactpunt (CP) gelokaliseerd in elk van de Provinciebesturen, en twee grootstedelijke EFRO-contactpunten te Gent en Antwerpen;

Technische Werkgroepen

Het Comité van Toezicht wordt tevens ondersteund door Technische werkgroepen op ambtelijk niveau (eventueel aangevuld met externen) in functie van prioriteit en deskundigheid. Deze hebben tot taak:

- de technische - inhoudelijke analyse en advisering van de projectvoorstellen.;
- adviesverlening m.b.t. specifiek belangrijke domeinen afhankelijk van het programma;
- aanbrengen van bijzondere onderzoeksopdrachten tot uitvoering of bijsturing van het programma.

7.2. Betrokkenheid van de relevante partners

Zoals tijdens de voorgaande programmaperiodes, wordt het partnerschapsbeginsel volledig door de Vlaamse Regering onderschreven en werd de samenwerking tussen verschillende beleidssectoren en bestuursniveaus, evenals de samenwerking met andere maatschappelijke geledingen gecontinueerd.

Het Operationeel Programma 2014 - 2020 werd, in overeenstemming met het institutioneel en wettelijk kader, opgesteld in partnerschap met alle bevoegde Vlaamse instanties, de (sub)regionale en lokale overheden, de economische en sociale partners, en middenveldorganisaties.

Het kabinet van de Vlaamse minister-president stond in voor de algemene coördinatie van de voorbereidingen van de toekomstige programma-periode. Het OP EFRO werd voorbereid door een werkgroep, gecoördineerd door het Agentschap Ondernemen, en verder samengesteld uit vertegenwoordigers van departementen en agentschappen binnen de direct betrokken beleidsdomeinen: departement Leefmilieu, Natuur en Energie, departement Werkgelegenheid en Sociale Economie, departement Ruimte Vlaanderen, Wonen en Onroerend Erfgoed, departement Economie, Wetenschap en Innovatie, departement Landbouw en Visserij, departement Onderwijs, Vlaams Instituut ter Bevordering van Wetenschap en Technologische Ontwikkeling, Stedenbeleid, Departement internationaal Vlaanderen en ESF-Agentschap.

Tijdens dit voorbereidingsproces vonden een aantal consultaties en overlegmomenten plaats met (sub)regionale en stedelijke/lokale autoriteiten, economische en sociale partners, en relevante organisaties uit het maatschappelijk middenveld rond de inhoudelijke en financiële invulling van het OP:

- formeel overleg met de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), georganiseerd door het kabinet van de minister-president;
- informele overlegvergaderingen met de Vereniging van Vlaamse Provincies – VVP;
- informeel overleg met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten - VVSG en het Kenniscentrum Vlaamse steden in het kader van het luik “duurzame stedelijke ontwikkeling”;
- betrokkenheid van de sociale partners via VESOC (Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité);
- bespreking van toegezonden memoranda (Agoria - federatie van de technologische industrie, social profit sector,...);
- betrokkenheid van universiteiten en kennisinstellingen in het kader van de voorbereiding van de slimme specialisatiestrategie;
- betrokkenheid van organisaties uit het ruimere middenveld via informatie- en consultatiemomenten (o.m. Transitienetwerk Middenveldorganisaties), ook in samenwerking met VLEVA (Vlaams-Europees Verbindingsagentschap);

Tevens werd de mogelijkheid geboden tot publieke participatie (niet-gouvernementele organisaties, private sector,...), waarbij een draft van het operationeel programma – in het kader van de milieubeoordeling – kon worden geraadpleegd op de website van het Agentschap Ondernemen.

De finale ontwerptekst werd eveneens aan de partners voorgelegd in een afsluitende algemene consultatieronde. Daarbij werden in ruime mate bemerkingen en aanvullingen geformuleerd m.b.t. algemene aandachtspunten, de inhoudelijke invulling van de prioritaire assen, de financiële middelen en de uitvoeringsstructuren. Daaruit bleek in de eerste plaats een globaal positieve inschatting van de gemaakte inhoudelijke keuzes binnen het OP. Daarnaast werden een aantal specifieke aandachtspunten naar voor geschoven, waarvan als belangrijkste kunnen worden vermeld:

- De VRWI (Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie) verwelkomt in het bijzonder de aansluiting bij het Vlaams innovatiebeleid en de nadruk welke wordt gelegd op de zogenaamde “innovatieparadox”, namelijk de vaststelling dat in Vlaanderen de huidige onderzoekscapaciteit en –activiteit nog onvoldoende wordt vertaald in concrete marktintroductie van een product of dienst. Deze problematiek vormt één van de voornaamste knelpunten van het innovatiebeleid in Vlaanderen en verdient bijgevolg meer aandacht, zowel wat betreft economische als maatschappelijke valorisatie. Tevens is positief het dat de inspanningen worden gericht op het uitbouwen van “missing links” in het Vlaamse innovatie-instrumentarium (één van de meest aangewezen manieren om kennisvalorisatie te realiseren) en het realiseren van o.m. demonstratie- en pilootprojecten als onmisbare schakels in het vermarkten van kennis.
- De VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten) wenst een bredere participatie van kleinere steden en gemeenten te bevorderen door gerichte begeleiding en voorlichting, en een ruimere disseminatie van projectresultaten.
Hieraan zal extra aandacht worden besteed o.m. in het kader van het op te maken communicatieplan.
- De werknemersorganisaties vragen meer aandacht voor het behoud en de creatie van duurzame tewerkstelling.
Werkgelegenheidscreatie vormt één van de ruimere doelstellingen van het programma, waarbij evenwel in eerste instantie wordt gefocust op de invulling van de randvoorwaarden voor duurzame groei en concurrentievermogen (indirecte benadering voor meer en betere tewerkstelling). Daarnaast zal de tewerkstellings- creatie deel uitmaken van de beoordelings- en selectiecriteria bij de screening van projectvoorstellen.
- De werkgeversorganisaties vragen in het kader van prioriteit 2 “ Versterken van het concurrentievermogen van KMO’s” aandacht voor een ruimere ondersteuning van

ondernemerschap en het stimuleren (naast intrapreneurship) van andere (nieuwe) vormen van ondernemerschap.

De betrokken specifieke doelstelling werd aangepast. Op de vraag om naast intern kennismanagement tevens het beroep op externe expertise financieel te ondersteunen, kon niet worden ingegaan vermits dit reeds deel uitmaakt van het regulier Vlaams beleid inzake ondernemerschap.

- De MINAraad (Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen) staat in het bijzonder positief t.a.v. de voorziene inspanningen op het vlak van het bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie en de aanknopingspunten welke geboden worden met het eigen Ontwerpprogramma 2014.
- Verschillende partijen wijzen op het belang en de specificiteit van de “Geïntegreerde Territoriale Investerings” en vragen betrokken te worden bij de uitvoering ervan. Dit zal mee in oenschouw worden genomen bij het opzetten van de uitvoeringsstructuren.
- Er wordt aandacht gevraagd voor de problematiek van het Metropolitain kerngebied. Zoals vermeld, wordt momenteel een geïntegreerde strategie voorbereid welke inspeelt op de specifieke sociaal- economische en territoriale uitdagingen van dit betrokken gebied tussen Antwerpen, Gent, Brussel en Leuven. Deze strategie kan mogelijk leiden tot het opzetten van een bijkomende GTI.
- Er wordt aandacht gevraagd voor andere Europese programma’s buiten de Structuurfondsen. Zoals ook vermeld in het OP, wordt coördinatie voorzien met de Europese en nationale/regionale programma’s welke van belang kunnen zijn voor de diverse prioritaire assen.
- Verschillende partijen vragen aandacht voor een maximale synergie met de inzet van ESF-middelen. Hiertoe wordt regelmatig structureel overleg voorzien tussen de beheersautoriteiten van de betrokken programma’s.

Ten slotte waren er diverse vragen tot het toevoegen van bijkomende specifieke actiedomeinen of maatregelen, mogelijke uitvoerders en begunstigen. Op basis van de volgende overwegingen:

- een operationeel programma biedt het algemene kader voor de realisatie van de vooropgezette prioriteiten en doelstellingen tijdens de programmaperiode en houdt geen exhaustieve opsomming in van alle mogelijke acties, uitvoerders en begunstigen;
- behoud van een geconcentreerde inzet van de middelen (geen versnippering);
- noodzakelijke additionaliteit t.o.v. het Vlaams regulier beleid;

werd het niet aangewezen geacht nog andere operationele doelstellingen toe te voegen of reeds bestaande nog verder te gaan verruimen, en werden enkel aanvullingen welke een meerwaarde konden bieden voor het programma, alsnog opgenomen.

De partners zullen ook verder nauw worden betrokken bij de implementatie, monitoring en evaluatie van het programma via een vertegenwoordiging in het Comité van Toezicht en /of in de adviserende werkgroepen. Tevens zal bij de provincies en de grootsteden Gent en Antwerpen een contactpunt (als onderdeel van het programmasecretariaat) worden voorzien.

Vanuit zijn bevoegdheid voor territoriale cohesie wordt het departement Ruimte Vlaanderen betrokken voor de verdere uitwerking en operationalisering van de territoriale focus en gebiedsgerichte aanpak.

DEEL 8 – Coördinatie tussen de Fondsen, het ELFPO, het EFMZV en andere financieringsinstrumenten van de Unie en de lidstaten, en met de EIB

8.1. Coördinatie tussen ESI - fondsen

Ter voorbereiding van de programmaperiode 2014-2020 legde de Vlaamse Regering in juni 2012 het strategisch kader vast voor de inhoudelijke en formele invulling van de partnerschapsovereenkomst en de operationele programma's (EFRO, ETS, ESF, ELFPO, EFZMV).

Naast een aantal basisprincipes en doelstellingen waaraan de programma's moeten bijdragen (aansluiting bij de EU2020-strategie, gericht op duurzame groei en jobs, thematische concentratie, resultaatgerichtheid, territoriale invalshoek), wordt tevens voorzien dat de programma's waar mogelijk en wenselijk gezamenlijk ingezet zullen worden zodat zij elkaar wederzijds kunnen versterken.

Daartoe voorziet het strategisch kader ook de coördinatiemechanismen met het oog op een optimale afstemming tussen de verschillende programma's.

De algemene coördinatie van de voorbereidingen van de nieuwe programmaperiode gebeurt door het kabinet van de Vlaamse Minister-president. De Vlaamse Regering is verantwoordelijk voor de definitieve goedkeuring van het (Vlaamse) partnerschapsakkoord en de Vlaamse operationele programma's.

Voor de voorbereiding van de operationele programma's (EFRO, ESF, ELFPO, EFZMV) werd telkens een werkgroep voorzien, samengesteld uit de direct betrokken administraties. De trekkers hiervan zijn eveneens vertegenwoordigd in de andere werkgroepen met het oog op de nodige kruisbestuiving en afstemming. De trekkers van deze werkgroepen maken tevens deel uit van de ambtelijke werkgroep, belast met de voorbereiding van de partnerschapsovereenkomst en de algemene coördinatie en geïntegreerde werking tussen de diverse operationele programma's. Deze ambtelijke werkgroep zal tijdens de programmaperiode blijven fungeren als platform voor verdere afstemming tussen de fondsen en OP's (regelgeving, subsidiabiliteit, controle en audit, informatie en communicatie,....)

ESF

Zoals vermeld werd tijdens het voorbereidingsproces wederzijds geparticipeerd in de werkgroepen, belast met de opstelling van beide operationele programma's. Zo werd op geregelde tijdstippen bilateraal afgestemd, zowel inzake strategie en inhoudelijke focus als inzake eerder beheersmatige aspecten, met het oog op het bereiken van synergie en het vermijden van overlap.

Een belangrijk raakvlak vormt het versterken van het concurrentievermogen van KMO's en het stimuleren van het ondernemerschap in zijn diverse facetten, dat een prioriteit vormt van zowel het EFRO als het ESF, waarrond nadere afstemming werd voorzien. Zo ligt de ESF- focus op het menselijk potentieel, inclusief de ondernemersvorming terwijl het ondernemerschap door EFRO wordt behartigd.

Tevens kan ook aangestipt dat het bevorderen van innovatie en technologische ontwikkeling één van de prioriteiten vormt van het EFRO. Daarbij aansluitend vormt innovatie één van de horizontale aandachtspunten binnen het ESF, hetgeen o.m. inhoudt dat de ESF-middelen bij voorkeur zullen worden geïnvesteerd in experimenteel en innovatief arbeidsmarktbeleid (ontwikkelen van de capaciteit van KMO's om te anticiperen op veranderingen, het ondersteunen van de organisatorische ontwikkeling, invoeren van innovatieve vormen van arbeidsorganisatie en/of flexibele werktijdregelingen,...)

Verder wordt een belangrijke afstemming voorzien in het kader van de GTI's Limburg, Kempen en West-Vlaanderen waar EFRO- en ESF-middelen geïntegreerd worden ingezet ter ondersteuning van de uitvoering van de betrokken geïntegreerde strategieën. Tevens wordt de stedelijke invalshoek binnen het ESF-programma versterkt.

Tijdens de programma-uitvoering zal de verdere coördinatie worden verzekerd door de opname van een vertegenwoordiger van het ESF in de Technische Werkgroep(en), welke adviezen formule(e)rt(en) inzake projectoproepen en ingediende projectvoorstellen aan het Comité van

Toezicht. Tevens wordt een vertegenwoordiging voorzien van de minister bevoegd voor werkgelegenheid of het ESF-agentschap in het Comité van Toezicht van het EFRO-programma (en vice versa).

Tevens dient opgemerkt dat het EFRO- en ESF - programma Vlaanderen enkel acties beogen te financieren welke binnen de eigen thematische doelstellingen vallen. Er wordt bijgevolg geen gebruik gemaakt van de daartoe voorziene flexibiliteit.

ELFPO en EFZMV

Wat de afstemming met het ELFPO en het EFZMV betreft, dient opgemerkt dat in het kader van het EFRO - programma geen specifieke plattelandsacties of projecten met betrekking tot de visserijsector worden voorzien.

Ingeval van twijfel met betrekking tot bepaalde aspecten van ingediende projectvoorstellen, zal afstemming plaats vinden met de bevoegde autoriteiten van de respectievelijke programma's, met het oog op het uitsluiten van dubbele financiering. Dit zal eveneens worden gewaarborgd door het voorzien van een vertegenwoordiging van de minister bevoegd voor Landbouw of van het beleidsdomein bevoegd voor Landbouw en Visserij in het Comité van Toezicht van het EFRO-programma en vice versa.

8.2. Coördinatie met andere Europese en nationale/regionale subsidie-instrumenten

TD 1 – Versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

De complementariteit en de additionaliteit van het EFRO-programma aan het bestaande instrumentarium was een expliciet uitgangspunt bij de totstandkoming van het OP.

In 2007 werd door de Vlaamse overheid een commissie o.l.v. Prof. Soete belast met de doorlichting van het innovatie-instrumentarium. In het finale rapport werd benadrukt dat het Vlaamse innovatie-instrumentarium vrij volledig is, maar tegelijk complex, versnipperd en onvoldoende gebruiksvriendelijk. Dit standpunt werd herhaald in de actualisatie van het rapport in 2012. Op basis van analyse van het bestaande instrumentarium én bestaande noden vanuit het werkveld, werd gezocht naar de 'missing links' die invulling moesten geven aan het EFRO-programma. Hieronder volgt een kort overzicht van het bestaande instrumentarium.

Instelling	Instrument
Departement EWI	Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF)
Fonds Wetenschappelijk Onderzoek	Fundamenteel onderzoek
IWT	Toegepast onderzoek / valorisatie van onderzoek
Herculesstichting	Middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek
Strategische Onderzoekscentra (SOC's)	Toegepast en strategisch veldonderzoek
Competentiepolen	Bedrijven en maatschappij ondersteunen met specifieke kennis toepassingen al dan niet voor bepaalde industriesector
Agentschap Ondernemen	Economische valorisatie van innovatie, economisch flankerend en ondersteunend beleid (Hermes), beheer EFRO-programma's
Participatie Maatschappij Vlaanderen (PMV)	Risicokapitaalfondsen en publiek-private partnerschappen, TINA
Limburgse Reconversiemaatschappij	Investeren in Limburgse speerpuntsectoren

Naar analogie met de programmaperiode 2007-2013, ligt de nadruk in het OP EFRO terug op innovatie-activiteiten rond kennisvalorisatie. De keuze voor kennisvalorisatie werd eveneens ingegeven door de vaststelling dat de verhouding tussen (fundamenteel) onderzoek en uiteindelijke marktintroductie in Europa is scheefgetrokken. Onderzoek mondt onvoldoende uit in marktintroductie. Voor de periode 2014-2020 worden specifiek demonstratieprojecten en living labs als types van kennisvalorisatie naar voor geschoven.

Het segment kennisvalorisatie vertoont potentieel het meest risico tot overlapping met de steun die wordt toegekend door IWT (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie). Naar analogie met de vorige programmaperiode, zullen de projectoproepen in afstemming met het IWT opgesteld worden met het oog op de nodige afstemming (lanceert eveneens oproepen rond demonstratie en proeftuinen o.m. zorg, ICT en elektrische voertuigen). Ook de ingediende projectvoorstellen zullen ter advies aan het IWT voorgelegd worden. Deze consultatie gebeurt structureel binnen de Technische Werkgroep.

Aangezien binnen het EFRO-kader geen ruimte wordt geboden voor onderzoek (fundamenteel of toegepast), is er geen risico tot overlap met de andere vermelde instrumenten.

Meer op ad hoc basis en afhankelijk van de specifieke invulling ervan, zal tevens aandacht worden gegeven aan de afstemming met het Nieuw Industrieel Beleid (NIB). Het NIB is gericht op de transformatie van de Vlaamse industrie naar de Fabriek van de Toekomst. Afhankelijk van de invulling die de komende jaren aan dit concept wordt gegeven (door middel van projectoproepen), kunnen er raakvlakken met het EFRO-programma ontstaan. Aangezien het Agentschap Ondernemen trekker is van het NIB / Fabriek van de Toekomst en tevens instaat voor het EFRO-programmabeheer, is onderlinge afstemming ingebed in de organisatie. Het programmasecretariaat is betrokken bij de beoordeling van NIB-projecten en vertegenwoordigers van het NIB zullen structureel betrokken worden bij de werkzaamheden van de EFRO-Technische Werkgroep.

Wat het Europese instrumentarium betreft, zal Horizon 2020, als opvolger van het zevende kaderprogramma, CIP (Competitiveness and Innovation Framework Programme) en EIT (European Institute of Innovation and Technology), meer dan het Vlaamse EFRO-programma gericht zijn op onderzoek en bijhorende infrastructuur. Het EFRO-programma focust immers niet op kennisontwikkeling, maar wel op kennisdisseminatie. Waar relevant, zal eveneens worden gewaakt over afstemming met andere instrumenten zoals het Marie Skłodowska-Curie fonds.

TD 3 – Versterken van de concurrentiekracht van kmo's

Het beleid van de Vlaamse Overheid ter ondersteuning van het concurrentievermogen van KMO's in valt binnen de bevoegdheid van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) met als voornaamste uitvoerders: departement EWI, agentschap Ondernemen, IWT en het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen.

Het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) staat in voor het beleidsvoorbereidende werk met betrekking tot deze thema's en voor de opvolging van het actieplan Ondernemerschap, dat betrekking heeft op alle Vlaamse initiatieven met betrekking tot de bevordering van ondernemerschap. Het departement was betrokken bij de voorbereiding van het operationele programma.

Het Agentschap Ondernemen staat in voor de beleidsuitvoering inzake ondernemerschapsbevorderende initiatieven. Dit doelgroepengericht beleid is uitgewerkt naar prestarters, starters, groeiers, overnemers & overlaters. Met een ander luik staat het agentschap eveneens in voor het bevorderen van een meer ondernemersvriendelijk klimaat bij voornamelijk lokale besturen. Aangezien het agentschap eveneens het EFRO-programma beheert, zijn er geregelde overlegmomenten en bestaat een structurele gegevens- en ervaringsuitwisseling. Dit gebeurde eveneens intensief in het kader van de voorbereiding van het OP, met het oog op de identificatie van specifieke domeinen en acties, complementair aan de reeds bestaande initiatieven. Verdere coördinatie doorheen de programma-uitvoering zal gebeuren door de opname van een vertegenwoordiger van deze afdeling in de Technische Werkgroep, welke adviezen rond projectoproepen en ingediende projectvoorstellen formuleert aan het Comité van Toezicht.

Samen met het IWT verzorgt het Agentschap Ondernemen het Europe Enterprise Network Vlaanderen (EEN Vlaanderen) dat als aanspreekpunt opereert naar Vlaamse ondernemingen toe, o.m. met betrekking tot het zoeken van partners voor commerciële samenwerking. Hiervoor wordt ook nauw samengewerkt en afgestemd met het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (Flanders Investment & Trade – F.I.T.). Een vertegenwoordiger van EEN Vlaanderen was eveneens betrokken bij de opmaak van het OP, met het oog op de nodige afstemming en complementariteit op het vlak van het versterken van het internationaal ondernemingsklimaat. In het EFRO 2014-2020 programma wordt daarom gefocust op specifieke deelaspecten waarop nog niet ingespeeld wordt met andere programma's of instrumenten. Verdere coördinatie doorheen de programma-uitvoering zal eveneens gebeuren door de opname van een vertegenwoordiger van het EEN Vlaanderen en het F.I.T. in de EFRO-Technische Werkgroep.

Het Programma voor de Concurrentiekracht van Ondernemingen en Kmo's (COSME) heeft tot doel de toegang tot financiering voor KMO's te vergemakkelijken, een omgeving creëren die gunstig is voor de creatie en groei van KMO's, de duurzame concurrentie van Europese bedrijven versterken en de internationalisering van KMO's ondersteunen en hun toegang tot markten verbeteren. Het Agentschap Ondernemen en het Departement EWI zijn vertegenwoordigd in de verschillende overlegorganen op Europees niveau die zorgen voor de uitrol van het COSME programma.

Deze aanwezigheid laat toe dat ten allen tijde de synergie en complementariteit tussen de acties die vanuit Europa genomen worden m.b.t. COSME en de acties die gerealiseerd worden via het Vlaamse EFRO programma voor de periode 2014-2020 bewaakt worden.

TD 4 – Ondersteunen van de omschakeling naar een koolstofarme economie

Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie kent een aantal specifieke raakvlakken met de thematische doelstelling omtrent koolstofarme economie. Zo werd in navolging van het recent gelanceerde Klimaatbeleidsplan, een Vlaams Klimaatfonds opgericht. Dit instrument kan, naast andere initiatieven, ingezet worden om het competitiviteitsverlies bij Vlaamse bedrijven te verhelpen ten gevolge van Europees of internationaal klimaatbeleid. Daarnaast werd in maart 2012 het Vlaams Energiebedrijf opgericht. Dit extern verzelfstandigd agentschap zal in de eerste plaats er voor zorgen dat overheidsgebouwen, scholen en ziekenhuizen energie kunnen besparen. In een tweede pijler zal het ook innovaties financieel stimuleren zodat de marktintroductie versneld kan worden. Tijdens het voorbereidingsproces werden een aantal overlegmomenten voorzien waarin vertegenwoordigers van het betrokken departement intensief betrokken werden bij de invulling van de thematische en specifieke doelstellingen zodat deze bepaalde niches konden opvangen of bestaande initiatieven konden verdiepen. Tijdens de programmaperiode zal er een blijvende coördinatie en betrokkenheid van de technische experts verkregen worden door de opname van een vertegenwoordiger in de Technische Werkgroep. Zo kan er blijvend gewaakt worden over de additionaliteit van de projectoproepen- en voorstellen.

Met het 'Nieuw Industrieel Beleid' focust Vlaanderen op de transformatie naar de fabriek van de toekomst en een groenere economie. Door in te zetten op samenwerking in waardeketens en clusters wenst men de transformatiecapaciteit in Vlaanderen te verhogen. Het Agentschap Ondernemen werd aangesteld als trekker van de actie 'Fabriek van de Toekomst'. Tijdens de voorbereiding van het programma werden de vertegenwoordigers geconsulteerd over de inhoud van de thematische en specifieke doelstellingen. Het programmasecretariaat wordt bovendien ook actief betrokken bij oproepen rond de 'Fabriek van de Toekomst'. De coördinatie zal tijdens de EFRO programma-uitvoering plaatsvinden door vertegenwoordigers op te nemen in de Technische Werkgroep.

(Het Agentschap Ondernemen is bevoegd voor het beheer van de kmo-portefeuille waarbij ondernemers subsidies kunnen bekomen voor onder andere technologieverkenning en strategisch advies. Vertegenwoordigers van de kmo-portefeuille werden uitgenodigd op verschillende overlegmomenten tijdens het voorbereidingsproces zodat de additionaliteit van het EFRO-programma behouden blijft.

Wat het Europese instrumentarium betreft, zal worden gewaakt over afstemming met LIFE (klimaatverandering en energie) en Horizon 2020 Horizon 2020, waarin het programma " Intelligent Energy Europe" zal opgaan vanaf 2014. Dit programma (beheerd door het Executive Agency for Competitiveness and Innovation) steunde zowel projecten inzake energie-efficiëntie, nieuwe en hernieuwbare technologieën in de transportsector als geïntegreerde projecten. Tijdens de programmaperiode 2014-2020 zal men zich in de eerste plaats focussen op de uitrol van werkende concepten, bewezen praktijken, wegwerken knelpunten

Duurzame stedelijke ontwikkeling

Het Vlaams Stedenbeleid kent twee belangrijke complementaire instrumenten, enerzijds het stedenfonds en anderzijds de stadsvernieuwing.

Met het Stedenfonds zorgt de Vlaamse overheid voor een structurele financiering van de dertien centrumsteden en van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De middelen van het Stedenfonds zijn bestemd voor: de verhoging van de leefbaarheid op stads- en wijkniveau, het tegengaan van de dualisering en de verhoging van de kwaliteit van het bestuur van de stad. Het Stedenfonds is hierdoor een belangrijk hefboominstrument van het Vlaamse Stedenbeleid. Het laat de 13 centrumsteden en de VGC toe in te spelen op bestaande en nieuwe maatschappelijke uitdagingen, die aan te grijpen en om te buigen tot sterktes voor de toekomst. Het Stedenfonds is een hefboom om onder meer

innovatieve acties op te zetten, experimentele initiatieven te laten doorgroeien en complementair versterkende acties met andere beleidsdomeinen uit te voeren. De inzet van de stedenfondsmiddelen is bevat in het strategisch meerjarenplan van de steden (vastleggingskredieten stedenfonds 2013: 141.733.000 euro)

Daarnaast verleent de Vlaamse overheid de steden eveneens subsidies voor stadsvernieuwingsprojecten:

- projectsubsidies die aangewend worden voor de concrete realisatie van een stadsvernieuwingsproject;
- conceptsubsidies die gebruikt worden voor deskundige begeleiding bij het ontwerp van een stadsvernieuwingsproject;

Stadsvernieuwingsprojecten zijn innoverende projecten die een hefboomfunctie vervullen voor een stadsdeel en de algemene leefkwaliteit van het stadsdeel wezenlijk verhogen.

De Vlaamse Regering kent de subsidies toe na advies van een multidisciplinaire jury, bestaand uit vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en externe experts. De jury omvat volgende kennisvelden: architectuur, stedelijke planning en stedenbouw, ruimtelijke ordening, sociale geografie, sociale cohesie, duurzaamheid, ecologie en milieu, sociale agogiek, mobiliteit, stedelijk management en policy, wonen, armoedebestrijding en publiek-private samenwerking. (in 2013 werd aan vier stadsvernieuwingsprojecten een projectsubsidie toegekend voor een totaal bedrag van 3.038.500 euro. Daarnaast kregen 6 steden een conceptsubsidie voor 60.000 euro).

Ten slotte dient vermeld dat de middelen van de contracten 'Duurzame stad' in het kader van het Federaal Grootstedenbeleid na 2014 worden geregionaliseerd. Het Vlaams stedenbeleid zal vanaf dan bewaken dat deze middelen en EFRO-middelen niet dubbel gebruikt worden.

Met het oog op de afstemming en synergie met het gevoerde stedenbeleid in Vlaanderen, was het Team Stedenbeleid vertegenwoordigd in de werkgroep, belast met de opmaak van het EFRO operationeel programma en werd op geregelde tijdstippen bilateraal afgestemd inzake strategie en inhoudelijke focus, evenals inzake beheersmatige aspecten. Het Team zal tevens vertegenwoordigd zijn in de Technische werkgroep, waarnaast de Vlaamse minister bevoegd voor Stedenbeleid zal vertegenwoordigd zijn in het Comité van Toezicht.

Geïntegreerde territoriale ontwikkeling

Het departement Ruimte Vlaanderen draagt in het bijzonder bij aan de operationalisering van de territoriale focus en de gebiedsgerichte benadering met een focus op de duurzame verstedelijking van Vlaanderen als geheel tot een veerkrachtige metropool op mensenmaat.

De Vlaamse regering richtte in 2012 een Cel Vlaamse en strategische Investeringsprojecten (VIP) op om initiatiefnemers van complexe projecten proactief te begeleiden. De inzet is op vooroverleg, bemiddeling en geïntegreerde (effecten)afweging. Het departement Ruimte Vlaanderen trekt deze methodiek door naar andere realisatiegerichte planningsprocessen om een geïntegreerde afweging te garanderen en zo maximaal de sectorale belangen en maatschappelijke vragen af te stemmen. Het departement zet eigen subsidie-instrumenten in om territoriale win-win's en synergiën te realiseren van aan gebieden gekoppelde financiële middelen en beleidsinitiatieven: subsidies voor strategische ruimtelijke projecten, activeringsprojecten, grond- en pandenbeleid. Het gaat over subsidies voor proceskosten op projectniveau om een gebiedsgerichte aanpak en geïntegreerde territoriale ontwikkeling te faciliteren met een optimale inzet van de beschikbare middelen voor implementatie (koppeling van Vlaamse sectorale middelen en Europese middelen).

8.3. Coördinatie met Europese Territoriale Samenwerkingsprogramma's (ETS)

In het kader van de voorbereiding van de programmaperiode werd inhoudelijk uitgegaan van één geïntegreerde strategie voor beide doelstellingen van het Cohesiebeleid. De ETS-programma's worden beschouwd als een versterkend instrument ten aanzien van het Vlaams EFRO-programma "Investerings in groei en werkgelegenheid". Dit houdt in dat door Vlaanderen, in het kader van de besprekingen met de andere betrokken Lidstaten, prioritair werd uitgegaan van de aansluiting bij de

thematische doelstellingen van het EFRO-programma Vlaanderen, met dien verstande dat bijkomend gefocust wordt op de meerwaarde van samenwerking rond deze prioriteiten.

Dit betreft bijgevolg in de eerste plaats het stimuleren van technologische ontwikkeling en innovatie, het versterken van het concurrentievermogen van KMO's en het bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie. Daarbij aansluitend worden eveneens, afhankelijk van de specifieke kenmerken en behoeften van het betrokken programmagebied, duurzaam transport (en logistiek), bescherming van het leefmilieu en aanpassing aan klimaatverandering als belangrijke terreinen voor samenwerking beschouwd. De precieze inhoudelijke invulling van de verschillende programma's heeft het voorwerp uitgemaakt van besprekingen met de betrokken lidstaten, waarbij in zeer belangrijke mate wordt ingespeeld op de voormelde kernthema's en tevens voldoende ruimte wordt geboden voor de aangehaalde complementaire thema's.

Ter voorbereiding van de ETS - programma's werd tevens een ambtelijke werkgroep opgezet met vertegenwoordigers van de inhoudelijk meest relevante beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. De werkgroep wordt getrokken door het Agentschap Ondernemen. Ook de ambtelijke trekkers voor de werkgroepen, belast met de opstelling van de OP's ESF, ELFPO, EFZMV, maken deel uit van de werkgroep. Op deze wijze is enerzijds coördinatie verzekerd met deze programma's en anderzijds ook met Vlaamse beleid op het vlak van onderzoek en ontwikkeling, leefmilieu, energie, transport en logistiek, territoriale ontwikkeling,...

Het Agentschap Ondernemen (Entiteit Europa Economie) staat, naast het beheer van het OP EFRO Vlaanderen, tevens in voor de coördinatie van de opmaak en opvolging van de ETS-programma's waarin Vlaanderen participeert. (vertegenwoordiging in Stuurgroepen en Comités van Toezicht), hetgeen een globaal overzicht over alle programma's verzekert, ondersteund door gemeenschappelijke overleg- en coördinatiemechanismen binnen het agentschap.

DEEL 9 – Ex antevoorwaarden

9.1. Ex-antevoorwaarden

Tabel 24: Toepasselijke ex ante voorwaarden en beoordeling of daaraan is voldaan

Ex ante voorwaarde	Prioritaire assen waarop de voorwaarde van toepassing is	Ex ante voorwaarde voldaan (ja/nee/deels)	Criteria	Aan Criteria voldaan (ja/Nee)	Referentie (verwijzing naar strategieën, rechtshandleiding(en) of andere relevante documenten, inclusief verwijzingen naar de betrokken delen, artikelen of alinea's met links naar websites of toegang tot de volledige tekst)	Toelichting
1.1. Onderzoek en innovatie: het bestaan van een nationale of regionale strategie voor slimme specialisatie in overeenstemming met het nationale hervormingsprogramma teneinde private uitgaven voor onderzoek en innovatie te mobiliseren; de kenmerken van de strategie moeten overeenkomen met die van	1. Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	Ja	<ul style="list-style-type: none"> - Er bestaat een nationale of regionale strategie voor slimme specialisatie die: <ul style="list-style-type: none"> - is gebaseerd op een SWOT (of gelijkaardige) analyse om de middelen geconcentreerd in te zetten op een beperkt aantal prioriteiten voor onderzoek en innovatie; - maatregelen beschrijft om private O&TO -investeringen te stimuleren; - eencontrolemechanisme omvat. - Er is een kader vastgesteld met de voor onderzoek en innovatie beschikbare begrotingsmiddelen 	Ja	<p>Conceptnota 'Innovatiecentrum Vlaanderen'</p> <p>Witboek Nieuw Industrieel Beleid; http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/wat-doen-we/programmas-subsidies/industrieel-beleid/nieuw-industrieel-beleid</p> <p>Conceptnota 'Een slimme specialisatie voor een gericht clusterbeleid' http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/nieuws/conceptnota-slimme-specialisatiestrategie-voor-gericht-clusterbeleid</p> <p>'Slimme Specialisatie in Vlaanderen: naar een strategisch regionaal en sub regionaal beleid' http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/wat-doen-we/programmas-subsidies/industrieel-beleid</p>	<p>De Vlaamse Regionale Innovatie Strategie (RIS3) geeft op volgende wijze invulling aan de vervullingscriteria:</p> <p><u>Concentratie op beperkt aantal prioriteiten o.b.v. SWOT:</u></p> <p>In de beleidsdocumenten 'Een slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid' en 'Strategic Policy Framework for Smart Specialisation' werd een procesmatige invulling gegeven aan het concept "Slimme specialisatie". Er werden een achttal clusterdomeinen geïdentificeerd waarin speerpuntclusters ontwikkeld kunnen worden. Deze domeinen zijn in lijn met de prioriteiten die door het VRWI (speerpuntdomeinen – 2006) werden vastgesteld, de innovatieknooppunten en de verwijzingen naar domeinen in de beleidsnota 2014-2019 - Werk, Economie, Wetenschap en Het betreft de volgende 8 clusterdomeinen: duurzame chemie, gespecialiseerde maakindustrie, gepersonaliseerde gezondheidszorg,</p>

<p>goed functionerende nationale of regionale O&I-systemen</p>				<p>beleid/slimme-specialisatie</p> <p>Rapport Soete 2012 (rapport over de besteding van het Vlaamse innovatie-instrumentarium)</p> <p>http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/beleid/beleidsdocumentatie</p>	<p>gespecialiseerde logistiek, gespecialiseerde agro-food, geïntegreerde bouw-milieu-energie cluster, smart systems, en creatieve industrieën en diensten. <u>Maatregelen om private investeringen te stimuleren:</u></p> <p>Het Vlaamse beleid legt een sterke focus op een voorwaardenscheppend ondernemersbeleid (met focus op kmo's).</p> <p>PMV (Participatiemaatschappij Vlaanderen) richt zich op specifieke financieringsnoden veroorzaakt door marktfalen. Tevens kan worden verwezen naar het TINA-fonds (Transformatie, Innovatie en Acceleratie Fonds) dat wordt gebruikt als hefboom voor de transformatie van de industrie door innovatie. Met het TINA-fonds staat de Vlaamse overheid open voor initiatieven vanuit de ondernemingen en voorziet ze in de nodige fondsen die een rol kunnen spelen in de economische valorisatie.</p> <p>De initiatieven in de schoot van het NIB hebben eveneens een sterke focus op het stimuleren van private investeringen. Ondermeer via de roadmapping methodologie wordt onderlinge afstemming en het aangaan van consortia gestimuleerd. Binnen de geïdentificeerde clusterdomeinen worden speerpuntclusters uitgebouwd met sterke betrokkenheid en participatie van private initiatieven. Projectoproepen in die zin zijn dan ook vaak expliciet gericht naar (consortia van) private ondernemingen. Ook de samenwerking tussen kennisinstellingen en private ondernemingen</p>
--	--	--	--	---	--

						<p>wordt gestimuleerd. Dit uit zich in creatie van spin offs en het feit dat in 2012 16,7% van de O&O-uitgaven in het hoger onderwijs gefinancierd werden door de private sector. In de legislatuur 2014-2019 zal dit verder gestimuleerd worden (Beleidsnota 2014-2019 , p. 21): “Bij grote ondernemingen en andere O&O-kennisintensieve ondernemingen is het cruciaal dat elke overheidseuro zorgt voor een multiplicatoreffect onder de vorm van additionele private investeringen. (...) Samenwerking met kmo's is hierbij eerder norm dan uitzondering”. <u>Controlemechanismen</u></p> <p>Wat het monitoringsysteem betreft, worden in de conceptnota ‘Een slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid’ een aantal criteria geïdentificeerd die belangrijk zijn bij het beoordelen van een roadmap en een speerpuntcluster (waaronder de voorziene monitoring). Op ruimer niveau werd het ViA onderverdeeld in 337 sleutelprojecten. Aan deze sleutelprojecten werden specifieke (jaarlijkse) doelstellingen gekoppeld. Deze worden halfjaarlijks gemonitord.</p> <p><u>Kader met voor onderzoek en innovatie beschikbare begrotingsmiddelen</u></p> <p>De Vlaamse overheid hanteert budgetten op jaarbasis. De voorziene budgetten 2014 voor het wetenschapsbeleid werden overgemaakt door het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie. Dit overzicht is onderverdeeld volgens</p>
--	--	--	--	--	--	---

						beleidsdomein en volgens type (O&O, O&V, W&T). Dit overzicht met bijkomende toelichting werd opgenomen in een document in bijlage.
1.2 Infrastructuur voor onderzoek en innovatie. Het bestaan van een meerjarenplan voor het op de begroting opnemen en prioriteren van investeringen	1 Versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	Ja	Er is een indicatief meerjarenplan vastgesteld voor het op de begroting opnemen en prioriteren van investeringen in verband met Unieprioriteiten en, in voorkomend geval, het Europees strategieforum voor onderzoeksinfrastructuren (ESFRI)	Ja	http://www.herculesstichting.be/bijzondere_opdracht/ESFRI/index.php	<p>Vlaanderen beschikt over een prioriteitenlijst ("roadmap") voor de Vlaamse deelname aan ESFRI-infrastructuren. In 2011 besliste de Vlaamse Regering om lid te worden van de Europese consortia voor de bouw en exploitatie van vijf ESFRI-projecten. In 2012 werden nog 12 ESFRI-projecten geïdentificeerd. Sinds 2012 wordt aan de Herculesstichting een specifieke dotatie toegekend voor de financiering van de Vlaamse deelname aan ESFRI-projecten. Op die manier beschikt Vlaanderen over een structureel financieringskader voor de deelname aan ESFRI-projecten.</p> <p>De huidige invulling van dit structureel financieringskader is als volgt: voor ICOS, LifeWatch, ESS en SHARE wordt 3,5 miljoen euro per jaar voorzien. Investerings in het Vlaams Supercomputing Centrum (4 miljoen euro in 20104) kunnen eveneens bijdragen in PRACE, waar België sinds 2012 lid van is.</p> <p>Daarnaast zijn voor een aantal andere ESFRI's ook middelen voorzien om een (beperkte) deelname te financieren (.nog geen beslissing genomen door de Vlaamse regering), . Het gaat daarbij om volgende projecten: INSTRUCT (3</p>

						miljoen euro), EMBRC: 1 miljoen euro), ANAEE (3.2 miljoen euro), DARIAH (300 000 euro) EuroBioImaging (2.5 miljoen euro)
3.1 Er zijn specifieke acties uitgevoerd om de bevordering van het ondernemerschap te ondersteunen met inachtneming van de 'Small Business Act' (SBA).	2. Vergroting van de concurrentiekracht van kmo's.	Ja	<p>maatregelen zijn opgesteld met als doel om de tijd en de kosten van en de benodigde tijd voor de oprichting van ondernemingen te beperken, met inachtneming van de doelstellingen van de SBA;</p> <p>maatregelen zijn opgesteld met als doel om de tijd die een onderneming nodig heeft om voor het uitvoeren van een specifieke activiteit een vergunning te verkrijgen, terug te brengen, met inachtneming van de doelstellingen van de SBA;</p> <p>een mechanisme is opgesteld om de implementatie van de opgezette SBA-maatregelen op te volgen en de impact ervan op kmo's in te schatten.</p>	Ja	<p>Duur en kostprijs voor het opzetten van een onderneming (enkel gemeten op Belgisch niveau)</p> <p>http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/files/2012-country-fiches_en.pdf;</p> <p>Wat de kostprijs betreft, omvat deze naast notariskosten en de inschrijving bij één van de erkende ondernemingsloketten voornamelijk de kost voor de publicatie in het Belgisch Staatsblad. Deze worden op Belgisch (federaal) niveau bepaald.</p> <p>Afhankelijk van het type activiteit wordt een vergunning verkregen op federaal, regionaal of lokaal niveau. Op het Vlaams niveau wordt elke beleidsmaatregel verplicht onderworpen aan een regulerings- impactanalyse (RIA) die de positieve en negatieve effecten van beleidsopties afweegt:</p> <p>http://www.bestuurszaken.be/reguleringsimpactanalyse-ria.</p>	<p>Via een aantal initiatieven op verschillende bestuursniveaus werden reeds heel wat inspanningen geleverd en maatregelen genomen die de tijd en kosten gepaard gaande met de oprichting van een onderneming, verlagen. Zo komt België volgens de meest recente gegevens uit op anderhalve dag die nodig is om een onderneming op te richten. Hiermee wordt ruim onder het EU-gemiddelde gescoord en wordt eveneens rekening gehouden met de bepalingen uit de Small Business Act. Mede door de omzetting van de Europese dienstenrichtlijn waarbij de erkende ondernemingsloketten de rol van 'eenloket' opnemen, werd ook de tijd voor het verkrijgen van vergunningen de voorbije jaren reeds teruggedrongen. Ook met het mogelijk maken en initiëren van verschillende initiatieven op vlak van digitalisering van de dienstverlening op (sub) regionaal niveau, draagt Vlaanderen hiertoe in sterke mate bij.</p> <p>Het Vlaamse EFRO 2014-2020 programma wil via de specifieke doelstelling 'Bevorderen van een ondernemingsvriendelijk klimaat bij lokale en provinciale besturen' verder deze doelstellingen verwezenlijken door lokale en provinciale besturen blijvend aan te zetten volop gebruik te maken van</p>

				<p>Een kmo-test in het kader hiervan is mogelijk. Vanaf 2014 zal de RIA worden uitgebreid met een impact analyse naar ondernemingen toe. Bovendien bevordert de Vlaamse Overheid sinds 2008 een meer ondernemingsgerichte dienstverlening bij lokale overheden via het Actieplan Ondernemingsvriendelijke Gemeente</p> <p>http://www.agentschapondernemen.be/artikel/wat-het-actieplan-ondernemingsvriendelijke-gemeente</p> <p>Voor de opvolging van de implementatie van de opgezette SBA-maatregelen werd op federaal niveau Mevr. Colin-Lefebvre (KMO-beleid – FOD Economie) aangeduid als KMO gezant voor België. Op regelde tijdstippen zitten de federale overheid en de gewesten (regionaal niveau) samen ter opvolging van de SBA-maatregelen en ter ondersteuning van de KMO gezant voor Vlaanderen gebeurt dit door het Agentschap Ondernemen.</p> <p>http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/sme-envoy/national-sme-envoys/</p>	<p>de mogelijkheden die e-government biedt en de positieve resultaten die hiermee bereikt worden inzake dienstverlening naar ondernemingen toe.</p>
--	--	--	--	---	---

<p>4.1. Er zijn acties ondernomen ter bevordering van kosteneffectieve verbeteringen van energie-efficiëntie bij het eindgebruik en rendabele investeringen in energie-efficiëntie te bevorderen bij de bouw of renovatie van gebouwen.</p>	<p>3. Ondersteunen van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken</p>	<p>Ja</p>	<p>Bepalingen die minimum vereisten garanderen inzake energieprestaties van gebouwen, overeenkomstig artikel 3, artikel 4 en artikel 5 van de richtlijn 2010/31/EU.</p> <p>Noodzakelijke bepalingen voor de inrichting van een certificatiesysteem van energieprestaties van gebouwen, overeenkomstig artikel 11 van de richtlijn 2010/31/EU</p> <p>Bepalingen die strategische planning inzake energie efficiëntie verzekeren, overeenkomstig artikel 3 van de richtlijn 2012/27/EU</p> <p>Bepalingen, overeenkomstig artikel 13 van de richtlijn 2006/32/EC inzake energie-efficiëntie bij eindgebruik en energiediensten, die de finale klant verzekeren van de voorziening van individuele meters, zolang dit technisch mogelijk en financieel proportioneel is in relatie tot de mogelijke energiebesparingen.</p>	<p>Ja</p>	<p>Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid</p> <p>http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2009050827&table_name=wet</p> <p>Besluit van de Vlaams regering houdende algemene bepalingen over het energiebeleid (19 november 2010)</p> <p>http://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1019755.html</p> <p>Ministerieel besluit houdende aanpassing van de regelgeving inzake het energiebeleid (1 december 2010)</p> <p>http://navigator.emis.vito.be/minavconsult/plainWettekstServlet?wettekstId=36564&lang=nl</p> <p>Notification of the indicative national energy efficiency target 2020 for Belgium According to the requirements of the Energy Efficiency Directive 2012/27/EU</p> <p>http://ec.europa.eu/energy/efficiency/eed/doc/reporting/2013/b_e_2013report_en.pdf</p> <p>Tweede Nationaal Energie Efficiëntie Actieplan België</p> <p>http://ec.europa.eu/energy/efficiency/end-use_en.htm</p>	<p>De energieprestatieregelgeving is opgenomen in het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het Energiebesluit van 19 november 2010.</p> <p>In het energiedecreet werden de eerste vier verplichtingen van de Europese richtlijn omgezet en bevat tevens de uitvoerings- en handhavingsmaatregelen.</p> <p>Het Energiebesluit geeft uitvoering aan de methode waarmee de energieprestatie wordt berekend; de eisen op het vlak van energieprestaties en het binnenklimaat van gebouwen; de uitzonderingen, afwijkingen en vrijstellingen eigen aan bepaalde gebouwen of werkzaamheden; de effectieve invoeringsdatum van de energieprestatieregelgeving.</p> <p>België heeft de doelstellingen overeenkomstig artikel 3 van de richtlijn 2012/27/ EU gecommuniceerd via 'Notification of the indicative national energy efficiency target 2020' (2013/06/17). Deze notificatie vormt de bekrachtiging van de doelstellingen opgenomen in het Belgische nationaal hervormingsprogramma 2013.</p> <p>De energie- efficiëntie richtlijn wordt uitgevoerd door het Nationaal Energie-Efficiëntie Actieplan België. Een derde actieplan moet worden ingediend tegen 30 april 2014. Dit actieplan is momenteel in voorbereiding.</p> <p>De omzetting van de richtlijn 2006/32/EC vond plaats in het Energiedecreet van 8 mei 2009.</p>
---	--	------------------	---	------------------	--	---

					<p>Decreet houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid</p> <p>http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2009050827&table_name=wet</p>	
4.3 Er zijn acties ondernomen ter bevordering van de productie en de distributie van hernieuwbare energiebronnen	3.Ondersteunen van de overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken	Ja	<p>Transparante steunregelingen, prioriteit in grid toegang of gegarandeerde toegang en prioriteit in dispatching, alsook standaardregels voor het dragen en verdelen van de technische kosten voor de publieke aanpassingen, overeenkomstig artikel 14 (1), artikel 16 (2) en 16 (3) van de richtlijn 2009/28/EC</p> <p>Een lidstaat heeft een nationaal actieplan hernieuwbare energie aangenomen, overeenkomstig artikel 4 van de richtlijn 2009/28/EC</p>	Ja	<p>Decreet houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid (8 mei 2009)</p> <p>http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2009050827&table_name=wet</p> <p>Besluit van de Vlaams regering houdende algemene bepalingen over het energiebeleid (19 november 2010)</p> <p>http://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1019755.html</p> <p>Nationaal actieplan voor hernieuwbare energie</p> <p>economie.fgov.be/nl/binaries/NREAP-BE-v25_NL_tcm325-112992.pdf</p>	<p>De nodige verplichtingen werden omgezet in het Energiedecreet van 8 mei 2009 en in het Energiebesluit van 19 november 2010.</p> <p>Daarnaast werden de verplichtingen van artikel 14 (1) en artikel 16 (2) en (3) besproken in het Nationaal actieplan voor hernieuwbare energie (p. 33-51).</p> <p>Een nationaal actieplan voor Hernieuwbare energie verscheen in november 2010.</p>
Het bestaan van bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en toepassing van	1.Bestrijding van discriminatie		Regelingen in overeenstemming met het institutionele en wettelijke kader van lidstaten voor de betrokkenheid van organen die verantwoordelijk zijn voor de bevordering van de gelijke behandeling		<p>De Antidiscriminatiewet van 10 mei 2007</p> <p>http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2007051035&</p>	De wet van 10 mei 2007 verbiedt discriminatie op grond van volgende beschermde criteria: leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat,

<p>Uniewetgeving en -beleid inzake anti-discriminatie op het vlak van de ESI-fondsen.</p>			<p>van iedereen in de hele voorbereidings- en uitvoeringsfase van programma's, met inbegrip van het geven van advies over gelijkheid bij aan het ESI-fonds gelieerde activiteiten;</p> <p>Regelingen voor opleidingen voor het personeel van de instanties die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de ESI-fondsen op het vlak van Uniewetgeving en -beleid inzake anti-discriminatie.</p>	<p>table name=wet Vlaams decreet van 10 juli 2008: houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijke behandelingsbeleid http://www.gelijkekansen.be/Hetbeleid/Wetgeving/GKGBdecreet.aspx Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR) http://www.diversiteit.be/GelijkeKanseninVlaanderen http://www.gelijkekansen.be http://www.diversiteit.be/</p>	<p>geboorte, vermogen, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheids-toestand, een fysieke of genetische eigenschap, en sociale afkomst.</p> <p>Dit decreet schept een kader voor het Vlaamse gelijkheidsbeleid. Daarnaast creëert het decreet een algemeen kader voor de bestrijding van discriminatie met betrekking tot de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest. Met de invoering van het Vlaams decreet is discriminatie op alle Vlaamse beleidsdomeinen voortaan ook verboden.</p> <p>Volgens de antidiscriminatiewet heeft het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR) als opdracht <i>“het bevorderen van de gelijkheid van kansen en het bestrijden van elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van: nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming; leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, politieke overtuiging, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een fysieke of genetische eigenschap, en sociale afkomst.”</i></p> <p>Gelijke Kansen in Vlaanderen is het team binnen de Vlaamse overheid die het Vlaamse gelijke-kansen-beleid mee voorbereidt, uitvoert, evalueert en</p>
---	--	--	---	--	---

						<p>coördineert.</p> <p>De hoofdopdrachten bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verzamelen van kennis over gelijke kansen, financieren van gerichte studies en signaleren van mogelijkheden om het Vlaamse gelijke kansenbeleid verder uit te bouwen. -uitvoeren van het gelijke kansenbeleid van de bevoegde minister door bijvoorbeeld campagnes te voeren, subsidies te verlenen, een wettelijk kader te creëren of specifieke initiatieven uit te bouwen. -ontwikkelen van gerichte indicatoren die toelaten de vooruitgang van het beleid te meten. <p>Het team coördineert via de toepassing van de open coördinatiemethode de gelijke kanseninitiatieven van de andere Vlaamse departementen en agent -schappen.</p>
Het bestaan van bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en toepassing van Uniewetgeving en -beleid inzake gendergelijkheid op het vlak van de ESI-fondsen.	2. Geslacht	Ja	<p>Regelingen in overeenstemming met het institutionele en wettelijke kader van lidstaten voor de betrokkenheid van organen die verantwoordelijk zijn voor gendergelijkheid in de hele voorbereidings- en uitvoeringsfase van programma's, met inbegrip van het geven van advies over gendergelijkheid bij aan het ESI-fonds gelieerde activiteiten;</p> <p>Regelingen voor opleidingen voor het personeel van de instanties die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de ESI-fondsen op het vlak van Uniewetgeving en -beleid inzake</p>	Ja	<p>Artikels 10 en 11bis van de Belgische grondwet http://www.senate.be/doc/const_nl.html</p> <p>De wet gendermainstreaming van 12 januari 2007 http://igvm-iefh.belgium.be/nl/actiedomein/en/gender_mainstreaming/wetgeving/</p> <p>Vlaams decreet van 10 juli 2008: houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijke behandelingsbeleid</p>	<p>In België garanderen de artikels 10 en 11bis van de Belgische grondwet de gelijkheid van vrouwen en mannen en met name de gelijke uitoefening van hun rechten en vrijheden.</p> <p>Op 12 januari 2007 heeft België een wet aangenomen die het integreren van de genderdimensie in alle Belgische federale beleidsstructuren verplicht, om gendergelijkheid te bevorderen. In het regeerakkoord van 1 december 2011 belooft de regering er op toe te zien dat deze wet wordt uitgevoerd.</p> <p>Sinds 2005 hanteert de Vlaamse regering</p>

			<p>gendergelijkheid en gendermainstreaming.</p>	<p>http://www.gelijkekansen.be/Hetbeleid/Wetgeving/GKGBdecreet.aspx Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen http://igvm.belgium.be Gelijke Kansen in Vlaanderen http://www.gelijkekansen.be</p>	<p>een open coördinatiemethode (OCM) om een gelijkekansen perspectief (op vlak van o.m. gender) in alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen te integreren. De OCM is sinds 2008 decretaal verankerd en houdt in: gezamenlijk vastleggen van doelstellingen door alle Vlaamse ministers en een eigen verantwoordelijkheid voor elk beleidsdomein in de wijze waarop die doelstellingen gerealiseerd worden.</p> <p>Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen wordt door de wet van 12 januari 2007 belast met “de begeleiding en de ondersteuning van het proces van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen, maatregelen en acties van de federale overheid”.</p> <p>Gelijke Kansen in Vlaanderen is het team binnen de Vlaamse overheid die het Vlaamse gelijke-kansen-beleid mee voorbereidt, uitvoert, evalueert en coördineert.</p>
--	--	--	---	--	--

<p>Het bestaan van bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en toepassing van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCPRD) op het vlak van de ESI-fondsen in overeenstemming met Besluit 2010/48/EG van de Raad (1).</p>	<p>3. Personen met een handicap</p>	<p>Ja</p>	<p>Regelingen in overeenstemming met het institutionele en wettelijke kader van lidstaten voor de raadpleging en betrokkenheid van organen die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van de rechten van personen met een handicap of representatieve organisaties van personen met een handicap en andere relevante belanghebbenden in de hele voorbereidings- en uitvoeringsfase van programma's;</p> <p>Regelingen voor opleidingen voor het personeel van de instanties die betrokken zijn bij het beheer van en de controle op de ESI-fondsen op het vlak van geldende uniale en nationale wetgeving en beleid inzake handicaps, met inbegrip van toegankelijkheid en de praktische toepassing van het UNCPRD, als weergegeven in uniale en nationale wetgeving in voorkomend geval;</p> <p>Regelingen voor het toezicht op de uitvoering van artikel 9 van het UNCPRD in verband met de ESI- fondsen in de hele voorbereidings- en uitvoeringsfase van de programma's.</p>	<p>Ja</p>	<p>Implementatie van het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een Handicap: Eerste periodiek verslag van België, juli 2011</p> <p>http://www.socialsecurity.fgov.be/docs/uncrpd/UNCPRD%20-%20Rapport%20BE.PDF</p> <p>Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding http://www.diversiteit.be/ Gelijke Kansen in Vlaanderen http://www.gelijkekansen.be De gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid http://www.toegankelijkgebouw.be/LinkClick.aspx?fileticket=4D4A5A6449355A384134493D&tabid=328&stats=false www.toegankelijkgebouw.be Gelijke Kansen in Vlaanderen http://www.gelijkekansen.be</p>	<p>België ondertekende het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap op 30 maart 2007 en ratificeerde het op 2 juli 2009. Het verdrag trad op 1 augustus 2009 in België in werking.</p> <p>België diende in juli 2011 zijn eerste periodieke rapport in bij het Comité inzake de rechten van personen met een handicap van de VN. Dit rapport werd geschreven op basis van bijdragen van alle federale en gefedereerde entiteiten van ons land. Het geeft een overzicht van de maatregelen die België tot nu toe heeft genomen om de rechten van personen met een handicap te verwezenlijken.</p> <p>Op de interministeriële conferentie van 12 juli 2011 hebben de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten beslist om het mandaat tot oprichting en uitbouw van de onafhankelijke instantie toe te vertrouwen aan het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Deze onafhankelijke overheidsinstelling is krachtens de Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie sinds 2003 bevoegd voor materies die verband houden met handicap. Om die opdracht zo goed mogelijk te vervullen, heeft het Centrum binnen haar werking een speciale dienst en een daarmee samenhangende begeleidingscommissie opgericht. De begeleidingscommissie verzekert de vertegenwoordiging en de participatie van het maatschappelijk</p>
---	-------------------------------------	------------------	---	------------------	--	--

						<p>middenveld. Ze telt 23 leden (11 Nederlandstaligen, 11 Franstaligen en 1 Duitstalige). Die zijn afkomstig uit de verenigingen van personen met een handicap, de academische wereld, sociale partners en zijn afgevaardigd voor hun kennis van, hun ervaring met en hun belangstelling voor rechten van mensen met een handicap. De commissie keurt het strategisch driejarenplan en de jaaractieplannen goed en steunt de werking van de dienst.</p> <p>Gelijke Kansen in Vlaanderen is het team binnen de Vlaamse overheid die het Vlaamse gelijkheidskansenbeleid mee voorbereidt, uitvoert, evalueert en coördineert</p>
<p>Het bestaan van regelingen voor de effectieve toepassing van de Uniewetgeving inzake overheidsopdrachten op het vlak van de ESI-fondsen.</p>	<p>4. Overheidsopdrachten</p>	<p>Ja</p>	<p>Regelingen voor de effectieve toepassing van Unievoorschriften inzake overheidsopdrachten middels gepaste mechanismen;</p> <p>Regelingen ter waarborging van transparante gunningsprocedures voor contracten;</p> <p>Regelingen voor opleiding en informatieverbreiding ten behoeve van personeel dat bij de uitvoering van de ESI-fondsen betrokken is;</p> <p>Regelingen ter waarborging van de administratieve capaciteit voor de uitvoering en toepassing van de Unievoorschriften inzake overheidsopdrachten.</p>	<p>Ja</p>	<p>http://www.bestuurszaken.be/overheidsopdrachten</p> <p>http://16procurement.be/nl/content/wetgeving</p>	<p>Bij de uitvoering van het OP zal de EU-regelgeving inzake overheidsopdrachten dienen te worden gerespecteerd, in het bijzonder: (i) Richtlijnen 2004/18/EC en 2004/17/EC, (ii) Richtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU na omzetting in nationale wetgeving (iii) Richtlijnen 89/665/EEC en 92/13/EEC, (iv) de Algemene principes inzake overheidsopdrachten, opgenomen in het Verdrag inzake de werking van de EU.</p> <p>Indien de wet op de overheidsopdrachten van toepassing is, wordt een checklist overheidsopdrachten ingevuld. Deze checklist is cumulatief van karakter en wordt stelselmatig aangevuld met de gegunde opdrachten naargelang het project vordert. De controle betreft niet</p>

						<p>enkel de wijze waarop de opdrachten gegund werden, maar ook of de volledige procedure correct werd toegepast. Naarmate opdrachten beëindigd worden, wordt gecontroleerd of de concrete realisatie van de opdracht overeenstemt met de oorspronkelijke gunning.</p> <p>Indien inbreuken op de nationale of Europese wetgeving inzake overheidsopdrachten worden vastgesteld, worden financiële correcties uitgevoerd die naargelang de ernst van de inbreuk kunnen oplopen tot 100%. Om een uniform systeem van correcties te kunnen garanderen, werden de meest voorkomende inbreuken en bijhorende financiële correcties opgenomen in een standaardoverzicht. Alle overheidsopdrachten worden eveneens in een elektronische toepassing ingebracht.</p> <p>De afdeling Overheidsopdrachten, behorend tot het beleidsdomein bestuurszaken van de Vlaamse Overheid, treedt op als interne expert entiteit voor de kennisverspreiding rond overheidsopdrachten. Ze organiseert op geregelde tijdstippen infosessies rond de regelgeving inzake overheidsopdrachten.</p> <p>Op de website zijn actuele versies van de regelgeving terug te vinden; handleidingen zoals de initiatietekst en het gunningdraaiboek; toelichtingen bij specifieke onderwerpen zoals in-house en bewaartermijnen; modellen die gebruikt worden bij de gunning en uitvoering van</p>
--	--	--	--	--	--	--

						opdrachten; specifieke informatie over de thema's e-procurement en duurzame overheidsopdrachten.
Het bestaan van regelingen voor de effectieve toepassing van de Unievoorschriften inzake staatssteun op het vlak van de ESI-fondsen.	5. Staatssteun	Ja	Regelingen voor de effectieve toepassing van de Unievoorschriften inzake staatssteun;	Ja	http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2007011934 http://fb.vonet.be/nlapps/docs/default.asp?fid=1354	<p>In Vlaanderen bestaat geen coördinerende staatssteuninstantie met bindende bevoegdheden. Elk Departement, Agentschap of entiteit is zelf verantwoordelijk voor het correct naleven van de staatssteunregels.</p> <p>Wat het EFRO betreft maakt de naleving van de staatssteunregelgeving een belangrijk onderdeel uit van de beoordeling en selectie van projectvoorstellen enerzijds en de verschillende controles anderzijds. Dit gebeurt op basis van de (goede) praktijken en procedures van de voorgaande programmaperiodes, welke reeds het voorwerp uitmaakten van verschillende systeemaudits.</p> <p>Projectbeoordeling en -goedkeuring:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projectvoorstellen kunnen worden ingediend in het kader van projectoproepen. Bij de opmaak van de oproepen wordt de conformiteit met de staatssteunregels nagegaan door de EFRO-personeelsleden en worden potentiële promotoren gewezen op de noodzakelijke naleving van de regelgeving. - de conformiteit met de staatssteunregels wordt voor de ingediende projectvoorstellen nagegaan door de personeelsleden van de EFRO – entiteit (programmasecretariaat) aan de hand van een staatsteuntoets en op basis van de praktische gids

						<p>inzake subsidiabiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - hierbij kan beroep tevens worden gedaan op een expert staatssteun van het Agentschap Ondernemen die ter beschikking staat van de EFRO-entiteit voor gespecialiseerd advies (o.m. complexe dossiers en aanmeldingen) en het verstrekken van opleiding. Deze expert maakt actief deel uit van een Europees (informeel) netwerk van staatssteun-experten uit nationale/ regionale administraties waardoor de informatie uit het expertennetwerk eveneens gedeeld wordt met het personeel betrokken bij de implementatie van de fondsen. - daarbij kan worden gebruik gemaakt van de kruispuntdatabank (financiële informatie) en het Europese Arachne-systeem (daarnaast ontwikkelt de Vlaamse overheid momenteel een systeem MAGDA – Maximale gegevensdeling tussen Administraties/applicaties, waarbij financiële gegevens zullen uitgewisseld worden). Deze informatie kan worden gebruikt om na te gaan of de betrokken organisatie in aanmerking komt voor steun (Deggendorf, onderneming in moeilijkheden, cumulatie). - voor deze nieuwe programma-periode werd tevens een “Besluit van de Vlaamse regering betreffende steun aan projecten in het kader van het EFRO, het ESF, het EGF het FAMI”, opgesteld (waarvoor de goedkeuringsprocedure loopt en de
--	--	--	--	--	--	---

						<p>finale goedkeuring wordt verwacht in jan/febr. 2015). Hierdoor krijgt het Comité van Toezicht de machtiging om alle steun in het kader van het OP 2014-2020 te toetsen aan de regelgeving. Er zal enkel staatssteun worden verleend nadat werd nagegaan dat dit kan overeenkomstig de GBER, de-minimis, SGEI of na aanmelding bij de EC.</p> <ul style="list-style-type: none"> - na goedkeuring van een project, wordt een overeenkomst afgesloten tussen de beheersautoriteit en de projectverantwoordelijke waarin deze zich ertoe verbindt om, in het kader van de uitvoering van het EFRO-project, de Europese verordeningen en gedragsbepalingen in verband met de Structuurfondsen, in het bijzonder inzake mededinging en staatssteun, na te leven <p>Controles/audits:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de conformiteit met de regelgeving inzake staatssteun wordt ook nagegaan voor alle goedgekeurde projecten in het kader van de eerstelijnscontrole (on desk – controle door de EFRO-personeelsleden + controle ter plaatse op basis van risico-analyse door de Afdeling Inspectie en Ondersteuning) aan de hand van een checklist; <p>ook de Auditautoriteit (Inspectie van Financiën) ziet in het kader van de tweedelijnscontrole en systeemaudits toe op de correcte</p>
--	--	--	--	--	--	---

						<p>toepassing van de staatssteunregelgeving (eigen checklists).). Deze audits worden jaarlijks verricht, waarbij steekproefsgewijs een 30-tal projecten worden gecontroleerd.</p> <p>Voor de eventuele terugvordering van toegekende steun kan beroep gedaan worden op de Centrale Invorderingscel. De CIC werd opgericht bij de decreten van 22 februari 1995. Haar taak omvat de invordering van onbetwiste en opeisbare niet-fiscale schuldvorderingen van zowel het Vlaamse Gewest als de Vlaamse Gemeenschap, en de instellingen die eronder ressorteren.</p> <p>De CIC vervult een horizontale functien behoeve van alle andere beleidsdomeinen waartoe de Vlaamse Regering beslist. Ze is opgericht om de invorderingsexpertise te centraliseren, en treedt op wanneer bepaalde sommen niet meer geïnd kunnen worden door de behandelende administraties. Enkel wanneer niet aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt en de certificeringsautoriteit de EFRO-steun niet zelf kan invorderen, wordt het dossier overgeheveld naar de C.I.C.</p> <p>Bemerking: Er wordt binnen het OP EFRO Vlaanderen 2014-2020 geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten</p>
--	--	--	--	--	--	---

			Regelingen voor opleiding en informatieverspreiding ten behoeve van personeel dat bij de uitvoering van de ESI-fondsen betrokken is;	Ja		<p>In september/oktober 2014 werden binnen de Vlaamse overheid uitgebreide opleidingssessies rond staatssteun georganiseerd, waarbij zowel het begrip staatssteun (staatsmiddelen, specificiteit, onderneming, economische activiteit, beïnvloeding van de mededinging,...) als de inhoudelijke bepalingen van de GBER, Kaderregelingen,... werden toegelicht. Ook procedurele aspecten komen aan bod (aanmeldingsprocedures, SANI, ...). In alle infosessies wordt gewezen op het belang van het correct analyseren van de staatssteunregels.</p> <p>Alle EFRO-personeelsleden en medewerkers van de Inspectiedienst (1^e lijnscontrole ter plaatse) waren bij de informatiesessies/ opleiding betrokken. Alle medewerkers hebben op deze manier een voldoende basiskennis i.v.m. staatssteun verworven om zelf in staat te zijn “normale” dossiers te beoordelen. Ingeval van meer technische en complexe dossiers kan een beroep worden gedaan op een expert (zoals reeds vermeld gebeuren ook ex post-controles).</p> <p>Praktische gidsen o.m. rond subsidia - biliteit, staan permanent digitaal ter beschikking van alle medewerkers op de interne schijven. Tevens werd een checklist staatssteun ontwikkeld welke als leidraad bij de toepassing van de</p>

						<p>regelgeving dient gebruikt.</p> <p>Auditoriteit (Inspectie van Financiën)- en certificeringsautoriteit (Agentschap Ondernemen) worden eveneens op de hoogte gebracht van wijzingen in de procedures, dus ook van gewijzigde procedures inzake staatsteun.</p> <p>Ten minste jaarlijks (maar vaker indien vereist), zal voor de EFRO-medewerkers een bijkomend opleidingsmoment worden voorzien rond eventuele nieuwe regelgeving, resultaten van controles, aanbevelingen uit systeemaudits, aanpassing procedures, goede praktijken,....</p> <p>Indien nodig, kunnen ook bijkomende infosessies worden gehouden rond specifieke thema's..</p>
			Regelingen ter waarborging van de administratieve capaciteit voor de tenuitvoerlegging en toepassing van de Unievoorschriften inzake staatsteun.	Ja		<p>Er wordt binnen de Vlaamse overheid systematisch gebouwd aan expertise inzake de staatsteunregelgeving, via infosessies, opleidingen en kennisdeling. Deze kennisdeling verloopt o.m. via een Europees (informeel) netwerk van staatsteunexperten uit nationale/ regionale administraties. Via de expert van het Agentschap Ondernemen (AO) wordt de informatie uit het expertennetwerk eveneens gedeeld met het personeel betrokken bij de implementatie van de fondsen, op de meest geëigende werkwijze: inormatiesessies, inbouw in de procedures, ontwikkeling van checklists,....</p>

						<p>Ook binnen de andere gewesten zijn staatssteunexperten actief. Naar aanleiding van concrete dossiers of vergaderingen van het adviescomité der lidstaten inzake staatssteun, komen deze experts samen. Die vergaderingen worden gecoördineerd via de federale IEC Commissie onder voorzitterschap van de FOD Economie. Op die vergaderingen worden dan de ervaringen uitgewisseld en de interpretaties en standpunten op elkaar afgestemd. Die informatie wordt dan verder verspreid binnen het netwerk van de staatssteuncoördinatoren. De Vlaamse staatssteuncoördinator op de stafdienst van AO beschikt over een netwerk van meer dan 100 betrokken ambtenaren doorheen alle departementen van de Vlaamse overheid die allen gebriefd kunnen worden omtrent de recente staatssteunontwikkelingen.</p> <p>In september/oktober 2014 werden binnen de Vlaamse overheid uitgebreide opleidingssessies rond staatssteun georganiseerd. Deze kunnen indien nodig steeds herhaald worden of specifiek ingericht voor bepaalde doelgroepen.</p> <p>Op alle voormelde manieren wordt de kennis binnen de ERO-entiteit gewaarborgd. Momenteel betreft dit 22 personeelsleden waardoor voldoende administratieve capaciteit aanwezig is.</p> <p>Er bestaat nog geen e-learning platform. De slides van de staatssteunopleidingen</p>
--	--	--	--	--	--	---

						<p>zijn wel beschikbaar op de AO -website, evenals de belangrijkste EU staatssteun-documenten en de links naar de relevante EU- websites.</p> <p>Ook op de centrale EFRO-website worden alle relevante Europese wetteksten (richtlijnen, verordeningen) ter beschikking gesteld van de (eind)begunstigde en andere betrokken partijen (o.a. beheersautoriteit, certificeringsautoriteit, auditautoriteit)</p> <p>Binnen de Vlaamse overheid werden in september 2014 wel de werkzaamheden opgestart tot het bouwen van een centrale staatssteun-website. Het Agentschap Ondernemen fungeert als trekker voor deze oefening. De deadline van 1 juli 2016 zal gehaald worden. De preciese inhoud is nog niet bepaald. De medewerking tussen alle betrokken autoriteiten draagt echter ongetwijfeld bij tot intensere samenwerking en kennisdisseminatie en kan de basis vormen voor opleidingen en uitwisseling van “best practises”.</p>
2	22	Ja	<p>Regelingen voor de effectieve toepassing van Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad (2) (MEB) en Richtlijn 2011/42/EU van het Europees Parlement en de Raad (3) (SMEB);</p> <p>Regelingen voor opleiding en informatieverbreiding ten behoeve van personeel dat bij de uitvoering van de</p>	Ja	<p>http://navigator.emis.vito.be/mi/lnav-consult/plainWettekstServlet?wettekstId=267&lang=nl</p> <p>http://www.lne.be/themas/veiligheidsrapportage/wetgeving/vlaams/decreet-mer-vr</p> <p>http://www.lne.be/themas/milieu-effectrapportage/over-milieu-effectrapportage/scrprme</p>	<p>De MER/ richtlijnen werden omgezet in Vlaamse MER-wetgeving:</p> <p>Besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffect rapportage.</p> <p>In het besluit van 10 december 2004 worden in bijlage I de projecten opgesomd waarvoor verplicht een project-MER opgesteld moet worden. In</p>

	met betrekking tot de MEB en SMEB.		MEB- en SMEB-richtlijnen betrokken is; Regelingen om een toereikende administratieve capaciteit te waarborgen.		www.mervlaanderen.be http://www.lne.be/themas/milieueffectrapportage http://navigator.emis.vito.be/milnav-consult/consultatieLink?wettekstId=267&appLang=nl&wettekstLang=nl http://www.lne.be/themas/milieueffectrapportage/over-milieueffectrapportage/scrprmer/bvr-uit-staatsblad-pr-merscreening.pdf http://www.lne.be/themas/milieueffectrapportage/nieuwsberichten/m.e.r.-in-beweging-resultaten	<p>bijlage II van dat besluit worden de projecten opgesomd waarvoor in principe een project-MER opgesteld moet worden, maar waarvoor de initiatiefnemer desgewenst een gemotiveerd verzoek tot ontheffing kan indienen bij de dienst Mer.</p> <p>Decreet van 23 maart 2012 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening</p> <p>Decreet van 1 maart 2013 en het besluit van de Vlaamse regering van 1 maart 2013 inzake de nadere regels van de project-m.e.r.-screening werd de Vlaamse regelgeving aangepast aan het recente arrest van het Hof van Justitie. De nieuwe regelgeving neemt grotendeels de richtlijnen uit de omzendbrief van 2011 over, maar met een aantal belangrijke aanpassingen (onder meer het tijdstip van de screeningsbeslissing).</p> <p>Het besluit van 1 maart 2013 voegt o.a. een bijlage III toe aan het project-m.e.r.-besluit van 10 december 2004, dat nu dus in totaal drie bijlagen heeft.</p> <p>De dienst milieueffectrapportage (departement leefmilieu natuur en energie, Vlaamse Overheid) organiseert studiedagen over de milieueffectrapportage. Deze dagen zijn vooral gericht op deskundigen, coördinatoren of experts binnen de Vlaamse administraties en vinden plaats</p>
--	------------------------------------	--	--	--	--	---

						<p>op basis van actuele onderwerpen. De doelstellingen zijn: informatie verstrekken over gewestelijke, Europese en internationale wetgeving en initiatieven over milieueffectrapportage; een discussieplatform bieden; overleg op gang brengen over toekomstige richtlijnen en instructies die zullen worden vastgesteld.</p> <p>Een milieueffectrapport wordt opgemaakt door een (gespecialiseerd) studiebureau. Een team van deskundigen staat onder leiding van een coördinator. Deze zorgt ervoor dat de verschillende disciplines goed uitgewerkt worden en deze op het einde tot een geheel worden verwerkt. Ook vormt hij of zij een aanspreekpunt gedurende de hele procedure. Zowel binnen de eigen organisatie als ook extern voor de initiatiefnemer als naar de dienst MER. Wettelijk is bepaald dat een coördinator over een erkenning moet beschikken. De geaccrediteerde MER coördinator worden verplicht om hun kennis up-to-date te houden via regelmatige bijscholing. Dit is een strikte voorwaarde bij de toekenning van hun accreditatie. De centrale dienst milieueffectrapportage informeert de geaccrediteerde experts i.v.m. nieuwe wetgeving, ontwikkelingen en praktijken via de publicatie van de Vlaamse handleidingen ,een nieuwsbrief, informatie- en discussie sessies. Een netwerk van zowel relevante nationale/regionale autoriteiten als informatieverstrekking (gecentraliseerde MER - website) werd opgezet die de</p>
--	--	--	--	--	--	--

						<p>disseminatie en uitwisseling van informatie moet bewerkstelligen tussen de experts betrokken bij de implementatie.</p> <p>De Vlaamse Overheid heeft sinds 2010 haar interne organisatie geoptimaliseerd op vlak van de uitvoering van beide richtlijnen. Een netwerksysteem wordt verder uitgebouwd om de centrale MER autoriteit te ontlasten van de administratieve vragen zodat die ten volle kan concentreren op de kwaliteit van rapporten en processen.</p>
<p>Het bestaan van een statistische basis voor evaluaties om de doeltreffendheid en het effect van de programma's te beoordelen. Het bestaan van een systeem van resultaatindicatoren voor het selecteren van acties die het best bijdragen aan de gewenste resultaten, om toezicht te houden op de voortgang en om een effectbeoordeling uit te voeren.</p>	<p>7. Statistische systemen en resultaatindicatoren</p>	<p>Ja</p>	<p>Regelingen voor de tijdige verzameling en aggregatie van statistische gegevens met de volgende elementen:</p> <p>de identificatie van bronnen en mechanismen voor statistische validering;</p> <p>regelingen voor publicatie en openbare toegankelijkheid van geaggregeerde gegevens;</p> <p>Een doeltreffend systeem van resultaatindicatoren, waarbij voor elk programma resultaatindicatoren worden geselecteerd die informatie verschaffen over de motivering van de selectie van door het programma gefinancierde beleidsacties; streefdoelen voor deze indicatoren worden vastgelegd; voor elke indicator de volgende vereisten in acht worden genomen: robuustheid en statistische validering, een duidelijke normatieve interpretatie, responsiviteit ten aanzien van het beleid en tijdige verzameling van de gegevens.</p>	<p>Ja</p>		<p>De indicatorenset vormt onderdeel van het Operationeel Programma. De keuze is afhankelijk van de gekozen prioriteiten en daaraan verbonden indicatoren. Op basis van de bevindingen uit de vorige programmaperiode is een beheersbare set van gekwantificeerde indicatoren samengesteld, in lijn met strategie en op maat van de omvang van het programma.</p> <p>Om een adequate monitoring te garanderen, wordt elke indicator aan de hand van een duidelijke geïndividualiseerde indicatorfiche omschreven.</p> <p>De output- en resultaatindicatoren zijn maximaal kwantitatieve objectieve indicatoren en worden periodiek opgevolgd, op basis van gepubliceerde gegevens en van de input geleverd in de periodieke rapporteringsdocumenten die de eindbegunstigden elektronisch</p>

			<p>Procedures worden vastgesteld om te waarborgen dat voor alle uit het programma gefinancierde concrete acties een doeltreffend systeem van indicatoren wordt vastgesteld.</p>			<p>overmaken in de programma- applicatie.</p> <p>De gegevensverzameling en monitoring worden jaarlijks gepresenteerd in een rapport dat ter beschikking wordt gesteld aan de EC, regionale autoriteiten. Onafhankelijke deskundigen kunnen voor evaluaties dit systeem steeds gebruiken.</p>
--	--	--	---	--	--	---

DEEL 10 - Vermindering van administratieve lasten voor begunstigen

Tijdens de programmaperiode 2007 – 2013 werd reeds in belangrijke mate aandacht besteed aan administratieve vereenvoudiging en vermindering van administratieve lasten voor de begunstigen op het vlak van:

- Projectindiening en –uitvoering: gebruik van een elektronische beheersapplicatie voor projectindiening en indiening van financiële en inhoudelijke rapporten na goedkeuring van het project, waarbij stelselmatig wordt gestreefd naar het verhogen van de gebruiksvriendelijkheid (o.m. op basis van rondvraag bij de begunstigen naar knelpunten en verbetermogelijkheden);
- Subsidiabiliteit: voornamelijk invoering van declaraties voor indirecte kosten op “flat rate” basis, hetgeen een belangrijke vermindering meebracht van de bewijslast van gedane uitgaven;
- Richtlijnen: opstellen van praktische gidsen (projectindiening, projectuitvoering, subsidiabiliteit, staatssteun, overheidsopdrachten, indiening van uitgavendeclaraties) welke steeds digitaal (via website) beschikbaar zijn en duidelijke richtlijnen en informatie weergeven.

In het kader van het programma 2014 – 2020 worden deze inspanningen verdergezet, gericht op de verdere aanpassing en optimalisering van deze tools, de verdere vermindering van de bewijslast (bijv. gebruik van standaarduurtarief) en de toepassing van e-cohesion. Specifiek knelpunt (dat het programmaniveau overstijgt) blijft de, door projectpromotoren, gevraagde administratieve lastenvermindering op het vlak van controle en audit.

Onderstaande tabel biedt een overzicht van de voorziene acties (en indicatieve timing):

Voorziene acties	Verwachte resultaten	Indicatieve timing
Dynamisch projectaanvraagformulier met focus op noodzakelijke elementen voor projectbeoordeling	Beperking aantal projectvragen en verplichte bijlagen, vermijden van dubbele invoer, automatische controles op consistentie	Start programma
Dynamische EFRO-toepassing met mogelijkheden voor vereenvoudigde invoer van rapporten	Vermindering van benodigde tijd voor indiening rapporten (uitgaven en inhoudelijke voortgangsrapportering), daling risico op vergissingen bij indiening	Start programma
Upgrade organisatiebeheer binnen EFRO-toepassing	Bijhouden kerngegevens op organisatieniveau (geen dubbele invoer voor individuele projecten van zelfde organisatie)	Start programma
Vermindering van aan te leveren bijlagen in papieren versie	Rechtstreekse integratie van benodigde info in EFRO-toepassing (aanvraagformulier betalingen, cumulatieve tabel overheidsopdrachten)	Start programma
Vereenvoudigde subsidiabiliteitsregels (o.a. standaarduurtarief, uitbreiding forfaitaire overhead, duidelijk afgelijnde kostenrubrieken)	Vermindering van benodigde tijd voor indiening rapporten, vermindering van papieren bewijsstukken, verhogen rechtszekerheid, vereenvoudiging van controles/audits & correcties nav controles/audits	Start programma

Verbetering indicatorensysteem	Relevante en duidelijke indicatorenset, koppeling streefwaarden en realisaties	Start programma
Actieve begeleiding van promotoren via handleidingen en interactieve workshops	Verhogen kwaliteit ingediende projecten en rapporten, persoonlijk contact	Start programma
Waar mogelijk harmonisatie uitbetaling cofinanciering	Op basis van gecontroleerd EFRO-rapport wordt ook Vlaamse cofinanciering uitbetaald (geen meerdere rapporten in te dienen bij verschillende cofinancierende instanties)	Start programma
Uitrol E-Cohesion	Volledige digitale communicatie en beheer mogelijk	Begin 2016

DEEL 11 – Horizontale beginselen

11.1. Duurzame ontwikkeling

Binnen het EFRO-programma worden diverse maatregelen (inzake energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, vermindering uitstoot broeikasgassen, aanpassing aan de klimaatverandering, bevordering biodiversiteit, efficiënt gebruik van hulpbronnen, milieuvriendelijke mobiliteit, verbetering stedelijke leefkwaliteit) voorzien welke rechtstreeks bijdragen tot een algemene duurzame ontwikkeling (met inbegrip van luchtkwaliteit). Duurzame ontwikkeling voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden tot behoeftevoorziening van toekomstige generaties in gevaar te brengen, waarbij aandacht gegeven wordt aan de integratie van en de synergie tussen de sociale, de ecologische en de economische dimensie.

Bij de uitvoering van het programma zal tevens worden aangesloten bij de doelstellingen, acties en initiatieven van de Tweede Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling (VSDO) welke op 29 april 2011 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Een langetermijnvisie 2050 voor een duurzame maatschappij is richtinggevend voor deze Vlaamse strategie. De klemtoon ligt op de noodzaak om via processen van (systeem)innovatie en maatschappelijke transities het beleid te enten op fundamentele lange termijn-veranderingen in een aantal cruciale systemen: het wonen en bouwen systeem, het materialensysteem (duurzaam materialenbeheer, efficiënt gebruik hulpbronnen), het energiesysteem (duurzame energieproductie en -gebruik), het mobiliteitssysteem, het voedselsysteem, het gezondheidszorgsysteem, het kennissysteem, de economische dimensie, de socio-culturele dimensie, de ecologische dimensie (ecologie, milieu, biodiversiteit,...), de internationale dimensie en de institutionele dimensie (momenteel is een derde Vlaamse Strategie in voorbereiding).

Duurzame ontwikkeling vormt zodoende een horizontaal principe dat tevens deel uitmaakt van de beoordelings- en selectiecriteria van de concrete acties in het kader van de verschillende thematische doelstellingen. In de projectaanvragen dienen projectuitvoerders aan te geven op welke manier wordt bijgedragen tot een duurzame ontwikkeling.

11.2. Gelijke kansen en non-discriminatie, gelijkheid tussen man en vrouw

Het thema 'gelijke kansen' is sinds het Verdrag van Amsterdam één van de beleidsdoelstellingen van de Europese Unie.

Het doel van het Vlaamse gelijke kansenbeleid is om gelijke kansen te bieden en om achterstellingen, uitsluitingen en discriminaties weg te werken en te voorkomen. Het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijke kansen- en gelijke behandelingsbeleid bundelt het bieden van gelijke kansen en het garanderen van gelijke behandeling voor Vlaamse burgers en verankert de gebruikte methodieken en de doelstellingen. Door kwetsbare groepen in een brede waaier van levensdomeinen te bereiken en te versterken, wordt de sociale cohesie versterkt en bijgedragen tot een open en tolerant Vlaanderen.

Het Vlaamse gelijke kansenbeleid zit tevens vervat in het Pact 2020 en in Vlaanderen in Actie, via de krachtlijn 'Levenskwaliteit van hoog niveau', die zich in het Pact onder andere laat vertalen door het streven naar sociale inclusie en een aangename leefomgeving.

Bij de uitvoering van het structuurbeleid zal de toepassing van het principe "gelijke kansen" maximaal worden gegarandeerd door het voorkomen van elke discriminatie op basis van gender, ras of etnische oorsprong, religie of geloof, handicap, toegankelijkheid, leeftijd of seksuele identiteit, tijdens de voorbereiding en implementatie van de programma's.

Daartoe zal dit uitgangspunt worden opgenomen in de criteria die zullen gehanteerd worden voor de beoordeling en selectie van de concrete acties in het kader van de verschillende thematische doelstellingen en zullen alle projectindieners worden verzocht de eventuele impact van hun project op het vlak van "gelijke kansen" te verduidelijken.

DEEL 12 – Afzonderlijke elementen

12.1 Grote projecten die tijdens de programmaperiode moeten worden uitgevoerd

Niet van toepassing

12.2. Prestatiekader van het operationeel programma

Tabel 28 – Prestatiekader per fonds en per regiocategorie (overzichtstabel)

Prioritaire as	Fonds	Regiocate- gorie	Indicator of belangrijke uitvoeringsstap	Meeteenheid , indien van toepassing	Mijlpaal voor 2018	Uiteindelijke streefwaarde (2023) ²¹		
						M	W	T
<12.2.1 type="S" input="G">	<12.2.2 type="S" input="G" >	<12.2.3 type="S" input="G">	<12.2.4 type="S" input="G">	<12.2.5 type="S" input="G">	<12.2.6 type="S" input="G" >	<12.2.7 type="S" input="G">		
Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	EFRO	Meer ontwikkel- de regio's	Aantal begeleidingen van ondernemingen om de valorisatie van onderzoeksresultaten te bevorderen	aantal	62			415
			Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden in het boekhoud- systeem van de CA	meuro	44,3			173,8
Concurrentie- vermogen van KMO's			Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen	aantal	90			600
			Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen	aantal	135			910
			Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen	aantal	20			125
			Bedrag aan gecertificeerde	meuro	22,1			87,1

²¹ Streefwaarden kunnen als een totaal (mannen en vrouwen) of uitgesplitst naar geslacht worden gepresenteerd.

			uitgaven van begunstigen in het boekhoud-systeem van de CA				
Overgang naar koolstofarme economie			Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van EE en HE	aantal	5		32
			Aantal gezinnen met een verbeterde energie - consumptie	aantal	21		140
			Aantal weggewerkte knelpunten	Aantal	4		23
			Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigen in het boekhoudsysteem van de CA	meuro	28,8		113,1
Duurzame stedelijke ontwikkeling			Aantal m ² gecreëerde of gevaloriseerde openbare ruimte in de stad	m ²	3300		22000
			Aantal m ² nieuwe of gevaloriseerde/ getransformeerde terreinen in stedelijke gebieden	m ²	900		6000
			Oppervlakte gerealiseerde publieke ingrepen en buurtgerichte ondernemingsinfrastructuur in achtergestelde buurten	m ²	195		1300
			Bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigen in het boekhoud- systeem van de CA	meuro	10,7		42,3

Toelichting

Om de doeltreffendheid en effecten van het programma te kunnen beoordelen, werd een indicatorenkader opgesteld, in lijn met de strategie en op maat van de omvang van het programma. Daarbij werd tevens in belangrijke mate rekening gehouden met de bevindingen en ervaringen uit de vorige programmaperiode 2007 - 2013.

Dit kader bestaand uit output-, resultaat- en financiële indicatoren, zal toelaten de acties te selecteren die het best bijdragen tot de gewenste resultaten, en zal een adequate monitoring mogelijk maken van de voortgang van het programma.

De indicatorenset werd door de ex ante-evaluator beoordeeld op basis van de relevantie en effectiviteit als opvolgingsinstrument, de beheersbaarheid, en de mate waarin de indicatoren voldoen aan de SMART-toets (specifiek, meetbaar, haalbaar, relevant, tijdsgebonden).

Mede op basis van zijn aanbevelingen, werd een uitgebalanceerde indicatorenset ontwikkeld van relevante (aansluitend bij de vooropgezette specifieke doelstellingen), haalbare en transparante (verifieerbare streefdoelen) indicatoren:

- programmaspecifieke outputindicatoren: er werd een balans gezocht tussen beheersbaarheid en zeggingskracht van de indicatoren. De gedefinieerde indicatoren drukken de directe verwezenlijkingen en bereik van de acties uit. De basiswaarden van de outputindicatoren zijn allen gelijk aan 0, en hun streefwaardes zijn bepaald op basis van de ervaringen van het vorige programma 2007 – 2013 en de voorziene middelen voor de betreffende acties (het

nieuwe programma houdt een belangrijke mate van continuïteit in t.a.v. het vorige programma, met prioriteiten rond innovatie en ondernemerschap waardoor ook in zekere mate gelijkaardige projecten kunnen worden verwacht).

- resultaatsindicatoren: zijn een concrete vertaling van het gewenste resultaat van de betreffende specifieke doelstelling. Deze indicatoren worden gemeten voor de hele doelgroep op Vlaams niveau zoals voorgeschreven in de “guidance documents”, en niet alleen voor de directe begunstigen. De basiswaarden van de resultaatindicatoren zijn afkomstig uit officiële statistieken, en de streefwaarde drukt een realistische gewenste verandering uit. In sommige gevallen wordt enkel de gewenste richting (stijging/daling) als streefdoel opgenomen. Aangezien de ontwikkeling van de resultaatindicator afhankelijk is van diverse factoren, voldoet dit volgens de ex ante – evaluator in deze gevallen ook als streefwaarde.
- gemeenschappelijke indicatoren: er wordt van de voorziene gemeenschappelijke indicatoren gebruik gemaakt, indien van toepassing;

Met het oog op de gebruiksvriendelijkheid van het indicatorenkader en om een adequate monitoring te garanderen, werd voor iedere indicator een individuele fiche opgemaakt met een volledige omschrijving: benaming, prioritaire as, specifieke doelstelling, type, definitie, meeteenheid, databron, frequentie rapportering, interpretatie, basiswaarde, streefwaarde/tussentijdse streefwaarde (+berekening).

Prestatiekader

Ook bij de opmaak van het prestatiekader, de selectie van indicatoren en het vastleggen van mijlpalen, werd uitgegaan van de ervaringen in de lopende programmaperiode en de aanbevelingen in het kader van de ex ante evaluatie.

In lijn met de aanwijzingen van de Commissie werd gekozen voor een beperkt aantal indicatoren per prioriteitsas, bestaande uit outputindicatoren (die een substantieel deel van de middelen in de betreffende as dekken) en een financiële indicator. Daarbij wordt zowel aandacht besteed aan indicatoren die betrekking hebben op de uitvoering van de as/doelstelling (aantal georganiseerde/uitgevoerde acties) als op het bereik ervan (deelnemers).

Wat de mijlpalen voor 2018 (halverwege de programmaperiode) voor de verschillende indicatoren betreft, is belangrijk te bedenken dat het prestatiekader voor outputindicatoren betrekking dient te hebben op afgesloten projecten. Gezien de langere looptijd van veel projecten zullen deze op het mijlpaalmoment dus nog niet meegenomen kunnen worden in de gerealiseerde waarde

1. Outputindicatoren

1.1 Selectie

Er werden outputindicatoren geselecteerd welke (samen) meer dan 50 % vertegenwoordigen van de financiële allocatie voor de betrokken prioritaire as:

- Prioritaire as 1 – Stimuleren van innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling: uitgaand van een allocatie van +/- 69 miljoen €, waarvan 41 miljoen € voor de specifieke doelstelling 2.1 (overdracht/verspreiding van technologieën), werd een outputindicator m.b.t. deze specifieke doelstelling geselecteerd, welke aansluit bij de essentie van de prioriteit (kennisvalorisatie) en informatie verschaft over de voortgang van de implementatie.
- Prioritaire as 2 – Versterken van het concurrentievermogen van KMO's: uitgaand van de spreiding van de beschikbare allocatie van +/- 35 miljoen € over 3 investeringsprioriteiten, werd geselecteerd voor de (gemeenschappelijke) indicator “ Aantal ondernemingen die niet-financiële steun ontvangen” welke in elk van de 3

investeringsprioriteiten binnen de as werd opgenomen. Zodoende wordt het geheel van de prioritaire as meegenomen.

- Prioritaire as 3 – Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie: uitgaand van een geraamde allocatie van +/- 45 miljoen € en de verdeling hiervan over specifieke doelstellingen 1.1 Doorgedreven energetische renovaties van bestaande residentiële gebouwen en 2.1 Duurzame stedelijke mobiliteitssystemen (elk 13,5 miljoen €), 3.1 Verhoogde energie-efficiëntie bij KMO's en 4.1 Toename van het gebruik van groene warmte en van de productie van hernieuwbare energie (elk 9 miljoen €), werden de indicatoren O.3.1., O.3.2 en O.3.6 geselecteerd waardoor zowel inspanningen inzake energie-efficiëntie (met meer bepaald het belangrijke terrein van de bouwsector) als inzake hernieuwbare energie worden meegenomen.
- Prioritaire as 4 – Duurzame stedelijke ontwikkeling uitgaand van een geraamde allocatie van +/- 17 miljoen €, de gelijkmatige verdeling hiervan over de 3 investeringsprioriteiten en de gelijke interne verdeling binnen de investerings - prioriteiten, werd geopteerd voor de indicatoren O.4.2 (groen-blaue infrastructuur), O.4.3 (valorisatie stadsmilieu) en O.4.5 (vitaliteit achtergestelde buurten). Hierdoor worden acties binnen de 3 investeringsprioriteiten gedekt.

1.2 Mijlpalen

Zoals hiervoor vermeld, dienen de mijlpalen 2018 te worden gebaseerd op de (geraamde) bereikte waarden op basis van volledig uitgevoerde acties.

Bij de raming hiervan werd eveneens uitgegaan van de ervaringen tijdens de programmaperiode 2007 – 2013. Toen werd 15,45 % van het totale aantal goedgekeurde projecten binnen het programma afgesloten binnen de eerste 5 jaar (2007 - 2011). Deze projecten vertegenwoordigden eveneens 14,62 % van het totale beschikbare EFRO-budget. Het operationeel programma houdt in belangrijke mate continuïteit in t.a.v. het programma 2007-2013 dat eveneens was opgebouwd rond technologische ontwikkeling en innovatie (ook gericht op bevorderen van kennisvalorisatie), ondernemerschap en stedelijke ontwikkeling (naast ruimtelijk-economische omgevingsfactoren). Vergelijkingen met de implementatie en het benuttingspeil binnen dit vorige programma zijn dan ook relevant voor het vastleggen van mijlpalen in het kader van het nieuwe programma.

Toepassing van het percentage van 15 % op de finale doelstellingen (2023) , verbonden aan de geselecteerde indicatoren, leidt tot de mijlpalen 2018 in bovenstaande tabel.

2. Financiële indicatoren

2.1. Selectie

Als financiële indicator geldt voor elke prioriteit het totale bedrag aan gecertificeerde uitgaven van begunstigden in het boekhoudsysteem van de Certificeringsautoriteit.

2.2. Mijlpalen

Als mijlpalen 2018 gelden de bedragen aan uitgaven welke vereist zijn om vrijmaking (automatische decommittering) van de middelen, overeenkomstig artikel 136 van de Algemene Verordening te vermijden.

12.3 Relevante partners die bij de voorbereiding van het programma betrokken zijn

- Vereniging Vlaamse Provincies (VVP)

- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)
- Kenniscentrum Vlaamse steden
- Werknemersorganisaties:
 - ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond van België
 - ABVV - Algemeen Belgisch Vakverbond
 - ACLVB - Algemene Centrale van Liberale Vakverbonden van België.
- Werkgeversorganisaties:
 - Voka - Vlaams Netwerk van Ondernemingen
 - UNIZO - Unie van Zelfstandige Ondernemers
 - BB – Boerenbond
 - Verso - Vereniging voor Social Profit Ondernemingen
- Verenigde Verenigingen
- Transitienetwerk Middenveldorganisaties
- VLEVA – Vlaams –Europees verbindingsagentschap vzw
- MiNa-Raad (Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen)
- VRWI (Vlaamse raad voor Wetenschap en Innovatie)
- IWT (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie)
- Europe Enterprise Network Vlaanderen
- Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
- Departement Werk Sociale Economie (WSE)
- Departement Ruimtelijke ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO)
- Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)
- Departement Bestuurszaken (BZ)
- Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)

BIJLAGEN

1. SWOT-analyse
2. Ex ante -evaluatie